

كورد و كوردستان

له به لگه نامه نهينيه كانى نه مريكادا

به رگى چواره م

ئاماده كردنى:

پروفسور لوقمان محو

وه رگيران له ئنگليزيه وه:

وريا ره حمانى

چاپى سييه م

2018

كوردوكوردستان له بهلگه نامه نهپتیه كانی نه مریكادا
ناماده كوردنی: پرؤفیسور لوقمان محو
وه رگتپان له ینگلیزییه وه: وریا ره حمانی
به رگی چواره م
چاپی سییه م: ۲۰۱۸

له به پتوه به رایه تی گشتی کتیبخانه گشتیه کان/هه ریمی کوردستان
ژماره ی سپاردن (۷۵۵) سالی ۲۰۱۸

پیرست

۵.....	مافی چاره‌ی خۆنوووسین بۆ کورد
۱۴.....	بارودۆخی دڵتەزینی مافی مرووف له تورکیا
۲۵.....	نامه‌ی ۱۵۳ کەس له ئەندامانی کۆنگرێسی
۳۴.....	شووناسی کورد له تورکیا دەبی
۴۲.....	له‌یلا زانا ئازاد بکه‌ن
۶۱.....	رفاندنی به‌پێز عه‌بدولاً ئوجه‌لان کارێکی
۱۰۰.....	پاشکۆی ۱.....
۱۰۱.....	بارودۆخی کورده‌کان له ئێران، عێراق و تورکیا
۱۱۳.....	وتاری به‌پێز ئەحمەد تورک
۱۱۸.....	وتاری به‌پێز دۆکتۆر (به‌ره‌م) ئەحمەد صالح
۱۵۲.....	پاشکۆی ۲.....
۱۵۹.....	وێنەی هه‌ندی له به‌لگه‌نامه‌کان
۱۷۷.....	سه‌رچاوه‌کان (بۆ زانیاری و ریتنوینی)
۲۸۵.....	به‌لگه‌نامه له‌پۆلێن به‌ندینه‌ماوه‌کانی ئەنجوومه‌نی ئاسایشی

مافى چارهى خۇنوسين بۇ كورد اى گولانى ۱۹۹۷- نهنجوومهنى نوپنه ران

به پېژ فيلنېر، نوپنه رى نه ياله تى كاليفورنيا:

جه نابی سەرۆك ، دهمه ویت سهرنجى هاوکارانم به ره ولای بارودۆخى دژوارى كوردەكان رابكيشم .

كورد گهلېكى كۆن و كهوناره كه له رۆژه لاتی ناوه پاست له سهرزه مینېك به ناوى كوردستان ده ژى و گهلېكى سهر به رزه كه نفوسى نزیکه ۳۰ ميليون كه سه و ئه مپۆ گهره ترين نه ته وهيه له جيهاندا كه له مافى چارهى خۇنوسين بېيه شه .

كوردەكان هه زاران ساله له سهرزه مینى ئیستای خۆيان نيشته جین . پادشا كورده "گوتيه كان" پتر له ۴هه زار سال له مه وپيش به سهر ئيران و ميزۆپۆتامیادا فرمانرپه وایيان کردوه . "شۆرشى نئۆلۆتیک" ۷هه زار سال پيش له زایینی مه سیح سهره تا له كوردستان رووى داوه واتا ۳۵۰۰ سال پيش له وهى "شۆرشى نئۆلۆتیک"^۱ له ئه وروپا روو بدات .

هه ندی له سهره تاييترين شارو گوند و ئه و شوپنانه كه مرۆف له میژوودا تییدا نيشته جی بووه له كوردستان دۆزراونه ته وه . له گهل ئه مه شدا كورد يه كئ له گهره ترين نه ته وه كانى رۆژه لاتی ناوه پاسته كه له ده سه لاتدارى به سهر هه موو خاكه كه ى خوى بېيه شه . كوردستان كۆلۆنیه كى (موسسته عمه ره) نپونه ته وه يیه كه ده وله تانى توركيا، ئيران، عیراق و سوريا به سهریدا ده سه لاتدارى ده كه ن .

گه لى كورد به ده ستى ئه م چوار رژيمه ده چه وسینریتته وه . نیوه ى خاكى كوردستان و دوو له سیى دانیشتوانى كوردستان له كوردستانى بن ده ستى توركیان . ئه م داگیركارییه له سالى ۱۹۲۳ له لایه ن په یماننامه ى "لۆزان" وه ره وایه تى پېیه خشرا

^۱ نئۆلۆتیک (چاخى به ردینی نوئ) به و چاخه ده لێن كه مرۆف ده ستى به كشتوكال و خۆمالی كردنى هه ندی له گیانله به ران و پیکه پێنانى گوند كرد و توانی به سهر ده وره به رى خۆیدا زال بیت . (وه رگێر)

که حاشای لهو به لینه کرد که په پیمان نامه ی "سیفر" له سه رته ی ۱۹۲۰ به کورد و نه رمه نیه کانی دابوو. په پیمان نامه ی "سیفر" بریاری دروست بوونی ده ولته تی سه ربه خو یی کوردی له سه رزه مینی کوردستان دوا به دوا ی شه ری په که می جیهانی دابوو. په پیمان نامه ی "لوزان" ره وایه تی به خشی به کومه لکوژی نه رمه نیه کان به دهستی تورکیا (که پیشتر له وه رویدابوو) و ریگای بو هلمه تی هه نگاو به هه نگای کومه لکوژی کورده کان له سالانی دواتر خوش کرد.

ده ولته ته یه که له دوا ی په که که کانی تورکیا به پرسیاری زه نجیره ی دوو رو دریژی پاکتاوی ره که زین. میژوونوس "جهیمز تاشجیان" هه لیس هه نگاندوه که پتر له دوو میلیون و سه د و بیست هه زار یونانی، نه ستوری، مارونی، سه ریانی، بولگاری، نیزه دی، جاکو بیست و نه رمه نی له سه د سالنی نیوان ۱۸۲۲ و ۱۹۲۲ به دهستی تورکه کان به کومه ل کورژاون. "جهیمز تاشجیان" جهخت له سه ر نه وه ده کاته وه که نه م ئاماره نه و ۵۰۰ هه زار کورده له خو ناگریت که له هه مان فه تره دا کورژاون، دوو خراونه ته وه یا ده ربه ده ر کراون. له نیوان ۱۹۲۵ و ۱۹۳۸ یه که میلیون کوردی دیکه قری کران، نه مه له کاتیکدایه که سه رجه م دانیش تروانی نه رمه نی ژیر ده سه لاتی تورکه کان واتا پتر له یه که میلیون و ۱۲۰ هه زار که س پیشتر قه لآچو کرابوون.

نه مپوش کوماندو تاییه ته کانی تورکیا له راستیدا بو برینی سه ری گریلا کورده کان و که سانی دیکه خه لات کو ده که نه وه، واتا هه ر نه و کاره که به سه ر قوریانییه نه رمه نیه کانیا ندا هینا، هیه گومان له وه دا نییه که ده یانه ویت هه مان نه و چاره نووسه که به سه ر نه رمه نیه کانیا ندا هینا به سه ر کورد و ئامانجه نه ته وه یه کانیا دا به یتن.

"تیمی کرده وه تاییه ته کانی تورکیا" روومه تی خو یان به رهنگی سه وز و سپی بو یاخ ده که ن. پیداو یستییه کانی نه م تیمه تاییه ته و ۸۰٪ ی پیداو یستییه کانی سو پای تورکیا له لایه ن ولاته یه که گرتو وه کانی نه مریکا (زوریه ی به مه سه رفه ی خه لکی باجده ره ی نه مریکا) دابین ده کریت.

نه مپو ته نانه ت نه دنامه کورده کانی پارلمانی تورکیا له به ندیخانه دان که نمونه ی سهره کیان "له یلا زانا" په که وه رگری خه لاتی نازادی ساخاروفه . ناندیری ساخاروف له سالی ۱۹۸۹ دا کوکی له کورده کان کرد و رایگه یاند :

"خه باتی تراژدیکی گه لی کورد که نه وه نده ی خایاندوهه ، له پره نسپی مافی چاره ی خونووسینی گه لان سهرچاوه ده گریت، که وابوو خه باتیکی ره وایه".

ریکخرای چاودیتری مافی مروف، ریکخرای چاودیتری هلیسینکی، ریکخرای لیبورنی نیونه ته وه یی و گه لی گروپی مافی مروفی دیکه له م سالی نه ی دوا پیدا سهرنجی زوریان داوه به پیشیلکردنی مافی کورده کان له لایه ن تورکیا وه . نه م ریکخراوانه ناماژه به وه ده که ن که له سالی ۱۹۸۴-وه پتر له ۲۰ هزار که س کوژاون، پتر له ۳ هزار گوند کاول کراون و دانیشتووانی کوردی تورکیا له گه ل نه شکه نجه، کوشتن و برین، دهریه دهر کردن و گرتن و زیندانی کردن رووبه پروو بوونه ته وه .

سهرکووتی کورده کان به دهستی رژیم سهدام حوسه یین له عیراق شتیکه که بیروپای گشتی زورتر ناگاداریه تی. پتر له ۲۰۰ هزار کورد دوا به دوا ی شه پی ئیران و عیراق کوژران و له سی سالی رابردودا پتر له ۴ هزار گوندی کوردنشین به دهستی هیزه کانی عیراق کاول کراون. سی تن به لگه نامه و به لگه ی دیکه دهرباره ی شالوی "نه نفال" دوا به دوا ی شه پی ئیران و عیراق له دهستی ولاته یه کگرتووه کاندایه . من داوا له وه زاره تی دهر وه ده که م نه م به لگه نامانه نازاد بکات بو نه وه ی لایه نه په یوه ندیداره کان توژیینه وه ی گشتی له سهر بکه ن. به باوه پی من نه م به لگه نامانه نه و تاوانانه پشتراست ده که نه وه که رژیم عیراق دژی مروفا یه تی له کوردستان نه نجامی داوه .

باش ده بیته نه گهر نیمه مه سه له ی یارمه تی ولاته یه کگرتووه کان به ده وله تانی دیکه به ریزگرتن له مافی مروف بیه ستینه وه و دژی ته یار کردنی نه و ده وله تانه به پیداوستی سهر بازی رابوه ستین که نه م پیداوستیانه بو سهرکووتی خه لکه یان به کار دینن. ولاته یه کگرتووه کان قه د نابیت ریگا به وه بدات جاریکی دیکه چه کی

کیمیایی دژی کورده کان یا هرکه سیکي دیکه به کار ببردیت، ههروه ها که له ئاداری ۱۹۸۸ شاری که وناری کوردنشینی هه له بجه به م چه کانه کیمیاباران کرا و پتر له هه زار خه لکی سقیلی کورد که زۆریه یان ژن و مندال بون، کوژدان.

جه نابی سه روک، ئیستا کاتی نه وه یه سیاسه تی له میژینه ی خۆمان بگۆرین و بوونی کوردستان و ماف و ئازادی دانیشتوانه که ی به فره می قبول بکین که هه موو مروفیک بی ناویزه ده بی هه بییت. ئیمه ده بییت له ده سترۆیشتوویی خۆمان که لکوه ریکرین بۆ نه وه ی یارمه تی بده یان به چاره سه ربوونی کیشه ی ناوخویی کورده کان و پشتیوانی له یه کگرتوویان بکین بۆ نه وه ی کورده کان بگن به مافی چاره ی خۆنووسین. ئیمه ده بی کۆتایی به وه بیین که له روانگی قازانج و به رژه وه ندی کومپانیا نه وتیه کان و خزمه تکردن به مانتۆری زله یزه کان سه یری نه ته وه کان بکین. ئیمه ده بی هه ناردنه ده ره وه ی چه که کیمیایه کان قه ده خه بکین هه م عیراق و هه م تورکیا چه کی کۆمه لکۆزیان دژی کورده کان به کار هیناوه که ولاته یه کگرتووه کان داویه تی پێیان. ئیمه به رده وام چه کی هیشوویی ده فروشین به تورکیا و تورکیاش به رده وام نه م چه کانه بۆ بومبارانکردنی گوند و ناوچه کوردنشینه کان به کار دیت.

ئیرانیش به رده وام کورده کان له ولاته که ی سه رکوت ده کات. باوکی شا که لایه نگری فاشیسته کان (مه به سستی فاشیسته کانی ئالمانیای هیتلهریه وه رگێر) بوو و له سالی ۱۹۴۱ له لایه ن ده ولته هاوپه یمانه کان له سه ر ده سه لات لایرا، سیاسه تی یه کجینشین کردنی عه شیرته ره وه نده کانی گرت به ر که بووه هۆی له ناوچوونی گه ل له عه شیرته کورده کان و غه یره کورده کان. رژیمي خومه یینی ده سته بجی پاش گه یشتن به ده سه لات له ئیران له ۱۹۷۹ کورده کانی سه رکوت کرد، و ربه رانی حیزبه کورده سه ره کییه نه یاره کانی ده سه لاتی رژیمي ئیران یه ک له دوا یه ک به ده سستی ده ولته تی کۆماری ئیسلامی له نه وروپا کوژدان.

سه رکوتی کورده کان به ده سستی رژیمي ئیران که متر له نه مریکا سه رنجی پیدراوه و نیگه رانی به نیسبه ت پیشیل کردنی مافی مروف له لایه ن نه و رژیمه وه پشتگۆی

خراوه. ئيمه ده بئ كوتايي به وه بينين كه وهك هه په شه يهك بۆ سه قامگيري ولاتان سهيري نازادي كورده كان بكهين و ده بئ پيشوازي له نازاديان بكهين. مايكيل وان والت وان پراگ، راويژكاري دالايي لاما، رتبه ري ته بهت ده لئيت: "هه لوه شان وه ي كتوپر له بۆسه ي هه موو نه و ولاتانه دايه كه خه لكى خويان له مافي چاره ي خۆنووسين بيبه ش كردوه. ئيمه نابيت پرسپيكتيفيكي دريژخايه ن كه پيكه وه ژياني ناشتيخوازانه ي هه موو گه لان زامن دهكات بكهين به قورياني به رژه وه ندي كورتخايه ني ئابووري و سياسي. به فهرمي ناسيني جيهاني مافي چاره ي خۆنووسين، خالي وه رچه رخان و له راستيدا هو كاري پيكه اتني جيهانيكي ناشتيخواز و سه قامگيري راسته قينه يه."

به وتي دادوهر "ويليام داگلاس" كه نزيكه ي 50 سال له مه و پيش سه رداني كورده كاني كردوه، كورده كان ته به كيان هه يه كه ده لئيت: "جيهان گولتيكي سووره، بۆني بكه و بيه به دۆسته كانت". كوردستان سه رچاوه ي ئاو، نه وت، گاز و به ره مي كشتوكالي زۆري هه يه و ده توانيت نه م سه رچاوانه له گه ل گه لاني ده وروبه ري خۆي له جيهان دابه ش بكات، به لام سه ره تا ده بيت سه ركوتي كورده كان كوتايي پيبيت و كورده كان بتوانن كاروباري خويان به رپوه بيه ن و خويان چاره نووسي خويان ديارى بكه ن و كونترولى سه رچاوه كانيان بگره ده ست.

جان ئيف كنيدى 8، سه رۆك كۆمارى پيشووي نه مريكا راست ده لئيت: "هيج گومان له وه دا نيه كه نه گه ر پيش به ده ستيوه رداني هه موو ده ولته كان له چاره ي خۆنووسيني گه لان بگيردرئيت، ناشتي باشتر ده ستبه ر ده بيت." وايت ئايزينه اوپر 9 جهخت له سه ر نه و خاله ده كاته وه كه:

"مافي هه موو گه لان بۆ پيكه تنياني سيستمي ده ولته ي و ئابووري خۆي، مافيكي حاشاهه لنه گره هه ولئى گه لان بۆ سه پاندني جوړى سيستمي ده ولته ي خويان به سه ر گه لاني ديكه شتيكي قبولنه كراوه."

ئیمه ده بی نه م پرهنسیپانه بو هه لسوکه وت له گه ل کورده کان وه ئامانجه کانیان به کار بیهین. یارمه تی سه ربازی ولاته یه کگرتووه کان به تورکیا ده بی به وه بیه ستریته وه که تورکیا به سیاسه ته کانی دا بچیته وه به نیسبه ت کوردستان. ئیمه ده بی پشتیوانی له ده ستپیشخه رییه کانی کورده کان بو چاره سه ر کردنی ناشیخوازانهی نا کوکییه کان له په یوه ندی له گه ل داگیرکرانی کوردستان بکهین. له هه مووی گرنگتر ئیمه ده بی مافی چاره ی خو نووسینی کورده کان به فره می قبول بکهین، نه و مافه که بو گه لی ئازادیخوازی نه مریکا پیروژه و هه موو گه لانی جیهان ده بی هه یانبیت.

جه نابی سه روک، من پاشان له کاتیکی گونجاودا زۆتر باسی نه م مه سه له یه ده که م.

به ریز فرانک پالۆن:

جه نابی سه روک، منیش ده مه ویت زۆتر سه رنجی هاوکارانم به ره ولای بارودۆخی دژاری گه لی کورد رابکیشم و سپاسی هاوکارانم له نه یاله تی کالیفورنیا، به ریز "فیلنیر" ده که م بو نه وه ی نه م کاته ی ته رخان کرد بو باسکردن له سه ر تراژیدیای به رده وامی مروقی له ناوچه شاخاوییه کانی کوردستان.

نزیکه ی نیوه ی نفووسی کو مه لگای کورد له نیو سنووری کۆماری تورکیا ده ژین که له ولاته دا سووکایه تیان پیده کریت و مافه بنه په تیه مروقییه کانیان پیشیل ده کریت. لانیکه م یه ک له چواری دانیشتوانی تورکیا، کوردن ، له گه ل نه مه شدا له تورکیا کورده کان له گه ل سیاسه تی تاواندنه وه ی زۆره ملی که له یاسای بنه ره تی تورکیادا تو مار کراوه، به ره وپوون.

تا ئیستا ۳۱۲۴ گوندی کوردنشین کاول کراوه و زیاتر له ۳ میلیون که س له دانیشتووه کانی ئاواره ی ناوخرۆی کوردستان یا ده ره وه ی کوردستان کراون. هاوکات له گه ل نه وه ی بارودۆخی گه لی کورد له عیراق، ئیتران و سوریا ش دله ژینه، من ده مه ویت سه رنجی تاییه تی هاوکارانم ته نها به ره ولای بارودۆخی کورده کان له تورکیا

رابکیشم به چەند هوی بنه پته تی: پيش له هه مووشتیک تورکیا هاوپه یمانی سه ربازی ولاته یه کگرتووه کانی ئامریکایه و نه دامي ناتویه و سالی نه بیلونه ها دولار یارمه تی سه ربازی و ئابووری (له گیرفانی هاوولاتیانی باجده ری نه مریکا) له ولاته یه کگرتووه کانی ئامریکا وهرده گریت. هه روه ها تورکیا ئاواتی نه وه یه که به شداری بکات له ریکخراو و ئینیسیتیتو رۆژئاواییه سه ره کیه کان وهک یه کیتی نه وروپا.

جه نابی سه رۆک، به باوه پی من زۆریه ی خه لکی نه مریکا پيخوشحال ده بن که بزانی ولاتی تورکیا که نه وه نده یارمه تی له دلوه لایی نه مریکا وهرده گریت، تاوانبار به پیشیلکردنی یاسای نیونه ته وه یی و مافی مروف. منیش هاوپي له گه ل گه لی له هاوکاره کانم گه ماروی نایاسایی تورکیا له سه ر نه رمه نستان، سه رپیچیکردنی له وه نه ستوگرنتی ژینوسایدی نه رمه نیه کان له ۱۹۱۵ - ۱۹۲۳، داگیرکردنی نایاسایی قوبرس و مانقوره سه ربازییه هه ره شه لیکه ره کانی له ده ریای "ئیره" ئیدانه ده که م. ره فتاری دپندانه ی تورکیا له گه ل ۱۵ میلیون کورد که له تورکیا ده ژین، هوکاریکی گه ریه به بو نه وه ی یارمه تی سه ربازی و ئابووری ولاته یه کگرتووه کانی ئامریکا به تورکیا بیچریت یان لانیکه م کۆمه لیک شه رتومه رچی توند بو نه م یارمه تییه دابنریت. نه گه ر تورکیا ده یه ویت له به شداری له ریکخراوه رۆژئاواییه کان - که له سه ر بنه مای دیموکراسی و مافی مروف دامه زراون - قازانج بکات، ده بی ریز له و ریککه وتنامانه بگریت که واژوی کردوون.

جه نابی سه رۆک، ده مه ویت له لایه ن گه وره ترین قوربانیانی سیاسه تی زالمانه - نامه عقوله که ی ده ولته ی تورکیا دژ به کورده کان چەند قسه یه ک بکه م. خاتوون له یلا زانا له سالی ۱۹۹۱ وهک نوینه ری زیدی خو ی وانا دیاربه کر له پارلمانی تورکیا هه لبژێردرا و ۸۴% ی کۆی ده نگه کانی به ده ست هینا. له یلا زانا یه که م کورد بوو که سنووری سه ر زمانی کوردی له پارلمانی تورکیا شکاند و به م هویه پاشان دادگایی کرا و حوکمی له سه ر درا. له یلا زانا نه م قسانه ی هینابووه سه ر زمان:

"من بو برایه تی گه لی کورد و تورک، سویند به م یاسایه بنه پته ده خۆم".

له ۱۷ ی مایسی ۱۹۹۳ ، له یلا زانا و هاوکاره کە ی، نه حمەد تورک له کومسیونی هلسینکی کۆنگرێسی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا شایه تیان دا و دادگای تورکیا نه م شایه تیدانه ی دژ به وان به کارهینا . له ۲ ی ئاداری ۱۹۹۴، مافی پارێزراویونی له یلا زانا وهک نه ندانی پارلمان هه لوه شایه وه و ده ستگیر کرا، خرایه به ندیخانه، دادگایی کرا و له دادگایه کی یه کلایه نه حوکمی ۱۵ سال به ندیخانه ی له سه ردرا .

له یلا زانا که ۳۵ سالیه تی و دایکی دوو منداله ئیستا سالی سییه می ۱۵ سال به ندیخانه کە ی له به ندیخانه ی ئانکارا، پایته ختی تورکیا، تیپه ر ده کات . پارلمانی نه وروپا ریزی له خه باته ناتوندوتیژانه کە ی له یلا زانا بو ئالوگۆپی دیموکراتیک له تورکیا گرتووه و به تیکرای دهنگ، خه لاتی ناشتی "ساخاروف" ی سالی ۱۹۹۵ ی پیبه خشیوه و دوو جار بو وه رگرتنی خه لاتی ناشتی "نوبیل" ۱۱ کاندید کراوه .

من ئاگادارم هه ندی له هاوکاره کانی ده یانه ویت له لایه ن "له یلا زانا" وه نامه یه ک بنیرن بو سه روک کۆماری نه مریکا، هیوادارم زۆریه ی نه ندانی نه نجوومه نی نوینه ران، پشتیوانی له پارلمانی نه وروپا بو دا کوکیکردن له مافی مه دهنی و مروفی نه م شیره ژنه بکه ن . نه رکی ئیمه یه که پشتیوانی نه خلاقی له له یلا زانا بکه ین و پیداکری له سه ر بالۆیزمان له ئانکارا بکه ین که مه سه له ی خاتوون زانا له گه ل پایه به رزترین کاربه ده ستانی تورکیا باس بکات .

جه نابی سه روک، منیش هاوپی له گه ل نه ندانی نه نجوومه ن و هه رکه سیک که ئیستا چاوی له ئیمه یه، پشتیوانی ده که م له ئامانجه بیه پته کانی خاتوون زانا و گه لی چه وساوهی کورد له تورکیا: شووناسی کورد ده بی به فه رمی بناسریت، قسه کردن و نووسین و خویندن به زمانی کوردی ده بی بی به یاسایی، ده بی سه رجه م مافه کولتورییه کانیان ریزی لیگیردریت، ده بی سه رجه م نه و مافانه که یاسای بیه پته ی دایناوه، بدریت به حیزیه سیاسیه کورده کان و ده بی لیبورنی گشتی بو سه رجه م به ندکراوه سیاسیه کان ده ریکریت .

جه نابی سه روک، ئیمه زۆریه ی جاران له ئیداره ی خۆمان و دا کوکیکارانی دیکه ی تورکیا ده بیسین که ده لێن ماشاللا کۆماری تورکیا چه نده دیموکراته، به لام ده بینین

که نه ده ولته به ناو دیمو کراته چون رهفتار له گه ل نه م پارلمان تاره به هق
هه لیزیردراوه ده کات ته نها به تاوانی نه وه که به زمانی زگماکی خوی قسه ی کردوه
و داوکی له مافی گه له که ی کردوه .

جه نابی سه رۆک، نه م بارودوخه نابی به رده وام بیت، ساله های ساله وهزاره تی
ده روه ی نه مریکا به ناشکرا لایه نگر ی له تورکیا ده کات و ده بیسین که ده لاین تورکیا
له روی نیستراتژیکی وه بو نیمه گرنگه و هه لکه وته که ی بو نیمه یه کلاییکه ره وه یه .
من نه م حیساباته به ته واوی رت ناکه مه وه به لام نیمه ناچارین هاوسه نگییه ک له
نیوان نه م فاکتورانه و هه ندی حیساب و هوکاری زور گرنگی دیکه رابگرین . تورکیا
به رده وام بیلپونها دلار خه رج ده کات بو به ده سته پنیانی سیستمی چه کی پیشکه وتوو،
نه ته نها له ولته یه کگرتوو کانی نه مریکا به لکو له فهرانسا، روسیا و ده ولته تانی
دیکه ش . زوری ی نه م چه کانه پاشان که لکی لیوه رده گیردریت بو سه رکوتکردن و
توقاندنی خه لکی کورد، نه مه له کاتیکیا که نه م هاوولاتیانه ده بی له لایه ن هیزه
چه کداره کانی ولته که یانه وه بیاریزین و له بن به قوربانی نه وه هیزه چه کدارانه .
هه روه ها تورکیا پیگه یه کی پیشه سازی به هیزی نییه و له گه لی له ناوچه
سه ره که کان ژیرخانی ئابوورییه که ی لاوازه . که وایوو بو تورکیای هاوپه یمانمان،
سه رچاوه سنوورداره کانی خوی نه وه نده به فیرۆ ده دات بو کرینی چه کی پیشکه وتوو
تا دژی هاوولاتییه کورده کانی به کاری به پنییت، له کاتیکیا که ده توانیت به م سه رچاوانه
قوتابخانه ی باشت دروست بکات و رهوشی ته ندروستی و خزمه تگوزارییه کانی دیکه
باشت بکات که نه م کاره خوی یارمه تی ده دات به پیکه وه گونجانی تورکیا له گه ل
ده ولته تانی رۆژئاوا که تورکیا بو خویشی ئاوانی نه مه یه .

جه نابی سه رۆک، هه فته ی رابردوو من فه رمانیکی تایبه تم له م نه نجوومه نه دا ده رکرد
ده رباره ی یادکردنه وه ی ژینوسایدی نه رمه نیه کان له ۱۹۱۵ - ۱۹۲۳ به ده سستی
نیمپراتوری تورکی عوسمانی . هه ر دوینی من په یوه ست بووم به نه دمانی کۆمه لگای
نه رمه نی - نه مریکایی بو ریوپه سمی به رزراگرتنی سالیادی فه رمانی ژینوساید . نیمه
به یادکردنه وه ی نه م به شه به لگه مه نده ی میژوو - که تورکیا به رده وام به فه رمی

حاشای لیده کات - نه وه وه بیری خه لک ده هینته وه که گرنگی یادکردنه وهی رابردو له وه دایه که پیش له روودانی تراژیدیگه لی هاوشیوه له داهاتوودا بگرین. جه نابی سه رۆک، نیمه ئیستا تراژیدییه کی هاوشیوه ده بینین له کوردستان، هه رچه ند که نه وه راسته که گه لی کورد نه وه ندهی نه رهنیه کان ره شه کوژ نه کراوه (که له سه ره تای نه م سه ده یه دا روویدا). نه مپۆ تا راده یه ک ته کنولوژی راگه یاندن له ریگای وینه ی سه ته لایته کان و په یوه ندیه خیراکان ناهیلایت ده ولته تی تورکیا کورده کان ره شه کوژ بکات، به لام لیكچوونی تاییه ت له نیوان نه م دوو مه سه له یه دا هیه، به هو ی نه وه ی هه ولکی هاوئا هه نگ له لایه ن ده ولته تی تورکیا وه ده دریت بۆ نه وه ی بوونی گه لکی غه یه ره تورک که چه ند سه ده یه له ناوچه ده ژی، بسپریته وه.

جه نابی سه رۆک، ده مه ویت به وته یه کی لورد ئیری ک ئاویبووی ۱۲، سه رۆکی گروپی مافی مروفی "نه نجوومه نی لۆرده کان" ی بریتانیا کوتایی به قسه کانم بینم که نه م دواییانه سه ردانی کوردستانی تورکیا و عیراقی کردو. "ئاویبووری" له زمانی میژوونوسی رومی سالی ۸۴ ی زایینی "تاسیتوس" ۱۳ وته یه ک ده گیرپته وه ده رباره ی سه رکه وتنی رۆم به سه ر بریتانیا دا و گه ویش نه وه یه که: "رۆمیه کان، به ریتانیایان کاول کرد و ناویان نیا ناشتی".

جه نابی سه رۆک، با نیمه کیشه که چاره سه ر بکه ین، نه نه وه ریگه به وه بده ین که سه راسه ری خاکی کوردستان کاول بکریت و نه ته وه ی کورد له ناو بچیت.

بارودۆخی دلته زینی مافی مروف له تورکیا

۳۰ ی تشرینی یه که می ۱۹۹۷ - نه نجوومه نی نوینه ران

به ریز کریستوفیر نیسمیت:

جه نابی سه رۆک، دوینی ژماره یه ک له هاوکارانم له کومسیونی هلسینکی - به ریزان هویره، مارکی، کاردین و سالمۆن - پشتیوانیان له من کرد بۆ ئاماده کردنی پپارنامه یه ک بۆ ده ربیرینی ههستی کۆنگرێس ده رباره ی بارودۆخی مافی مروف له

کۆماری تورکیا و خواستی ئه م ده ولته بو ئه وهی بییت به خانه ختوی (میواندار) کۆبوونه وهی داهاتووی سه رۆک وه زیران یا سه رۆک کۆمارانی ده ولته تانی به شدار له ریکخراوی ئاسایش و هاوکاری نه وروپا (OSCE). تورکیا - که له سالی ۱۹۷۵ وه نه ندای OSCE یه - یه ک سال پیش پیشناری نه وهی کرد که بییت به خانه ختوی کۆبوونه وهی داهاتووی ئه م ریکخراوه یه .

ماوه یه کی کورت پاش ئه وهی تورکیا ئه م پیشناریه ی خسته پوو، من و سناتور "داماتو"، هاوسه رۆکی کومسیونی هلسینکی له ۲۲ ی تشرینی دووه می ۱۹۹۶ نامه یه کمان نووسی بو وه زیری دهره وهی نه مریکا، کریستوفیره بو ئه وهی نیگه رانیه کانمان دهرباره ی پیشیلکاری مافی مروف له تورکیا بخینه پوو و داوامان لیکرد پیشناریه کی تورکیا رت بکریته وه، هاتا کاتیک که بارودۆخی مافی مروفه کی باشتربکات. ئیمه له ۱۵ ی ته موزی ۱۹۹۷ نامه یه کیشمان نووسی بو وه زیری دهره وهی ئه و کاتی نه مریکا، مادلین ئالبرایت و نیگه رانی خۆمان دهریپی به نیسبهت به ره و پیشنه چوونی مافی مروف له تورکیا. به داخه وه تورکیا ئه و دهرفته ی له کيسدا که شیلگیربوونی خۆی نیشان بدات بو ئه وهی ئه رک و به رپرسیاره تیه کانی خۆی به نیسبهت OSCE له ماوه ی ۱۱ مانگی رابردودا جیه جی بکات.

بی ئاماره کردن به لیستی دووردیژی پیشیلکاریه کانی مافی مروفی تورکیا، له وانه ئه شکه نه ج، جیگای خویه تی بلین که کارنامه ی تورکیا دهرباره ی جیه جیکردنی ره هه نده مروفیه کانی ئه رک و به رپرسیاره تیه کانی OSCE لاواز بووه . کومیتیه ی پاراستنی رۆژنامه نووسان، به لگه نامه کانی ئه و راستیه ی خستوه ته پوو که لانیکه م ۴۷ رۆژنامه نووسی تورکیا - که زۆرتین ژماره یه له نیو ولاتان له سه راسه ری جیهان - له به ندیخانه دان. ۴ پارلمانتاری پیشووی سه ربه حیزی تازه قه ده خه کراوی "پارتی دیموکراتی گه ل" (DEP) که لایه نگری کورده کانه، له وانه له یلا زانا هیشتا له به ندیخانه دان. تورکیا هه لمه تیکی ده ستریزیکارانه ی ئه نجام داوه بو قه لچۆکردنی ریکخراوه ناده ولته تیه کان له سالی رابردودا.

وه زارته دهره وهی نه مریکا به و نه نامه گه یشتووه که کومه لیک کیشه ی جیدی مافی مرؤف له تورکیا هیه و نه م پیشیلکاریانه ته نه سنووردار نییه به باشووری روزه لات که تیدا تورکیا زیاتر له ۱۰ ساله له گه ل پارتی کریکارانی کوردستان (PKK) شه پ ده کات.

جه نابی سه رۆک، هه فته ی رابردو کۆنگرئیس ریژی له زۆر پیروژ، "بارتۆلومیف"، ریه ری باوه پمەندانی ئورتودوکس له سه راسه ری جیهان گرت. شوینی ئوسقوفی نه عزمی مه سیحیه کانی جیهان که له نیستانبوله - نه و شاره که تورکیا پیشنیاری کردووه ببی به خانه ختوی کۆبوونه وهی داها توی OSCE - تووشی گیروگرفتی زۆر بووه. ئوسقوفی نه عزم به رده وام داوی نیژی له تورکیا کردووه که سمیناری ئورتودوکسه کان له دورگی "هالکی" سه رله نوێ بکاته وه که له ده یه ی ۱۹۷۰ وه به ده ستی کار به ده ستانی تورکیا داخراوه، سه ره پای نه وهی که تورکیا به گویره ی OSCE به پرسیاره که ریگه بدات به په روه رده ی تاکه که سی ئایینی له ئینیسیتیتۆ گونجاوه کاند. بالۆیزخانه ی تورکیا لیتره له واشنگتۆن نه م سه ردانه ی (ئوسقوفی نه عزمی) به ده رفه تیکی زۆر باش بو پته وکردنی په یوه ندیه نه زیکه کانی لیکتیگه یشتن، دۆستی و هاوکاری له نیو خه لکه سه ر به بیروپروا و نه تنیکی جوراوجۆر وه سف کردووه. به داخه وه ده ولته ی تورکیا به گویره ی نه م بیروپوچوونه، له گه ل باوه پمەندانی ئوسقوفی نه عزم و ئورتودوکس له تورکیا هه لسوکه وت ناکات.

جه نابی سه رۆک، ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ده بی به ره وپیشچوونی دیموکراسیه کی راسته قینه له تورکیا به گویره ی پاراستنی مافی مرؤف و ئازادییه به نه په تیه کان ته شویق بکات. نه وانه که چاوی خۆیان له حه نای پیشیلکارییه جیدی و به رده وامه کانی مافی مرؤف به ستووه، که ندوکۆسپن له سه ر ره وتی دیموکراسیزاسیون له ولاته گرنگه. تورکیا به هوی نه وهی له چوارپنگای نه وروپا، قه فقاز، ئاسیای ناوه راست و روزه لاتیه ناوه راستا هه لکه وتووه ده توانی ده وری سه ره کی له پیشهاته کان له نه وروپا و نه ولای نه وروپا بگیتی. به لام بو نه وهی تورکیا ببی به مۆدیلی ده ورگتیکی کاریگه ر و نه ریخی - هه روه ها که هه ندی که س ده لێن تورکیا

ده توانی بی به نمونه بۆ ولاتانی ئاسیای ناوه پاست - ده بی بارودوخی ناوخی ولاته که ی قایم و سه قامگیر بکات. به پیچه وانه وه، گیروگرفته کانی مافی مرؤف له تورکیا ته نها ریگای چوونی تورکیا بۆ ناو نه وروپا نه سته متر ده کات.

جه نابی سه رۆک، هه روه ها ده بی له بیرمان بیته که تورکیا بۆ OSCE نامۆ نییه و تورکه کان مندالی ساوای OSCE نین. سه رۆک کۆماری ئیستای تورکیا، سوله یمان دمیرل، په یمانی کۆتایی هلسینکی ۱۹۷۵ ی واژو کردوه. ئیستا کاتی نه وه هاتوه که تورکیا نه رکه کانی خۆی به نیسبهت مافی مرؤف جیبه جی بکات که له ماوه ی ۲۲ سالی رابردوو دا به ئازادی قبول کردوه. قازانج و پرستیژی خانه ختیوکردن له کۆبوونه وه ی OSCE ده بی بۆ نه وه ده ولته تانه بیته که پشتیوانی شیلگترانه ی خۆیان له پره نسیپ و ریوشونه کانی هلسینکی - به تاییهت ریژگرتن له مافی مرؤف - به وته و به کرده وه نیشان داوه.

نه مه شتیکی نوئ نییه له OSCE دا. کاتی که له ناوه پاستی ده یه ی ۱۹۸۰ ده ولته تی سۆفیهت وتی ده یه ویت بیته به خانه ختیو کونفرانسی مافی مرؤفی هلسینکی، ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و گه لئ له ولاتانی دیکه پیداگریان کرد که پیش نه وه ی رازی بن به پیشنیاره که ی "کرملین"، سۆفیهت ده بی بارودوخی مافی مرؤفی باشتر بکات. نه م سیاسه ته یارمه تی دا به باشتریوونی به رچاوی کارنامه ی مافی مرؤفی تورکیا. ئیستا ئیمه ده بی چاوه پوانیه کی وامان له تورکیای هاوپه یمانمان بیته. بۆ سه ره تا، ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ده بی پیداگری له سه ر تورکیا بکات که پارلمان تاره به ندرکراوه کانی DEP، له وانه له یلا زانا و هه روه ها رۆژنامه نووسان و که سانی دیکه که به هۆی ده ربیرینی ناتوندوتیژانه ی بیروپای خۆیان ده سته گیر کراون، ئازاد بکات و کۆتایی به لیپرسینه وه له گه ل کارمه ندانی پسپوپی پزشکی و NGO کان به یئیت که یارمه تی به قوریانیانی نه شکه نجه و پیشیلکارییه کانی مافی مرؤف ده دن. تورکیا ده بی ماده ی ۸ ی یاسای دژه تیرور و ماده ی ۲۱۲ ی یاسای سزادان و ماده کانی دیکه بسپرتیه وه که پره نسیپی ئازادی راده ربیرین پیشیل ده که ن و به ته وایی ریژ له مافی مه ده نی، سیاسی و کولتووری هاوولاتیانی تورکیا، له وانه

نه تنیکی کورد بگریت و لیپرسینه وهی توندوتول له گه ل شه و که سانه بکات که خه لکیان نه شکه نجه کردوه، له وانه هیزه کانی ئاسایش.

هۆکاری سهره کی بۆ چاره سهرکردنی شه م نیگه رانیه و نیگه رانیه سهره کیه کانی دیکه ی مافی مرۆف، خواستی سیاسییه. پيشهاته کانی تورکیا له ماوه ی چهند رۆزی رابردودا، بارودۆخی خراپی مافی مرۆف له تورکیا نیشان دهدات. ههفته ی رابردوو "ئه سهر به گموره رلی" به تاوانی لیدوان له سالی ۱۹۹۱ حوکمی زیاتر له ۲۳ سال به نديخانه ی له سهر درا. بریاری خانه ختوی کردن له کۆبوونه وهی داهاتوی OSCE پتویستی به هه لسه نگاندنی سهرجه م ده ولته تانی نه ندای OSCE، له وانه ولاته به کگرتوه کانی نه مریکا ده کات.

جه نابی سهرۆک، شه م بریارنامه یه که ئیمه ده یخه ی نه پوو داوای ره تکردنه وهی به کجاره ی پيشنیاری خانه ختوی تورکیا له کۆبوونه وهی OSCE ناکات به لکو داوا له ولاته به کگرتوه کانی نه مریکا ده کات تاوتویکردنی شه م پيشنیاره رت بکاته وه هه تا نه وکاته که تورکیا شه و ئهرک و به رپر سياره تيانه ی OSCE جیبه جی نه کات که به که یفی خوی وه نه ستوی گرتوه، له وانه چاره سهرکردنی گونجاوی شه و نیگه رانیانه دهرباره ی مافی مرۆف که من شه مرۆ باسم کرد. بریارنامه که ی ئیمه داوا له سهرۆک کۆماری نه مریکا ده کات تا ۱۵ ی نیسانی ۱۹۹۸ هه رچه شنه باشتريوونیکي بارودۆخی مافی مرۆف له تورکیا راپورت بدات. ئیمه به تاییه ت ده بی پیداکری بکه ین له سهر جیبه جیکردنی باشتري په یمانی کۆتایی هلسینکی و په یماننامه کانی دیکه ی OSCE.

جه نابی سهرۆک، به کورتی ئاواتی تورکیا بۆ خانه ختوی کردن له کۆبوونه وهی OSCE ده بی بیه ستریتوه به هه نگاوه کانی ده ولته ی تورکیا بۆ باشتريکردنی بارودۆخی دلته زینتی مافی مرۆف له و ولاته و ته نها به لێن و دروشم له م په یوه نديیه دا به س نییه.

جه نابی سهرۆک، نامه یه که له م په یوه نديیه دا له نیوان کموسیونی هلسینکی و وهزاره تی دهر وه ئالوگۆپ کراوه که شه م ده قه که یه تی:

کومسیونى ئاسایش و هاوکارى نه وروپا

واشنگتون، دى سى، ۱۵ ی ته موزى ۱۹۹۷

به ریز خاتون مادلین کوربیل ئالبرایت، وه زیری دهره وه

ئیمه ده مانه ویت دژایه تی شیلگترانه ی خومان دوو پات بکه ینه وه (و زیاتر شی بکه ینه وه) به نیسبه ت نه وه ی تورکیا بییت به خانه ختوی کوبونه وه ی ریکخراوی ئاسایش و هاوکارى نه وروپا (OSCE) و داوا له وه زاره تی دهره وه (که هاوپایه له گه ل ئیمه) ده که ین که رازی نه بییت به پیشنیاری تورکیا بو نه وه ی کوبونه وه ی داهاتوی OSCE له ئیستانبول به رپوه بجیت. هه روه ها به بیروبوچوونی ئیمه دانانی خشته یه کی کاتیی له قوناخی پیشهاته کانی ئیستای OSCE، پیویست نییه و پیشنیار ده که ین به جیدی تاوتوی نه وه بکریت که ئایا بارودوخ به و ولاتانه ریگا دهاد که خانه ختوی کوبونه وه کی OSCE بکه ن یا نا؟

تشرینی دووه می رابردوو، کوماری تورکیا - که یه کی له ده وله تانی نه ندای راسته قینه ی OSCE یه - سه رها تا پیشنیاری کرد ئیستانبول بییت به شوینی به رپوه چوونی کوبونه وه ی داهاتوی OSCE نه و کاته ئیمه نامه یه کمان نووسی بو وه زیری دهره وه، کریستوفیر و داوامان لی کرد ولاته یه کگرتووه کانی نه مرکا نه م پیشنیاره رت بکاته وه. به هه ر حال بریاردان له سه ر نه م مه سه له یه دوا خرا بو نه وکاته که کوبونه وه ی وه زیرانی ریکخراوی کوپنهاگن - که دیاری کراوه نه م کانوونی یه که مه به رپوه بجیت - و "په یمانی لیسبون" بانگه یشته که ی تورکیا له به رچاو بگری.

ولاته یه کگرتووه کانی نه مرکا نابی رازی بییت به به رپوه چوونی کوبونه وه ی OSCE له تورکیا هه تا نه وکاته که تورکیا پارلمان تاران به ندکراوی پارتی دیموکراتی گه ل (DEP) و روژنامه نووسان و گیراوانی دیکه ئازاد نه کات که به هوی دهربرینی ناتوندوتیژانه ی بیروپای خویان ده ستگیر کراون و کوتایی نه هیئت به لیپرسینه وه و ئازار و نه زیه تدانی نه و کارمه نده پسپوره ته ندروستیانه که یارمه تی دهن به قوربانیا نی نه شکه نجه و پیشیلکارییه کانی دیکه ی مافی مروف ، و ده ست نه کات به لیپرسینه وه ی توندوتول له گه ل نه و که سانه - له وانه هیزه کانی ئاسایش -

که به پرسیاری نه شکه نجهی خه لکن. له مه زیاتر، ولاته به کگرتووه کانی نه مریکا ده بی داوا له ده وله تی تورکیا بکات که هه نگاوی زیاتر هه لگرت بۆ باشت رکردنی بارودوخی مافی مروف، له وانه هه لوه شانوهی مادهی ۸ ی یاسای دژه تیرور و مادهی ۲۱۲ ی یاسای سزا و یاساکانی دیکه که پرهنسیپی نازادی راده رپرین پیشیل ده کهن و ریز گرتنی ته واوله مافه مه ده نی، سیاسی و کولتورییه کان که مینه نه تنیه کان، له وانه که مینه ی کورد مسوگر بکات.

به داخوه هیه نیشانه یه ک به دی ناکریت که تورکیا له کاتی ناردنی نامه که ی نیمه بۆ وه زارهی دهره وه له ۸ ی مانگی رابردو تا نیستا، نه رکه کانی خو ی به نیسبهت ریوشوینه کانی OSCE له په یوهندی له گه ل مافی مروف باشت ر جیه جی کرد بیت و سه ره پای هندی ئالوگور له یاسای تورکیا، راستیه که ی نه وه یه که ته نانهت نه م پیشنیاره نیوه نجیانه نه که ونوه ته یواری جیه جیکردن بۆ باشت رکردنی بارودوخی مافی مروف له تورکیا. تورکیا به رده وام ریوشوینه کانی OSCE به توندی پیشیل ده کات و نه و گیروگرفتانه که لیژنه ی ولاته به کگرتووه کانی نه مریکا له کۆبوونه وه ی پیدچوونه وه ی OSCE له مانگی تشرینی دووه ی رابردو خستویه تیه پرو، هه روا به رده وامه. شاهیده پسپوره کان له کۆبوونه وه ی نه م دواییه ی کومسیون جه ختیان کردووه ته وه له سه ر نه شکه نجه ی به رده وام، به لگه مه ند و به رفراوان له لایه ن هیزه کانی ئاسایشی تورکیا و سه رنه که وتنی ده وله تی تورکیا بۆ هه لگرتنی هه نگاوی شیلگیرانه بۆ سه رپاست کردنه وه ی نه م پیشیلکارییه توندانه ی شهرت و مه رجه کانی OSCE و یاسای مروفی نیونه ته وه یی. ته نانهت که مکردنه وه ی کاتی گیرانی نه و که سانه که تاوانی تاییه تیان خراوه ته پال، نه یتوانیوه پیش له نه شکه نجه بگرت. راستیه که ی نه وه یه که نه م ئالوگوره ته نها له سه ر کاغه زدا ماوه ته وه و کاربه ده ستانی تورکیا به گشتی خو یانی لیده بوین.

هه روه ها که یه کئ له کاربه ده ستانی ولاته به کگرتووه کانی نه مریکا له تورکیا بینوییه تی و بۆ نه دامانی کومسیون هلسینکی باس کردووه، که سی ده سته سه رکراو به ماوه ی چه ند رۆژ له ژوری تاکه که سیدا راده گیریت. کاربه ده ستانی تورکیا هه روه ها

به رده وامن له تۆمار کردنی سکالا له سهر نهو که سانه که ههول ددهن یارمه تی قوربانیانی نه شکه نجه بدهن، ههر وهک مه سه له ی "دوکتور توفان کوسه".

سه ره پای پیدچوونه به سهر یاسای دژه تیرور، شهرت و مهرجه کانی نه م یاسایه به رده وام دژ به نووسهران، رۆژنامه نوسان، بلۆکه ران، سیاسه تمه داران، موسیقازانان و خویندکاران به کار ده بردریت. نه وانه که سکالا دژی نه م که سانه تۆمار ده که ن پشت به ماده ی ۳۱۲ ی یاسای سزا ده به ستن که "هاندانی ره گزی یا دۆزمنایه تی نه تنیکی قه ده خه ده کات". پیاوانی سهر به حکومت به رده وامن له تۆقاندنی چاودیرانی مافی مروف. به گویره ی راپورتیک که نه م دواپانه کومیته ی پاراستنی رۆژنامه نووسان بلۆی کردووه ته وه، ۷۸ رۆژنامه نووس له سهره تای ۱۹۹۷ وه خراونه ته به ندیخانه که نۆترین ریزه یه له نیو ولاتانی جیهاندا.

گه لی له پیشیلکارییه کانی مافی مروف دژ به کورده کان نه نجام دراوه که به گشتی و له روی سیاسیه وه داوی شووناسی کردی خویان ده که ن. ناوه نده کانی لیکۆلینه وه و کولتوری کردی له مانگی حوزه یران له لایه ن پولیسه وه داخراون بۆ نه وه ی پیش له فیرکردنی زمانی کردی بگرن. له مه زیاتری ۴ پارلمانتاری پیشووی حیزبی دیموکراتی لایه نگری کورده کان (DEP) که ئیستاقه ده خه کراوه واتا له یلا زانا، هاتیپ دیجله، ئورهان دوغان و سه لیم سه داک که ۳ سال له ۱۵ سال زیندانه که یان تیپه ر کردووه، هیشتا له به ندیخانه ی "ئولوجانلاری" ۱۳ ئانکارا به ندکارون. به کۆ له و تاوانانه ی که خراوه ته پال له یلا زانا نه وه یه که له به رده م کومسیون هلسینکی ئاماده بووه.

کومیته ی پاریزه رانی مافی مروف نیگه رانی خویان ده ربرپوه به نیسبه ت مه سه له ی حه سه ن دوغان که نه ندانی حیزبی دیموکراتی گه ل (HAPEP) و پاریزه ری مافی مروفه که ههر وهک گه لی له نه ندانی دیکه ی نه م حیزبه ده ستگیر کراوه و سکالای له سهر تۆمار کراوه. ده ولته ی تورکیا به هه مان شیوه هه لمه تیکی ده ستدریژیکارانه په یره ده کات بۆ قه لچۆ کردنی ریکخراوه ناده ولته تیه کان، له وانه ناوه ندی مافی مروفی تورکیا و کۆمه له ی مافی مروف. کۆمه له ی خه بات دژی له سیداره دان له

سهره تاي مانگی مایس داخراوه و هه روه ها کونفرانسیکی ناشتی داخراوه که NGO نئونه ته وه ییه کان و NGO کانی تورکیا پشتیوانیان لیده کرد. نووسینگه کانی کۆمه له ی مافی مرۆف له دیار به کر، مه لاتی، ئیزمیر، قونیه و ئورگا هیرشیان کراوه ته سهر و داخراون.

هه روه ها که خودی وه زار هتی دهره وه ی نه مریکا له راپورته که ی خۆیدا دهر باره ی مای مرۆف له تورکیا ئاماره ی پیکردوه: "ده ولته تی تورکیا نه ییتوانیوه بارودۆخی مافی مرۆف له سالی ۱۹۹۵ باشتر بکات و له نه جامدا کارنامه که ی هه ر وه ک خۆی ماوه ته وه و ته نانه ت له هه ندی روه وه خراپتر بووه". له کاتی کدا که کار به ده ستانی مه ده نی تورکیا به گشتی پابه ندن به یاسا و ریز له مافی مرۆف ده گرن، هیزه کانی ئاسایش دریزه ده دن به نه شه که نه، به کاره ی تانی له راده به ده ری هیز و پیشیلکاری به کانی جیدی دیکه ی مافی مرۆف. به داخیکی زۆره وه، ریه رانی تورکیا، له وانه سه رۆک کۆمار "دمیرل" - که خۆی له لایه ن تورکیا وه په یمانی کۆتایی هلسینکی ۱۹۷۵ ی واژۆ کردوه - نه یانته وانیوه وه کو پتویست نیگه رانیه دیرینه کان به نیسبه ت مافی مرۆف بره وینه وه.

جه نابی وه زیری دهره وه، قازانچ و پرستیژی خانه خێوی کردن له کۆبوونه وه ی OSCE ده بی به و ده ولته تانه بیه خشریت که پشتیوانی خویان له پره نسپ و ریشوینه کانی کومسیون هلسینکی - به تایبه ت ریزگرتن له مافی مرۆف - له کرده وه و دروشمدا نیشان دابی و به له به رچا وگرتنی کارنامه ی دله زینی مافی مرۆف له تورکیا، نابی ریگه به وه بدریت که نه م ولاته بی به خانه خێوی نه م کۆبوونه وه ی.

له وانه یه هه ندی که س وا هه لینجاندن بکه ن که ریگه پیدان به تورکیا بو نه وه ی بی به خانه خێوی کۆبوونه وه ی OSCE، له وانه یه له رووی سیاسیه وه بی به هانده ر بو نه وه ی تورکیا ئالوگۆپی نه رینی له ره فتاری خۆیدا نه جام بدات، به لام ئیمه له سه ر نه م قه ناعه ته نین، به تایبه ت به له به رچا وگرتنی نه وه ی که ده ولته تی تورکیا له ماوه ی نه م ۸ مانگی پاش خسته نه پووی پیشنیاری خانه خێوی له کۆبوونه وه ی OSCE نه ییتوانیوه بارودۆخی مافی مرۆف باش بکات. ئیمه وه بیرتان ده هینینه وه

که تا ئیستا چند کونفرانس له ئاستی به رزدا له تورکیا به پتوه چوو به ئوهی کاریگریه کی به رچاوی به سهر سیاست یا کرده وه کانی مافی مروفی ده ولته تی تورکیا وه به بووی. ته نها به لاین بۆ باشترکردنی مافی مروف نابی به س بیئت. ئاواتی تورکیا بۆ خانه ختوی له کوبونه وهی OSCE ده بی بیه ستریته وه به هه لگرتنی ههنگاوی چوپر له لایه ن تورکیا وه بۆ باشترکردنی کارنامه ی دلته زینی مافی مروف له ولاته .

سپاستان ده کهین نه گه ر بیروبوچونه کانمان له سهر ئه م مه سه له گرنگه به هه ند وه ریکرن و چاوه پوانی وه لآمی ئیوهین.

له گه ل ریزمان

کریستوفیر نیسمیت

هاوسه روکی کومسیون نیاسایش و هاوکاری نه وروپا

ئالفونس داماتو

سه روکی کومسیون نیاسایش و هاوکاری نه وروپا

وهزاره تی ده ره وهی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا

واشنگتون، دی سی، ۱۲ ی ئابی ۱۹۹۷

به ریز کریستوفیر نیسمیت

هاوسه روکی کومسیون نیاسایش و هاوکاری نه وروپا، نهنجومه نی نوینه ران

من له لایه ن وه زیری ده ره وه وه لآمی نامه که ی ۱۵ ی ته مووزی ئیوه ده ده مه وه ده رباره ی نیگه رانیه کانتان به نیسبه ت نه وهی له وانه یه تورکیا بیی به خانه ختوی کوبونه وهی داماتوی ریکخراوی نیاسایش و هاوکاری نه وروپا (OSCE).

وهزاره تی ده ره وه شه ریکی نیگه رانیه کانی ئیوه یه ده رباره ی کارنامه ی مافی مروفی تورکیا. ده بی هه موو ده ولته تانی به شدار له OSCE پابه ندبن به پره نسپه کانی په یمانی کۆتایی هلسینکی و ریوشوینه کانی دیکه ی OSCE، له وانه ریزگرتن له مافی مروف و ئازادییه به پته ییه کان. ده ولته تی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا

به رده وام سه رنجی داوه به کیشه کانی مافی مروف له تورکیا و داوی له تورکیا کردوه که نه کیشه چاره سه ر بکات و به هیچ شیوه یه ک چاپوشی نه کردوه له ناتوانایی تورکیا - یا دهوله تانی دیکه ی به شدار له OSCE - بۆ جیبه جی کردنی ریوشوینه کانی OSCE . به هرحال OSCE نامرازیکیشه بۆ چاره سه رکردنی که موکوپیه کانی مافی مروف .

هه روه ها که ئیوه له نامه که تاندا نامازه تان پیکردوه ، مه سه له ی پیشیلکاریه کانی مافی مروف له تورکیا له کۆبونه وه ی ئالوگوبی بیروپای OSCE له مانگی تشرینی دوهم خراوه ته پوو و له داها تووشدا له کۆبونه وه گه لیکی وه هادا ده خریته پوو هه تا نه وکاته تورکیا نه وه نیشان بدات که هه نگای چوپوپری هه لگرتوه بۆ باشت رکردنی کارنامه که ی مافی مروفی . به پتوه چوونی کۆبونه وه ی OSCE له تورکیا ده توانی دهره تیک بی بۆ نه وه ی گوشار بخریته سه ر تورکیا که کارنامه ی مافی مروفه که ی باش بکات . هه روه ها که ئیوه له نامه که تاندا نامازه تان پیکردوه ، دهوله تی تورکیا کۆمه لیک هه ولی داوه بۆ چاره سه رکردنی کیشه ناوچه ییه کان له ریگای هه لگرتنی که ندوکۆسه کانی سه ر ئازادی راده رپین و په ره پیدانی چاکسازیه یاساییه کان که نه گه ر به ته واوی جیبه جی بکرت ، کیشه ی نه شکنه هیدی هیدی چاره سه ر ده کات .

نه م نامرازانه ته نها هه نگای یه که مه بۆ چاره سه رکردنی کیشه کان . ئیمه به تاییه ت دلخۆش بووین به هه لوێستی ئه رینی دهوله تی نویی تورکیا - که ۱۲ ی ته مووز گه یشتوه به ده سه لات - به نیسه بت چاره سه رکردنی کیشه کانی مافی مروف . هه روه ها که ئیوه ده زانن ، ۵۴ دهوله تی به شدار له OSCE ، نه و مه سه له یه تاوتوی ده کن که کام دهوله ت ده بی بی به خانه خپوی کۆبونه وه که ی نه م ریخراوه ، و هه روه ک سه رجه م برپاره کانی OSCE ، هه ر چه شنه برپاریک ده رباره ی نه م مه سه له یه ، له ریگای ده نگدان نه نجام ده دریت که ده رچوونی نه م برپارنامه یه ش ماوه یه ک ده خایه نیت . له هه مان کاتدا ، وه زاره تی ده روه پیشوازی له بیروپوچوونه کانی ئیوه ده کات و نیگه رانیه کانی ئیوه ده رباره ی شوینی به پتوه چوونی کۆبونه وه ی

OSCE توتوی ده کات. من پیشوازی له هه و له به رده وامه کانی ئیوه ده رباره ی ئه م مه سه له یه ده که م و سپاسی نامه سودمه نده که تان ده که م. ئیمه سپاسی نامه که تان ده که مین و هیوادارین که ئه م زانیاریانه سودمه ند بیت. ئه گه ر هه ر چه شنه پرسپاریکی دیکه تان له م په یوه ندیه دا هه بوو، بی هیچ دوو دلیه ک په یوه ندیمان له گه ل بگرن.

له گه ل ریزمدا

باربارا لارکین

جیگری وه زیری دهره وه بۆ کاروباری کۆنگرێس

نامه ی ۱۵۳ که س له ئەندامانی کۆنگرێسی ولاته یه کگرتوو هه کانی ئەمریکا به بیل کلینتون، سەرۆک کۆماری ئەمریکا بۆ ئازادکردنی له یلا زانا ۳۰ ی تشرینی یه که می ۱۹۹۷

به پێز جه نابی سەرۆک کۆمار

ئیمه ده مانه ویت سهرنجی ئیوه به ره ولای بارودۆخی تراژدیکی له یلا زانا رابکێشین که یه که مین ژنی کورده که له میژوودا وه ک ئەندامی پارلمانی تورکیا هه لبرێردراوه. خاتوون زانا که دایکی دوو منداله، له ئوکتوبری ۱۹۹۱ به زۆرینه ی ده نگ وه ک نویتنه ری شاری کوردنشینی دیاربه کر له پارلمانی تورکیا هه لبرێردرا. "زانا" له ئاداری ۱۹۹۴ له ناو پارلمان له لایه ن کاربه ده ستانی تورکیا ده سته سه ر کرا و دوا به دوا ی ئه وه به تاوانی ئه و شته که کاربه ده ستانی تورکیا وه ک "لیدوانی جیبا ییخوازان ه" ناویان لیده برد، ئازار و ته زیه ت درا و له مافی ئازادی راده رپین بۆ داکۆکیکردن له مافی گه لی کورد بپه ش کرا و له دیسامبری ۱۹۹۴ حوکمی ۱۵ سال به ندیخانه ی بۆ برپاوه و ئیستاش له به ندیخانه ی ئانکارادایه.

یه کئی له و تاوانانه که خراوه ته پال خاتوون زانا نه وه یه که سالی ۱۹۹۳ لیږه له واشینگتن له به رامبه ر کومیسونی هلیسینکی کونگریسی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ناماده بووه . به باوه پری نیمه نه وه زور زولمه که هرچند که خاتوون زانا له سهر داوای نه ندامانی کونگریس به شداری له م کومیسونه دا کرد به لام نه م به شداریکړنه ، بوو به یه کئی له هوکاره کانی به ندرکونی ناوبراو .

هولندانی خاتوون زانا بو نالوگوپی دیموکراتیک له تورکیا به شیوه ی ناشتیخوازانه له لایه ن پارلمانی نه وروپاوه ریږی لیگیراوه و به ټیکرای دنگ خه لاتی ناشتی "ساخاروف" ی سالی ۱۹۹۵ ی پیبه خشیوه . له مه زیاتر "ریکخراوی لیپورنی نیونه ته وه یی" و "ریکخراوی چاودیږی مافی موف" نیگه رانی خو یان له چاره نووسی خاتوون زانا دهربریوه .

جه نابی سه روک کومار، تورکیا شه ریکیکی گرنگی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکایه ، نه ندامی ناتویه و یه کئی له و مرگړه سه ره کییه کانی یارمه تی بیانی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکایه ، به لام هه لسو که وتی خراپ له گه ل هاوولاتیانی کورد و نویته ره به هق هه لبرږدراوه کانی نه م خه لکه قابلی قبول نییه . خاتوون زانا به هو ی نه وه ی به زورینه ی دنگ له لایه ن هاوولاتیانی کورده وه وهک نویته ری پارلمان هه لبرږدراوه ، نه و ره وایه تیبه ی هه یه نویته رایه تی نه و خه لکه بکات به لام ده وله تی تورکیا هه ولکی بیویژدانانه ی داوه بو نه وه ی پیش له خانوون زانا بگریټ .

دهنگی خاتوون زانا نابیت کپ بگریټ . مه سه له ی خاتوون زانا ته نها یه کئی له و نمونه زورانه یه که ده وله تی تورکیا که لک له هیږی ده وله تی ودرده گریټ بو نه وه ی به هو ی بیروباوه په سیاسیه کانیا ن، هه لسه که وتی خراپ له گه ل خه لک بکات .

نیمه داوا له نیوه و نیداره که تان ده که ین مه سه له ی خاتوون زانا له گه ل پله به رزترین کاربه ده ستانی تورکیا بخه نه به ریاس و داوای نازادی ده سته جی و بی شه رتومه رچی ناوبراو بکه ن، بو نه وه ی نیمه جاریکی دیکه لیږه له ولاته که مان پیشوازی لیبکه ین .

له گه ل ریژماندا

نه‌ندامانی کۆنگرێس:

- (Rep. Neil Abercrombie (D-1st HI ۱
- (Rep. Gary Ackerman (D-5th NY ۲
- (Rep. Bob Andrews (D-1st NJ ۳
- (Rep. Howard Berman (D-26th CA ۴
- (Rep. Michael Bilirakis (R-9th FL ۵
- (Rep. Earl Blumenauer (D-3rd OR ۶
- (Rep. David Bonior (D-10th MI ۷
- (Rep. George Brown (D-42nd CA ۸
- (Rep. Sherrod Brown (D-13th OH ۹
- (Rep. Ken Calvert (R-43rd CA ۱۰
- (Rep. Walter Capps (D-22nd CA ۱۱
- (Rep. Julia Carson (D-10th IN ۱۲
- (Del. Donna Christian-Green (D-VI ۱۳
- (Rep. Bob Clement (D-5th TN ۱۴
- (Rep. James Clyburn (D-6th SC ۱۵
- (Rep. Jerry F. Costello (D-12th IL ۱۶
- (Rep. Christopher Cox (R-47th CA ۱۷
- (Rep. William Coyne (D-14th PA ۱۸
- (Rep. Michael Crapo (R-2nd ID ۱۹
- (Rep. Elijah Cummings (D-7th MD ۲۰
- (Rep. Randy Cunningham (R-51st CA ۲۱
- (Rep. Pat Danner (D-6th MO ۲۲
- (Rep. Danny Davis (D-7th IL ۲۳

- (Rep. Peter DeFazio (D-4th OR ۳۴
- (Rep. Diana DeGette (D-1st CO ۳۵
- (Rep. William Delahunt (D-10th MA ۳۶
- (Rep. Rosa DeLauro (D-3rd CT ۳۷
- (Rep. Ron Dellums (D-9th CA ۳۸
- (Rep. Peter Deutsch (D-20th FL ۳۹
- (Rep. Norman Dicks (D-6th WA ۴۰
- (Rep. John Dingell (D-16th MI ۴۱
- (Rep. Julian Dixon (D-32nd CA ۴۲
- (Rep. Lloyd Doggett (D-10th TX ۴۳
- (Rep. Eliot Engel (D-17th NY ۴۴
- (Rep. Anna Eshoo (D-14th CA ۴۵
- (Rep. Lane Evans (D-17th IL ۴۶
- (Del. Eni Faleomavaega (D-AS ۴۷
- (Rep. Sam Farr (D-17th CA ۴۸
- (Rep. Harris Fawell (R-13th IL ۴۹
- (Rep. Vic Fazio (D-3rd CA ۵۰
- (Rep. Bob Filner (D-50th CA ۵۱
- (Rep. Floyd Flake (D-6th NY ۵۲
- (Rep. Mark Foley (R-16th FL ۵۳
- (Rep. Barney Frank (D-4th MA ۵۴
- (Rep. Bob Franks (R-7th NJ ۵۵
- *(Rep. Elizabeth Furse (D-1st OR ۵۶
- (Rep. Sam Gejdenson (D-2nd CT ۵۷
- (Rep. Wayne Gilchrest (R-1st MD ۵۸

- (Rep. Benjamin Gilman (R-20th NY ۴۹
- (Rep. Gene Green (D-29th TX ۵۰
- (Rep. Luis Gutierrez (D-4th IL ۵۱
- (Rep. Tony Hall (D-3rd OH ۵۲
- (Rep. Jane Harman (D-36th CA ۵۳
- (Rep. Earl Hilliard (D-7th AL ۵۴
- (Rep. Maurice Hinchey (D-26th NY ۵۵
- (Rep. Peter Hoekstra (R-2nd MI ۵۶
- (Rep. Tim Holden (D-6th PA ۵۷
- (Rep. Darlene Hooley (D-5th OR ۵۸
- (Rep. Stephen Horn (R-38th CA ۵۹
- (Rep. Steny Hoyer (D-5th MD ۶۰
- (Rep. Jesse Jackson, Jr. (D-2nd IL ۶۱
- (Rep. William Jefferson (D-2nd LA ۶۲
- (Rep. Eddie Bernice Johnson (D-30th TX ۶۳
- (Rep. Marcy Kaptur (D-9th OH ۶۴
- (Rep. Sue Kelly (R-19th NY ۶۵
- (Rep. Joseph Kennedy II (D-8th MA ۶۶
- (Rep. Patrick Kennedy (D-1st RI ۶۷
- (Rep. Barbara Kennelly (D-1st CT ۶۸
- (Rep. Carolyn Kilpatrick (D-15th MI ۶۹
- (Rep. Ron Klink (D-4th PA ۷۰
- (Rep. Dennis Kucinich (D-10th OH ۷۱
- (Rep. Nick Lampson (D-9th TX ۷۲
- (Rep. Tom Lantos (D-12th CA ۷۳

- (Rep. James Leach (R-1st IA ۷۴
 (Rep. Sheila Jackson Lee (D-18th TX ۷۵
 (Rep. John Lewis (D-5th GA ۷۶
 (Rep. Ron Lewis (R-2nd KY ۷۷
 (Rep. Sander Levin (D-12th MI ۷۸
 (Rep. William Lipinski (D-3rd IL ۷۹
 (Rep. Nita Lowey (D-18th NY ۸۰
 (Rep. Zoe Lofgren (D-16th CA ۸۱
 (Rep. Carolyn Maloney (D-14th NY ۸۲
 (Rep. Thomas Manton (D-7th NY ۸۳
 (Rep. Edward Markey (D-7th MA ۸۴
 (Rep. Matthew Martinez (D-31st CA ۸۵
 (Rep. Robert Matsui (D-5th CA ۸۶
 (Rep. Carolyn McCarthy (D-4th NY ۸۷
 (Rep. Joseph McDade (R-10th PA ۸۸
 (Rep. Jim McDermott (D-7th WA ۸۹
 (Rep. James McGovern (D-3rd MA ۹۰
 (Rep. Cynthia McKinney (D-4th GA ۹۱
 (Rep. Michael McNulty (D-21st NY ۹۲
 (Rep. Martin Meehan (D-5th MA ۹۳
 (Rep. Carrie Meek (D-17th FL ۹۴
 (Rep. Robert Menendez (D-13th NJ ۹۵
 (Rep. George Miller (D-7th CA ۹۶
 (Rep. Patsy Mink (D-2nd HI ۹۷
 (Rep. Joe Moakley (D-9th MA ۹۸

- (Rep. James Moran (D-8th VA ۹۹
- (Rep. Constance Morella (R-8th MD ۱۰۰
- (Rep. Sue Myrick (R-9th NC ۱۰۱
- (Rep. Jerrold Nadler (D-8th NY ۱۰۲
- (Rep. Richard E. Neal (D-2nd MA ۱۰۳
- (Del. Eleanor Holmes Norton (D-DC ۱۰۴
- (Rep. David Obey (D-7th WI ۱۰۵
- (Rep. John Olver (D-1st MA ۱۰۶
- (Rep. Major Owens (D-11th NY ۱۰۷
- (Rep. Frank Pallone (D-6th NJ ۱۰۸
- (Rep. Michael Pappas (R-12th NJ ۱۰۹
- (Rep. William Pascrell (D-8th NJ ۱۱۰
- (Rep. Ed Pastor (D-2nd AZ ۱۱۱
- (Rep. Donald Payne (D-10th NJ ۱۱۲
- (Rep. Nancy Pelosi (D-8th CA ۱۱۳
- *(Rep. John Porter (R-10th IL ۱۱۴
- (Rep. Glenn Poshard (D-19th IL ۱۱۵
- (Rep. David Price (D-4th NC ۱۱۶
- (Rep. Deborah Pryce (R-15th OH ۱۱۷
- (Rep. Lynn Rivers (D-13th MI ۱۱۸
- (Rep. Steven Rothman (D-9th NJ ۱۱۹
- (Rep. Lucille Roybal-Allard (D-33rd CA ۱۲۰
- (Rep. Edward Royce (R-39th CA ۱۲۱
- (Rep. Bobby Rush (D-1st IL ۱۲۲
- (Rep. Loretta Sanchez (D-46th CA ۱۲۳

- (Rep. Bernard Sanders (I-VT ۱۲۴
- (Rep. Charles Schumer (D-9th NY ۱۲۵
- (Rep. Jose Serrano (D-16th NY ۱۲۶
- (Rep. David E. Skaggs (D-2nd CO ۱۲۷
- (Rep. Christopher Shays (R-4th CT ۱۲۸
- (Rep. Brad Sherman (D-24th CA ۱۲۹
- (Rep. Louise Slaughter (D-28th NY ۱۳۰
- (Rep. Christopher Smith (R-4th NJ ۱۳۱
- (Rep. Linda Smith (R-3rd WA ۱۳۲
- (Rep. Pete Stark (D-13th CA ۱۳۳
- (Rep. Louis Stokes (D-11th OH ۱۳۴
- (Rep. James Talent (R-2nd MO ۱۳۵
- (Rep. Karen Thurman (D-5th FL ۱۳۶
- (Rep. John F. Tierney (D-6th MA ۱۳۷
- *(Rep. Esteban Torres (D-34th CA ۱۳۸
- (Rep. Edolphus Towns (D-10th NY ۱۳۹
- (Rep. James Traficant (D-17th OH ۱۴۰
- (Rep. Jim Turner (D-2nd TX ۱۴۱
- (Del. Robert Underwood (D-GU ۱۴۲
- (Rep. Fred Upton (R-6th MI ۱۴۳
- (Rep. Nydia Velazquez (D-12th NY ۱۴۴
- (Rep. Peter Visclosky (D-1st IN ۱۴۵
- (Rep. Maxine Waters (D-35th CA ۱۴۶
- (Rep. Melvin Watt (D-12th NC ۱۴۷
- (Rep. Henry Waxman (D-29th CA ۱۴۸

- (Rep. Curt Weldon (R-7th PA ۱۴۹
*(Rep. Frank Wolf (R-10th VA ۱۵۰
(Rep. Lynn Woolsey (D-6th CA ۱۵۱
Rep. Albert Wynn (D-4th MD ۱۵۲
(Rep. Sidney R. Yates (D-9th IL ۱۵۳

(ئهو كه سانه كه ههستيره له سهر ناويان دانراوه،
دهستيشخه ربوونه بو ههولئ ناردني ئهم نامهيه بو سهروك
كو ماري ئه مريكا)

شووناسی کورد له تورکیا ده بی به فهرمی بناسریت ۷ ی تشرینی دووهمی ۱۹۹۷ - نهنجوومه نی نوینه ران

به پیز فرانک پالون:

جه نابی سه رۆک، دهمه ویت له سه مه سه له یه ک قسه بکه م: یه که م ده بی بلیم که هاوکارم له نه یاله تی کالیفورنیا، به پیز "شیرمه ن" باسی دو مه سه له ی کرد که منیش دهمه ویت به کورتی ئاماژه ی پیبکه م.

به پیز "شیرمه ن" باسی ئه وه ی کرد که زانکۆی کالیفورنیا له لوس ئانجلیس (UCLA) کورسی توژیینه وه تورکیه کانی کردووه ته وه که خه رجه که ی ده ولته تی تورکیا دابینی ده کات. منیش هر وه ک جه نابی "شیرمه ن" نیگه رانی توندی خۆم ده رده بپرم به نیسه بت ئه وه ی ولاتیک وه ک تورکیا که لکی خۆپ له م زانکۆ سه ره که خاوه ن پرستیژه وه ربگریت. له نه یاله تی "نیوجیرسی" ش که من نوینه ریمی، بارودوخیکی هاوشیوه هیه و زانکۆی پرینسیتۆن به رنامه یه کی توژیینه وه ی دامه زاندووه که ده ولته تی تورکیا خه رجه که ی دابین ده کات. له نه جمادا ئه و زانیارییه که بۆ ئه م به رنامه ی توژیینه وه یه که لکی لیوه رده گریت له بنه رته دا حاشا له کۆمه لکۆزی ئه رمه نیه کان ده کات، چونکه میژووی نیمپراتوری عوسمانی و کۆماری تورکیا له بنه مادا حاشا له روودانی ژینوسایدی ئه رمه نیه کان ده کات.

من - و هه روه ها به پیز "شیرمه ن" - له وه نیگه رانین که به دامه زرانی ئه م کورسیانه یا ئه م به رنامه توژیینه وانه له شوینه جوړاو جوړه کانی ولاتی ئه مریکا، له وانه له زیدی خۆم له پرینسیتۆن، ده ولته تی تورکیا له م به رنامه توژیینه وانه که لک وه رده گریت بۆ ئه وه ی له بنه مادا حاشا له میژوو و راستیه کانی ژینوسایدی ئه رمه نیه کان بکات. له راستیدا ئه مه هه لپه ره ستیه کی گوستاخانه یه و هه ولدانیکی گوستاخانه یه له لایه ن ده ولته تیکی بیانیه وه بۆ ئه وه ی زانکۆیه کی ئه مریکی به کاربه یئیت بۆ نکولیکردن له ژینوسایدی نه ته وه ی ئه رمه ن که له میژودا سه لمیندراوه .

ده ولته تي تورکيا به م کاره ی خو ی، کورسی زانستی دانه مه زانندوه، به لکوو نه مه ته نها و ته نها پروپاگه ندایه . نه مه وهک نه وه وایه که ده ولته تي ئالمانیا داننه نیت به نه نجامه کانی هولوکاست^۲ له به رنامه توژی نه وه ییه کانی نازییه کان له زانکو یه کی نه مریکیدا . ته نیا جیاوازی نیوان نه م دووانه له وه دایه که ئالمانیا لانیکه م به رپر سیاره تیه کانی هولوکاستی وه نه ستو گرتووه و داوای لیبور دنی له خه لکی جوله که کردوه . به لام ده ولته تي تورکيا میژویه کی دیکه ی بو خو ی دا پرتووه و هر له بنه مادا حاشا له وه ده کات که شتی به ناوی ژینوسایدی نه رمن روی دابیت .

من ته نها ده مه ویت نه مپو په یوه ست بم به کومه لگای نه رمنی له ولته یه کگرتووه کانی نه مریکا بو نه وه ی داوا له کار به ده ستانی UCLA بکه م که به هه مان شیوه که من نزیکه ی سالت له مه و پیش له زانکو ی پرینسیتون کردم ، پیش له هه ولی تورکيا بو سه رگه رمکردنی جوانانی نه مریکا له ریگای پروپاگه ندای "ریوزنیویست"^۳ له ژیر ناوی "توژی نه وه ی زانستی" بگرن . نیمه ده بینین که ده ولته تي تورکيا رۆژه رۆژ زیاتر خه رچی مادی نه م به رنامه توژی نه وانه یا کورسیانه له زانکو جوراوجوره کانی نه مریکا دابین ده کات به ئامانجی نه وه ی له بنه رته دا حاشا له ژینوسایدی نه رمنیه کان بکات .

هه روه ها که به ریز "شیرمه ن" و هاوکاری دیکه مان له نه یاله تی کالیفورنیا، به ریز باب فیلنیر (که خو ی هوکاري سه ره کی نه م هه ولته یه) ئاماره یان پیکرد، گروپی له کورده کانی نه مریکا چه ند رۆژیکه له سه ر په له کانی بینای کونگریس مانیان له خواردن

^۲ وشه ی هولوکاست به واتای سووتاندنه و له نه دبیا تی سیاسیدا بهی شالوه دمگوتریت که نازییه کان به سه رکردایه تی هیتلر بو قه لاچو کردنی جووله که کان له کاتی جهنگی دوومی جیهانی به ریومیان برد که تیندا به میلیونه ها جوله که له کورمکاندا سووتینران. (ومرگیر)
^۳ نه م ده ستهاوژمیه له ریشه ی لاتینی Revisere و مرگیراوه و له نه دبیا تی سیاسیدا به واتای بهریان بهرمو پینداچوونه وه به سه ر بیروبوچوونه کاندایه . له بنه رته دا نه م ده ستهاوژمیه بو بیروبوچوونه کان و ریبازه سیاسییه کانی سوسیالیسته کانی کوتایی سه ده ی ۱۹ و سه رته ی سه ده ی ۲۰ به کاردبهر که پینداچوونه میان به سه ر هه ندی له بیروبوچوونه کانی کارل مارکس دهرباره ی خه بایه تی چینایه تی و داها تووی سه رمایه داری کرد و له باتی شو ر شوخوای، لایهنگری ئالوگوری به ره به ره و نارام له سه رمایه داری بهرمو سوسیالیزم بوون. (ومرگیر)

گرتووه بو نه وهی تراژیدیای به رده وام له ناوچه شاخوویه کانی کوردستان زهق بکه نه وه که تیدا ده ولته تی تورکیا به هه مان شیوه که نکولی له ژینوسایدی نه رمه نیه کان ده کات، هه ول ده دات نه ته نها کورده کان تاک تاک بکوژیت به لکوو له مافی قسه کردن به زمانه که یان، فیربوونی کولتوره که یان و په رورده به زمانی کوردی له قوتا بخانه کان بچ به شیشی کردوون. نه مانگرتنه که له لایه ن پشتیوانانی خه لکی تورکیا، له وانه چالاکی مافی مرؤف، خاتوون کامیرۆن پورتیرا که هاوسه ری نوینه ری بلیمه تی نه یاله تی ئیلونویز، به پیز "جان پورتیر" ه، به ریکخستن کراوه. من ته نها ده مه ویت ستایشی له خو بردووی، نازیه تی و به رخودانی نه مانگرتوانه بکه م که سه ره پای ساردبوونی هه وای واشنگتون، هیشتا کولیان نه داوه.

هه یینی رابردو من هاوړی له گه ل گروپیک له هاوکارانم له هه ر دوو نه نجوومه نی نوینه ران و نه نجوومه نی پیران له گه ل مانگرتوان و پشتیوانه کانیا ن دیدارمان کرد. نه و رۆژه کۆنگرێسمه ن "شیرمه ن" و کۆنگرێسمه ن "فیلنیر" له گه ل من بوون. هه موو رۆژیک که ئیمه له پال نه مانگرتوانه دا تپهر ده بین که خویان کردووه به قوریانی بو ناشتی و مافی مرؤف، نه و که سه به ویزدانانه مان وه بیر دیته وه که داکوکی له بارودۆخی دژواری کورد ده که ن و دژی نه و ده ولته تانه هه لویت ده گرن که ده یانچه وسیننه وه، به تاییه ت ده ولته تی کۆماری تورکیا.

جه نابی سه رۆک، به تاییه ت ده مه ویت ئاماژه به وه بکه م که هه روه ها که ئیمه له لایه ن خه لکه وه هه لبرێردراوین بو نه وهی کاریکیان بو نه نجام ده یین، هیوادارم خاتوون له یلا زانا له بیر نه که یین که له لایه ن خه لکه که یه وه وهک نه ندای پارلمانی تورکیا هه لبرێردراوه، به لام مافی نه وهی نییه داکوکی له خه لکه که ی بکات و یه کێ له که وهره ترین قوریانی سیاسی ته زالمانه، نامه عقوله، دژه کورده کانی ده ولته تورکیایه.

جه نابی سه رۆک، من ته نها ده مه ویت پشتیوانی بکه م له نه ندامانی نه مانگرتوانه و هه ر که سیک که هاوخمه له گه ل ئامانجه بته پته کانی خاتوون له یلا زانا و نه و که سانه که له ده ره وهی نه مانیا ن له خواردن گرتووه و گه لی سه رکوتکراوی

کورد له تورکیا . شووناسی کورد ده بی به فره می بناسریت، ده بی ریگه بدریت به قسه کردن و نووسین و خویندن به زمانی کوردی، ده بی سرجه م مافه کولتورییه کان ببخشری به کورد، ده بی سرجه م نه و مافانه که یاسای بنه پته دایناوه، بدری به حیزه سیاسیه کورده کان و لیبور دنیکی گشتی ده برکیت بو سرجه م به ندرکراوه سیاسیه کان .

جه نابی سه رۆک، نه و رووداوانه که نه مپۆ ئیمه له کوردستاندا ده یینین، به چند شیوه له شیوه کان، پیشه کیه که بو هه مان نه و ژینوسایده که تورکه کان دژ به گه لی نه رمه نی له ۸۰ سال له مه و به ر نه جامیان دا .

جاریکی دیکه وه بیرتان ده هینمه وه که بارودۆخی کوردستان نمونه یه کی دیکه ی نه و شیوه رهفتاره یه که تورکیا به دریزی میژوو له گه ل گه لی نه رمه نی و گه لانی دیکه کردووه یه و ده بی رابوه ستیت .

کیشی کورد له ناوۆی تورکیایه به لام ده ولته تی تورکیا هه ول ده دات له ده ره وه ی سنووره کانی چاره سه ری بکات

۷ ی تشرینی دووه می ۱۹۹۷ - نه نجوومه نی نوینه ران

به ریز ستینی هۆیه ر، نوینه ری نه یاله تی مریله ند:

جه نابی سه رۆک، له ماوه ی نه م چند رۆژه ی رابردودا، تورکیای هاوپه یمانی ناتو و دۆستی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا دیسان هیرشى کردووه ته وه سه ر عیراق . نه م داگیرکارییه که پیشیلکردنی سیاسى نیتونه ته وه ییه، به رواله ت دژى گریلا کورده کان نه نجام ده دریت که دژى تورکیا خه باتى چه کدارى ده که ن به لام له راستیدا نه م هه لمه ته سه ربازیانه ی تورکیا بووه ته هۆی کوژرانى ژماره یه کی یه کجار زۆر له خه لکی مه ده نی و ئاواره بوونی ژماره یه کی زۆر له خه لک و دژواربوونی بارودۆخی ئابووری و زیاتربوونی پشتیوانی خه لکی ناوچه له گریلاکان . له کاتی کدا که سوپای

تورکیا پاش هه موو هیژشیک راده گه یه نیت که گریلاکانی له ناو بردووو ، پاش ماوه یه ک دیسان به م بیانووو هیژش ده کاته وه سهر خاکی ولاتیکی دیکه .

ئهم داگیرکارییه دواپیه ی تورکیا، شه پۆلیک نیگه رانی نوپی دروست کردووو . ئیستا زیاتر له سئ هه فته یه هیژه کانی تورکیا به توندی پشتیوانی له پارتی دیموکراتی کوردستان (PDK) ده که ن که چند ساله سهرقالتی شه پیک خویناوییه له گه ل رکا به ره که ی، یه کیتی نیشتمانی کوردستان (PUK). راپورته به فراوانه کان نیشان ده دات که تورکیا کنوانسیونه نیونه ته وه ییه کان پیشیل ده کات و که لک له ناپالم و بومبی هیشووپی وه رده گریت. PUK بریکی به رچاو یارمه تی مادی له ولاته یه کگرتوووه کانی نه مریکا وه رده گریت، که وابوو له کرده وه دا تورکیای هاوپه یمانمان هیژش ده کاته سهر حیزیک که ده ولته تی ولاته یه کگرتوووه کانی نه مریکا یارمه تی مادی ده دات. پرسیار ده که م بۆ ده ولته تی ئیمه دان به م ناته باییه دا نانیت و له وه گرنگتر بۆ ده ولته تی ئیمه بی ده نگه له کاتی که تورکیای هاوپه یمانمان چه کوچۆله سهریازییه کانی ولاته یه کگرتوووه کانی نه مریکا به کارده هیئت و ده ستریتی ده کاته سهر"ه ری می دژه فرین" (له باکووری عیراق که ولاته یه کگرتوووه کان دروستی کردووو) بۆ کوشتنی خه لکی مه دهنی و گونده کانیا ن کاول ده کات له م هه ری مه به ناو"ئارامه دا".

جه نابی سه روک، تورکیا له پال ولاته یه کگرتوووه کانی نه مریکا و به ریتانیا له "ره وتی ئانکارا" دا به شداری کردووو بۆ کۆکردنه وه ی دو لاینه کورده نه یاره که له سهر میزی وتووێژ، به لام پشتیوانی سهریازی تورکیا له KDP کوتایی به هه موو هیوا یه ک دینیت که ئهم ده ولته ته بتوانی وه ک هیژیکی ناشتیخوازی بی لایه نی ناوچه یی کار بکات. له مه زیاتر به رنامه کانی تورکیا بۆ دروستکردنی"ه ری می قه لخان" له ناو خاکی کوردستانی عیراق به لانی که م ۸ هه زار سهریازه وه، سهراسه ری ناوچه ناسه قامگیر ده کات و ریگا بۆ ده ستیوه ردانی عیراق، ئیران و سوریا خوش ده کات.

جه نابی سه روک، داوا ده که م سهروتاریکی رۆژنامه ی واشنگتون پوست له ژیر ناوی"پیش نه وه ی تورکیا بجیته ریزی نه وروپا" بخریته بهر ده سته هاوکارانم که"جیم هوگلاند" یه ک شه مبه ی رابردوو، ۲ ی تشرینی دووه می ۱۹۹۷ بلاری

کردووه ته وه و کۆمه لیک پرسپاری خستووه ته پوو دهرباره ی مه نتیقی سیاسه تی ولاته به کگرتووه کان له م ناوچه یه .

جینگای داخ و په ژاره یه که تورکیا هه ول دعات له دهره وه ی سنووره کانی، وه لامي کیشه ی کورد بداته وه له کاتیکدا که له راستیدا ده بی نه م مه سه له یه له ناو خودا چاره سه ر بکات. ۱۵ میلیون کورد له تورکیا له کاتی دامه زانی تورکیای نو ی له ۱۹۲۳ تا نیستا سه رکوت ده کرین. له وکاته وه تا نیستا ۲۸ راپه پینی سه ره کی کوردی له و ولاته رووی داوه که دوایینیان راپه پینی (PKK) یه که له سالی ۱۹۸۴ وه دهستی پیکردووه و بووه ته هوی کورزانی ۳۰ هه زار که س. به گویره ی سه رچاوه کانی ده ولته ی تورکیا، ۳۱۸۵ گوندی کوردنشین چۆل کراون و زیاتر له ۳ میلیون که س له باشووری رۆژه لات، ناواره ی شوینه کانی دیکه ی نه م ولاته بوونه .

سه ره پای توندوتیزبوونی نه م کیشه یه، تورکیا ناهیلتیت ریکخراوی خاچی سووری نیوده ولته ی له ناوچه ی نه هامة تی لیدراوی (باشووری رۆژه لات) چالاکی بکات. نه م کیشه یه بووه ته هوی نه وه ی هه ر سال بیلونه ها دولا ر له تورکیا خه رچ بکرتیت و هیوای پیشکه وتنی نابووری که بو ناوچه ی کوردنشین زۆر پیویسته، له ناو بردووه .

جه نابی سه رۆک، رژیم تورکیا ده بی دیموکراسیه لاوازه که ی به هیز بکات وه گه رنا کیشه ی کورد و مه سه له گرنگه کانی دیکه ده گه نیت و ناهیلتیت تورکیا به ره و نه وروپا بجیته پیش. ربه رانی سه ربازی و مه ده نی تورکیا به رده وام رایانگه یاندووه که ده یانه ویت کیشه کانی مافی مروف چاره سه ر بکه ن. به لام کیشه کان هیشتا هه ر له جینگای خویدایه و هه وله کان بو چاکسازی که مته ره له وه ی که راگه یاندنه گشتیه کان باسی ده که ن. له گه ل نه مه شدا ده ولته ی نیمه وه ک رابردوو دریزه دعات به بازرگانی کردن له گه ل تورکیا و له بواری ناسایشدا بایی بیلونه ها دولا ر، یارمه تی دعات به نانکارا و نیشانه رووله زیاده بووه کانی ناسه قامگیری تورکیا له رووی سیاسیه وه پشتگو ی ده خات. پشتیوانیه کی نایه کسانی وه ها له جی خویدا نییه، به هوی نه وه ی سوپا و لایه نه نادیموکراتیه کانی تورکیا به هیز ده کات و نه و په یامه ده نیریت که

ده وله تی ولاته به کگرتووه کانی نه مریکا بی له به رچاوگرتنی کارنامه ی لاواری مافی مروفی تورکیا، پشتیوانی له ده وله تی تورکیا ده کات.

جه نابی سه روک، گروپیک له کورد و نه رمه نیه کان، له وانه خاتون کاترین کامیرون پورتیر ۲ له به رده م بینای کونگرېس مافیان له خواردن گرتووه بو نه وه ی پیشیلکاری مافی مروف له تورکیا پروتستو بکن. نه وان به ته وای له سه ر نه و بپوایه ن که ده وله تی نیمه تا نیستا بی دهنگ بووه له به رامبه ر پیشیلکاری روو له زیاده بوی دیموکراسی له تورکیا. به کئ له هوکاره سه ره کیه کانی ناپه زایه تی نه م مانگرتووانه، زیندانیبوونی به رده وای چوار پارلمان تاره کورده که به که به کیکیان له یلا زانایه که به کئ له تاوانه کانی نه وه به که له به رده م کومسیون هلسینکی ناماده بووه. هه موو حیزیه سیاسیه کورده کان له تورکیا سه رکوت ده کړن، له کاتیکدا که ده بی بیروپا سیاسیه کانی کورده کان له به رچاو بگيردریت، ده بی ریگه به حیزیه کورده ناتوندوتیژه کان بدریت له ژبانی سیاسیدا به شداری بکن، نابیت تاکه کان به هو ی ده برپینی بیروپای خو یان بخړینه به ندیخانه و ده ولت وهک هه په شه چاو له ده برپینی بیروپا بکات. ده بی مشتومر و دیالوگی نازاد هه بیت.

جه نابی سه روک، هیمایه کی دیموکراتیکی دیکه، نازادی میدیاکانه. له ۲۱ تشرینی به که م کومیتیه ی پاراستنی رۆژنامه نووسان (CPJ) راپورتیکی له ژیر ناوی "ده ریای پر له دوورگه ی ئاناتولی" بلو کرده وه که تییدا چاره نووسی ۷۸ رۆژنامه نووسی خستووه ته پوو که به تاوانی راده برپین خراونه ته به ندیخانه. CPJ که توپژینه وه به کی وردو دروستی نه نجام داوه و پیش له بلو کردنه وه، نه م راپورته ی نیشانی ده وله تی تورکیای داوه، له نه نجامی راپورته که دا ده لیت له ۳ سالی رابردوودا، هه ر سال له تورکیا زیاتر له هه ر ولاتیکی دیکه، رۆژنامه نووس خراونه ته به ندیخانه.

داکوکیکارانی مافی مروف و چالاکانی ناشتیخوازی کوردیش له گه ل نازار و نه زیهت، به ندیخانه و کرده وه ی له وه خراپتر روبه پوو بوونه ته وه. هه ر نه م هه فته ی دواپیه یاووژ ئونه ۳ و ئاکین بیردال؛ که دوو رتبه ری چالاکی مافی مروف له ئاستی نیونه ته وه بیدان، و "نه حمه د تورک" (که کورده) تومه تی نه وه یان خراوته پال که

راپورتيکيان بو ئاپوراي خه لک خويندوتوه و ده رباره ي ورده کارييه کاني رسوايي په يوه ندي به رده وامي کار به ده ستاني تورکيا له گه ل گروپه "مرؤفکوزه کان". نه م که سانه حوکمي سي سال به نديخانه يان له سهر دراوه. له ۲۰ ي تشريني په که م چالاکی به ناوبانگي ناشتي، "نه سهر په گمورده رلي" حوکمي ۲۲ سال به نديخانه ي له سهر درا. له ۲۱ ي تشريني په که م، سه رۆک و ۷ که س له کارگيراني کومه له ي مافي مرؤف (HRA) حوکمي ۱ تا ۲ سال به نديخانه يان له سهر درا به تاواني ليدوان له هه فته ي مافي مرؤف له سالي ۱۹۹۶. له م سالي نه ي دواييدا، ۲۰ لقي HRA داخراون، له وانه سه رجه م لقه کاني که خزمه تي کومه لگاي کورديان له باشووري رۆژه لاتي تورکيا ده کرد.

ئازادي راده ريرين ته نها په کي له و بوارانه يه که تورکيا پيشيلي ده کات و نه رکه کاني خوي به نيسبه ت مافي مرؤف جيبه جي ناکات. NGO ناوچه ييه کان، ريکخراوي ليبوردي نيونه ته وه يي، ريکخراوي چاو دي ري مافي مرؤف و وه زارته ي دهره وه ي خومان به و نه نجامه گه يشتوون که نه شکه نجه له تورکيا هه روا به رده وامه و ته نها ژماره يه کي که م له و که سانه که تومه تباره کان يان نه شکه نجه کردوه، دادگايي کراون. هه فته ي رابردو ليزنه ي دادوه ري که سه رۆکايه تي دادگايه کي نيونه ته وه يي ده کرد، نه و پوليسه ي تاوانبار نه کرد که ۱۴ جواني. که هه نديکيان ته مه نيان ۱۳ سال بووه. نه شکه نجه کردبوو.

جه نابي سه رۆک، من هاوپي له گه ل ۱۶۰ که س له هاوکارانم نامه يه کمان واژو کردوه که تييدا داواي ئازاد کردني پارلمان تاره به ندرکراوه کانمان کردوه. لانيکه م هيچ نه بيت وه ک نه ندامي نه نجوومه نيکي هه ليزير دراوي ياسادانه ر، ئيمه ده بي داوا بکه ين هاوکاره کانمان له تورکيا ئازاد بکري چونکه له گه ل عه قلدا ناگونجيت که له کومه لگايه کي ديموکرات، ياسادانه ره کان بخرين به نديخانه به هوي داکو کي کردن له مافي خه لکه که يان. داوا له هاوکارانم ده که م نه م نامه يه واژو بکه ن و سه رداني نه و که سانه بکه ن که له سه ر پله کاني نه م بينايه مان يان له خواردن گرتوه.

هه روه ها من هاو پي له گه ل هاو کارانم له کومسیون هلسینکی، بریار نامه یه کمان ناماده کردوه که ده ربړی هه سستی کونگریسه ده رباره ی نه وهی که نابې تورکیا وهک خانه ختوی کوبونه وهی داهاتوی ریکخراوی ناسایش و هاوکاری نه وروپا هه لېبېژدریت. هه تا کاتیک که تورکیا درېزه بدات به پیشیلکردنی یاسای نیونه ته وهی و نرک و پرهنسیپه کانی OSCE، نابې وهک خانه ختویکی گونجاو بو کوبونه وهیه کی مافی مروف هه لېبېژدریت.

جه نابې سه روک، قازانجی خانه ختوی له کوبونه وی OSCE ده بی به و لاتنه بدریت که له کرده وه و له دروشمدا پشتیوانی شیلگیرانه ی خوی له پرهنسیپ و ریوشوینه کانی هلسینکی نشان دابی، به تاییه ت ریزگرتن له مافه بنه پته کانی مروف.

له یلا زانا نازاد بکه ن

۹ ی تشرینی دووهمی ۱۹۹۷ – نهنجوومه نی نوینه ران

به پیز جان ئیدوارد پورتیر:

جه نابې سه روک، نه مرق ده مه ویت نه وپه پی تورپه یی خوم نشان بده م به نیسبه ت رهفتاری تورکیا له گه ل پارلمان تارکی هه لېبېژدراو. له یلا زانا که پارلمان تارکی کورده که به هق له لایه ن خه لکی ناوچه که یه وه هه لېبېژدراوه، به تاوانی ده ربړینی بیروپا و بیروبوچونه سیاسیه کانی ده ستگیر کراوه و له به ندیخانه دایه. له راستیدا خاتون زانا نه وهنده نازیته تی و جه ساره تی هه بوو که بیروپاکانی خوی له کوبونه وهیه کی کومسیون ناسایش و هاوکاری نه وروپا لیږه له واشنگتون ده ربړی. گرتن و دادگایی کردنی خاتون زانا تاوان دژی دیموکراسی و نازادیه.

۳ هه فته یه گروپیک له کورده کان و نهمه نیه کان له به رامبه ر بینای کونگریس مانیان له خواردن گرتووه بو پروتستو کردنی زیندانی کردنی له یلا زانا. یه کی له م

مانگرتوانه دوینی ناچار بوو واز له مانگرتنه که ی بیښی، به هوی شه وی بارودوخی ته ندروستی زور خراپ بوو.

ههفته ی رابردو زیاتر له ۱۵۰ کهس له هاوکارانم و من نامه یه کمان نارد بو سه روک کومار، کلینتون و داوامان لیکرد داوا له تورکیا بکات له یلا زانا نازاد بکات. به هه حال به داخه وه ده بی بلیم که هیوا یه کی زورم به وه نییه که ده ولته ی نیمه نه م داواکاریه به هند وه ریگریت. ئیداره ی نیمه - هه وه ک ئیداره ی پیشوو - سیاسه تی پشتگوئ خستنی پیشیلکردنی توندی مافی مروف له لایه ن ده ولته ی تورکیا په پره و ده کات و ته نها له سه ر کاغه ز باسی که موکوپیه کانی دیموکراسی تورکیا ده کات. له ههفته ی رابردو دا من و گهلئ له هاوکارانم لیږه نه و په پی توپه یی خومان له پیشیلکردنی مافی مروف له چین (سین) ده ریپی. بو نیمه نه م چاوه پوانیه مان له ولاتیک وه ک تورکیا - که به روا له ت ولاتیکي روژئاوایی، نه وروپایی و دموکرا ته - نییه که هه مان جوړه کیشه ی مافی مروفی هیه که چین هیه ته ی. مه سه له ی له یلا زانا نیشان ده دات که نه مرو ئازادی راده ریپین، ئازادی بیروپا و ئازادی نه یاریتی سیاسی به هه مان نه ندازه که له چین مه ترسیداره، له تورکیاش مه ترسیداره. تورکیا هاوپه یمانی نزیکي نیمه یه، نه ندای نا توپه و ولاتیکي نه وروپاییه. بو نیمه ره خنه له چین ده گرین به لام هیچ چاوه پوانیه کمان له تورکیا نییه؟ نه م دووپوییه ده بی کوتایی پیښت.

مه سه له ی شه رماوینتر نه وه یه که ده ولته ی تورکیا کوتایی به سه رکوتی گه لی کورد له نیو ولاتی خویدا ناهینت. نه وه سی ههفته یه تورکیا بی فرق و جیاوازی هیرش ده کاته سه ر گونده کوردنشینه کانی باکووری عیراق. تورکیا ده لیت ته نها به شوین PKK داده چیت بو باکووری عیراق به لام راستیه که شتیکی دیکه یه. به کارهینانی ناپالم و بومبی هیشوو یی دژی خه لکی مه ده نی له باکووری عیراق، به لگه یه کی حاشاهه لنه گره که تورکیا له هه وله سه ربازییه بیرلینه کراوه که ی بو قه لچو کردنی کورده کان، ده ست له هیچ ناپارزیت. من شه پم ده که م که بلیم ده ولته ی نیمه - که هه مان نه وه ده ته یه که سه راسه ری کومه لگای نیونه ته وه یی خسته گه ر کاتی که

همان نه و کورده کانه که وتنه بهر هیژشی سه دام حوسهین - هیچ ره خنه یه که له م رهفتاره نایاساییه ی تورکیای هاوپه یمانمان ناگریت، له باتی نه وه ئیمه ریگامان به تورکیا داوه که به که یفی خوی هه وله کانی ئیمه هه لېوه شینیتته وه بۆ چاره سه رکردنی ناشتیخوازانه ی کیشی نیوان گروپه کورده کان له باکووری عیراق. ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا به رپرسیاره تی نه خلایه هیه که دژی نه م جوړه رهفتارانه رابوه ستیت، چ له لایه ن تورکیا وه بیت، چ له لایه ن "چین" وه. هیوادارم که هاوکارانم هاوپی له گه ل من توپه یی خویان ده ربېرن به نیسبه ت کرده وه ده ستریزیکارانه کانی تورکیا له ناوخو و ده وره به ری سنووره کانی و هه روه ها توپه یی خویان ده ربېرن به نیسبه ت سیاسه تی "چاوتان له خراپیه کان بیهستن" ی ده وله ته که ی ئیمه .
به ریز فیلنیر:

جه نابی سه رۆک، چند که سیک له کورده کان مانیان له خه وتن گرتووه بۆ ناشتی و مانیان له خواردن گرتووه بۆ زه فکردنه وه ی سه رکوتی گه لی کورد. من ته نها به یه که هۆ هه لساوم قسه بکه م، نه ویش نه وه یه که هاوخه می خۆم ده ربېرم له گه ل مانگرتووان و پشتیوانی خۆم ده ربېرم له خه باتی گه لی کورد بۆ ئازادی، دادپه روه ری و مافی چاره ی خۆنووسین. سه مبولی نه م خه باته، پارلمان تازی به دیموکراسی هه لېژیدراو و ریبه ری به ندکراوی کورد، "له یلا زانا" یه .

جه نابی سه رۆک، نه مپۆ له تورکیا خه لکی کوردی مه ده نیی بی گونا به کۆمه ل ده کوژین، هه موو گونده کوردنشینه کان کاول ده کرین و میلیونه ها کورد ناچار ده کرین زیدی خویان به جی به یلن و ئاواره ی نه و شارانه بن که ریژه ی بیکاری و هه لواسینی ئابووری زۆر له سه ره وه یه . سه راسه ری ناوچه ی باشووری رۆژه لاتی تورکیا کاول کراوه و له رووی ئابوری و مرقییه وه بووه به ناوچه یه کی نه هامه تیلیدراو. دیاره نه م بارودوخه نابی قبول بکریت. نه مه هۆشداریه که بۆ ولاتیک که که لک له چه که کانی نه مریکا وه رده گریت بۆ نه نجامدانی نه م تاوانانه . نابی جاریکی دیکه چه که کانی نه مریکا دژی کورده کان یا هه رکه سیکی دیکه به کاربیریت، هه روه ها که نه م چه کانه له شاری که وناری هه له بجه به کار برا و له نه نجامدا ۵ هه زار

کوردی مه دهنی که زۆربه یان ژن و مندال بوون، به گازی کیمیایی کوژران. جاریکه دیکه نابیت شتیکی وه ها روو بدات.

له یلا زانا ژبانی خوی ته رخان کردووو بۆ چاره سه ربوونی ناشتیخوازانه و دادپه روه رانه و کوتایپیهاتن به کیشه ی کورد. هیوادارم که هاوکارانم چاو له به سه رهاتی نهو بکه ن که وانه ی خۆپیکه یاندن، گه شه ی سیاسی، قاره مانیه تی و نازایه تییه. ده وله تی تورکیا له وه ده ترسی که له یلا زانا له هه وله کانی بۆ ناشتی زۆر بجیته پیش، هه ر بویه نیستا له گه ل تاوانباره مرو فکورژه کان له یه ک ژووردا خستوو یه تی به ندیخانه به لام قه د ناتوانیت وینه ی له یلا زانا، قسه کانی له یلا زانا، نازایه تی له یلا زانا و به سه رهاته سه مبولیکه که ی به ند بکات.

هه نگاوێک له نه جوومه نی نوینه رانی ولاته یه کگرتوووه کانی نه مریکا هه لگیراوه بۆ نازادی له یلا زانا. من و ۱۴۳ که س له هاوکارانم له کۆنگرێس نامه یه کمان ناردووو بۆ سه روک کلینتۆن و داوامان لیکردووو که داوای نازادی ده سته به جی و بی شه رت و مه رجی له یلا زانا له به ندیخانه بکات. نیستا له چاو رابردوودا ژماره یه کی زۆتر له نه ندامانی کۆنگرێس پشتیوانی له له یلا زانا و گه لی کورد ده که ن. بی گومان کۆنگرێسی ولاته یه کگرتوووه کانی نه مریکا نیستا زۆتر ئاگاداری بارودۆخی دژواری گه لی کورده و هاوسوزتره له گه لیان.

کورده کان له ئێران، عێراق، سوریا و هه روه ها تورکیا وه ک هاوولاتی پله دوو ده ژین و مافه بنه په تییه کانی ژبان، نازادی و شادمانییان لێ زهوت کراوه. به لام به هوی خه باتی ئیلهام به خشی له یلا زانا و هه زاران کوردی دیکه، سه رکوتی که مینه ی کورد روژی له روژان کوتایی پیدیت. بۆ گه یشتن به م ئامانجه زۆر باشته که که لک له شیوه گه لی ناشتیخوازانه وه ربگیردیت و کوتایی به م توندوتیژییه له میژینه یه بیت. که وابوو ئیمه ده بی له یلا زانا له باوهش بگرین له به ر نه وه ی نه له ریگای توندوتیژی، به لکو له ریگای چالاکی ناشتیخوازانه و دیموکراتیک ژبانی خوی بۆ گه لی کورد خستوو ته ناو مه ترسی.

که و ابو جه نابی سه رۆک من سه ری ریز و نوازش داده نوینم له به رامبه ره نه و
که سانه ی که نه مړو بۆ پشتیوانی له نازادی له یلا زانا مانیا له خواردن گرتووه و به
دهوله تی تورکیا ده لیم: "به ناوی مړو فایه تی له یلا زانا نازاد بکه"

هیزه کانی ئاسایشی تورکیا و گروپه "مړو فکوژه کان" پیکه وه هاوکاری ده که ن ۱۴ ی ئاداری ۱۹۹۸ - نه نجوومه نی نوینه ران

به پیز ستینی هیزه ر:

جه نابی سه رۆک، سه ر له به یانی دوینی "ئاکین بیردال"، سه رۆکی کۆمه له ی مافی
مړو فی تورکیا (IHD) له ئوفیسی خوی له ئانکارا ده ستریزی گولله ی کرایه سه ر.
گروپیکی توندئاژو به پرسیاریتی ئه م هیزه شه ی - که بارودۆخی زۆر خراپ مافی
مړو فی له تورکیا ئه وه نده ی دیکه شیواند - وه ئه ستۆ گرتووه .

له سالی ۱۹۸۶ وه به ریه رایه تی "ئاکین بیردال"، IHD بوو به گه و ره ترین NGO
ی سه ره خوی چاودیری مافی مړو فی له تورکیا. "ئاکین بیردال" له به رامبه ر
کومسیونی هلسینکی ئاماده بووه و له گه ل کارمه نده کانی له واشنگتۆن و ئانکارا
دیداری کردووه، و یاسادانه ران و دیپلوماته کانی سه راسه ری جیهان ریزی زۆری
لیده گرن. له م سالی نه ی دوایدا "ئاکین بیردال" خه لاتی زۆری له لایه ن کومیته ی
پاریزه رانی مافی مړو فی، گروپی یاسای نیونه ته وه یی مافی مړو فی و NGO کانی
ئه وروپا پیبخشراوه و سالی پار وه ک جیگری سه رۆکی فدراسیونی نیونه ته وه یی
یه کیته کانی مافی مړو فی (FIHD) - که ریکخراویکی به ناویانگ و متمانه پیکراوه -
هه لبژیدرا. ئه م هیزه دزیوه بۆ تۆقاندن و سه رکوتکردنی خه باتی "ئاکین بیردال"
بۆ مافی کرێکاران له سه راسه ری تورکیا ئه انجام درا.

دهوله تی تورکیا چالاکی ناتوندوتیژانه بۆ مافی مړو فی، به تاوان له قه له م ده دات.
هیزه کانی ئاسایش و "گروپه مړو فکوژه کانی" بالی راست پیکه وه هاوکاری ده که ن بۆ
کوشتنی چالاکانی مافی مړو فی، رۆژنامه نووسان، نه یاره کورده کان و که سانی دیکه .

کاربه ده ستانی تورکیا زیاتر له ۱۲ نووسینگه ی IHD یان داخستوه و ربه رانی IHD ، له وانه خودی به پزیز "بیردال" له گه ل لپرسینه وهی به رده وامی دادگاگان روبه پروو بووه ته وه .

جه نابی سه رۆک، سه ره پای مه ترسی به کجار زۆر بۆ سه ر ژبانی "ناکین بیردال"، نه و و هاوکاره کانی نه وه نده نازان که درێژه یان داوه به ده ربړینی ناره زایه تی خویان دژی پیشیلکاریه کانی مافی مروف له لایه ن ده ولته تی تورکیا وه . IHD به تایبه ت ره خنه ی له "شه پی پیسی" ده ولته تی تورکیا دژی کورده راپه پروه کان گرتوه . له م مه فتانه ی دوایدا که شوه وه ای ترسان و توقان له تورکیا په ره ی سه ندوه و گه لی جار مه په شه له به پزیز "بیردال" و بنه ماله که ی کراوه . کاربه ده ستانی ناسایشی تورکیا بی بنه ما بانگه شه ی نه وه ده که ن که "ناکین بیردال" له PKK فه رمان وه رده گریت که بزوو تنه وه یه کی گریلای کوردی نایاساییه له تورکیا . به پزیز "بیردال" نه م تومه تانه ی به توندی ره ت کردوه ته وه و پیلانی به ریکخستنکراوی ده سه لاتدارانی سوپای تورکیا دژی نه و که سانه که ناویان له "لیستی دوژمنان" دایه ئیدانه کردوه .

جه نابی سه رۆک، ته قه کردن له "ناکین بیردال" تراژیدیایه کی گه وره یه بۆ هه موو نه و که سانه که هۆگری مافی مروفن . پشتیوانی شیلگیرانه ی "ناکین بیردال" له ناشتی و ناتوندوتیژی ئیلهام به خشه بۆ گه لی که س له ناوخوی تورکیا و ده ره وه . IHD له گه ل NGO کانی سه راسه ری جیهان هاوکاری کردوه بۆ به رزراگرتی په نجاهه مین سالیادی په سه ندکرانی جاپنامه ی گه ردونی مافی مروف . له م بۆنه پیروزه دا جیگای داخه که بارودۆخی مافی مروف له تورکیا خراپتر ده بیت و ده سه لاتی بی سنووری سوپا زیاتر ده بیت . ده ولته تی تورکیا له باتی نه وه ی پشتیوانی له چالاکی NGO سه ره بخۆکانی مافی مروف بکات . که یارمه تیه کی زۆر ده دن به پیشکه وتنی کۆمه لگای مه دهنی و سه ره ری یاسا . نه م (NGO) انه سه رکوت ده کات و به رچه سپی "تروریست" له نه دنامه کانی ده دات و به ناشکرا هیرشیان ده کاته سه ر .

جه نابی سه رۆک، ده ولته تی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا پشتیوانی سه ربازی، نابووری و سیاسی له تورکیا ده کات . تورکیا نه دنامی ناتو و ریکخراوی ناسایش و

هاوکاری نه وروپایه . که واپوو من پیشوازی له وه ده که م که وته بیژی وه زاره تی دهر وه
 نه م هیرشه شهرمه زار بکات و داوا ده که م که بکه رانی نه م تاوانه بدرینه دهستی
 داپه روه ری . به هرحال ده وله تی نیمه ده بی زوتر کار بکات بو پابه ندیونی نیمه به
 چه سپانی دیموکراسی له تورکیا . نه گهر نیمه له راستیدا بایه خ به په یوه ندی
 سه قامگیر و درێڅایه ن له گه ل تورکیا ده دهین، نابی درێڅه بدهین به پشتگوځ
 خستنی نه و راستیه که زالبوونی سوپا به سهر سیاسه تدا زه بر له دیموکراسی
 راسته قینه ده وه شینیت . ناتوانایی سوپا یا ئیداره ی مه دهنی بو چاره سه رکردنی
 ناشتیخوازانیه کیشه ی کورد یا سه ره لدانی چالاکی ئیسلامی سیاسی ده بی
 به کاره سات بو تورکیا که نه نجامه که ی نه وه یه که تورکیا له روی سیاسیه وه
 ناسه قامگیر ده بیت و ریگا خوش ده بیت بو نه وه ی هیرش بکریته سهر چالاکانی مافی
 مرؤف و نازادی راده رپرین سنووردار بکریته و نازادییه بنه پره تیه کانی دیکه پیشیل
 بکریته .

جه نابی سه روک، هه روه ها که باسم کرد، بیرم لای "ناکین بیردال"، بنه ماله که ی،
 هاوکاره کانی له IHD و هه موو نه و که سانه یه که هوگری مافی مرؤف و دیموکراسین
 و دوعای خهریان بو ده که م . دوینی رۆژیک ناخوش بوو بو هه مووان و نیمه ته نها
 ده توانین هیوادارین که نه م رووداوه خه لک بخاته ناو بیرکردنه وه و هانیان بدات به
 جیدی کار بکه ن بو باشترکردنی بارودوخی مافی مرؤف له تورکیا .

ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا درێڅه ده دات به پشتگوځ خستنی
بارودوخی خرابی گه لی کورد
٤ ی ئابی ١٩٩٨ - نه نجوومه نی نوینه ران

خاتوون ئیلیزابیت فۆرس، نوینه ری ئوریگون:

جه نابی سه روک، من ده مه ویت نه مپو به نوینه رایه تی له لایه ن ٤٠ میلیون که س قسه
 بکه م که شووناسی تایبه تی خویان هیه به لام ولاتیکیان نییه . نه م گه له، گه لی

کورده، گه لیک که سه رزه مینه که ی چنډ ده یه به برده وام بووه به گوره پانی شه پ و کاو لکاری.

کورد، که مینه یه کی چه وساو هیه. له تورکیا قسه کردن دهر باره ی کورد و مه سه له کوردیه کان سووچه، که س ناتوانیت ئالای کوردستان به رز بکاته وه یان ته نانه ت که سیکی دیکه به ناوه کوردیه که ی بانگ بکات.

جه نابی سه روک، مافی مروف له هر شوینی پیشیل بکریت، من پتی زیز ده بم، به لام به تاییه ت له وه توپه و زیزم که ولاتی ئیمه دریژه ده دات به پشتگوئ خستنی گه لی کورد و بارودوخه دژواره که ی. ساله های ساله که ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا نه و راپورت و هیما و به لگانه پشتگوئ ده خات که په یوه ندی به پیشیلکردنی مافی مروفی گه لی کورده وه هیه.

جه نابی سه روک، ده ولته تی ئیمه ده بی خوی بدا له قهره ی کیشه ی کورد و سیاسه تیک به نیسبه ت کورده کان بگریته به ر. ئیمه ناتوانین هه روا له به رامبه ر چه وساندنه وه ی میلیونه ها که س له م گه له بی ده نگ بین.

ئیسنا تورکیا شه ریکی گرنکی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکایه، نه ندای ناتویه و بریکی یه کجار زور پاره له ئیمه وه رده گریت به لام پیشیلکردنی مافی گه لی کورد شتی که که قبول ناکریت. ده مه ویت سه رنجی هاوکارانم به ره ولای له یلا زانا رابکیشم که وهک نه ندای پارلمانی تورکیا هه لبرژدراوه. له یلا زانا یه که م ژنی کورده که وهک نه ندای پارلمان هه لبرژدراوه و کاندیدکراوه بو خه لاتی ناشتی "توبیل"، به لام له یلا زانا ده ستگیر کرا و به توندی به دهستی پولیس له سالی ۱۹۸۸ نه شکه نجه درا. سوچی له یلا زانا چی بوو؟ ته نها نه وه بوو که به نوینه رایه تی له لایه ن نه و به ندکراوانه که نه شکه نجه ده دران، به شداری له خو پیشاندانیکی ناشتیخوازانده دا کردبوو. به هوی داکوکی له که رامه تی مروف و جارنامه ی گه ردونی مافی مروف، له یلا زانای پارلماننار ئیسنا هاوپئ له گه ل ۴ نه ندای کوردی دیکه ی پارلمانی تورکیا حوکمی ۱۵ سال به ندیخانه که ی تیپه پ ده کات.

له یلا زانا بۆ منی نووسیوه که شیلگیره به شیوه گه لی ئاشتیخوازانه درێژه به خه باته که ی بدات بۆ ئاشتی کورد و تورک، بۆ دیموکراسی و ریزگرتن له مافی مرقوف. له یلا زانا ته نانه ت و توویه تی: "کۆمه لیک بایه خی جیهانی هه یه که ئیمه پیکه وه ده به ستیته وه".

ئیمه وه ک ئه ندامانی هه لبرێدر او له ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا، ده بی ناره زیه تی خۆمان دژ به پیشیلکاری مافی کورده کان ده ربهرپین و داوی ئه وه بکه یین که ده ولته که مان سیاسه تیک به نیسه ت کورد بگریته به ر.

برپاری تورکیا بۆ مه حکوم کردنی له یلا زانا پیشیلکردنی بی ئه ملاولای ئازادی راده ربهرپینه ۸ ی تشرینی یه که می ۱۹۹۸ - ئه نجوومه نی نوینه ران

خاتوون ئیلیزابیت فۆرس:

جه نابی سه رۆک، ده مه ویت توپه یی خۆم ده ربهرپم به نیسه ت برپاری ده ولته تی تورکیا بۆ مه حکوم کردنی له یلا زانا، پارلمان تاری کورد که حوکمی ۱۵ سال به ندیخانه ی له سه ر دراوه و ئیستا زیاتر له دوو ساله که له به ندیخانه دایه. ئه م حوکمه پیشیلکردنی یه کجار توندی ئازادی راده ربهرپینه و سووکایه تی به پشتیوانانی له یلا زانا له سه راسه ری جیهان. ئه مجاره کاربه ده ستانی تورکیا تاوانی یاساشکیپنیان خستووه ته پال له یلا زانا، به هۆی ئه و نامه یه که بۆ حیزبی گه لی دیموکراتیک (HADEP) نووسیویه تی و داوی لیکردوون ده ستپیشخه رین، تیبکۆشن و شیلگیرین و داوی ئازادییه تاکه که سی و به کۆمه له کان بکه ن.

ئه و راستیه که له یلا زانا تۆمه تی "هاندانی ناکۆکی ره گه زی" خراوه ته پال نیشان ده دات که تورکیا ده ولته تیکی ره گه زپه ره سه ت و به رده وام ده نگی کورده کان له ناو حکومه تدا کپ ده کات. هه روه ها که هاوکارانم ده زانن، له یلا زانا یه که م ژنی کورده

که وهک نه دماي پارلماني تورکيا ه لبر تر دراوه و زياتر له ۸۴٪ ي دهنگه کاني له ناوچه ي خوي به دهست هيناوه و له نهجوومه ني نيشتماني بالاي تورکيا به توندي لايه نگرې له مافي مروف کردووه و وتوويه تي دهبي شه پي دهولته تي تورکيا دزي کورده کان کوتايي پيبيت.

سالي پار ۱۵۳ نه دماي نه م نهجوومه نه له دهوري يهک کوپونه وه و نامه يه کيان نارد بو سه روک بيل کلينتون و داويان ليکد مه سه له ي له يلا زانا له گه ل کار به ده ستاني تورکيا باس بکات و داوي نازادي ده سته جي و بي شهرت و مه رجي ناوبراو له بهنديخانه بکات. له يلا زانا بي تيگه ياندي تاوانه که ي له ۵ ي ناداري ۱۹۹۴ تا ۷ ي ديسامبري ۱۹۹۴ له بهنديخانه دا بوو. له ۸ ي ديسامبري ۱۹۹۴ دادگاي ناسايشي نانکارا حوکمي چهند سال بهنديخانه ي بو له يلا زانا و ۵ پارلمان تاري کوردي ديکه ده رکرد. له يلا زانا تاواني "ليدواني خيانه تکارانه له واشنگتون، دي سي"، "ليدوان له شوينه کاني ديکه" و "له سه رکردني سه رپوشي کوردي سي رهنگي سه روز، سوور و زهر" ي خراوه ته پال.

نه مسال سالي پينجه مه که له يلا زانا له بهنديخانه دايه. تا نه مپو له کوردستاني تورکيا ۴۰ هزار کهس ژياني خويان له دهست داوه، زياتر له ۳ هزار گهندي کوردنشين کاول کراون، زياتر له ۳ ميليون کورد ناوړه بوونه و سه ره پاي ناگره سته يه کلايه نه يهک له دواي يه که کاني کورده کان، سوپاي تورکيا دريژه ده دات به سياسي دزايه تي کردن، نه شکه نه چه کردن، کوشتن و ژينوسايدکردني گه لي کورد.

جه نابي سه روک، ۶ ساله من نه دماي کونگريسي ولاته يه کگرتووه کاني نامريکام و نيستا له سه ر نه و باوه رهم که جيگاي توپه بوونه که دهولته تي تورکيا پاش نه م هه موو داد و بيداد و داوا و پارانه وهيه و سه ره پاي خوشه ويستي گشتي له يلا زانا، ده ويري ت ديسان له يلا زانا سزا بدات و دوستان و پشتيواناني له يلا زانا له سه راسه ري جيهان توپه بکات.

جه نابي سه روک، له م په يوه ندييه دا ته نها يهک وشه ده گات به ميشکي من، نه ويش "ترس" ه. دهولته تي تورکيا له له يلا زانا ده ترسي ت و واده زاني ت ده تواني ت بو

هه مېشه پېش له رېگای له یلا زانا بگریت. به لام هه روه ها که نه یانتوانی پېش له رېگای نیلسون مانديلا بگرن، ناتوان پېش له رېگای "له یلا زانا" ش بگرن. جه نابی سه روک، له کوتای هه موو شه وکارکی درېژ، ئاسۆیه کی روون دیت. ئیستا به پېژ "ماندلا" که سایه تیه کی خوشه ویسته و جیهان شانازی پې ده کات. که سانیک وهک له یلا زانا که داوای ئاشتبوونه وه و پیکه وه سازان ده کهن، پتویسته له ئامیز بگيردرین، بایه خیال پېدریت و ئازاد بکرین.

من داوا له ده ولته تی تورکیا ده که م که حوکی مه حکومکردنی له یلا زانا هه لېوه شیتیتته وه و ده سته جی ئازادی بکات و داوا له هاوکارانم و ده ولته که مان ده که م که مه حکومکردنی له یلا زانا شه رمه زار بکه و ئازادکردنی نه و بکه ن به ئامانجی به که می خویان.

ئاگر به سته که ی PKK ده رفه تیکه که نابی پشتگوی بخریت ۱۵ ی تشرینی به که می ۱۹۹۸ - نه نجوومه نی نوینه ران

به پېژ باب فیلنیر:

جه نابی سه روک، نه مړو ده مه ویت پشتیوانی خوم له رووداویک ده ربیرم که گه لی که س له م ولته ی ئیمه ئاگاداری نین به لام رووداویکی نود گرنگه:
رېبه ری بزوتنه وه ی کورد، به پېژ عه بدولا ئوجه لان له ۲۸ ی ئابی ۱۹۹۸ ئاگر به سته کی به کلایه نه ی راگه یاند.

به پېژ عه بدولا ئوجه لان له شوینی ژبانی خوی له روزه لاتی ناوه پاسته وه له به رنامه یه کی زیندووی MED-TV به شداری کرد و رایگه یاند که فره مانی به گرېلاکانی داوه که له ۱ ی نه یلوولی ۱۹۹۸ وه ئوپراسیونه کانیا رابوه ستین و تا نه وکاته که پاشان راده گه یه نریت، شه نه که ن.

جه نابی سه رۆك، نه مه هه لیکي گه وره یه بۆ هۆگرانی ناشتی، بۆ داکوکیکارانی مافی مړوډ و قاره مانانی بازرگانی له گه ل و لاتانی خاوه ن سه رچاوه ی نه وت که نه م ناوچه ته قینه رهیان گه مارو داوه که ناوی "کوردستانه".

جه نابی سه رۆك، چه ند ساله من لیره له نهنجوومه نی نوینه ران هه ول ده دم سه رنجی هاوکارانم به ره ولای خه باتی دورودریژی کورد بۆ ناشتی، دیموکراسی و مافی مړوډ رابکیشم. من به توندی پشتیوانیم له مافی بی نه ملالوای "چاره ی خۆنووسین" بۆ کورد کردوه. کئ له ئیمه هه یه که ره فتاره درنده که ی سه دام حوسه ی ن دژی کورده کانی نه بیستیت؟

حکومه تی مه لاکان له ئیران ریبه رانی پایه به رزی بزوتنه وه ی به رخو دانی کوردی کردوه به ئامانج و گه لی له ریبه رانی به توانای نه م بزوتنه وه یه ی کوشتووه. تورکیا نه و ولاته که ئیمه له کاتی "شه پی سارد" وه ک قه لخانیک له به رامبه ر زیاده خوازی سوڤیه ت پشتیوانیمان لیده کرد- ئیستا سه رزمینی کورده کان کاول ده کات.

جه نابی سه رۆك، ئیمه ناتوانین ولاتیک به دوست، هاو په یمان و شه ریکی خۆمان بزانین که بنه ماییتترین پره نسپه کانی دیموکراسی وه ک ئازادی راده ربیرین و دامه زراندنی کۆروکۆمه له کان پیشیل ده کات. کورده کان که یه ک له سیی دانیشتوانی تورکیا پیکده هینن و نفوسیان ۲۰ میلیونه و گه لیکي جیاواز و خۆمالین که ریشه یان له ناخی میژوودا داکوتاوه، له مافه بنه په تیه کانی مړوډ وه ک ده ربیرینی شووناسه که یان، به کارهینانی زمانه که یان و پیشخستن و نه جامدانی کولتوره که یان بی به شن. یاسای بنه په تی تورکیا - که ته نها به لگه یه که خه لکی تورکیا پیکه وه ده به ستیته وه - هیه ئماژیه ک به بوونی کورده کان ناکات. ماده ی ۳ ی نه م یاسایه به کارهینانی زمانی کوردی به شیوه ی نووسراوه و قسه کردن به م زمانه له شوینه گشتیه کان قه ده خه ده کات. که وابوو کورده کان ده توانن به زمانی ئینگلیزی، فه رانسی یا ئالمانی کتیب بنووسن به لام ناتوانن به زمانی زگماکی خۆیان بینووسن و نه وانه که نه م یاسایه پیشیل بکه ن حوکمی به ندیخانه یان له سه ر ده دری ت که له وانه یه تا سه د سال دریژ بیت، بۆ نمونه کۆمه لناسی به ناویانگی تورک، "ئیسماعیل بیشکچی"

ته نها به هوی نووسین ده رباره ی کورد، حوکمی زیاتر له ۱۰۰ سال به نديخانه ی له سه ر دراوه .

جه نابی سه رۆک، گه لی له ئیمه باش ناگاداری ره شه کوژی میژوویی نه رمه نیه کانین . له سالی ۱۹۱۵ نه رمه نیه کان به شیوه ی سیستماتیک له ئیمپراتوری عوسمانی قه لآچۆ کران . ئیستاش ستراتیژییه کی هاوشیوه دژی کورده کان نه نجام ده دریت .

جه نابی سه رۆک، ئیستا کاتی ئه وه هاتووه که بویرانه و جه سورانه ده ست له سیاسه تی کۆنی خۆمان هه لبگرین و ریگه به تورکیا نه دهین هه رچی پیتی خۆشه له گه ل که مینه ی کوردی خۆی بیکات . ده ولته ی تورکیا خۆی له به رپرسیاره تییه کانی دزیوه ته وه و ۱۸ ساله ده سه لاتی سه راسه ری ناوچه ی کوردنشینی سپاردووه ته ده ستی ژنپاله تورکه ده مارگرژ و ناشتنه بووه کان . ئه م ژنه پالانه ۴۰ هه زار که سیان کوشتووه و ۳ میلیون که سیان له زیدی خۆیان ده رکردووه و زیاتر له ۳ هه زار گوندی کوردنشینیان کاول کردووه . پارلمانتاره کورده به هه ق هه لبژێردراوه کان ئیستا له به نديخانه دا ده پووکن و ده نگي ناشتبوونه وه و پیکه وه ژیان کپ ده کریت . ئه مه تراژیدیکی میژوویییه که ئیمه به چاوی خۆمان ده ببینین .

ئیستا پيشنیاری ناگره سته ری بزووتنه وه ی کورد، به ریز عه بدولا ئوجه لان پوتانسیه لی نه وه ی تیدایه که ناشتی به یینیتیه وه ناو ئه م ناوچه نه هامه تی لیدراوه و ریگا خۆش بکات بو پیکه وه ژیانی کورد و تورک . به ریز ئوجه لان رایگه یاندووه ئاماده یه هیزه (چه کداره کانی) هه لبووه شیینیتیه وه نه گه ر تورکیا هه نگاو هه لبگریته و له یاسای بنه په تیدا بوونی ۲۰ میلیون کورد به فهرمی بناسیت .

ئیستا هه ندی له ربه رانی بویر و ئازا له تورکیا ده لێن ئه م قه یرانه ده بی چاره سه ر بکریته . له ۱۱ ی ئه یلولی ۱۹۹۸ "حوسامه تین جیندورۆک"، ربه ری حیزبی دیموکراتی تورکیا که نه ندای ده ولته ی ده سه لاتداری ئیتیلافی تورکیایه ، له راستیدا دانی به وه دا ناوه که ده بی وتووێژ ده ست پیکات . هه روه ها که به ریز "جیندورۆک" وتووێه تی تورکیا به شارده نه وه ی ئه م کیشانه و وه دواخستنی چاره سه رکردنیان، به ریگای هه لدیردا ده چیت . "جیندورۆک" وتووێه تی که ئه و وتووێژانه که "ریککه وتنی

هینی باش"ی له نیوان ئیرله ندا و به ریتانیا دروست کرد، ده توانی بیی به مودیلک بو ولاتی تورکیا. نه دمانی ربه رایه تی گوره ترین حیزی تورکیا، حیزی "فه زیله ت" واتا ره جایی کوتان و" هاسیم هاسمی"ش کومه لیک بیروبو چوونی هاوشیوه یان ده رپروه. نه م نوینه رانه ده بی به هوی نازییه تی و بویریان ستایش بکرتن، وته کانیا ناسویه کی روونه بو ناشتی.

جه نابی سه رۆک، من ته نها نه وه نده م له ده ست دیت سه رنجی هاوکارانم به ره ولای بارودوخی دژواری گروپیک له ژنانی کورد و تورک رابکیشم که له به رده م قوتابخانه ی دواناوه ندی "گالاتاسارای" کوبونه ته وه بو نه وه ی بی سه روشوین کردنی هاوسه رو منداله نازیزه کانیا ن له ماوه ی سی سالی رابردو له تورکیا پروتستو بکه ن. نه م گروپه که به "دایکانی شه ممه" ناسراوه، نه م مانگی کانوونی دووه می رابردووه له گه ل هاوکاره کانمان، به ریز "جان پورتیر"، نوینه ری نه یاله تی ئیلونویز و به ریز "ستین هویه ر"، نوینه ری نه یاله تی مريله ند و سه رۆکی ریکخراوی به کیتی مافی مروف، خاتون "کاترین پورتیر" دیداری کردووه. به گویره ی جاپنامه ی نه ته وه به کگرتووه کان بو" پاراستنی خه لک له بی سه روشوین کردن"، ده سه لاتدارانی تورکیا به رپرسیارن که لیکۆلینه وه ی گونجاو، چوپر و بی لایه ن بکه ن له گه ل هه موو نه و راپورتانه که ده رباره ی بی سه روشوین کردن بالو ده بنه وه. به وته ی ریکخراوی لیئوردنی نیونه ته وه یی، تا ئیستا هه یج لیکۆلینه وه یه کی نه وتو له م په یوه ندیه دا له تورکیا نه کراوه. نه م بارودوخه ناخوشه به گیرانی ۱۵۰ که س به ده ستی پولیسی تورکیا له ۲۹ ی تاب، خراپتر بووه.

جه نابی سه رۆک، به راگه یانندی نه م ئاگر به سه له لایه ن کورده کانه وه، ئیستا هه لیک بو ئیمه ره خساوه. ئیمه یارمه تیمان دا به پیکه اتنی "ریککه وتنامه ی هینی باش"، "وتووێژه کانی دایتون" و "ریککه وتنامه کانی ئیسرائیل - فه له ستین". ئیستاش ده بی هه مان نه و یارمه تیه به کورده کان بده یان.

**ئەو پاكتاوييه رهگه زيبه كه له كوردستاني توركييا روو ده دات زۆر
له پاكتاوى رهگه زى كۆزۆفۆ كه وره تره به لام ده وله تى ئيمه هيج
كارىك ناكات**

۲۵ ي تشريني به كه مى ۱۹۹۸ - نهنجوومه نى نوينه ران

به ريز مايكىل پاپاس، نوينه رى نه ياله تى نيوجيرسى:

جه نابى سه رۆك، من ئەمۆ ده مه ویت نيگه رانى خۆم ده ربيرىم به نيسبەت ريشوئينه
دووقاته كانى سياسه تى ده ره وهى ئيداره ي كلينتون له په يوه ندى له گه ل توركييا . من
ناتوانم له وه تيبگه م كه بۆ هه ر ئەو سياسه ته كه ئيداره ي كلينتون ئيستا له به رامبه ر
سربه كانى بۆسنيا- كه مافه بنه په تيه كانى ئالبانيايييه كانى كۆزۆفۆ پيشيل ده كه ن و
حوكمى مه رگ به سه ر سه دان ژن و مندا ل ئالبانيايى له كۆزۆفۆ ده سه پتين-
گرتوويه تيبه به ر، له به رامبه ر توركييا نايگريته به ر.

۱۴ ساله سوپاى توركييا راست و دروست به هه مان شيوه ي "سرب"-ه كان، هه لمه تيكى
نامرۆفانه به رپوه ده بات بۆ پاكتاوى رهگه زى و سه ركوتى خه لكى كوردى خۆى.
له نه نجامى شه پى توركييا دژى كورده كان زياتر له ۳۰ هه زار كورد كوژاون و دو
ميليون كه س ئاواره و ده ربه ده ر بوونه . بارودۆخى كۆزۆفۆ و كورده كانى توركييا قابى
قبول نيه و ده بى به زووترين كات چاره سه ر بكرت بۆ ئەوهى له مه زياتر خه لكى بى
گوناه نه كوژين. ئەگه ر سوپاى و لا ته په كگرتووه كانى ئەمريكا ئاماده يه ده ستپوه ردان
له كۆزۆفۆدا بكات، مۆف ده توانيت پرسيار بكات ئايا ئيمه ئاماده ين هه مان سياسه ت
دژى توركييا بگرينه به ر؟ "ريوشوئىنى دوقاتى" سياسه تى ده ره وه، سياسه تيكى باش
نيه، به تايبه ت له كاتى ئيستا دا كه ژيانى خه لكى بى گوناه له مه ترسيديا ه . داوا له
ئيداره ي كلينتون ده كه م كۆتايى به م سياسه ته بئينت و هه ر ئيستا دژ به توركييا
دست به كار بيت.

جه نابی سه رۆک، ئینیسیتیتۆ یونانی - نه مریکایی (AHI) نامه یه کی له م په یوه نډیه دا ناردووه بۆ سه رۆک کلینتۆن که ئه مه ده قه که یه تی:

۱۵ ی تشرینی به که می ۱۹۹۸

به پیز ویلیام ج کلینتۆن، سه رۆک کۆماری ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ، واشنگتۆن، دی سی

زۆر به پیز جه نابی سه رۆک کۆمار

قهیرانی ئیستای کۆزۆفۆ منی پالپۆه نا تا جاریکی دیکه نامه تان بۆ بنووسم ده رباره ی "ریشوینی دووقات" به نیسبته سیاسه تی ده ره وه ی ئیداره ی نه مریکا له به رامبه ر تورکیا . له کاتی کدا که ده ولته تی ئیمه به گویره ی بریارنامه ی ۱۱۹۹ ی ئه نجوومه نی ئاسایشی نه ته وه یه کگرتووه کان، هه ره شه ی ده ستیوه ردانی سه رباری دژ به "سربستان" کردووه، ئیمه قه ت نه مانتوانیوه هه مان ئه و ریشوینه له به رامبه ر تورکیا بگرینه به ر.

ئینیسیتیتۆ یونانی - نه مریکی زۆر نیگه رانی توندوتیژی کۆزۆفۆیه و شه رمه زاری ده کات. ئیمه پیشوازی له هه وله کانی ئیداره ی نه مریکا ده که یه بۆ چاره سه رکردنی قهیرانی کۆزۆفۆ و به باشتترین نه ریتی بایه خه ئه خلاق و مروفیه کانی نه ته وه که مانی ده زانین به لām به هه ر حال ئه م بایه خانه له تورکیاش له ژیر هه ره شه دایه که سوپای تورکیا هه لمه تیکی بی به زه بیانه بۆ پاکتاوی ره گه زی و سه رکوتی هاوولاتیانی کوردی خۆی به پیره ده بات. دروست به هه مان شیوه که ئیمه له کۆزۆفۆ هه لسه ووت ده که یه، پیویسته ولاتی ئیمه به هه مان شیوه هه ول بدات بۆ پاراستنی به رزه وه ندی و بایه خه کانی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا له تورکیا.

شه ری ۱۴ ساله ی تورکیا دژ به که مینه ی کوردی خۆی له کوردستانی تورکیا (که ۲۰% نفوسی تورکیا پیکده هینن) له که س شاراوه نییه . هیزه چه کداره کانی تورکیا زیاتر له ۳۰ هه زار کوردیان کوشتووه و ۳ هه زار گوندیان کاول کردووه که له نه نجامدا

زیاتر له ۲ میلیون کس ناوړه بوونه . نه و پاکتاوه ره گه زییه که له کوردستانی تورکیا رووی داوه ، زور له پاکتاوی ره گه زی کوزوځو گه وره تره ، به لام هیشتا ده وله تی ئیمه هیچ کاریک ناکات . کاربه ده ستانی پایه به رزی ده وله تی ئیمه به رده وام نار په زایه تی خویان له بارودوخی کوزوځو و بوسنیا دهر بریوه و ئیمه هیزه چه کداره کانی خومان خستوو ته گه ر به لام هه مان نه و کاربه ده ستانه له به رامبه ر تورکیا به ناشکرا بی ده ننگن . نه گه ر ئیمه هه روه ها که له هه فته کانی رابردودا نیشانمان داوه ، ناماده بین ده ستیوه ردانی سه ربازی به قازانجی ئالبانیاییه کانی کوزوځو بکهین ، ده بی ناماده بین هه مان نه و پرهنسیپانه ش به قازانجی کورده کانی تورکیا بگرینه بهر ، نه گه ریش وانه کهین و له باتی نه وه پشتیوانی ولاته یه کگرتوووه کانی نه مریکا له تورکیا به رده وام بیټ ، نه وکاته ئیمه ش ده بین به هاوده ستی تورکیا بو پیشیلکردنی به رفراوانی مافی مروځ ، و نه مه ش له که ی عاره له سه ر شه رپه فی ولاته یه کگرتوووه کانی نه مریکا .

جه نابی سه روک ، ولاتی ئیمه ناتوانیت به سیاسه تی ریوشوینی دوقات بژی . له سالی ۱۹۹۱ ولاته یه کگرتوووه کانی نه مریکا له گه ل عیراق شه ری کرد بو دهرکرنی عیراق له کویت . له بنه رته دا چ جیاوازییه ک هه یه له نیوان داگیرکردنی کویت له لایه ن عیراق له ۱۹۹۰ و داگیرکردنی ۳/۵۳۷٪ ی خاکی قوبرس له ۱۹۷۴ له لایه ن تورکیاوه . هیچ جیاوازییه ک نییه . له راستیدا سوپای تورکیا که ده وله تی نه م ولاته کونترول ده کات زور زیاتر له سه دام حوسهین له کاتی داگیرکردنی کویت ، یاساکان پیشیل ده کات . کرده وه تونده کانی ئیداره ی نه مریکا بو چاره سه رکردنی کیشی کوزوځو زور ناته بایه له گه ل پشتیوانی ولاته یه کگرتوووه کانی نه مریکا له تورکیا بو سه رکوتی هاوولاتیانی کوردی خو ی (که هه ندی که س ژینوسایدی پی ده لئین) و خونه ویستی ولاته یه کگرتوووه کانی نه مریکا بو دهرکرنی کومه لیک بریارنامه له نهنجومه نی ئاسایش و کوپی گشتی نه ته وه یه کگرتوووه کان بو شه رمه زارکردنی داگیرکردنی نایاسایی قوبرس له لایه ن تورکیا له سالی ۱۹۷۴ وه . بو ولاتی ئیمه نه وهنده به په رۆشه بو دهرکرنی بریارنامه دژ به هه ندی ده ولت ، و ده ولته کانی دیکه پشتگو ی ده خات ؟ به داخه وه

وه لامة كى نه وه به كه توركياء، ئيراده ي ده ولته ي ئيمه ي ليسان دووه ته وه، كه نه مانه ي خواره وه چەند نمونه به كيه تي:

۱- كاتي كه له ئوكتوبري ۱۹۹۸، توركياء هه په شه ي سه ربازي له سوريا كرد و هيزه چه كداره كاني خوي له سه ر سنووري سوريا وه گه پخست، ئيداره ي نه مرিকা نه م كرده وه به ي توركيای وهك پيشيلكردي ماده ي ۴۲ ي مه نشووري نه ته وه به كگرتووه كان و هه په شه بو سه قامگيري ناوچه شه رمه زار نه كرد و له باي نه وه، جاري كي ديكه PKK ي به ريكر او يكي تروريستي ناوه زه د كرد و داواي له سوريا كرد كه پشتيواني خوي له PKK رابوه ستينيت. له نه نجامي نه م سياسي ته دا، كورده كان له مافي ئوتونومي بيه شه كران، هه ر نه و مافه كه ده ولته ي ئيمه بو ئالبانيا به كاني كوزو فو داكو كي ليده كات.

۲- كاتي كه له ئابي ۱۹۹۸ "دميرل" ي سه روك كو ماري توركياء به يان نامه به كي ده ركرد و به كپارچه كي خاكي قه له مپه وه كاني يوناني له "ئيزه" برده ژير پرسيار، ئيداره ي نه مرিকা هيج به يان نامه به كي ده رنه كرد بو شه رمه زاركردي نه م زياده خوازي به بي پرسياره تيبانه ي توركياء دزي يونان كه نه ندامي ناتويه و هاوپه يمان ي نه مرিকা به.

۳- كاتي كه له كانووني به كه مي ۱۹۹۷ به كي تي نه وروپا به تيكرپاي ده نگ داواكاري نه نداميتي توركيای له م ريكر او به ره ت كرده وه له سه ر بنه ماي نه وه كه توركياء ده ولته يكي ديموكراتي ئاسايي نيه و مافي مروف پيشيل ده كات، ئيداره ي ولا ته به كگرتووه كاني نه مرিকা لايه ني توركيای گرت.

۴- كاتي كه له سه ره تاي ۱۹۹۷ كو ماري قوبرس را يگه ياند كه ده به وي ت تواناي به رگري خوي تا ئاستيكي مه عقول زياد بكات، ئيداره ي ولا ته به كگرتووه كاني نه مرিকা موجه له ي ۳۰۰ - S ي به پي خست و ره خنه ي له قوبرس گرت. نه م سياسي ته پاشان ريگاي بو نه وه خوش كرد كه نه و ليكدانه وه بي بنه مايه ي توركياء زياتر بچيته پيش كه نه م كرده وه به ي قوبرس هاوسه نكي ده سه لات له روزه لاتي مه ديته رانه تيكد ه دات. راستيه خه مباره كه نه وه به كه ئيداره ي ولا ته به كگرتووه كاني نه مرিকা به ختي خوي به ستووه ته وه به ده ولته ي له ژيركونترولي سوپاي توركياء. ئيمه چه كي

پتو يست ده دهين به تورکيا تا هاوولاتیانی خوی پی سهرکووت بکات، نیمه لایه نی تورکيا ده گرین له به رامبه ریه کیتی نه وروپا، نیمه ده ستریزئی به رده وامی تورکيا بۆ سهر یاسای نیونه ته وهی له "نه ژه" و سهراسه ری قوبرس شهرمه زار ناکه ين و پشتیوانی له تورکيا ده که ين، له کاتیکدا که تورکيا به ده یان جار نیشانی داوه که سهرچاوه ی سهره کی ناسه قامگیری ناوچه یه .

پاکانه ی ئیداره ی نه مریکا بۆ نه م سیاسه ته هه وه سبازانه یه - که به روونی هه م دژی به رژه وه ندیه کانی نه مریکایه و هه م دژی بایه خه کانی نه مریکایه - نه وه یه که تورکيا ده وله تیکی سکولاره و نه گهر نه مریکا سیاسه تیکی دیکه به نیسه بت نه م ولاته بگریته بهر، له وانه یه تورکيا بکه ویته ده سته بنا ژوخوازه ئیسلامیه کان.

به لام جه نابی سهرۆک، نه م لیكدانه وه یه له بنه مادا هه له یه . راستیه که ی نه وه یه که تورکيا له نیوان سکولاریزم و بنا ژوخوازه گیري نه خواردووه، به لکو له نیوان ده سه لاتی سهریازی و دیموکراسیدا گیري خواردووه . سیاسه تی ئیستای ئیداره ی نه مریکا پشتیوانی له سوپای تورکيا ده کات و دیموکراسی پشتگوئ ده خات. نیمه به به هایه کی گران به و نه نامه گه یشتین که نه م سیاسه ته له ئیران سهرکه وتوو نابیت، نیمه نابیت هه مان نه و هه له یه له تورکیاش دووپات بکه ینه وه .

یاسای بنه په تی تورکيا کومه لیک ده سه لاتی سیاسی داوه به سوپا که له ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا یا ده وله ته دیموکرا ته ئاساییه کانی دیکه قه د قبول ناکریت. ئیداره ی نه مریکا له باتی لایه نگریکردن له سوپای تورکيا و داروده سته سیاسی و دیپلوماتیکه که ی، ده بی وه ک AHI پشتیوانی له هاوولاتیانی نازای تورکيا بکات که بۆ مافی مروف و سهره ری یاسا خه بات ده که ن. ده بی پره نسیپی سهره کی سیاسه تی ده ره وه ی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا قسه کانی سهرۆک وایت نایزنه اویر بیت که له کاتی قه یرانی رۆژه لاتی ناوه پاست له ۱۹۵۶ ، داگیرکردنی میسر له لایه ن بریتانیا، فه رانسا و ئیسرائیلی شهرمه زار کرد و له لیدوانیکی له بیرنه کراودا له ۲۱ ی تشرینی یه که می ۱۹۵۶ وتی:

"ناشتی بی یاسا نابیت و یاساش نابیت نه گهر نیمه یهک ره فتاری یه کسانى
نینه ته وه بی نه گرینه بهر له بهرام بهر نه وانه ی دژی نیمه ن و نه وانه ی دوستی نیمه ن".
کۆپینی سیاسه تی نیمه به نیسبه ت تورکیا شتیکی زۆر پیویسته بۆ به رژه وه ندیه کانی
ولته یه کگرتو وه کانی نه مریکا

له گه ل ریزمدا

نیویگینی ت روزیدز

سه رۆکی ئینیسیتیتی یونانی - نه مریکایی (AHI)

رفاندنی به ریز عه بدوللا ئوجه لان کاریکی نایاسایی و ناره وایه ۲۵ ی ئاداری ۱۹۹۹ - نهنجوومه نی نوینه ران

به ریز فرانک پالۆن، نوینه ری نه یاله تی نیو جیرسی:

جه نابی سه رۆک، دهمه ویت سه رنجی هاوکارانم به ره ولای بارودۆخی گه لی کورد
رابکیشم.

کۆمه لیک مه سه له هه یه که مانگی رابردوو به گیرانی به ریز عه بدوللا ئوجه لان،
ریبه ری پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK) سه رنجی خه لکی جیهانی به ره ولای
خۆی راکیشا له کاتی کدا که نه م مه سه لانه پیشتر سه رنجیان پینه ده درا. به ریز ئوجه لان
بۆ ئوتونۆمی گه لی کورد خه باتی کردوو، گه لیک که بووه به قوربانی سه رکۆتی
ده ولته تی تورکیا و هه روه ها ده ولته تی عێراق، ئێران و سوریا. رژیمى تورکیا ته نانه ت
دان به بوونی کورددا نانیت و به "تورکی شاخاوی" ناویان ده بات و هه موو هیماکانی
کولتور و زمانی کوردی قه ده خه کردوو و هه ول ده دات به زۆره ملی بیا نئاوین ته وه
و ریبه رانی کورد ده خاته به ندیخانه، نه شکه نه جیهان ده دات یا ده یان کۆژیت. رژیمى
عێراق گازی کیمیایی دژی کورده کان به کاره یناوه و ۴ هه زار گوندی کوردنشینی کاول
کردوو. رژیمى ئێران کورده کانی داوه ته ده ستی "گروپه مرو فکۆزه کانی"، له کاتی کدا که
رژیمی سوریا تۆزیک ته حه مولیان ده کات به لام هه یج مافیکیان پێنادات.

جه نابی سه رۆك، هاوكات له گه ل نه وهی بارودۆخی كورده كان له عیراق، ئیران و سوریا زۆر خراپه، به لام رهفتاری خراپی تورکیا له گه ل گه لی كورد به یهك هۆی بنه پتهی به تایبته بۆ ئیمه هه ژینه ره، هۆیه كه شی نه وهیه كه تورکیا هاوپه یمانی ولاته یه كگرتووه كانی نه مریکایه و نه دانی ناتۆیه و ساله های ساله بایی میلیونه ها دولار یارمه تی ئابووری و به تایبته یارمه تی سه ربازی له گیرفانی باجده رانی نه مریکایی وهرده گریت. ئه م پشتیوانیه زۆر گه رموگۆپه ی ولاته یه كگرتووه كانی نه مریکا له رژیمی تورکیا مانگی رابردو گه یشته نه وپه ی خۆی وانا نه و كاته كه ده زگای جاسووسی و دیپلوماتیکه كانی ئیمه یارمه تیه کی یه كجار زۆری تیمی كۆماندوكانی تورکیایان دا بۆ نه وهی به پزیز ئوجه لان له كینیا ده سته سه ر بکه ن. ئه م كرده وهی ولاته یه كگرتووه كانی نه مریکا پیشیلکردنی رۆحی "په یماننامه ی دژه نه شكهنجه" یه كه ولاته یه كگرتووه كانی نه مریکا واژۆی كردوه .

ئه گه ر به پزیز ئوجه لان لیره له ولاته یه كگرتووه كانی نه مریکا بوايا، بۆ من شتیکی ویتانه كراو بوو كه راده سستی تورکیا كرابایا، دروست هه روهك نه وهی ئیتالیا به پزیز ئوجه لانی راده سستی تورکیا نه كرد، نه و كاته كه به پزیز ئوجه لان له ئیتالیا بوو. له نه نجامی ئه م هاوكارییه دزیوهی ئیمه له گه ل تورکیا، به پزیز ئوجه لان ئیستا له دوورگه یهك له به ندیخانه یه کی تاكه كه سیدایه و ده سستی ناگات به تیمی پارێزه ره نیه ته وه ییه كانی. ئیستاش ده ولته تی تورکیا ده یه ویت له دادگایه کی نه پتهی سه ربازی، بئ لیزنه ی دادوه ری و بئ چاودیری بیانی دادگایی بکات. به له به ر چاوگرتهی نه وهی كه رفاندنی به پزیز ئوجه لان کاریکی نایاسایی و نا په وا بووه و دادگای ئاسایشی تورکیا دادگایه کی ناره وایه، هه ر بۆیه ده توانین بلیین كه به پزیز ئوجه لان داد په روه رانه دادگایی ناکریت.

جه نابی سه رۆك، ده مه ویت وه بیرتان به پتمه وه كه رفاندن و دادگایی کردنی ناداد په روه رانه ی به پزیز ئوجه لان و مه سه له ی سه رکووتی گه لی كورد، له سه راسه ری جیهاندا دهنگی داوه ته وه و سه رنجی پیدراوه . بۆ نمونه لیره له واشنگتۆن له كۆتایی ههفته ی رابردو خه لك له به رامبه ر بالۆیژخانه ی تورکیا كۆ بوونه وه .

کومه له ی مافی مروفی کونگریس و یه کیتی مافی مروفی نه م دوایانه یازدهه مین سالیادی کومه لکوزی ۵ هزار کورد به دهستی سه دام حوسه یین له گوندی هه له بجه یان به رز راگرتووه . چه وساندنه وه ی گه لی کورد به ته واوی پشتگوئی نه خراوه به لام پیوسته ئیمه کاری زۆرتر بۆ گه لی کورد بکه یین . شه پی شاراوه ی تورکیا دژی کورده کان بووه ته هوی کورزانی ۴۰ هزار کس و زیاتر له سی میلیون کسه یی ئاواره کردووه . هاتنی به پیز ئوجه لان بۆ رۆما و به لئندانه کهی بۆ نه وه ی ئاماده یه توندوتیژی ئیدانه بکات، هه لیک بوو بۆ ناشتی به لام نه تورکیا و نه ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا پیشنیاره کهی نه ویان به هه ند وه رنه گرت .

جه نابی سه رۆک، ئیستاش درهنگ نییه . ئیمه ده بیست له ده ستپویشتووی خۆمان له سه ر تورکیا که لک وه ریکرین و داوی پیکهاتنی دادگایه کی نیونه ته وه یی بۆ به پیز ئوجه لان بکه یین، له به رنه وه ی تورکیا له گه ل کورده کان شه پ ده کات و چاوه پوانی نه وه ی لیناکریت به پیز ئوجه لان دادپه روه رانه دادگایي بکات . هیوادارم یه کیتی نه وروپاش - که تورکیا به شوینی نه وه دایه بیی به نه دامي - له م په یوه ندییه دا گوشار بخاته سه ر تورکیا . ئیمه ده بی داوی دادگایه کی دادپه روه رانه بۆ به پیز ئوجه لان بکه یین به لام نه مه ته نها هه نگاوی یه که می هه وله کانی ئیمه یه بۆ نه وه ی تورکیا بخه ینه ژیر گوشار تا ده ست به وتووێژ له گه ل کورده کان بکات بۆ گه یشتن به ریگاچاره یه کی سیاسی بۆ نه م کیشه به رده وامه . نه م ریگاچاره یه له بنه په تدا و له درێژه خایه ندا زۆر به قازانجی تورکیاشه ، له به ر نه وه ی تورکیا ناتوانیت درێژه به سه رکوتکردنی ۲۵ میلیون کورد بدات .

۲۱ ی کانونی دووه م ، ئیمه جه ژنی سالی تازه به پیره ده به یین و کورده کانیش جه ژنی سالی تازه ی خۆیان به پیره ده به ن که پیی ده لئین "نه وروژ" که سه مبولی رۆژی به رخۆدانی و رزگاری کورده له دهستی دیکتاتور . هیوادارم نه وروژی نه مسال بیی به خالیکی وه رچه رخا بۆ رزگارپوونی گه لی کورد له و تراژیدی ترسناکه که له گه لی روبه پوویه ، و سه رله نوێ له دایکپوونی کوردستانیکی ئازاد و به هیز به چاوی خۆمان ببینین .

جه نابی سه رۆك، نه م ههفته به هیزه کانی ولاته به کگرتووه کانی نه مریکا دهستیان به شه پ کردوو له یوگوسلافیای پیشوو وهک هه ولدانیک بۆ پیشگرتن له ژینوسایدی خه لکی کۆزۆقۆ. من به توندی پشتیوانی له م هه وله ده که م و هیوادارم نه و تورپیی و ههستی به رپرسیاره تیه که ئیمه ی پالپتوه نا تا خه لکی کۆزۆقۆ و بپاریزین، سه رهنجام پال به نه مریکا و جیهانی نازادیشدا بنیت تا کوتایی به ژینوسایدی گه لی کورد بهینن.

جه نابی سه رۆك، رینگه م پێبدهن نه وه تان وه بیر بهینمه وه سالی تازه ی کورد، "نه رۆز"، له راستیدا به ک شه مه ی رابردوو، ۲۱ ی ئادار بوو و نه م رۆژه رۆژیکه که کورده کان جه ژنی سالی تازه ی خویان به پتوه ده بهن.

کیشه ی کورد - تورک ده بی چاره سه ر بکریت ۱۱ ی گولانی ۱۹۹۹ - نهنجوومه نی نوینه ران

به ریز فرانک پالتون، نوینه ری نه یاله تی نیوچیرسی:

جه نابی سه رۆك، له کاتی کدا که هه لمه تی سه ربازی ولاته به کگرتووه کانی نه مریکا له بالکان به رده وامه بۆ ئامانجی پیروزی راوه ستاندنی پاکتاوی ره گه زی خه لکی ئالبانیای کۆزۆقۆ به دهستی میلیسۆویچ، کرده وه به کی بی به زه بیانه ی هاوشیوه له ناوچه شاخاوییه کانی رۆژه لاتی تورکیا دژی گه لی کورد به رده وام به پتوه ده چیت. به ره رحال جیاوازیکی زۆر هه به له نیوان بارودۆخی کۆزۆقۆ و بارودۆخی کوردستان. له کۆزۆقۆ هیزه کانی ناتو به کاره یتراون بۆ راوه ستاندنی شالاره مۆفکۆزه که ی "میلیسۆویچ" به لام رژیمی تورکیا که به رپرسیاری شه پ دژی کورده کانه، له راستیدا خۆی نه ندای ناتویه. به داخه وه به هۆی نه وه ی که تورکیا وهک هاوپه یمانی نیستراتژیکی ولاته به کگرتووه کانی نه مریکا و رۆژئاوا سه ر ده کریت، بارودۆخی دژواری کورده کان له تورکیا له لایه ن ولاته به کگرتووه کانی ئامریکا وه سه رنجی نه وتۆی پینه دراوه.

له راستیدا جه نابی سه رۆک، ئیمه یارمه تی ده ولته تی تورکیا ده دهین بۆ سه رکوتکردنی کورده کان. مه سه له ی شه پی تورکیا دژ به کورده کان و پشتیوانی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا له تورکیا سه ره تای نه مسال به ده ستگیرکردنی به پیز عه بدوللا ئوجه لان، ریبه ری بزوتنه وه ی سه ربه خوی کورد گه یشته نه وه پی خوی. به پیز ئوجه لان بۆ ئوتونومی بۆ گه لی کورد شه پی کردوه، نه و گه له که بووه به قوریانی سه رکوتی تورکیا و هه روه ها عیراق، ئیران و سوریا.

جه نابی سه رۆک، رژیمی تورکیا ته نانه ت دان به بوونی کورددا نانیت و به "تورکه شاخاوییه کان" ناویان ده بات و هه موو هیماکانی کولتووری کورد و زمانی کوردی قه ده خه کردوه و هه ول ده دات به زۆره ملی بیانتاوینته وه و هاوکات ریبه رانی کورد ده خاته به ندیخانه، نه شکه نه چان ده کات و ده یانکوژیت. کۆمه لگای کورد له عیراق، ئیران و سوریا ش به توندی سه رکوت ده کړیت. ئیمه ده بیت چاره نووسیان له م ولاتانه له بیر نه کهین و له راستیدا "ئوپه راسیونی دابینکردنی ئاسایش" له باکووری عیراق به ریبه رایه تی نه مریکا کرده وه یه که که هه موومان شانازی پیده کهین. پیشیلکردنی توندی مافی مروف له لایه ن رژیمی ئیران، عیراق و سوریا شتیکی چاوه پوانکراوه به لام بۆ تورکیا که نه ندای ناتویه و به ناو دیموکراته و له ئوپه راسیونی هیزه هاوپه یمانه کاندای به شداره، چاوه پوانکراو نییه. تورکیا ساله های ساله میلیونها دلار یارمه تی ئابووری و به تاییه ت یارمه تی سه ربازی له گیرفانی باجده ره نه مریکیه کان وه رده گړیت. که وابوو مافی خۆمانه که چاوه پوانی نه وه له تورکیا - وهک نه ندای ناتو و کاندیدی نه ندایتی له یه کیتی نه وروپا - بکهین که زیاتر پابه ند بیت به مافی مروف.

له مه زیاتر، ره فتاری خراپی ده ولته تی تورکیا له گه ل هاوولاتیانی کورد ته نها نمونه ی پیشیلکردنی توندی بایه خه کان، ئایدیاله کان و به رژه وه ندییه کانی نه مریکا نییه. داگیرکردنی به رده وامی باکووری قوبرس و گه مارۆدانی نه رمه نستان، دو نمونه ی روونی نه و سیاسه ته ن که تورکیا په یه وه ی ده کات که ئیمه نابی له هیچ ده ولته تیک، به تاییه ت تورکیای هاوپه یمانمان قبولی بکهین.

جه نابی سه رۆك، من زۆر توپه بووم كاتى كه بېستم ده زگای جاسوسى و ديپلوماتيكى ولاته يه كگرتووه كانی نه مرکا له راستیدا يارمه تى به تيمى كۆماندوى تورکیا داوه بو ده ستگير كړدى به پړيز ئوجه لان له كينيا له مانگی شوباتى نه مسال. له نه نجامى نه م هاو كارييه دزيوهى ده ولته تى ئيمه له گه ل تورکیا، به پړيز ئوجه لان له دوورگه يه كدا له ژورتيكى تاكه كه سیدا له تورکیا به ند كراوه و وادياره له دادگايه كى سه ربازیدا دادگايى ده كړت بى بوونى ليژنه ي دادوه رى و چاوديرى بيانى. دادنه ستينه كانی تورکیا به شوين نه وه دان حوكمى له سيډاره دان بو به پړيز ئوجه لان ده ربكه ن و هيو كه مه بو نه وهى به پړيز ئوجه لان دادپه روه رانه دادگايى بكرت. له راستیدا قسه وباسه كانی چاپه مه تيه كانی تورکیا نه وه نييه كه ئايا به پړيز ئوجه لان دادپه روه رانه دادگايى ده كړت يا نا، به لكو نه وه يه كه كى له سيډاره ده دريت.

به گوپړه ي راپورتيكى نه م دواييانه ي ريخراوى ليبوردي نيونه ته وه يى، پاريزه رانى به پړيز ئوجه لان به رده وام له لايه ن پوليسى توركي او لتيان ده دريت و سووكايه تيان پيډه كړت، ته نانه ت پوليسى تورکیا هه ول ددات ئاژاوه يه كى گشتى دژى تيمى پاريزه رانى به پړيز ئوجه لان به پريخات و پاريزه ران و بنه ماله كانيان له ريگای ته له فونه وه هه په شه يان ليكراوه. ده بى وه بيرتان به ينمه وه كه نه م رهفتاره، پيشيل كړدى پرهنسيپه بنه په تيه كانی نه ته وه يه كگرتووه كانه ده رياره ي "ده وري پاريزه ران" كه ده ليت نابيت پاريزه ران به كه سايه تى نه وه كه سانه وه بچه سپيندريڼ كه داکوكيان ليده كنه، يا كه سايه تى نه وه كه سانه كه نه وان داکوكيان ليده كنه ببيت هوى نه وهى نه رك و كاری خويان هه لېوه شيننه وه.

له ولاته يه كگرتووه كانی نه مرکا و ولاتانی ديكه كه ريز له ياسا ده گيردريت، به باوه پى ئيمه هه موو كه سيك، ته نانه ت بيزلي كراوترين تومه تباران مافى نه وه يان هه يه كه دادپه روه رانه دادگايى بكرين و هيچ گروپيك ناتوانيت گه له كومه له كه سيكى ديكه بكات و ليډات. له وانه يه به پړيز ئوجه لان پاش نه وه سى مانگه كه له به نديخانه ي تاكه كه سیدا راگير او وه له ده ستراگه يشتن به پاريزه ره كانی بي به ش كراوه و به رده وام له لايه ن سه ربازه چه كداره كانه وه - كه ده موچاوى خويان به ده مامكى رهش

داپوشیوه - گه مارۆ دراوه، له رووی دهروونیوه تیکچوویت. هه موو دیداره کانی به پزیز
 ئوجه لان له گه ل پاریزه ره کانی له ژیر چاودیریدایه و نه گه ری نه وه یه کجار زۆره که
 نه شکه نجه کرایت.

به لام نه گه ر تورکیا له مه زیاتر بچته پیش و به پزیز ئوجه لان له سیداره بدات،
 ئاکامه که ی نه وه یه که شه هیدیک بو گه لی کورد دروست ده کات و له گه ل شه پزیز
 گه وری ناوخو روبه پوو ده بیته وه که ده بیت به کاره سات بو سه رجه م خه لکی ناوچه
 به کورد و تورکه وه. ئاکامیکی وه ها به قازانجی هیچ کهس نییه، نه به قازانجی
 تورکیایه و نه به قازانجی گه لی کورده و نه به قازانجی دراوسیکی تورکیایه و به
 دلنیا ییه وه به قازانجی ولاته یه کگرتووه کانی ئامریکا ش نابیت.

جه نابی سه روک، بو ته شوێق کردنی ده ولته تی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا بو
 نه وه ی ده وریکی سودمه ند له چاره سه رکردنی ئه م قه یرانه له تورکیا بگپزیت، من و
 هاوکارم، به پزیز "فیلنیر"، نوینه ری ئه یاله تی کالیفورنیا ئه م هه فته یه نامه یه ک ئاماده
 ده که ی و داوا له هاوکاره کانمان ده که ی وازوێ بکه ن، پاشان ده ینیرین بو سه روک
 کلینتۆن و داوای لیده که ی له م کیشه یه دا ده ستیوه ردان بکات و داوا له ده سه لاتدارانی
 تورکیا بکات به پزیز ئوجه لان دادپه روه رانه دادگایی بکه ن و له سیداره ی نه دن.

له ئه نجامی شه پی شاراووه ی تورکیا دژ به کورده کان، نزیکه ی ٤٠ هه زار کهس کوژاوه
 و زیاتر له سئ میلیون کهس ئاواره بوونه. به پزیز ئوجه لان پیش ده سته سه ربوون
 رایگه یانده بو که ئاماده یه توندوتیژی ئیدانه بکات و له گه ل تورکیا وتووێژ بکات به لام
 تورکیا هیچ ئاوریکی له م داواکارییه نه دایه وه. له وه خراپتر، ولاته یه کگرتووه کانی
 نه مریکا پالی به م وتووێژه دا نه نا.

جه نابی سه روک، به باوه پی من باشتر نه وه یه به پزیز ئوجه لان له دادگایه کی
 نیونه ته وه ییدا دادگایی بکریت، له به ر نه وه ی تورکیا له گه ل کورده کان شه پی ده کات و
 چاوه پوانی نه وه ی لیتا کریت به پزیز ئوجه لان دادپه روه رانه دادگایی بکات. هه وڵدان بو
 دادگایی کردنی دادپه روه رانه ی به پزیز ئوجه لان ده بی بی به یه که م هه نگاو له
 هه وله کانی ئیمه بو نه وه ی گوشار بخه یه سه ر تورکیا تا ده ست به وتووێژ بکات

له گهل كوردهكان بو نهوهي بگن به ريگاچارهيهكي سياسي بو نهه خهباته تراژيديكه . نهوهي كه له راستيدا دهريارهي كيښه ي نيوان رژيمي توركييا و گهلي كورد وهراست دهگه پيټ نهوهيه كه گهلي كورد و تورك بي كيښه ژيان، و هيچ هيوايهك به ناشتبوونهوهي كورد و تورك نيه مهگر نهوه كه كاربه دهستاني توركييا ماف و شوناسي جياوازي كوردهكان به فهرمي بناسن و سه رهنجام دهست له ئامانجهكيان ههلبگرن كه كونترولكردن و بندهستكردي كوردهكانه .

كوڤنكره ي نهتهوهي كوردستان هيماي نهتهوهيهكه كه بهقهه ديژوو كوڤنه ٢٠ ي گولاني ١٩٩٩ - نهنجوومهني نوينه ران

به پيژ باب فيلنير، نوينهري نه ياله تي كاليقورنيا:

جه نابي سهروك، نه مپو ده مه وپيټ دهرياره ي جوړه ديموكراسيهك و جوړه دهوله تيك قسه بكه كه له سه ده ي هي پيش له زايين به دهستي يونانيهكان له "ئاتينا" داهات. بريتانيابهكان شانازي به ديموكراسي له پارلمانكه يان دهكهن، ژاپونيهكان "ديت" ي خويان هيه، روسهكان "دوما" يان هيه و ليتره له ولاته يهكگرتووهكاني نه مريكاش "كونگريس" هيه . ديموكراسي هيشتا باشترين هيوايه بو مرقايه تي شله ژاو له سه راسهري جيهاندا.

جه نابي سهروك، به كوټايي هاتني شهري سارد ده بينين كه ديموكراسي زور پهري سه ندوه . نه مپو جيهان شوينيكي باشتره، له بهر نهوهي گهلي له كومارهكاني پيشووي سوفيته ئيستا گه يشتوونه به مافي چاره ي خونوسين و له سهر كورسي خويان- كه هقي خويانه - له هوئي نهتهوه يهكگرتووهكان دانيشتوون. به خوشيه وه هه رچند كه ريگاي ئازادي به ره وپيش ده چيټ، به لام زوري ماوه جيهان به ته واوي ئازادبيټ، هه ندي نهتهوه هيشتا كويله ن، هيشتا رهنكي پيست ناهي ليټ هه ندي كه س چيژ له مرقايه تي هاوبه ش وه ريگرن. به لام هيو بو نهوهي كوټايي به نايه كساني ته واو بيټ، پته وه و خه لكي خيړخواز ژياني خويان ده خه نه ناو مه ترسي و دژي

هه لاواردن راده وهستن، چونکه دهزانن نه نجامی کاره که یان، نه وهنده بایه خی هیه که ژیا نی خویانی بو بخه نه ناو مه ترسی.

جه نابی سه رۆک، ۲۴ ی مایسی ۱۹۹۹ دروست چهند رۆژ له مه و پیش نه ته وه یه ک که له میژه دهنگی کپ کراوه، یه که م کۆنگرێسی خۆی کرده وه، هه رچهند که به ده اخه وه نه ییتوانی ئەم کۆنگرێسه له ولاتی خۆی دابمه زینیت و له "بروکسیل" ی پایته ختی به لژیکا دایمه زراند. ۱۵۰ لیژنه که نوینه ری گه لی کورد له سه راسه ری جیهان بوون، له وانه کورده کانی تورکیا، سوریا، عیراق، ئیران و کۆماره کانی پیشووی سۆفیته له ده وری یه ک کۆبوونه وه بو ئەو ئامانجه که دهنگی برا و خوشکه کانیان به رز بکه نه وه، ئەو دهنگه که له کوردستان کپ کراوه. من له دایکبوونی ئەم کۆنگرێسه پیروژ ده که م که هیما ی نه ته وه یه که که به قه د ناخی میژوو کۆنه.

جه نابی سه رۆک، کورده کان، دانیشتیوانی خۆمالی رۆژه لاتی ناوه پاستن که له ناوچه یه کی شاخاویدا ده ژین که به قه د ئە یاله تی "تیگزاس" ه و به زمانیک قسه ده که ن که له زمانی تورکی و عه ره بی جیاوازه به لām نزیکه له زمانی فارسی. کورده کان به دریژایی میژوو له مه ته ریژه قورس و قایمه کانی خویان له شاخه کاندا ژیا ون و له سه رده می که ونا ردا ئیمپراتۆری خویان هه بووه به لām ئیستا ده چه وسینرینه وه و حاشا له شووناسه که یان ده کریت و به ده ستی ئەو ده ولته تانه که له سه ره تای سه ده ی ۲۰ له دایک بوون، ناچار ده کرین ببن به تورک و عه ره ب و فارس. ئەم ده ولته تانه وه ک حمال و قه لغان سه یری ئەم گه له به هیژه ۳۰ میلیونی ده که ن و قه د وه کو کورد که مافیکی هیه، سه یریان نا که ن.

جه نابی سه رۆک، کوردبوون له تورکیا سووچه، سه دام حوسه ین چه کی کیمیایی و بیولوژیکی دژی کورده کان له عیراق به کاره ینا، حکومه تی مه لاکان له ئیران نه یاره کورده کانی داوه ته به ر ده سترپیژی گوله له گو په پانی شاره کانی (ئه وروپا). مرۆف کاتی له م بارودۆخه ی کورده کان زیز ده بییت که ده بینیت هه ندی جار ده ولته تی خوشمان ده ستی هیه له م بارودۆخه دلته زینه ی ئەواندا. تورکیا به فرۆکه شه رکه ره ۱۶ - F کان، کوپته ره هی رشبهره "سیکورسکیه" کان و تانکه ۶۰ - M کانی نه مریکا

ته یار بووه . سه دام خوسه یین - به گوپړه ی هندی له به لگه نامه ئازاد کراوه کانی نه ته وه یه کگرتووه کان - له لایه ن ۲۴ کومپانیای نه وروپاییه وه پشتیوانی لیده کریت بو به ره مهینانی گازی کوشنده ی کیمیایی و بیولوژیکی . دژایه تی ده ولته تی ئیران له گه ل کورده کان له سنووری نه و ولته تیپه پویه و ریبه رانی کوردی له ویه ننا و بیرلین کوشتووه .

جه نابی سه روک، به له به رچاوگرتنی چاره نووس و به ختی کورده کان بومان دهرده که ویت که چهنده گرنگه که کورده کان کونگریسی خویان دامه زران دووه و به رپرسیاریتی چاره نووسی خویان گرتووه دهستی خویان . کورده کان گه لیان له پشته ، سه رچاوه ی پیوستیان هیه و نه وه نده دهرکی سیاسیان هیه که بتوانن خه ون و ئاواتی دروستکردنی ده ولته تی خویان وه دی بینن .

جه نابی سه روک، هه روه ها به پیوستی ده زانم روشنایی بخرمه سه ر بارودوخی ریبه ری کورد، به ریز عه بدوللا ئوجه لان که به گوپړه ی وتاریکی نه م دوا بیانه ی روژنامه ی نیویورک تایمز، به یارمه تی ده زگای سیخوپی ئیمه ، رادهستی تورکیا کراوه . هه روه ها که له وانه یه ئیوه له بیرتان بیت به ریز ئوجه لان شوینی ژبانی خوی له روژه لاتی ناوه راست به جی هیشت و هاته نه وروپا بو نه وه ی ریگا چاره یه کی سیاسی بو خه باتی دیرینی کورد بو مافه بنه رپه تیه کانی بدوژیتیه وه . نه و کاته من لیږه پیشوازیم له راگه یانندننامه ئاگر به سته که ی به ریز ئوجه لان کرد و هیوام دهربری که ئاراسته ی کیشه ی کورد له شه پ بگوپی بو ناشتی و له ململانی بگوپی بو دیالوگ .

به ریز ئوجه لان له مافی په نابهریتی له روما بی به ش کرا و به لینی پیدرا له ریگایه کی نه منه وه له ریگای یونانه وه بگوازیته وه بو "لا هه" له هوله ندا چونکه دهویست له "دیوانی نئونه ته وه یی دادپه روه ری" له لا هه سکالا دژی تورکیا تومار بکات به هو ی نه و تاوانانه که تورکیا دژی کورده کان نه نجامی داوه . به لام یاسا کانی به خشینی مافی په نابهری به که سایه تیه سیاسیه کان - که میژووه که ی به قه د کاتی سه ره لسانی پیغه مبه ره کان کونه - دهرباره ی به ریز ئوجه لان خرایه ژیری پی و له نه نجامدا به ریز عه بدوللا ئوجه لان - که نه مپو خوشه ویسترین که سایه تی کورده له

سه راسه ری جیهاندا ده سته سه ر کرا و له ریگای مامه له یه ک که بونی نه و په پی بی شه ر ه فی لیده هات راده سته تور که کان کرا و نیستاش چاوه پروانی له سیداره دانه له به ندیخانه ی تاکه که سی له دوورگی "نیمرالی" له ده ریای "مه رمه ره".

جه نابی سه رۆک، بۆ زله یزیک وه ک نه مریکا باش نییه یارمه تی ده ول ته یکی دیکتاتور وه ک تورکیا بکات و پشتیوانی لیبکات که ته نها جلی دیموکراسی له به ر کردوه .

نه وانه که پارلمان تاره به هه ق هه ل بژێردراوه کان وه ک "له یلا زانا" یان به تاوانی ئاماده بوون له به رامبه ر کۆمیته ی کۆنگرێسی نه مریکا خستوه ته به ندیخانه، نابێ و ناتوانن له لایه ن ئیمه وه پشتیوانیان لیبکریت. ریه رگه لیک وه ک به ریز عه بدوللا ئوجه لان نیستاش هیمما و سه مبولی ناشتی و ناشتبوونه وه ی کوردن له گه ل دراوسینگانی. نه و ریگا چاره یه که ئیمه بۆ ئازادی نه ته وه کۆیله کان له یه کیتی سو فیه تی پیشوو هه ستمان پی ده کرد، ده بی نیستا بۆ هاو په یمانه کانمان و هاوولاتی هه کانیا ن په یرو بکریت. که وابوو ئیمه پیشوازی له ده سته کاربوونی کۆنگرێسی نه ته وه یی کوردستان ده که ی.

گه لی کورد خه ون به شتی که وه ده بی نی که به لای گه لی که سه وه خه یاله (که به لای منه وه وانیه)، نه ویش یه کگرتنی گه لی کورده له ناو ده ول ته ی کوردستاندا.

تورکیا ده بی پیشنیاره که ی عه بدوللا ئوجه لان بۆ ناشتی قبول بکات ۸ ی حوزه ییرانی ۱۹۹۹ - نه نجوومه نی نوینه ران

به ریز فرانک پالۆن، نوینه ری نه یاله تی نیو جیترسی:

جه نابی سه رۆک، دادگایه ک له پیشمانه که هه ندی که س پی ده لێن "دادگای سه ده".

به ریز عه بدوللا ئوجه لان، ریه ری به ندکراوی کورد له به رده م دادگای سه ریازی تورکیایه، دادگایه ک که دادپه روه رانه نییه. به ریز ئوجه لان که له گه ل سزای له سیداره دان رووبه پویه، له مافی ده سترپاگه یشتن به پارێزه ره کانی بی به ش کراوه و تیمی پارێزه ره کانی له گه ل هه ره شه و ترساندن و توقاندنی ده ول ته ی تورکیا

روبه پوون. ده ولته تی تورکیا و میدیاکانی تورکیا گروتینی ناسیونالیستان دژ به به پریز
 ئوجه لان وه پری خستووه. نه گهر به م شیوازه بچته پیش و تورکیا به پریز ئوجه لان
 له سیداره بدات، نه نجامیکی کاره ساتباری بۆ سه رجه م خه لکی ناوچه به دواوه ده بیست.
 به لام خوشبه ختانه دادگاییکردنی به پریز ئوجه لان بواریکی ئه ریتی و دریزخایه نی
 ره خساندوه بۆ ناشتبوونه وهی گه لی کورد و تورک.

به پریز ئوجه لان ته نانه ت ئیستاش که له دادگادایه داواکارییه کی نازایانه و بویرانه ی
 خستووه ته پوو بۆ چاره سه رکردنی دیموکراتیکی کیشه ی کورد له ریگای وتووێژ.
 ریکخواه که ی به پریز ئوجه لان واتا پارتی کریکارانی کوردستان (PKK) یش پشتیوانی
 خوی له پیشنیاره ناشتیخوازانه که ی به پریز ئوجه لان ده رپریوه. ئیستا که میدیاکانی
 جیهان سه رنج به م دادگایه دده ن و به شیوه و راده یه کی بی وینه مه سه له ی
 کوردیان کردوه به رۆژه فی خویان، تورکیا ده توانی له ریگای رازیوون به
 ده ستپیکردنی وتووێژ له گه ل ئه م ریه ره کورده، وینه ی خوی له کومه لگای
 نینه ته وه ییدا باشتر بکات به لام به داخوه ده ولته تی تورکیا تا ئیستا خوی له م ریگای
 ناشتی به وارده وه و له سه ر ئه وه پیداده گریت که له گه ل به پریز ئوجه لان یا هیچ
 ریه ریکی دیکه ی بزوتنه وهی کورد وتووێژ ناکات.

دوینی رۆژنامه ی "واشنگتون پوس" سه روتاریکی بلاو کرده وه له ژیر ناوی "کرانه وهی
 مه سه له ی کورد له تورکیا" که به م جوړه ده ستپیده کات:

"له وانه یه تورکیا ده ست به قوناخیک بکات بۆ چاره سه رکردنی شیرپه نجه ی
 ولاته که ی واتا کیشه ی که مینه کورده سه رکوتکراوه که ی".

رۆژنامه ی "واشنگتون پوس" - که به رده وام هاوسۆزی بیروبوچوونه کانی تورکیا بووه
 له سه ر هه ندی مه سه له - ئیستا ئاماژه به وه ده کات که سیاسه تی تورکیا بۆ هیرشی
 بیه زه بیانه ی سیاسی و سه ربازی بۆ سه ر بزوتنه وهی کورد، تورکیای خستووه ته ناو
 کیشه یه ک که ده بی له ریگای بایه خه دیموکراتیکه کانی ده ولته تانی رۆژئاوا چاره سه ری
 بکات.

جه نابی سه رۆك، نه مه كۆت و به نديكه كه توركييا به ده ستي خۆي، خۆي خستوه ته ناوي. توركييا نه ندامي ناتويه و هه ول ديدات ببي به نه ندامي يه كيتي نه وروپا كه تا ئيستا سه ركه وتوو نه بووه. له هه مان كاتدا توركييا نه ته نها دريژه به شه پي كي پيس دژي كه مينه يه كي ناو ولاتي خۆي ديدات به لكو سه ركووتي ده كات و له بنه پرتدا حاشا له شوناس، زمان يا كوولتوري جياوازي كوردی ده كات. له هه مان كاتدا ريژه ي پيشكه وتني ئابووري، ئاستي په روه رده، ژيترخاني ئابووري، پيشكه وتن و ئاستي ژيان له باشووري رۆژه لات زۆر له دواي ئيستاندارده كاني توركييا به و له هه مان كاتدا توركييا سه رچاوه ئابووريه كه مه كاني خۆي بو شه په به رده وامه كه ي دژي كورده كان به فپو ديدات. نه مه باز نه يه كه كه ده بي بشكيت. هه روه ها كه سه روتاره كه ي رۆژنامه ي واشنگتون پوست له كۆتاييدا ئاماژه ي پيده كات "دۆسته كاني توركييا ده بي هيوادارين كه توركييا نه وه نده بويري و ئازايه تي هه بيت كه تيرواني خۆي به رفراوانتر بكات و كه لكي باش و پاك له ده ستي پيشخه ريه كه ي ئوجه لان وه ريگريت".

به لام جه نابی سه رۆك، نه م دوايانه دوو وتار له رۆژنامه ي نيويورك تايمزدا بلاو بووه ته وه كه به داخه وه نيشان ديدات ئيداره ي سياسي و سه ربازي توركييا زۆر له و ريگايه دووره كه نه م هه نگاوه گه وريه هه لبيگريت. هه يني رابردوو رۆژنامه ي نيويورك تايمز بلاوي كرده وه كه به ناوبانگترين چالاكي مافي مروف له توركييا، به پيژ "ئاكين بيردال" خراوه ته به نديخانه بو نه وه ي حوكمي 9/5 مانگ به نديخانه كه ي تيپه ر بكات كه به هۆي نه وه بو ي ده ركراوه كه هه ندي ليدواني داوه كه ده ولته ي توركييا به ليدواني رووخينه ري ده زانيت. به لام به پيژ "بيردال" كام چالاكي رووخينه ري نه نجام داوه؟ به پيژ "بيردال"، سه رۆكي كۆمه له ي مافي مروف به رده وام داواي له ده ولته ي توركييا كرده وه كه له گه ل راپه رپواني كورد بگات به ريگاچاره يه كي ئاشتيخوازانه. به لام ئيستا - هه روه ها كه راپورته كه ي رۆژنامه ي نيويورك تايمز نيشان ديدات - نه م داواكاري به گوپره ي ياساي توركييا، پشتيواني له تروريزمه. هه ر نه م ياسايه نه م دوايانه به كار براوه بو مه حكومكردي دو رۆژنامه نووس، پروفيسوريكي زانكو و ياريده ده ري به پيژ "بيردال". هاوكات هه ندي توركي بوپرو ئازا - له وانه داوه ريكي

پایه به رزی ولات - داوای پیداجوونه وه به سهر نه م یاسایانه کردووه به لام رژیمی دمارگرژ نه م داواکارییه ی رت کردووه ته وه .

جه نابی سه روک، وهک هه ولک بۆ ته شویفکردنی ده ولته تی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا بۆ نه وه ی ده ورکیکی نه رینی بۆ چاره سه رکردنی نه م قه یرانه له تورکیا بگریژت، من و هاوکارم، نوینه ری هیژای نه یالته تی کالیفورنیا، به ریز "فیلنیر" نه م هه فته یه نامه یهک ئاماده ده که یه ن - که داوا له هاوکارانم ده که م واژوی بکه ن - و ده ینیرین بۆ سه روک کلینتۆن و داوای لیده که یه ن ده ستیوه ردان بکات و داوا له کاربه ده ستانی تورکیا بکات به ریز ئوجه لان دادپه روه رانه دادگایی بگریژت و له سیداره ی نه دات. هه ولدان بۆ دادگایه کی دادپه روه رانه بۆ به ریز ئوجه لان ده بی یه که م هه نگاوی ئیمه بیت بۆ نه وه ی تورکیا ده ست به وتووێژ له گه ل کورده کان بکات بۆ نه وه ی بگه ن به ریگاچاره یه کی سیاسی بۆ نه م خه باته تراژیدیکه .

به ریز ئوجه لان و ریخراوه کورده که ی، لقی زه یتون به ره ولای ده ولته تی تورکیا دریز ده که ن. بۆ تورکیا شتیکی باشه که نه م پیشنیاره نیازپاكانه یه قبول بکات و بکه ویتته ناو ریگای ناشتی.

جه نابی سه روک له راستیدا به ریز ئوجه لان پیش له وه ی ده سته سه ر بگریژت، چه ند جار پیشنیاری ئاگره سته داوه که هه موویان له لایه ن کاربه ده ستانی مه ده نی و سه ریازی تورکیاوه رت کراوه ته وه .

یه کشه ممه ی نه م هه فته یه وتاریک له رۆژنامه ی نیویورک تایمزدا بلآو بووه ته وه که ده مارگرژی هه لویستی کاربه ده ستانی تورکیای زیاتر خستووته به ر باس. به گویره ی نه م وتاره وه زیری ناوخوی تورکیا لیستیکی ده رکردووه که کۆمه لیک ده سته واژه له خۆ ده گریژت که میدیاکان له په یوه ندی له گه ل به ریز ئوجه لان و بزووتنه وه که ی یا کورده کان به گشتی، ده بی ته نها که لک له م ده سته واژانه وه ربگرن. ده بی هه والنیترانی ئازانسه حکومه تیه کان نه م ریوشوینه ره چاو بکه ن. نه مه نمونه یه کی دیکه ی کرده وه به رده وامه کانی تورکیا به بۆ هاندانی گروتینی ناسیونالیستی دژی PKK و هاندانی

خه لکی تورکیا دژی کورده کان، میژووه کەیان، کولتوره کەیان و ره وایه تی خه با ته کەیان .

جه نابی سه رۆک، رژیمي تورکیا ته نانه ت دان به بوونی کورده کاندانا نانیته و پپیان ده لیت "تورکی شاخاوی" و هه موو هیماکانی کولتور و زمانی کوردی قه ده خه کردوه و هه ول ده دات بیان تا وینیتیه و هه واکات رپیه رانی کورد ده خاته به ندیخانه و نه شکه نه یان ده کات و ده یان کورژیت. له نه جامی شه پی شاراوه ی تورکیا دژی کورده کان، نزیکه ی ۴۰ هه زار کهس کورژاون و زیاتر له ۳ میلیون کهس ئاواره بوونه .

کیشیه ی کورد هه لقو لای سروشتی دیموکراسی لاوازی تورکیایه ۶ ی نیسانی ۲۰۰۰ - نه نجوومه نی نوینه ران

به پیز فرانک پالۆن، نوینه ری نه یاله تی نیو جیرسی:

جه نابی سه رۆک، من ده مه ویت په یوه ست بم به هاوکاری هیژام بو ئاماده کردنی بریارنامه یه که داوا ی مافه دیموکراتیکه زمانی و کولتورییه کان بو سه رجه م کورده کانی تورکیا ده کات .

سه رزه مینی کوردستان شوینی له دایکبوونی میژووی کولتوری مرقایه تییه . هه ندی له سه ره تایبترین شوینه کانی نیشته جی بوونی مرق و سه ره تایبترین ئاسه واره کانی "شۆرش نولوتیک" له نیو ته پۆلکه و دۆله کانی نه م ولاته جوانه دا دۆزراوه ته وه . له گه ل نه وه دا که مرق ده توانیت بیر له پیشکه و تنه کولتورییه کان له خاکی کورد له هه زاران سال پیشدا بکاته وه، به لام ناتوانیت سه ری له وه سپنه مینیت که چاره نووسی کورد له داها توودا چی ده بیت. کورده کان که له رۆژه لاتی ناوه راستدا ده ژین، له میژووی هاوچه رخی خویان هیچ خه یرکیان نه بینیه .

کورده کان له ئیران، عیراق، سوریا و تورکیا به دهستی رژیمه ده سه لاتداره کان چه وساونه ته وه و سه دام حوسه یین له سالی ۱۹۸۸ له هیرشیکی دپندانه دا به گازی

کیمیایی به شیکي ته وای شاری (هه له بجه ی) له گه ل ۵ هه زار دانیش تووه که ی له ناو برد. هه رچه ند هیرشه دزیوه که ی سه دام حوسه یین بووه هوی کوژرانی وینانه کراوی خه لک و کاو لیبوونی ناوچه به چه کی بیولوژیکی، به لام رژیمي سه دام هیچ کاتی هیرشیکي به رفراوانی نه کردووه ته سه ر کولتووری کورده کان. جیگای داخه که چوپرترین هیرش بۆ سه ر زمان و کولتووری کورد له لایه ن تورکیای هاوپه یمانمان و نه ندای ناتۆ نه نجام دراوه.

جه نابی سه رۆک، سالی ۱۹۹۷ لیږه له م نه نجوومه نه دا باسی سه رکوتی کولتووری کورده کان به دهستی ده ولته ی تورکیام کرد و ناماژم به به ندکردنی نادادپه روه رانه ی پارلمان تاره کورده به دیموکراسی هه لېژېږدراوه کان له تورکیا کرد، به داخه وه نه مپوش من لیږه له به رامبه ر ئیوه راوه ستاوم و رووداو و پیشهاته کانی نه م دواپیه ی تورکیاتان وه بیر ده هیتمه وه که هه موویان نیشان ده دات بارودۆخه که هیچ ئالوگۆپیکي به سه ردا نه ها تووه. زمان و کولتووری کورد هیشتا به توندترین شیوه سه رکوت ده کریت و پارلمان تاره کورده کان که هه لېژېږدراون بۆ نه وه ی داکۆکی له مافی خه لکه که یان بکه ن، هیشتا ده نگیان کپ ده کریت. کاتی که سی سال پیش باسی بارودۆخی کوردستانی تورکیام کرد، کوردستانی تورکیا له ژېږ حاله تیکي نااسایی راگه یه ندر او دا بوو که ژاندارمه کان ده یانپاراست. نه شکه نجه و پیشیلکردنی مافی کورده کان، گه رانی مالی کورده کان بی ئیزنی دادگا و تیکشکاندن ی کوپوکومه له کان و خو پيشاندانه کان شتیکي ئاسایی بوو.

پیشیلکردنی توندی مافی مروف، نه مپوش به رده وامه. راپورتی سالی ۱۹۹۹ ی وه زاره تی ده ره وه ی نه مریکا ده رباره ی بارودۆخی مافی مروف له تورکیا ده لیت که هیزه کانی ژاندارمی تورکیا به رده وامن له پیشیلکردنی توندی مافی مروف - له وانه نه شکه نجه کردنی کورده کان - چونکه باش ده زانن لیپرسینه وه یه کی نه وتویان له گه ل ناکریت. به لام به هه ر حال به پیچه وانه وه، لیپرسینه وه له گه ل کورده کان زۆر توندوتۆله. ۶ سال له مه و پیش، چوار نه ندای پیشووی پارلمانی تورکیا له سه ر کاره فره میه کانیا ن ده رکران و به تاوانی ده ربړینی خواست و داواکارییه کانی هاوولاتیانی

کورد خزان به نديخانه و نه مړوش که من ليره له به رامبه رتيوه دا راوه ستاوم، خاتون له يلا زانا، به پړ هاتيپ ديجله، به پړ ژورهان دوغان و به پړ سهليم ساداک هيشتا له به نديخانه دان. نه م چوار که سه که له لايه رنکخراوی ليبوردي نيونه ته وه ييه وه نازناوی "به نديکراوی ويژدان" يان پي به خشراوه، ته نه گونا هيان نه وه يه که هه وليانداوه رۆحي راسته قينه ي ديموکراسي له تورکيا زيندو بکه نه وه. ۳۰ سال له مه و پيش ۱۵۳ که س له نه دمانی کونگرېس نار ه زايه تی خويان له ره فتاری ناديموکراتيکی تورکيا له گه ل پارلمانتاره کورده هه لېژيتر دراوه کان له پارلمانی تورکيا دهر بې، به لام نه مړ ليره له به رامبه رتيوه دا به دلنزمي پرسيار ده که م ئايا ته نه دهر بېني نار ه زايه تی به س بوو.

نه مړوش نه م چوار که سه هيشتا له به نديخانه دان، مه سه له ي له وه خراپتر نه وه يه که ده ستر يژيکردن بو سهر مافي کار به ده سته کورده به ديموکراسي هه لېژيتر دراوه کان له ئاستي نه ته وه ييدا تيپه ر بووه و پي ناو ته ئاستي مه حه لي. مانگی شوباتي نه مسال، له کرده وه يه کدا که گه لي له ئيمه ي ليره هه ژاند، ژاندارمري تورکيا سي شاره داری کوردي کوردستاني تورکياي ده سته سهر کرد که يه کيکيان شاره داری ديار به کر بوو که دروست يه ک رۆژ پيش له ده سته سه ريوون، له گه ل وه زيري دهر وه ي سوئيد ديداری کردبوو بو نه وه ي هيواکان بو ئاشتيه کی دريژخايه ن و پته و له نيوان تورک و کورده کان بخاته به رباس. هه رچه ند که شاره داره کان پاشان ئازاد کران به لام له داهاتودا دادگايي ده کرين و نه گه ر تاوانبار بناسرين، له گه ل حوکمي به نديخانه روبه ريو ده بنه وه.

نه م شه پولي ده سته سه رکردنه، کۆمه لي پرسيار ده هينته ئاراوه نه ته نه دهر باره ي ره وايه تی ديموکراسي تورکيا به لکوو دهر باره ي راستگويي و نيازپاکي تورکيا بو پابه ندبوون به پيشخستني ئاشتي. سي سال له مه و پيش که من باسي بارودوخي کورده کانم ليره کرد، بيرکردنه وه و په خشي به رنامه به زماني کوردي له قوتابخانه کان، ته نانه ت وه ک زمانیکی بياني قه ده خه بوو، به داخه وه نه م قه ده خه بوونه نه مړوش به رده وامه. به لام ده بي نه وه ش زياد بکه م که به سوچزاني

لیدوان و ده برپینی بیروپا ته نها به هاوولاتیانی کورد سنووردان نییه و ژماره یه کی زور له رۆژنامه نووسان، چالاکانی مافی مروف، پزیشکان و پاریزه رانیش که له گه ل رهفتاری نادادپه روه رانه ی سوپا، پولیس یا حکوومه تی تورکیا روبه پوون، حوکی به ندیخانه یان له سهر ده دریت و نه شکه نجه ده کرین.

جه نابی سه رۆک، کیشی کورد هه لقولای سروشتی دیموکراسی لاوازی تورکیایه و کومه لیک گیروگرفتی جیدی بو سه راسه ری کومه لگای تورکیا به دواوه بووه. هه ر نه م ههفته ی رابردووه کاربه دهستانی تورکیا له ئیستانبول نزیکه ی ۲۰۰ کوردیان به هوی به پروه بردنی جه ژنی نایاسایی "نه ورۆز"، سالی تازه ی کورد ده سته سه ر کرد. دوا به دوا ی ده سته سه رکردنی نه م که سانه، کاربه دهستان ده ستیان کرد به لیکولینه وه له سه ر ۶ رۆژنامه ی تورکیا که راپورتی چالاکیه کانی "نه ورۆز" یان بللو کردبووه، به هوی نه وه ی وشه ی "نه ورۆز" یان به پیتی (W) ی کوردی نووسیوو، نه پیتی (V) ی تورکی. ته نها نووسینی پیتی (V) نییه که کراوه به سوچ، به لکو پینی (P) و (K) یش له وانه ی کتیه کان سپروه ته وه.

نه م لیپرسینه وه یه له گه ل کولتور و زمانی کوردی که نه وه نده توندوتول و به گروتینه وه ^۱ به پروه ده چیت که ته نانه ت پیته کانی نه لفوبی کوردیشی قه ده خه کردووه، له هه ر ناوچه یه کی نه م جیهانه دا روو بدات، جیگای داخ و په ژاره یه. نه م ده ستریزیه له کوردستانیکدا روو ده دات که لانکی شارستانییه و یه که م چه خماخه کانی کولتوری مروف له وئی سه ری هه لداوه به لام بارودوخه که ی نه مپو نه وه نده دژواره که هه مووی نه و که سانه که نه مپو لیڤه کۆبوونه ته وه، ده هه ژینیت.

جه نابی سه رۆک، نه م بریارنامه یه که هاوکارانی هیژام، به پیزان باب فیلنیرا، جان پورتیرا، فرانک ولف^۲ و خاتوون ئانا ئیشو^۳ پشتیوانیان لیکردووه، به و هیوا یه ئاماده کراوه که کورده کان له داهاتوودا له گه ل ئازارو نه زیهت و چه وساندنه وه ی گه وره تر روبه پوو نه بنه وه. بریارنامه که به ئاگاداری له و مه سه له یه ئاماده کراوه که دیموکراسی دیارده یه کی ساده نییه و پرۆسه یه که که ده بی به رده وام گه شه بکات و به ره وپیش بچیت. بریارنامه که هه روه ها به و هیوا یه ئاماده کراوه که تۆمی ناشتی و

داده روهی له تورکیا بچیتیت، هه ربویه داوا له دوستان و هاوکارانی هیژام ده که م که پشتیوانی له م بریارنامه به بکه ن بو نه وهی ریگه به وه بدریت که زمان، کولتور و دیموکراسی نه وهنده بگه شیتته وه که نامانجه کولتورییه هاو به شه کانی مروف له ناخی خاکدا ریشه دابوکتیت.

به سهرهاتی له یلا زانا هیما ی به سهرهاتی گه لی کورده ۶ ی نیسانی ۲۰۰۰ - نهنجوومه نی نوینه ران

به ریژ باب فیلنیر:

جه نابی سه روک، دویننی من بریارنامه ی (۶۱)م لیره خسته پوو بو نه وهی داوای نازادی له یلا زانا، هاتیب دیجله، ئورهان دوغان و سه لیم ساداک و هه روه ها نازادبوونی زمان و کولتوری کورد له تورکیا بکه م. ناوی نه م چوار که سه له وانه به بو هه ندی که س نامۆ بیت، به لام نه مه ناوی پارلمانتاره کورده کانه، ناوی نه ندامانی کۆنگرێسی کورده که لانیکه م ۶ ساله له به ندیخانه دان. نه مانه نوینه ری کولتور و زمانی کورده کانه. کورده کان گه لیکی له دایکبووی رۆژه لاتی ناوه راستن که له سه رزه مینیکی که ونار به ناوی کوردستان ده ژین. نه م نوینه رانه له به ندیخانه دان ته نها به تاوانی نه وهی که کوردن، و کورده کان نازاد نین به هۆی نه وهی ولاته که یان له ژیر دهستی تورکیا، سوریا، ئیران و عیراقدایه.

نهنجوومه نی نوینه ران پیشتر ناوی "له یلا زانا" ی بیستوه که به گویره ی رۆژنامه ی نیویورک تایمز، به ناویانگترین که سایه تی خه باتکاری کورده له جیهاندا. خه لکی ولاتی نه مریکا ناوی کوردیان بیستوه، به هۆی نه وهی سه دام حوسهین به چه کی کیمیایی و بیولوژیکی سالی ۱۹۸۸ هیرشی کرده سه ریان و له سالی ۱۹۹۱ یش هه ره شه ی دووپاتکردنه وهی نه م هیرشه ی لیان کرد. به لام نه ولاتی نه مریکا و نه نهنجوومه نی نوینه ران هیچ سه رنجیکی راسته قینه یان به بارودۆخی دژواری کورده کان نه داوه که

هیشتا له سه ر خاکی که وناری خویان ده ژین و ته نانه ت ئیستاش که من لیږه قسه ده کم به دهستی ده ولته تی تورکیا، سوریا، ئیران و عیراق ده چه وسینه وه .
جه نابی سه رۆک، نه مړو ده مه ویت قسه کانم ته نها به تورکیا سنووردار بکه م، له به ر نه وه ی تورکیا ولاتیکه که ئیمه وه ک هاوپه یمانیک شانازی پی ده که ین و وه ک دوستیک پشتیوانی لیده که ین و وه ک شریکیک لایه نگری لیده که ین. تورکیا به چه که پیشکه وتوووه کانی نه مریکا ته یار بووه و نه باره که ی پر به له چه که کانی نه مریکا وه ک تفهنگی ۱۶ - M ، تانکی ۶۰ - M ، کوپته ری هیرشبه ری "کوبرا" و فرۆکه ی شه پرکه ری ۱۶ - F . له راستیدا هیزه تاییه ته کانی نه مریکا له تورکیا په روه رده به کومانندو کانی تورکیا ده دن. ریبه رانی تورکیا به شانازییه وه به خه لکه که یان ده لئین نه ته وه ی سوپایی ۱ و ئیستاش قسه وباس نه وه یه که نه مریکا ده یه ویت ۱۴۵ کوپته ری هیرشبه ر به ۴ بیلون دولار بفروشت به تورکیا .

ئیستا ئایا تورکیا بایه خی نه م پشتیوانییه ی ئیمه یه ی هیه ؟ ئایا فرۆکه شه پرکه ره کانی ئیمه ، کوپته ره هیرشبه ره کانی ئیمه ، تانکه کانی ئیمه و تفهنگه کانی ئیمه داکوکی له نازادی هاوولاتیانی تورکیا ده که ن؟ بو ئیمه په روه رده به کومانندو کانی تورکیا ده ده ین که سه ری قوریانیه کانیان ده برن و تهرمه کانیان به شوین ئوتومبیله سه ریا زییه کاندرا ده کیشن؟

جه نابی سه رۆک، له تورکیای نه مړودا به داخه وه نازادی له ژیر هیرشدايه و ژینوسایدی کولتوری، یاسای سه رزه میتنه که یه تی و ژیانی کورده واری له وپه پی ته نگزه و له ناوچووندايه .

جه نابی سه رۆک، ولاتی ئیمه هه میشه که مته رخم نه بووه به نیسبه ت بارودوخی دژواری کورده کان. بیست و هه شته مین سه رۆک کوماری نه مریکا، وودرو ویلسون پشتیوانی له مافی چاره ی خوئوسین گه لانی بنده ست کردوو و له لیدوانیکدا بو نه جوومه نی پیران له ۲۲ ی کانوونی دووه می ۱۹۱۷ وتی:

"نابن هیچ نه ته وه یه ک به شوین نه وه دابیت ده سه لاتی خو ی به سه ر نه ته وه یه ک یا گه لیکی دیکه دا سه پینیت، به لکو هه موو گه لان - گه لی بچوک له پال گه لی گه وره و

به هیز - ده بی ئازاد بن و سیاسه تی خویان و ریگای پیشکوتنی خویان بی هیچ که ندوکۆسپیک، بی هیچ هه پشه یه ک و بی هیچ ترسپیک دیاری بکه ن".

۳ مانگ دوا ی نه م لیدوانه، ولاته یه کگرتوو ه کانی نه مریکا چوو ه ناو به ره ی شه ر بو پشتیوانی له ده ولته تانی هاوپه یمان. هاواری "جیهان ئارام بکه ن بو دیموکراسی" له گهلانی بنده ست له سه راسه ری جیهان و بنه ماله کان له نه فریقای باکوور بگره تا نه وروپای ناوه راست به رز بووه وه که ناوی کوپه کانی خویان ده کرد به ناوی سه روک کۆماری ئیمه. به لام وته پیغه مبه رانه کانی سه روک "ویلسون" پشتگو ی خرا، به تاییه ت له ناوچه کانی ئیمپراتوری عوسمانی. نه رمه نیه کان به کۆمه ل کورژان و کورده کان سه رکوت کران و پاش سه ره له دانی کۆماری تورکیا و دوا به دوا ی نه وه هیدی هیدی کۆمه لکوژی کورده کان به رپوه چوو.

له تورکیا، یه ک سال پاش دامه زانی کۆماری تورکیا، نه و گه له که میژوونوسان به "کورد" ناوی ده بن و سه رزه مینیک که جوگرافیناسان به "کوردستان" ناوی ده بن، یه ک شه وه له ئاخو ی فه رمی ولاتی تورکیا سرپا یه وه. کاربه ده ستانی تورکیا ده یانگوت کورده کان له راستیدا کورد نین به لکو "تورکی شاخاوین" و سه رزه مینه که یان له راستیدا کوردستان نییه به لکو رۆژه لاتی تورکیا یه و له و کاته وه تا ئیستا نه م ده ستپوه ردانه کۆمه لایه تی و چه واشه کارییه میژوو ییه وه ک یاسای ولاتی تورکیا پرو پاگه ندای بو ده کری. هه زاران که س له راپه رینه یه ک له دوا ی یه که کاندای گیانی خویان له ده ست دا و میلیونه ها کورد قه لچۆ کران.

له وانه یه به سه رهاتی له یلا زانا، هیمای به سه رهاتی کورده کان بی ت و هیمای واتای هه موو نه و چیرۆکانه بی ت که ده رباره ی سه رزه مینی کوردستانی بنده ستی تورکه کان ده یگتیره وه. له یلا زانا سالی ۱۹۶۱ له گوندیکی بچووکی کوردنشین له نزیک "فارقین" له دایک بوو. یه که مین بیره وه رییه کانی له یلا زانا له گه ل تورکه کان ده گه رپته وه بو هه لسه وکه وتی تورکه باجکۆکه ره کان یا سه ربازه تورکه کان. له قوتا بخانه ی سه ره تاییدا مامۆستا تورکه کان به "له یلا زانا" یان گوت ده بی فیری زمانی تورکی بی ت له بهر نه وه ی زمانی تورکی، زمانی شارستانییه. له یلا زانا ته نها توانی ۳

سال بجپته قوتابخانه و پاش شه وه له کتله گه یه کدا دهستی به کار کرد و یارمه تی بنه ماله که ی له ناومال ددها و جارناجار ناوی "مه دی زانا" ی ده بیست که پاشان بوو به هاوسه ری و بوو به نه ستیره ی رووله گه شه ی سیاسه تی کورد .

له یلا زانا له سالی ۱۹۷۶ له گه ل مه دی زانا ژیا نی هاوسه ری پیکه ینا و کۆچیکرد بو گه وره ترین شاری کوردنشینی جیهان به ناوی نامه د (دیاربهره کر) له باکووری کوردستان . له سالی ۱۹۷۷ مه دی زانا وهک شاره داری "نامه د" هه لبرژیردرا، به لام کاربه ده ستانی تورکیا توقان . مه دی زانا بوو به کوردیکی ناسیونالیستی گه رموگور و توانی متمانه ی هاوولاتی به کورده کانی به ده ست به ییتیت . شاری نامه د له لایه ن حکومه ته وه گه ماروی خرایه سهر و سه رچاوه ی نابووری وشک بوو . مه دی زانا داوای یارمه تی له هاوکاره نه وروپاییه کانی کرد . شاره داره کانی فه رانسا وه لامیان دایه وه و ۳۰ پاس و ئوتومبیلی باره لگری پر له که لوپه لی ئیداریان بو نارد . نه م پاسانه پاش شه ی ماوه یه کی کورت خه لکیان له ناو شار گوازه وه، به ئاسانی له ناو بران . ئاشنایه تی له یلا زانا له گه ل سیاسه ت له م ساله پر له ئاژاوانه دهستی پیکرد .

له ۱۲ ی نه یلولی ۱۹۸۰ ، ژنه رالیکی سوپای تورکیا به ناوی که نعان نه وره ن؛ رایگه یاند ریبه ری بالای ولاته و ده ولت و پارلمانی هه لبرژیردراوی تورکیای هه لوه شانده وه . هیزه کانی "که نعان نه وره ن" پاشان ده ستیان کرد به گرتنی نه یاران، به تایبه ت کورده کان، که نه ستیره ی رووله گه شه ی ئاسمانی سیاسه تی کورد، مه دی زانا یه کی له ئامانجه سه ره کیه کانیان بوو . پاش ۱۲ رۆژ، مه دی زانا ده ستگیر کرا و بئ شه ی تاوانه که ی رایگه یه ندریت له سه رکاره که ی لابرا و به ماوه ی ۸ سال له به ندیخانه ی سه ربازی دزیوی تورکیا نه شکهنجه درا و مهرگی ۵۷ که س له هاوپیکانی به چاوی خوی بینی . به لام سه ره پای هه موو نه مانه مه دی زانا کۆلی نه دا و هه روهک ژن و منداله ساواکه ی تهحه مولی کرد . مه دی زانا ۳ سالی زیاده ی دیکه ی له به ندیخانه جو راجۆره کانی تورکیا تیپه ر کرد و بیروه ریبه پر ئیش و ئازاره کانی خوی له کتیبیکدا به ناوی "به ندیخانه ی ژماره ۵" نووسی که نه م کتیبه ئیستا له کتیبفرۆشیه کانی نه مریکا و سایتی [www. Amazoon.com](http://www.Amazoon.com) دا هه یه .

من شانازی نه وم پته خشا دو سال له مه بهر له گه ل نه م قه ره مانه ناشتوخوازه ی مافی کورد دیدار بکه م و که وتمه ژیر کاریگری رۆحی لیوردویی نه م پیاوه به نیسبه ت نه وانه ی وا نه شکه نه یان کردوه . مه هدی زانا هر وهک سه رۆک "نلسون مانديلا" له نه فریقای باشوور به شوینی تۆله سه ندنه وه دا نییه ، به لکو به دوا ی ناشتیدایه بۆ خۆی و بنه ماله که ی و گه له که ی . مه هدی زانا له چنه د وشه یه کدا که هیشتا کار ده کاته سه ر من ، داوا ی لیکردم دژی ژینوسایدی هیواش و به ره به ره ی کورده کان قسه بکه م و ئاماژه ی به وه کرد که "نه رمنیه کان ره شه کوژ کراون ، نیستاش کورده کان خه ریکه بۆ هه تاهه تایه له بیر ده کرین".

جه نابی سه رۆک ، رۆژانی قوتا بخانه ی له یلا زانا به کویره وه ری ، نه شکه نه ، سووکایه تی پیکردن و ئازار و نه زیه ت تیپه ر بوو ، نه م ئیش و ئازارانه تا نه مپوش هر به رده وامه . کاتی که مه هدی زانا شاره داری ئامه د بوو ، له یلا زانا مندالیکی به دنیا هینا و پاشان که هاوسه ره که ی ده ستگیرکرا کچیکی هینایه دنیا . له یلا زانا بۆی ده رکه وت ریگایه کی نه سته می له تورکیا له پیشه چونکه هاوسه ری شاره داریکی خوشه ویست بوو و له لایه ن پۆلیسه وه ئازار و نه زیه ت ده درا و دادگا کان ده یانگوت بازرگانه و به شیای مه رگیان ده زانی .

له سالی ۱۹۸۸ خودی له یلا زانا خرایه به ندیخانه و له گه ل ئازار و نه زیه ت ، نه شکه نه و سووکایه تی پیکردن رویه پوو بووه وه به هۆی نه وه ی هاوسه ری به ندکراوه سیاسیه کورده کانی به ریکه خستن کردبوو تا داوا ی دیدار له گه ل هاوسه ره کانیان بکه ن . کاربه ده ستان له ترسی زنجیره ی کاردانه وه کان سه ره نه جام داواکاری نه م ژنانه یان قبول کرد و هیشتیان به ندکراوه کان له دووره وه له گه ل هاوسه ره کانیان دیدار بکه ن . له یلا زانا نه م کیشمه کیشه ی له گه ل پۆلیس کرد به خالی وه رچه رخان له خه باتی هۆشیارکه ره وه ی خۆیدا وهک چالاکیکی سیاسیه . له یلا زانا شیلگیرانه ده ستی کرد به خۆیندن و نووسین و وتاری بۆ گه لی له بلا فۆکه کان نووسی و له ئازموونی دیپلومی قوناخی دوانا وه ندیدا سه رکه وت و له راستیدا بوو به یه که مین ژنی کورد که له شاره کهیدا نه م دیپلومه ی وه رگرتبوو .

نه و سالانه هاوکات بوو له گه ل رووخانی "دیواری بهرلین" و هه لوه شانوه ی به کیتی سوفیه ت و کۆتایی پته اتنی شه پی سارد - که به سهر سیاسه تی نیتونه ته وه ییدا زال بوو - له ریگای نزیکبوونه وه ی رۆژه لات و رۆژناوا. شه پۆلی گۆران، دیموکراسی برد بۆلای کۆماره کانی سوفیه تی پیشوو و خه لک هیوادار بوون که نه م شه پۆله بجته ناو نه و ولاتانه که له ژیر ده سه لاتى "دیکتاتورنه کانی ئیمه" دا بوون وه ک ئافریقای باشور، نه دونه زیا و تورکیا. هه موومان ده زانین ئه فریقایی باشور پیتی نایه ناو دیموکراسی و هه ر پارسال جیهان پیشوازی له سه ره خوپی به کى له بچووکتین گه لانی جیهان کرد وانا گه لی "ته یموری رۆژه لات".

به لام کورده کان، کورده کان، له م ره وتی به ره وپیشچونه به ره و ئازادی دوور خرا نه وه. نه یارانی کورده کان و دۆسته ساخته کانیان توانیان کورده کان وه ک نه ته وه یه ک پیناسه بکه ن که له قه باره ی نه م ئازادییه دا نین. به لام ئامانجی ئازادی، ئامانجیکى باشه و په رده ی سه رکوت ده بی له سه ر کورده کان لابریت. نه و کاته (سالی ۱۹۹۱) پیده چوو ئاسۆی ناشتی و ئاشتبوونه وه ی کورد و تورک بیی به راست. له تشرینی به که می ۱۹۹۱ هه لبژاردنی گشتی له ولاتی تورکیا به پتوه چوو و ۲۲ کورد وه ک نه ندای پارلمانی تورکیا هه لبژێردران. نه و که سانه که من له سه ره تایی قسه کاندای ناوم بردن وانا له یلا زانا، خه تیپ دیجله، ئورهان دوغان و سه لیم ساداک به شیک له م گروه بوون.

هیواکان به رز بووه وه که نه م نوینه ره به هه ق و نوێ هه لبژێردراوانه ببن به ناوژیوانی کورد و تورک و ناشتی و دادپهروه ری جاریکی دیکه بگه ریته وه بۆ سه رزه مینی کورده کان، به لام نه و کاته که محمد سینجار، نه ندایکی کوردی تازه هه لبژێردراوی پارلمانی تورکیا به رۆژی رووناک له ۳ ی ئه یلولی ۱۹۹۲ کوزرا، نه م

‘ دیواری برلین نه و دیواره بوو که ئالمانیای رۆژه لاتى (که لایهنگری بلوکی رۆژه لات بوو) له ئالمانیای رۆژناوا (که لایهنگری بلوکی رۆژناوا بوو) جیا دمکرده وه و پاش کۆتایی پته اتنی شه پی سارد رووخا و له نهجامدا ههردوو بهشی ئالمانیایهکیانگرتنه وه. له نه دمیاتی سیاسیدا، رووخانی دیواری برلین هیمای هه رمسهنانی سوفیه ت و بلوکی رۆژه لات. (ومرگیز)

هيوايه مرد. سالتیک دواتر ۶ پارلمانتاری کورد به هوی لایه نگرې له چاره سه رکړدنی ناشتیخوازانې کیشه ی کورد ده سته سه ر کران و ۶ پارلمانتاری دیکه که هه ستیان ده کرد "شمشیری داموکلوس"^۵ "به رده وام به سه ریا نه وه یه، هه لاتن بۆ ده ره وه و داوای مافی په نابه ری سیاسیان له نه وروپا کرد. ۹ پارلمانتاره کورده که ی دیکه یا ده ستیان له پوسته که یان کیشایه وه یا حیزیه که ی خویان گوپی و بوون به نه دما می حیزیه کانی دیکه بۆ نه وه ی ژبانی خویان رزگار بکه ن. پاشان شه پیکي ته واو دژی کورده کان راگه یه ندرا که تاکامی کاولکارانه ی زوری به دواوه بوو. سه ربازه تورکه کان به که لکوه رگرتن له چه که کانی نه مریکا ویستیان ده نگی به رخودانی کورد بۆ هه تاهه تایه کپ بکه ن و پیشنیاری ناگره سته یه ک له دوا ی یه که کانی کورده کان رت کرانه وه. گوندنشینه کورده کان ناچار کران دژی نه دما می بنه مالیه ی خویان- واتا کورده راپه پتوه کان- چه ک هه لېگرن وه گه رنا گونده کانیا ن کاول ده کران. زیاتر له ۲۴۰۰ گوند کاول کران و ۲۷۰۰ که س (که زورتی کوردبوون) کوژران و ۲ میلیون کورد ناوړه بوون.

جه نابی سه رۆک، ۳ سال له مه و بهر هاوکاری هیژمان، نوینه ری نه یاله تی ئیلونویز، به پریز "پورتیر" نامه یه کی نارد بۆ سه رۆک کلینتون که ۱۵۳ که س له نه دما می خولی ۱۰۵ ی کونگریس واژویان کوردبوو و داویان له سه رۆک کو مار کوردبوو پشتیوانی له له یلا زانا بکات. یه ک سال دواتر له راستیدا به پریز "پورتیر" له به ندیخانه ی تورکیا له گه ل له یلا زانا دیداری کرد و داوای له کاربه ده ستانی تورکیا کرد له گه ل له یلا زانا دیدار بکه ن. به داخه وه نه م هه ولانه هیچ نه نجامیکي نه بوو، چونکه له یلا زانا هیشتا له به ندیخانه دایه و ده مارگرژی تورکه کان هیشتا له وپه پی خۆیدایه. به پریز "پورتیر" پاشان له ۳۰ ی تشرینی یه که می ۱۹۹۷ هه ندی له م نیگه رانیانه ی له ناو بریارنامه یه کدا گونجاند که منیش بریارنامه که م له کونگریس خسته پوو که نه مه به شیکیه تی:

^۵ شمشیری داموکلوس (دیموکلوس) (Sword of Democles) نه فسانه یه کی یونانییه و له نه دمیاتی سیاسیدا مه به ست هه ر جوړه مه ترسی و کارساتیکه که له سه ر و به ندی قه وماندا بیت و هه ر ناوساتیک له وانه یه روو بدات. (و مرگړ)

"جه نابی سه رۆك كۆمار ئیمه ده مانه ویت سه رنجی ئیوه به ره ولای بارودوخی تراژیدیکی له یلا زانا، یه که مین ژنی کوردی نه دما ی پارلمانی تورکیا رابکیشین. خاتون زانا که دایکی دو منداله، به زۆرترین دهنگ وهک نوینه ری شاری کوردنشینی دیاربه کر له پارلمانی تورکیا هه لبژێردرا به لام له ئاداری ۱۹۹۴ له ناو بینای پارلمان ده ستهگیر کرا و دواتر به و سووچه که کاربه ده ستانی تورکیا ناویان نیا "لیدوانی جیایخووازان" ، لپرسینه وهی له گه ل کرا و له مافی ئازادی ده ربړینی بیروپا بو داکۆکیکردن له مافه کانی گه لی کورد بئ به ش کرا. له یلا زانا له دیسامبری ۱۹۹۴ حوکمی ۱۵ سال به ندیخانه ی له سه ردرا و تا نه مپۆ له به ندیخانه دایه .

یه کئ له و تۆمه تانه ی که خراوه ته پال خاتون زانا نه وه یه که سالی ۱۹۹۳ لیره له واشنگتون له به رامبه ر کومسیونی هلسینکی کۆنگرێسی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ئاماده بووه . به بۆچوونی ئیمه زۆر زۆمه که هه رچه ند که له یلا زانا له سه ر بانگه یشتی نه دما نی کۆنگرێسی نه مریکا، له کومسیونی هلسینکیدا به شدار بوو، به لام نه ئاماده بوونه بووه یه کئ له هۆکاره کانی به ندکرانی. خه باتی له یلا زانا بو ئالوگۆری دیموکراتیک له ریگای ئاشتیخوازان له لایه ن پارلمانی نه وروپاوه ریزی لیگیراوه و به تیکرای دهنگ خه لاتی ئاشتی "ساخاروف" ی سالی ۱۹۹۵ ی پیبه خشراوه . هه روه ها ریخراوه ی لیبوردنی نیونه ته وه یی و ریخراوی چاودیتری مافی مروف نیه رانی خویان له مه سه له ی له یلا زانا ده ربړیوه .

تورکیا شه ریکیکی گرنگی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکایه، نه دما ی ناتویه و یه کئ له وه رگه سه ره که کانی یارمه تی بیانی ئیمه یه، به لام پیشیلکردنی مافی هاوولاتیانی کورد و نوینه ره به ره وا هه لبژێردراوه کانیان قابلی قبول نییه . زۆربه ی کورده کان "له یلا زانا" یان وهک نوینه ری خویان هه لبژاردووه تا داکۆکی له مافه کانیان بکات به لام ده وله تی تورکیا هه ولێکی بئ وێژدانانه ی داوه بو نه وه ی چالاکیه کانی رابوه ستهینیت. دهنگی له یلا زانا نابئ کپ بکریت. مه سه له ی له یلا زانا ته نها یه کئ له نمونه کانی که لکوه رگرتنی تورکیا له هیزی ده وله تییه بو نه وه ی خه لک به هوی بیروپای سیاسیان سه رکوت بکات.

جه نابی سه رۆك، ئيمه داوا له جه نابت و ئيداره ي جه نابتان ده كه ين مه سه له ي خاتوون له يلا زانا له گه ل پايه به رزترين كار به ده ستاني توركي ا به يتنه به رياس و داوا ي نازا دكر دني ده سته جي و بي شهرت و مه رجي بكه ن چونكه له واته يه ئيمه جار يكي ديكه له واته يه كگرتووه كاني نه مرিকা پيشوازي لي بكه ين".

جه نابی سه رۆك، نه مه نه و نامه يه بوو كه ١٥٣ كه س له ئيمه نه م داويانه نار دومانه بو سه رۆك كو مار. له و كاته وه، ري كخراوي لي بوردني نيونه ته وه يي، له يلا زانا و نه دما ني كور دي ديكه ي به ه ق هه لبر تر دراوي پارلما ني توركي اي وه ك" به ندر اوي ويژدان" هه لبر تر دووه. له سالي ١٩٩٥ و ١٩٩٨ كوميته ي خه لاتي ناشتي تو بيل - كه خه لاته كه ي خوي به و كه سانه ده به خشي كه بو ئاما نجه زور گه و ره كاني ئيمه بو جيهانيكي بيكه وه سازانه خه بات ده كه ن - پشترا سي كرده وه كه له يلا زانا يه كي له و كانديد ايانه بووه كه گه يشتووه به قوناخي كو تايي نه م كي به ركي ته. شاري روما خه لاتي" هاوولاتي شهره فمه ندي" پي به خشي وه و ري كخراوه نه و روپايه كان گه لي خه لاتي جو راو جو ريان پي به خشي وه.

جه نابی سه رۆك، له سالي ١٨٦٧ هاوولاتي گه و ره ي نه مرিকা، فرديك داگلاس له" داواكاري به ي خوي بو كو نگر يس بو مافي ده نگداني يه كسان" به كورتي با سي بارودوخي بنه ماله ي خوي كرده وه كه زور له و داواكاري به ده چي ت كه نه م بريار نامه يه ي ئيمه ده رياره ي خاتوون له يلا زانا له ده ول ته ي توركي ا داوا ي ده كات. كاتي كه روانگه ميژووي به كاني به ريز" داگلاس" ده خو ينه وه، دي داره كاني خو م له گه ل مه هدي زانا دي ته وه ياد و ده كه ومه بي ري نه وه ي چو ن مه هدي زانا به داوي هه مان نه و هه ست و هه لو يستانه دا يه كه رزگار يده ري گه و ره ي ئيمه، به ريز" داگلاس" هه يبوو. به ريز داگلاس ده نو سي ت:

"ئيمه به شي وه يه كي سه رسو په ينه ر له ده ستي سه رجه م هيزه قه لا چو كه ره كو يله گيره كان رزگار مان بوو و له كو تايي ٢٥٠ سال كو يلا يه تي، سه رمان هه لدا به لام تو په و مرو فنه وي ست و تو له سي نه ر نه بووين به لكو خو شو رو و مرو فو ست و لي بور ده بووين. ئيمه ئي ستا له به رام به ر كو نگر يس و لاته يه كگرتووه كاني نه مرিকা ناما ده بووين

نه بو نه وهی تۆلهی رابردو بکهینه وه به لکوو ته نها داوای داهاتوویه کی باشتو ده کین .

جه نابی سه روک، برپارنامه که ی من که ئیستا له لایه ن هاوکارانی هیژام به ریز پورتیر ۸، نوینه ری نه یاله تی ئیلونویز، خاتون ئیشو، نوینه ری نه یاله تی کالیفورنیا، به ریز بونیور، نوینه ری نه یاله تی میشیگان، به ریز ولف، نوینه ری نه یاله تی ویرجینیا، به ریز ئیسمیت نوینه ری نه یاله تی نیوجیرسی و به ریز پالون، نوینه ری نه یاله تی نیوجیرسی پشتیوانی لیکراوه، داوای داهاتوویه کی باشتو بو کورده کان ده کات. له داهاتوویه کی وه هادا ریز له و که سانه ناگیردریت که داوای سزادان و تۆله سه ندنه وه ده کین به لکوو له و که سانه ده گیردریت که ده بوورن. له داهاتوویه کی وه هادا، زمان وه ک که ندوکۆسپ سه یر ناگیریت به لکوو وه ک پیشکه شیه ک له لایه ن خوداوه ند به خه لک و له لایه ن خه لک به نه وه و نه تیجه کانیان ریزی لیده گیردریت و ته نها له داهاتوویه کی وه هادایه که ئاسوی ناشتی و دادپه روه ری بو کورده کان و داهاتوویه کی رووناکتر بو تورکه کان به دی ده کريت.

جه نابی سه روک، داوا له دوستانم ده کم پشتیوانی له ئیمه بکه ن بو نه وهی یارمه تی خه لکی تورکیا بده ین داهاتوویه کی باشیان بو خویان و هه روه ها مرقایه تی تیکشکاو ی ئیمه هه بیئت.

جه نابی سه روک، داهاتوویه کی باشتو نه و شته یه که ئیمه ئیستا لیره داوای ده کین.

ئیمه ده بیئت به توندی دژی کرده وه نادادپه روه رانه کانی تورکیا
رابوه ستین ۱۵ ی نیسانی ۲۰۰۰ - نه نجوومه نی نوینه ران

به ریز جان ئیدوارد پورتیر:

جه نابی سه روک، من پشتیوانی له و برپارنامه یه ده کم که نه مپۆ ده خریته پوو و داوای ئازادی ده سته بجئی چوار نه ندای کوردی پارلمانی کۆماری تورکیا له به ندیخانه ده کات. هه روه ها ده مه ویت سپاسی نوینه ری هیژای نه یاله تی کالیفورنیا،

به پیز "فیلنیر" بکه م بو پشتیوانیکردن له م برپارنامه به که منیش به شانازییه وه به کی له پشتیوانه کانی بووم.

نیستا چوار پارلمانناری کوردی سهر به حیزبی کوردی قه ده خه کراوی "دیموکراتی گه ل" (DEP) واتا له یلا زانا، خه تیپ دیجله، ئورهان دوغان و سه لیم ساداک له به ندیخانه دان، ته نها به هوی ئه وه ی کوردن. له یلا زانا که به که مین ژنی کورده که وه ک نه دما می پارلمانی تورکیا هه لبرژاوه، له تشرینی به که می ۱۹۹۱ به ژۆرینه ی ده نگ وه ک نوینه ری شاری دیار به کر هه لبرژدرا. سالی ۱۹۹۳ له یلا زانا سه فه ری کرد بو ولاته به کگرتوه کانی نه مریکا تا ده رباره ی پیشیلکاریه کانی مافی که مینه ی کورد له تورکیا بو کار به ده ستانی ولاته به کگرتوه کانی نه مریکا قسه بکات و له به رامبه ر کومه له ی مافی مرقی کۆنگریس شایه تی دا.

له یلا زانا له ۲ ی ئاداری ۱۹۹۴ له بینای پارلمان ده سته سه ر کرا و پاشان تومه تی "لیدوانی جیایخو ازانه ی" خرایه پال و دادگایی کرا، له وکاته وه خاتون زانا هاوری له گه ل خه تیپ دیجله، ئورهان دوغان و سه لیم ساداک ته نها به تاوانی قسه کردن بو داکۆکیکردن له گه له که یان واتا گه لی کورد که نه وانی هه لبرژدبوو، له به ندیخانه دان. تورکیا ولاتیکه که بانگه شه ی نه و ده کات، دیموکراته و به رده وام هه نگاو هه لده گریت بو نه وه ی وه ک شه ریکی رۆژئاوا قبول بکریت و نیستا کاندیدی نه دما میتی له به کیتی نه وروپایه. به هه ر حال کرده وه کانی نه م دواییه ی تورکیا هه یج له گه ل نه رکه کانی به نیسه بت ریوشوینه نیونه ته وه ییه کانی مافی مرقدا نایه ته وه.

له هه فته ی رابردوه وه سوپای تورکیا سه رباز و تانکه کانی خوی له سه ر سنووری عیراق کۆ کردوه ته وه و پیده چیته هیرش بکاته سه ر کورده کان. مه سه له یه کی خراپی دیکه، سه ره له نوئی ده سته سه رکرانی "ئاکین بیردال" ه که به ناوبانگترین که سایه تی چالاکی مافی مرقه له تورکیا. "بیردال" به هوی نه و لیدوانه ده سته سه ر کراوه که تییدا له ۱۹۹۶ داوای کردبوو ریگاچاره یه کی ناشتیخو ازانه بو کیشه ی ده وله تی تورکیا و پارتی کریکارانی کوردستان (PKK) بدوژینه وه.

نه گه ر تورکیا ده یه ویت وهک شه ریکی یه کسانى رۆژئاوا سه یر بکرت، ئیستا کاتی نه وه یه که به مافی یه کسان و ریزگرتنى گشتى له مافی مروف له گه ل هاوولاتیانی خوی رهفتار بکات. ئیستا کاتی نه وه بۆ تورکیا هاتوو که ریگه به گه لی کورد بدات به زمانى خویان قسه بکه ن و کولتورى خویان به پتوه بیه ن. ئازادکردنى پارلمان تاره کورده کان به تورکیا و جیهان نیشان ده دات که تورکیا ناماده یه ریز له مافی سه رجه م هاوولاتیانی خوی بگرت و که وتوو ته سه ر ریگای راست بۆ نه وه ی له لایه ن کومه لگای نیونه ته وه یه وه قبول بکرت. ئیمه نابیت دریزه به پشتگوئ خستنى رهفتاره زالمانه که ی تورکیا بده یین یا داواى لیبوردنى لیبکه یین. ۶ سال زۆر زۆره بۆ نه وه ی ئه م پارلمان تارانه له به ندیخانه دابن، ته نها به تاوانى داکۆکیکردن له مافی گه له که یان که به گوپره ی جارنامه ی گه ردونى مافی مروفى نه ته وه یه کگرتوو ه کان مسۆگه ر کراوه. ئیمه ده بیت به توندی دژی ئه م هیرشانه و ئه م کورده وه ناداد په روه رانه رابوه ستین و داوا له تورکیا بکه یین کۆتایى به م هیرشه نایاساییانه به یتیت.

دژایه تی کردن له گه ل فروشتنى کۆپته رى جهنگى به تورکیا

۱۱ ی تشرینی یه که مى ۲۰۰۰ - ئه نجوومه نى نوینه ران

به ریز بیلیراکیس، نوینه رى ئه یاله تی فلۆریدا:

جه نابی سه رۆک، من ئه مپۆ ده مه ویت دژایه تی توندی خۆم ده ربیرم له گه ل فروشتنى ۱۴۵ دانه کۆپته رى هیرشبه رى "بیل- تیکسترون" به تورکیا که ئیداره ی نه مریکا به رنامه ی بۆ دارپشتوو ه.

پیش له هه موو شتیک و له هه مووی گرنگتر، ده بی بلیم فروشتنى ئه م کۆپته رانه به تورکیا هچ پتویست نییه، له به ر نه وه ی تورکیا ئیستا چه کدارترین ده ولته تی ناوچه یه و پاش سوپای ولاته یه کگرتوو ه کانی نه مریکا، گه وره ترین سوپای هه یه له نیو ده ولته تانى ئه ندامى ناتۆدا. سه ره پای ئه م راستیانه، تورکیا به رنامه ی دارپشتوو ه ۱۵۰ بیلین دولا رى دیکه له ۲۵ تا ۳۰ سالی داهاتوو بۆ کپینى چه ک خه رج بکات و

ده ویت قوناخی به که می نه م به رنامه به که کرینی ۳۱ بیلون دلار چه که، له ۱۰ سالی داهاتو دا جیبه جی بکات. با شتر وایه تورکیا نه م پاره به خه رج بکات بو دورستکردنی قوتا بخانه، نه خوشخانه یا دروست کردنی خانو بو قوریانی بو مه له رزه که ی پارسال.

جه نابی سه روک، نه م مه سه له به هر کوتای پینایه ت. نه زمونه کانی پیشووی فروشتنی چه که به تورکیا، هیچ شوینیک بو خوشبینی نیمه ناهیلته وه دهر بهاری نه وه ی تورکیا که لکی رهوا له م چه کانه وه ریگری ت. به ته وای به پیچه وانه وه، کارنامه ی تورکیا نشان ده دات که سو پای تورکیا قه د نه یوانیوه جیا وازی بخاته نیوان نامانجه سه ربازی و مه دهنیه کان. لانی که م له ماوه ی ۱۶ سالی رابردو دا سو پای تورکیا که لکی له چه که کانی نه مریکا - به تاییه ت کوپته ره هیرش به ره کان - وه رگرتو وه بو کوشتنی زیاتر له ۳۰ هزار که سی مه دهنی و کاولکردنی زیاتر له دو هزار گوندی کوردنشین و ناو ره کردنی زیاتر له ۲/۵ میلیون کورد .

سو پای تورکیا له کاتیکدا که لکی خراب له م چه که و سازو به رگه سه ربازیانه وه رده گری ت که ده ولته ی تورکیا چند ری که و تننامه به کی نیونه ته وه یی جورا و جو ری واژو کردو وه بو مسو که رکردنی پاراستنی نازادی نایین و مافی مرو ف، به لام نه م دوا ییانه تورکیا کوپته ری کی "کوبرا" ی نه مریکای له هه لمه ته سه ربازی به کی دژی کوردکان له باشووی ره ولته ی تورکیا به کاره ی ناو که نه مه ش پیشیلکردنی راسته وخوی "یاسای کونترولی ناردنه دهر وه ی چه که" و "ری که و تننامه ی فروشتنی چه که به دهر وه" به که تورکیا له گه ل ولته به کگرتو وه کانی نه مریکا واژوی کردو وه . به پیچه وانه ی به لنین و سوزه به رده وامه کانی تورکیا بو نه وه ی نه م بارودوخه با شتر بکات، کارنامه ی مافی مرو فی نه م ده ولته هیشتا پره له پیشیلکاری.

له کانونی به که می ۱۹۹۷ له کاتی کوپو ونه وه له گه ل کار به ده ستانی تورکیا ، دیپلوماته کانی تورکیا به لنینان دا کومه لیک چاکسازی تاییه ت بو با شترکردنی بارودوخی مافی مرو ف له تورکیا نه نجام بدن. له کوپو ونه وه کانی دواتردا، کار به ده ستانی ولته به کگرتو وه کانی نه مریکا به لنینان دا دژی فروشتنی کوپته ره

هیرشبه ر یا سازوبه رگی سه ربازی دیکه به تورکیا رابوهستن هه تا نه و کاته که دهوله تی تورکیا نه م ریوشوینانه جیبه جی نه کات. به لام تورکیا تاجه رادهیه ک پابه ند بووه به به لینه کانی؟

به گویره ی راپورتی سالی ۱۹۹۹ ی وه زاره تی دهره وه ی نه مریکا دهریاره ی مافی مروف ، تورکیا نه ی توانیوه هیچکام له و ریوشوینانه جیبه جی بکات که ئیداره ی نه مریکا بوی داناوه . که وابوو ئیمه چۆن ده توانین ریگه به فروشتنی نه م چه کانه به تورکیا بدهین له کاتی کدا که تورکیا به رده وام به لینه کانی خو ی جیبه جی نه کردوه . نه گه ر ئیمه ریگا به فروشتنی نه م چه کانه به تورکیا بدهین، متمانه ی دهوله ته که مان له گه ل مه ترسی روبه پوو ده بیته وه، چونکه ئیمه به رده وام راده گه یه نین پابه ندین به ریژگرتن و هاندانی مافی مروف و دزایه تی کردن له گه ل پیشیلکارییه کانی تورکیا . ولاتانی دیکه فروشتنی چه کیان به تورکیا رت کردوه ته وه به هوی کارنامه ی مافی مروفی نه م ولاته .

به گویره ی راپورتیکی ئازانسی دهنگوباسی روهیتیز، له ۸ ی کانوونی یه که می ۲۰۰۰ حیزبی ده سه لاتداری "دیموکراتی کۆمه لایه تی ئالمانیا" وتوویه تی دهوله ته که یان بریاری فروشتنی هه زاردانه تانک به بری ۷/۱ بیلین دولا ر به تورکیا "فیتو"^۶ ده کات به هوی پیشیلکارییه کانی مافی مروف له تورکیا . که وابوو له کاتی کدا که ئالمانیا ده یه ویت به هوی نه م نیگه رانیانه چاوپوشی له م مامه له پر قازانجه له گه ل تورکیا بکات، بو ئیمه هه روا نه که یین؟ ئایا دهوله تی ئیمه که متر پابه نده به پاراستنی مافی مروف ؟ ئایا پرهنسیپه کانی ئیمه نه رمونیانترن کاتی که باسی مامه له یه کی گه وره ی پر قازانچ دیته مهیدان؟ هیوادارم وا نه بیت.

جه نابی سه روک، هه ندی له بایه خه کان له قازانجه ژئوپلوتیکه کان گرنگترن که ریژگرتن له مافی مروف یه کیکیانه . خه لکی سه راسه ری جیهان چاویان له ریبه رایه تی و رینویتی ولاته یه کگرتوه کانی ئامریکایه، به هوی پابه ندبوونی توندی ئیمه به م

^۶ فیتو: وشه یه کی لاتینییه به واتای "من ناهیلیم". له رووی سییاسیه وه بهو مافه دموتریت که نه ندامانی هه میشه یی نهنجوومه نی ناسایشی نه تمه وه یه کگرتوو مکان هیهانه بو نه وه ی هه ر بریار نامه یه کیان که پیباش نه بوو نه هیلن په سهند بکریت. (و مرگیز)

پره نسیپانه . ئیستا به له بهرچا وگرتنی کارنامه ی رابردوی مافی مرقفی تورکیا، فروشتنی ئه م چه كانه به تورکیا دژی ئه و بایه خانه یه كه ئیمه پشتیوانی لیده كه یه و خراپه بۆ روخساری ئیمه له دهره وهی ولات و هه ره شه یه بۆ ئاسایشی ناوچه یه کی ئیستراتژیکی گرنه .

چه نابی سه رۆك، به م هۆكارانه كه باسم كرد داوا له ئه ندامانی ئه نجومه ن ده كه م كه په یوه ست بن به م بۆ دژایه تیکردن له گه ل ئه م مامه له یه له گه ل تورکیا و داوای ئه وه بکه یه كه ئه م مامه له یه ده سته بجی هه لبه وشیه وه .

به ریز مکه ویرن:

چه نابی سه رۆك، له میژه م نیکه رانی ئاستی یارمه تی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا به تورکیا و فروشتنی چه ك به تورکیام . ئه گه ر نیوه نجی ئه م فروشتنه له بهرچا و بگرین، ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا هه ر سال بایی زیاتر له یه ک بیلین دولا، یارمه تی سه ربازی راسته وخوی تورکیا ده دات و په روه رده ی سه ربازی ده دات و چه کی پیده فروشیت . به هه ر حال کۆمه لیک هۆکاری تایبه تی دیکه هه یه كه بۆچی م دژی ئه م مامه له یه م بۆ فروشتنی ۱۴۵ کۆپته ری هیرشبه ر به ۴/۵ بیلین دولا له لایه ن کارخانه چه کسازیه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا به تورکیا . هیه شتی به قه د ئه م مامه له سه ربازیه له گه ل تورکیا خراپ نییه بۆ هه وله کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و کۆمه لگای نیونه ته وه یی بۆ چه سپاندنی ئاشتی و سه قامگیری له ناوچه ی رۆژه لاتی ده ربای مه دیته رانه . ریکخواه کانی مافی مرقف له ناوخۆ و دهره وهی تورکیا به به لگه سه لماندوویانه كه تورکیا له کۆپته ره کویراکانی نه مریکا كه لک وه رده گریت له هه لمه ته سه ربازیه که ی دژی گه لی کورد له باشووری رۆژه لاتی تورکیا .

سوپای تورکیا قه د نه یه توانیوه جیاوازی بخاته نیو ئامانجه سه ربازی و مه ده نیه کان له ماوه ی ۱۶ سالی رابردودا . سوپای تورکیا چه که کانی نه مریکا، به تاییه ت کۆپته ره هیرشبه ره کانی به کاره یناوه بۆ کوشتنی زیاتر له ۳۰ هه زار خه لکی سفیل و زیاتر له

دوو هزار گوندي کوردنشیني کاول کردوو و زیاتر له ۲/۵ میلیون کوردی ئاواره کردوو. ریڅخراوی لیږوردنی نښته وهی له راپورتی سالی ۲۰۰۰ ی خویدا رایگه یاندوو که ریژه ی نه شکه نه له تورکیا له سالی رابردوو له راستیدا زیادی کردوو.

ئستا له کاتیڅدا که جیهان به هیوای نه وهی که بونهستی وتووژده کان له سهر قوبرس بشکیت، ولاته یه کگرتوووه کانی نه مریکا بریاری فروشتنی نه م هموو چه کوچولای به تورکیا په سهند کردوو. له کاتیڅدا که جیهان هول ددات هیرشه کان و کردوو سهرکوتکارانه کانی دهولته تی تورکیا دژی که مینه ی کورد که م بیته وه، ولاته یه کگرتوووه کانی نه مریکا بریاری فروشتنی نه م هموو چه کوچولای به تورکیا په سهند کردوو. بۆ ئیداره ی نه مریکا ریگه ددات نه م مامه له بازرگانیه بچیته پیش؟ تورکیا چه کدارترین دهولته تی ناوچه ی مه دیته رانه یه و بالاده سستی کی سهریازی گه وری به سهر دراوسیکانیدا هیه. که وابوو پتویست ناکات ریژه ی چه کوچولای کانی زیاد بکات.

باشتر نه وهی دهولته تی تورکیا له باتی خهرجکردنی ۴/۵ بیلینون دولار بۆ کرینی کوپته ری هیرشه بر، نه م پاره یه بۆ ئاوه دانکردنه وهی ناوچه بومه له رزه لیدراوه کان و دروستکردنی قوتابخانه ی زیاتر و بنکه ی تهن دروستی خهرج بکات و پیداوایسته ئابووریه بنه پته کانی دیکه ی خه لکه که ی دابین بکات.

داوا له ئیداره ی نه مریکا ده که م مؤلته تی فروشتنی نه م چه کانه به تورکیا هه لېوه شینیته وه و دهست له سیاسه تی له میژینه ی خوی - که هه م ئیداره ی دیموکراته کان و هه م ئیداره ی کۆماریه خاوه کان وه کوو یه ک پشتیوانی لیده که ن - بۆ چه کدارکردنی تورکیا هه لېگریت.

نه و هه ولاته که له کاتی شه پی سارد ده درا بۆ دژایه تیکردن له گه ل به ره مه پتهانی چه ک، ئستا ده بی بدریت بۆ دامالینی چه ک له ناوچه. فروشتنی چه ک، هیچ یارمه تیه ک به ناشتی و سه قامگیری ناوچه و ریژگرتن له مافه بنه پته کانی مروف نادات.

دهوله تی تورکیا ده بی دان به مافه بنه پته کانی گه لی کورد دا بنیت ۷ ی کانونی به که می ۲۰۰۰ - نه نجوومه نی نوینه ران

به ریز فرانک پالون:

جه نابی سه رۆک، نه مرق ده مه ویت ده رباره ی نه وه قسه بکه م که پیویسته دهوله تی تورکیا دان به مافه بنه پته کانی گه لی کورد دا بنیت. هه روه ها ده مه ویت پیشیلکردنی به رده وامی مافی نه م گه له له تورکیا، به تاییه ت له م دواییانه شه رمه زار بکه م. من هه میشه وتوومه که ده بیت وه ک گه لیک ریز له کورده کان بگيردریت و جیهان ده بی سه رنه جام گوئ له داواکارییه کانیان بگيریت و ریز له ئامانجه کانیان بگيریت و کورده کان ده بی مافی نه وه یان هه بیت که وه ک سه رجه م گه لانی نه م جیهانه، نوینه ری خویان هه لبرین.

دهوله تی تورکیا دان به ره وایی خه باتی کورد و ته نانه ت دان به بوونی گه لی کورد دا نانیت و ریه رانی نه م گه له ی به ند کردوه، به لام په یامی نه م ریه رانه به ده نگیکي روون و به رز ده لرزته وه.

جه نابی سه رۆک، له چند هه فته ی رابردوه دا دهوله تی تورکیا حاله تی نااسایی له پاریزگا سه ره کییه کوردنشینه کان - که ۱۳ ساله هیه - بو چوار مانگی دیکه دریز کردوه ته وه و هه موومان ده زانین که له کوتایی نه م چوار مانگه دا، دیسان دریز ده کرتته وه. له مه زیاتر دریزکردنه وه ی حاله تی نااسایی به پیچه وانه ی لیدوانی فره می کومسیون نه وروپا رووی داوه که وتوویه تی وازهینان له حاله تی نااسایی به کئ له و ئامانجه نه که تورکیا ده بی پییگات.

له ۴ ی کانونی به که م رۆژنامه ی واشنگتون پۆست بلای کورده وه که به رپرسی ئینسیتیو زمانی کوردی له ئیستانبول به تۆمه تی نه وه ی که گوایا نه م ئینسیتیو، دامه زراوه یه کی نایاساییه، دادگایی ده کرتیت. نه م تاوانبارکردنه سه ره پای نه و راستیه رووده ات که دادگاکی ئاسایشی تورکیا ۸ ساله له کارمه ندانی نه م ئینسیتیو وه وه ک وه رگتپی زاره کی که لک وه رده گرن. نه م رووداوه شیوانی ده ستریزیه کانی

تورکیا بۆ سهر مافی مړوف نیشان ده دات که به رده وام دوپات ده بیته وه، به لام نه م پیشیلکاریه دژ به مافی گه لی کورد ده بی ده سته جی کوتایی پیییت.

جه نابی سه رۆک، داوا له هاوکارانم ده که م په یوه ست بن به من و داوا له تورکیا بکه ن که ده سته جی مافه بنه پته کانی بیه خشی به هاوولاتیانی کورد له تورکیا و به ته وای دان به بوونی گه لی کوردا بنیت. نه م هه نگاوه، کوتاییه پنهان به حاله تی نااسایی، هه لگرتنی سه رجه م که ندوکۆسه کانی له سه ر په خشی زمانی کوردی له ته له فیزیون، سینه ما و سه رجه م شیوه کانی هونه ره جوانه کانی و کولتور له خو ده گریت. به تاییه ت بوونی که ندوکۆسپ له سه ر زمان و کولتور کورد جیگای داخه، چونکه سه رزه مینی کوردستان شوینی له دایکبوونی میژووی کولتوری مرقایه تیه. زۆر جیگای داخه که هیشتا پیویست به وه ده کات که سیکی وه کو من لیتره هه لیسیت و پیشیلکردنی نه م مافه بنه پته یانه به دهستی تورکیا شه رمه زار بکات.

جه نابی سه رۆک، سالی ۱۹۹۷ باسی ناوه ندی "تۆپی زانیاری کورد له نه مریکا" م کرد که روشنیایی خستبووه سه ر سه رکووتی کولتوری کورده کانی به دهستی ده ولته تی تورکیا و تیکشکاندنی زمان و کولتوری کورد به دهستی تورکه کانی. نه وکاته ۱۵۲ که س له نه ندامانی کۆنگریس ناره زایه تی خو یان له به رامبه ر ره فتاری نادیموکراتیکی تورکیا له گه ل نوینه ره کورده هه لپیژدراوه کانی پارلمانی تورکیا ده رپری. مانگی نیسانی نه مسال ژماره یه ک له هاوکارانم په یوه ست بوون به من بۆ ناماده کردنی بریارنامه یه ک که داواي ئازادی ده سته جی و بی شه روتومه رگی نه ندامانی کوردی پارلمانی تورکیا له به ندیخانه و دانپییدانان به سه رجه م مافه کولتوری و زمانیه کانی کورده کانی له ناو ولاتی تورکیا ده کرد.

نیستا جه نابی سه رۆک، من دريژه به خه باته که م به نوینه رایه تی له لایه ن گه لی کورده وه ده دم، به هوی نه وهی ده نگی نه م گه له هیشتا سه رکووت ده گریت، هه ر چه ند که شه ری نیوان ده ولته تی تورکیا و گریلا کورده جیایخوازه کانی له باشووری رۆژه لاتی تورکیا دوا به دواي گیرانی به پیز عه بدوللا ئوجه لان، ریبه ری پارتی کریکارانی کوردستان به شیوه یه کی به رچاو که می کردوه. به هه ر حال نه و ترسه ی

ناسیونالیسته تورکه ده مارگره کان که گوايا دانپیدانان به شووناسی کورد، تورکیا له یه که هه لده وه شینیتته وه و ههستی جیایخوازی به هیز دهکات، له جی خویدا نییه چونکه ئالۆزییه کان رووی له که می کردوه .

جه نابی سه رۆک، تورکیا ده بی له گه ل ریه ره کورده کان وتووێژ بکات، تورکیا ده بی که مارۆکان له سه ر نه رمنستان هه لبریت و کوتایی به داگیرکردنی سه ربازی باکووری قوبرس بهینیت. ئالوگوپکی وه ها له رهفتاری تورکیا به قازانجی هه موو که سیکه له ناوچه دا، له وانه گه لی تورک. هیوادارم هاوکارانم په یوه ست بن به من بو ئه وهی به زووترین کات نه م په یامه بگه یه نین به ده ولته تی تورکیا .

هه روه ها له ۷ ی کانوونی یه که می ۲۰۰۰ ، هاوکارمان، به پیز پالۆن له لیدوانیکی چاپه مه نیدا داوای له تورکیا کرد که کوتایی به حالته تی نااسایی له چوار پارێزگا کوردنشینه که بینیت و مافه بنه پتهیه کان بدات به هاوولاتیانی کورد .

ئه مه ده قی لیدوانه چاپه مه نیه که ی به پیز "پالۆن" ه:

واشنگتۆن، دی سی

ئه مپۆ به پیز "فرانک پالۆن" له لیدوانیکدا له هۆلی ئه نجوومه نی نوینه رانی ولاته یه کگرتووه کانی ئه مریکا داوای له ده ولته تی تورکیا کرد دان به مافه بنه پتهیه کانی گه لی کورددا بنیت و پیشیلکردنی ئه م مافانه ی له تورکیا له م دواییانه شه رمه زا کرد . کۆنگرێسمه ن "پالۆن" هه روه ها ئه مپۆ نامه یه کی نارد بو باکی ئیلکین، بالۆیزی تورکیا له ولاته یه کگرتووه کانی ئه مریکا و داوای له ده ولته تی تورکیا کرد حالته تی نااسایی له چوار پارێزگا کوردنشینه که لایبات. به پیز "پالۆن" هه روه ها داوای له تورکیا کرد: "مافه بنه پتهیه کان ده سته جی بدات به هاوولاتیانی کورد له تورکیا و به ته وای و به شیوازیکی فه رمیتر دان به بوونی گه لی کورددا بنیت" .

ئه مه ده قی نامه که ی به پیز پالۆنه که بو بالۆیز ئیلکین نووسیویه تی:

۷ ی کانوونی یه که می ۲۰۰۰

به پیز باکی ئیلکین، بالۆیزی تورکیا

جه نابی بالويز ئيلکين

من داوا له دهوله تي ئيوه ده که م حاله تي ناسايي له چوار پاريزگا کوردنshine که له تورکيا هه لگريت که بریتين له ديار به کر، هه کاری، شه پناخ و تونچیلی. دريژکردنه وهی ماوهی حاله تي ناسايي به پيچه وانهی ليدواني فهرمی کومسيونی ئه وروپايه که وتوويه تي هه لگرتنی حاله تي ناسايي به کئی له و ئامانجانیه که تورکيا ده بی پيبيگات. دهوله تي ئيوه له باتی ئه وه، ده بی ده سته جي مافه به پته کانی هاوولاتیانی کورد بدات پتيان و به شيوهیه کی فهرمیترو به ته وای دان به بوونی گه لی کوردا بنیت. ئه م هه نگاهه، هه لگرتنی که ندوکۆسه کان و ئاسانکاری بۆ په خشی زمانی کوردی له ته له فيزيون، سينه ما و هه موو شيوه کانی هونه ره جوانه کان و کولتور له خو ده گريت.

له ٤ ی کانوونی به که م رۆژنامه ی "واشنگتون پۆست" بالوی کرده وه که به رپرسی ئینستیتیوی زمانی کوردی له ئیستانبول به تۆمه تی ئه وهی که گوايا ئه م ئینستیتیویه دامه زراوهیه کی نایاساییه، دادگایی ده گريت. ئه م تاوانبارکردنه سه ره پای ئه و راستیه روو ده دات که دادگاکانی ئاسایشی تورکيا ٨ ساله له کارمه ندانی ئه م ئینستیتیویه وه ک وه رگيری زاره کی که لک وه رده گرن. ئه م رووداوه، شیوازی ده ستریزیه کانی تورکيا بۆ سه ر مافی مروف نیشان ده دات که به رده وام دووپات ده بیته وه، به لام ئه م پیشیلکارییه دژ به مافی گه لی کورد ده بی ده سته جي کوتایی پيبيت.

ئو ئالوگورانه که من داواي ده که م، به تاييه ت له کات و شوینی خویدایه، چونکه شه پی نیوان دهوله تي تورکيا و گریلا کورده جيايخوازه کان له باشووری رۆژه لات تورکيا دوابه دواي گیرانی به ریز عه بدوللا ئوجه لان، ریه ری پارتی کریکارانی کوردستان (PKK) به شيوهیه کی به رچاو که م بووه ته وه. به هه رحال ئه و ترسه ی ناسیونالیسته تورکه ده مارگرزه کان که گوايا دانپیدانان به شووناسی کورد، تورکيا له یه ک هه لده وه شینیتته وه و هه ستي جيايخوازی به هیژ ده کات، له جی خویدا نییه چونکه ئالۆزییه کان رووی له که می کردووه.

سپاستان ده‌که‌م که نه‌م هه‌له‌تان بۆ ره‌خساندم بیروبۆچونه‌کانم بگه‌یه‌نم به‌ ئیوه‌.

له‌گه‌ل ریزمدا

فرانک پالۆن

نه‌ندامی کۆنگرێس

باشكوي ۱

تاوتويي بارودوخي كورده كاني ئيران، عيراق و توركيه له
كوميسيوني ئاسايش و هاوكاري له نه وروپا (كوميسيوني
هليسينكي) سه ر به كوئنگريسي ولاته يه كگرتوووه كاني نه مريكا

۱۷ ي گولاني ۱۹۹۳

كۆنگرىسى ولاته يەكگرتووه كانى ئەمريكا
كوميسيونى ئاسايش و ھاوکارى له ئەوروپا (كوميسيونى ھلېسينكى)

بارودۆخى كوردەكان له ئيران، عىراق و تورکيا

بەشداربووان:
لەيلا زانا- ئەحمەد تورک- دۆکتۆر بەرھەم ئەحمەد سالج- دۆکتۆر نجم الدین کریم
دوکتۆر مارک ئېپيستەين

كوميسيونى ئاسايش و ھاوکارى له ئەوروپا
كۆنگرىسى ولاته يەكگرتووه كانى ئەمريكا
واشنگتۆن، دى، سى، ۲۰۱۵
۲۰۲-۲۲۵-۱۹۰۱

سەرۆكى كوميسيون: كۆنگرىسمەن دینیس دیکۆنسىنى، نوێنەرى ئاريزۆنا
ھاوسەرۆكى كوميسيون: كۆنگرىسمەن ستینى ھۆيەر، نوێنەرى مریلەند

ئەندامانى به پتو به رايه تى:

ئيدوارد ج ماركى: نوينه رى ماساچوسيت

بيل رىچاردسون: نوينه رى نيومىكزيكو

فرانك مەككلوسكى: نوينه رى ئينديانا

بين كاردين: نوينه رى مريله ند

كريستوفير ه ئىسميت: نوينه رى نيوجيرسى

جان ئيدوارد پورتير: نوينه رى ئيلونويز

فرانك ر ولف: نوينه رى فيرجينيا

هاميلتون فيش: نوينه رى نيويورك

فرانك له وتينبيرگ: نوينه رى نيوجيرسى

هارى ريد: نوينه رى نيڤادا

باب گراهام : نوينه رى فلوريدا

باربارا ميكولسكى: نوينه رى مريله ند

ئالفونس م داماتو: نوينه رى نيويورك

ئارلين سپيكتير: نوينه رى پنيسيلفانيا

چارلز گراسلى: نوينه رى لوفا ۱۹

كۆنى ماك: نوينه رى فلوريدا

ئەندامانى لى كارگيرى :

له وه زاره تى دهره

له وه زاره تى به رگرى

له وه زاره تى بازركانى

نهدامانى به پړوه بهرى به شى ستاف:

ساموئيل گ ويس: به پړوه بهرى به شى ستاف

مارى سو هافنير: جيگرى به پړوه بهرى به شى ستاف و راويژكارى گشتى

جهين س فيشير: جيگرى به پړوه بهرى به شى ستاف

دهفيد م نيوانس: راويژكارى بالا له كاروبارى روزه لاتى نه وروپا و پوست سوفيه ت

سپينسيور اوليفير: راويژكار

نهدامانى ستاف:

مايك ناميتاي، پاتريكا كارلى، بريندا كولير (ريسپيشينيست)، توريست

دهچاكيښكى، جان فينيرتى، روبيرت هاند، هيسير هورلبورت، جيسى جاكوبس،

رونالد مكنامارا، جين مكناتون، تام مورفى ، مايكيل توشس، جهيمز س ريد

(سكره تيرى به شى چاپه مهنى)، نيرىكا ب شلاگير، وينكا شوفالتيير، كورين زاككاگنى

(به پړوه بهرى نيدارى توفيس).

پانيلىك (دانيشتنيك) دهرباره ي بارودوخى كورده كان له نيران، عيراق و توركيه له

كوميسيونى ناسايش و هاوكارى له نه وروپا سر به كونگرېسى ولاته يه كگرتووه كانى

نهمريكا

واشنگتون دى سى ، دوشه مبه، ۱۷ى گولانى ۱۹۹۳

نهم پانيله له ژورى ۲۲۲۶، بيناي رايپورن سر به نهنجوومه نى نوينه ران له

واشنگتون دى سى، كاترمير ۱۰ى پيش نيوه پړو به پړوه چوو.

به پتوه به ری پانیل: خاتون ماری سو هافنیر ۴۲ ، جیگری به شی ستاف و راویژکاری
گشتی کۆمیسینی ئاسایش و هاوکاری له ئه وروپا
به شداربووانی سه ره کی: ئه حمه د تورک ، به ره م (ئه حمه د) سالح و دوکتۆر مارک
ئیپیستین
وه رگتی: کانی غولام

خاتون هافنیر:

به خیرهاتنی سه رجه م به شداریوان ده که م. نه م پانیله له لایه ن کومیسسیونئ ئاسایش و هاوکاری له نه وروپا به پتوه ده چیت. نه م کومیسسیونه هه روه ها به "کومیسسیونئ هلیسینکی" ش به ناوبانگه که گروپیککی چاودتیریکاری مافی مروفه و به گویره ی یاسا کار ده کات بو چاودتیریکردن به سه ر جیبه جیبوونی یاسای کوتایی هلیسینکی. نه م کومیسسیونه له ۹ نوینه ر سه ر به نه جوومه نی نوینه ران و ۹ نوینه ر سه ر به نه جوومه نی پیرانی ولاته یه کگرتوووه کانی نه مریکا پیکدیت و هه روه ها ۳ نه ندای لقی کارگیرئ هیه که له لایه ن سه رۆکی کومیسسیونه وه له وه زاره تی به رگری، وه زاره تی بازرگانی و وه زاره تی دهره وه داده نرین. له بنه پته دا ئیمه له سه ر مه سه له ی مافی مروف چر ده بینه وه له ریگای به پتوه بردنی پانیلی شایه تیدان و گویتگرتنی گشتی، دهرکردنی راپورت، ناردنی لیژنه ی کونگریس بو ولاتانی دیکه بو باس و تاوتویکردنی بارودۆخی مافی مروف، به شداریکردن له کۆبوونه وه کان و لیژنه کانی CSCE و هه روه ها چاودتیری کردنی هه لباردن.

ئیمه زۆر خوشحالی ن که نه مپۆ لیره باسی مه سه له ی که مینه ی کورد ده که ی ن که چواره مین نه ته وه ی گه وره ی رۆژه لاتی ناوه راس ته و نفوسی ان نزیکه ی ۲۰ تا ۲۵ میلیونه و زۆتر له ولاتی ئیران، عیراق و تورکیا (و له پتوه ریکی که متردا) له سوریا ده ژین. خالی هاوبه شی که مینه ی کورد له هه مووی نه م ولاتانه نه وه یه که (نه لبه ته له ئاستی جوړاوجوردا) مافه کانیان پیشیل ده کريت و له ئازادی تاکه سی بیه شن.

نه م پانیله ی نه مپۆ، هه نگاوکی دیکه یه له چوارچیوه ی هه ول به رده وامه کانی کومیسسیون بو تاوتویکردنی مه سه له کانی که مینه کان له ناو CSCE دا و هه روه ها ناماده کارییه بو به پتوه بردنی سمیناریک که هه فته ی داها توو له سه ر مه سه له کانی که مینه کان له "وه رشه ف" ی پایته ختی پۆله ندا به پتوه ده چیت.

وه ک لایه نیک ده مه ویت نه وه زیاد بکه م که له کوتایی شه پی که نداو، سه رۆکی کومیسسیون، سناتۆر دینیس دیکونسینی و هاوسه رۆکه که ی، به پیز "ستینی هویه ر" ی

نه ندای نه نجوومه نی نوینه ران بیرۆکه ی کونفرانسی رۆژه لاتی ناوه پاستیان له کومیسونی ناسایش و هاوکاری له نه وروپا له ژیر ناوی CSCME خسته پوو. ئامانجی سه ره کی نه م پيشنیه ره نه وه بوو که پرۆسه یا چوارچیه یه کی سیاسي وه گه پر بخت بۆ نه وه ی هیزه سه ره کییه کانی رۆژه لاتی ناوه پاست پیکه وه دابنیشن و هه ندی له پره نسپ و ریشوینه تایبه ته کانی په یوه ندییه کانی نیوان ده وله ته کان و هه روه ها په یوه ندییه کانی ده وله ته کان و هاوولاتیانی خویان بخه نه به ریاس .

نه و کاته وادیار بوو که نه و ۳ پره نسپه که له چوارچیه ی نه وروپا گرنگ و سوو ده بخش بوو واته یه کپارچه یی خاک، مافی چاره ی خۆنووسین و ریزگرتن له مافی مروف به ته وای به چوارچیه ی رۆژه لاتی ناوه پاستیه وه په یوه ندی هیه . نه مانه نه و پره نسپانه ن که ئیمه هیوادارین نه مرف له گه ل میوانه کانمان تاوتوی بکه ی.

سه ره تا ده مه ویت دۆکتۆر "مارک ئیپسته ی" تان پیناسیتم . دۆکتۆر ئیپسته ین ئیستا کارناسی بالای کاروباری نیتونه ته وه ییه له واشنگتون دی، سی و راویژکاری فره مییه . هه روه ها نه ندای ستافی هه ردوو به شی کۆنگریس (نه نجوومه نی نوینه ران و نه نجوومه نی پیران) بووه و وه ک توێژینه ر له وه زاره تی ده ره وه ی نه مریکا خزمه تی کردوو . دۆکتۆر ئیپسته ین له تورکیا بووه و له زانکۆکانی ولاته یه کگرتوووه کانی نه مریکا، ئالمانیا و تورکیا له سه ره مه سه له کانی په یوه ندییه ره به تورکیا و ئیمپراتۆری عوسمانی سوخه نرانی کردوو . باس و گوفتوگۆکه ی نه مرفمان به قسه کانی مارک ئیپسته ین ده ستپیده که ی. پاشان به شداربووانی دیکه تان پیده ناسیتم و پاش نه وه قسه و باسی میوانه کانی دیکه وه رده گرین .

سپاستان ده که م

فرموو به ریز مارک

به ریز ئیپسته ین: سپاس خاتوون هافنیر.

وتارى دۆكتۆر مارک ئىپستەين

خۆشحالم له م (پانىلهى) كوميسيون ئاماده ده بم بۆ ئوهى تاوتويى بابەتتىكى رۆژه ف و ئالۆز بكم. ههول دهدهم له ماوهى چهند خوله كدا به كورتى چوارچىوهى ميژووى و سياسى تهوهره كانى ئهمرۆ واتا نه تهوايه تى كورد، مافه سياسىيه كانى كوردەكان و ئاوات و ئامانجه كانى كوردەكان بخه مه به رياس.

ههروهك زۆربهى مه سه له كانى ئهم به شه له جيهان، كارنامهى ميژووى تهوهره كانى ئهمرۆ دورودريژ و ئالۆز. له راستيدا ئىستا كه به سالانى كۆتايى سه دهى ۲۰ نزيك ده بينه وه، جاريكى ديكه له گه ل كيشهى شه ر و ديپلوماسى روبه روه ده بينه وه كه كيشه گه ليكى گرنگ له سه ره تاي سه دهى ۲۱.

مه سه لهى كوردەكان له ئيمپراتۆرى عوسمانى له كونفرانسى ئاشتى (پارىس- وه رگي) پاش كۆتايى شه رى جيهانى يه كم به ره و چاره سه رى ده چوو به لام بۆ هه ميشه بوو به كيشه، كيشه يه ك كه ئهمرۆ ئيمه لي ره باسى ده كه ين. ئه گه ر بۆچوونه كانى من زۆرتر له سه ر توركي چر ده بيته وه، دوو هۆكارى ميژووى و سياسى هه يه. ئيمه لي ره باسى گه لى له ده ول ته جينشينه كانى ئيمپراتۆرى عوسمانى ده كه ين (مه به ستى ئه و ده ول ته تانه يه كه له ئه نجامى له يه كه له لوه شان وهى ئيمپراتۆرى عوسمانى دامه زران- وه رگي) به لام هه روه ها كه خاتوون هافنير ئاماژه ي پيكره ته نها توركيه ئه ندامى (CSCE) و هه روه ها ئه ندامى ناتۆيه. كه وابوو زيده بارى ئه وهى كه توركيه هاوپه يمانى ئيمه يه و بارودۆخه كى مايه ي نيگه رانى قولى ئيمه يه، كاروبارى توركيه راسته وخۆ ده كه ويته ناو چوارچىوهى چاوديرى ئهم كوميسيونه. له راستيدا دامه زراندى CSCME وه ها كه سنا تۆر ديكونسيى و ئه ندامى ئه نجوومه نى نوينه ران، به ريز هۆيه ر پيشنياريان كردوه بۆ من سه رنجرا كيشه به لام ئامانجىكى دژواره و له وانه يه گو يگرتن له م جو ره پيشنياره نيشانده رى بايه خى ئهم مه سه له يه وهك گۆره پانيك بۆ باس و گو فتوگۆيه كى وه ها بيت.

ده بى لي ره وه بيري هه مو تان بيتمه وه كه ته وه رى ئهمرۆى ئيمه له رووى ميژوويه وه ئالۆزه. له سه دهى ۱۷ و ۱۸ ته تانته ۱۹ له راستيدا هه مووى ئه و سه رزه مينه كه

کورد کان يا به شپوهی ره وه ندایه تی يا به شپوهی گوندنشینى تپیدا ده ژيان، به شپک بوو له ئيمپراتوری عوسمانى يا نزيك بوو له سنوره کانی به رده وام له دوخی گورانی عوسمانى له و ناوچانه که له ماوهی دوو سده پيشتر له وه دا جیگای ناکوکی بوون. تا کوتایى شپری يه که مى جیهانی، عیراق پاريزگایه کی عوسمانى بوو، به غداد و به سره ناوه ندی ئیدارى مه حله ی بوون و جیهان ده ستی کرد به شه پکردن له سر نه وت له ناوچه زۆتر کوردنشینه کانی ده و روبه رى که رکوک و موسل و هه روه ها ناوچه سنوریه کانی (عوسمانى) و روسيا. سوریا ش پاريزگایه کی عوسمانى بوو که ناوه نده ئیداریه که ی ديمه شق بوو. نورشه لیم و به یروت ناوه ندی ئیدارى دووه مى ئەم سه رزه مینانه بوون، سه ره پای تایبه تمه ندی جیاوازی کۆمه لگای ده روه زى و مه سیحی له لوپنان و گرنگی تایبه تی نورشه لیم بو په یره وانی سى دینه گه و ره يه کتاپه رسته که (مه به ستی ئیسلام، يه هو ديه ت و مه سیحیه ته وه رگي).

که وابوو سنورى ئەمړۆ عیراق و تورکیا، تورکیا و سوریا، سوریا و عیراق، عیراق و کویت و عه ره بستانی سه وودی و شوپنه کانی دیکه له ناوچه، هه موویان ئاکامى شپری يه که مى جیهانی و و پیش نه وه بوون. ته نها پتویسته پیشینه ی "لاورینسى عه ره بستان" وه بیرى خۆمان به پینه وه که باشترین و ناسراوترین نمونه ی نه و رووداوانه یه که له بیرى هه مووماندا ماوه ته وه. نه و کاته کۆمه لیک کیشه له سر ئینتیدابى "کۆمه له ی گه لان" هه بوو و مه سه له ی سه ره خوی عه ره به کان، کیشه ی ئینتیدابى فه له ستین و کیشه قورسه کانی دیکه تان بیستوه که له سه ره تای ئەم سه ده یه تا ئیستا له گه لمان.

هه روه ها ده بى ئیمه وه بیرى خۆمانى به پینه وه که پیش کوتایپه اتنى شپری يه که مى جیهانی، سوپای هه ره سه پناوى عوسمانى هیشتا له گه ل روسیا شپری ده کرد، لانیکه م له و ناوچانه ی ژیر ده سه لاتى روسیا که نه مپۆش دیسان جیگای شه پوشۆپن و هیلى بۆرى نه وت جاریکى دیکه بووه جیگای مشتومر و باس و گوشتوگو. عه شیرته کورده کان به شپوهی ئاسایى له سه راسه رى ئەم ناوچانه جموجۆلیان ده کرد و اتا له ناو نه و ناوچانه که پاشان بوو به سنورى سیاسى

دهوله ته نوپکان. له دوايين راپورتي گرنگي خويان دهرباره ي تورکيا له حوزه يراني ١٩٨٨، ستافي ته م کوميسيونه ئاماژه يان به مه سه له ي نه ته وايه تي کورد و ئامانجه کاني کرد وهک يه کي له و چند مه سه له گرنگانه که تورکيا له لگه ليدا روويه پوويه. پيشبيني يه که ي ته وان به دلني ياييه وه راست و دروست بوو.

هه تا ته دواييانه دهوله تي تورکيا شيلگيرانه له سر ته و باوه رپه بوو که به گويره ي په يمان نامه کاني کوتايي شه پي يه که مي جيهاني که له نه نجاميدا کوماري تورکيا دروست بوو، کورده کان (هه وهک خه لکي موسلمان ي دیکه) مافيکي تاييه تيان نييه و نابيت مافه تاييه ته کاني که مينه کان يان هه بيت. دهوله تي تورکيا ده يگوت نه ته وه يه کي جياواز به ناوي کورد بووني نييه و نه مانه ته نها تورکه ره وه نده کانن. به کورتي کاتي وتوويز دهرباره ي ته و شه رتومه رجان ه که له نه نجاميدا دهوله تيکي سه ربه خو له سر به شيک له خاكي ئيمپراتوري هه ره سه پتراوي عوسماني دامه زرا، په يمان نامه ي لوزان له ١٩٢٣ کومه ليک گارانت ي تاييه تي بو ناموسلمان ه کان دانا. به ماوه ي چند سه ده هيزه کاني روظاوا خويان به پاريزه ري که مينه ناموسلمان ه کان له ناو ئيمپراتوري عوسماني ده زاني و له سه ده ي ١٩ له و ريوشوينه تاييه ته که لکيان وه رگرت که به گويره ي ته وه ده ستيوه ردانيان له کاروباري عوسماني ده کرد، و يارمه تيان دا به مه سيحييه کاني ناوچه ي بالکان، له وانه يوگسلافي ا، بو ته وه ي سه ربه خويي به ده ستبه يتن. هه روه ها ده ستيان کرد به خسته پووي بانگه شه و هه لويس ته کان يان به نيسبه ت هه لوه شانه وه ي به ره به ره ي ئيمپراتوري عوسماني که هه روه ها که سزاري روسيا جاري کيان وتبووي، "پياوي نه خو شي نه وروپا" بوو.

که و ابو ته وروپاييه کان هه ستيان ده کرد به ته ووي مافي خويانه که داوي جيبه جيبووني ريوشوينه کاني "په يمان نامه ي لوزان" بکن تا ته و شوينه که په يوه ندي به مسوگه ربووني ئوتونومي به رده وامي ئاييني و کولتوري که مينه ناموسلمان ه کاني عوسمان ييه وه هه يه، به تاييه ت يوناني يه کان و کومه لگا مه سيحييه کاني دیکه. به هه رحال تورکه کان ده يانگوت زوري ي هه ره زوري کورده کان موسلمان ي سووننه ن و به شيکن له زورينه ي سووننه ي تورکيا، که و ابو کورده کان نه ده که ونه ناو ته م

چوارچپوه و نه پتو یسته مافیکی تایبه تیشیان پتدیرت، چونکه نه مافه تایبه تانه پتستر ته نها هی ناموسلماننه کان بووه . نه م پرهنسیپه و سه ره لسانی رایه پینیکی کورده کان به خیرایی بووه هوی په پره وکردنی سیاسه تی سه رکوتی توندی شووناسی کولتوری جیاوازی کورد به قازانجی شووناسی گشتی و سکولاری تورکیا . بیره وه ری رایه پینه کانی کورده کان له دهیه ی ۱۹۲۰ و ۱۹۳۰ هیشتا زور زیندووه و سیاسه تی دروستکردنی ده ولته تی مودیرن و سیکولاری تورکیا هیشتا له جیگای خویدایه . هه تا نه م دوا یانه قسه کردن به زمانی کوردی له شوینه گشتیه کان له تورکیا قه ده خه بوو و هیچ چه شنه دامه زراوه یه کی کولتوری بوونی نه بوو . هه روه ها ساله های سال ناماژه کردن به وشه ی کورد و کوردستان له چاپه مه نییه کانی تورکیا وه ک هیرشی ناناسایی بو سه ر کیانی کوماری تورکیا له قه له م ده درا .

بزوتنه وه یه کی چه کداری به ناوی pkk که بنکه کانی له دۆلی بوقاع له لوبنان بوو و به گشتی خوی به بزوتنه وه یه کی کوردی - مارکسی داده نا (که به دلنیا ییه وه نه مپو ئیمه لیره باسی ده که یین) بارودوخه که ی ئالوزتر کرد . ده گوتریت تا کاتی له یه که ه لوه شان وه ی یه کیتی سو فیه ت، پارتی کرێکارانی کوردستان (pkk) که نامانجه راگه یان درا وه که ی نه وه بوو ده ولته تیکی سه ربه خوی کورد له سه ر خاکی تورکیا دامه زینیت، یارمه تی ماددی له گه لی له ده ولته تانی بلوکی روزه لات وه رده گرت . نه مپو به پیشنیاری pkk ناگریه ستیک له ئارادایه و قسه و باسیک له ئارادایه که له وانه یه تورکیا له گه ل pkk دانوستان بکات .

له بیافی سیاسیدا به به راوه رد له گه ل بیده نگی سه ده ی رابردوو، ئیستا نوینه رانی جیا ییخوازی کورد له پارلمانی تورکیا دان و له چاپه مه نییه کاندایه قسه و باسی به رفراوان ده رباره ی کورد ده کریت و مشتومری زور ده رباره ی مافه کولتورییه کانی کورده کان ده کریت . نه مپو به شداریووان زورتر ناماژه به م مه سه له یه ده که ن ، هه ریویه من ته نها ناماژه به وه ده که م که نه و پرسیاره که نه م کومیسسیونه و ستافه که ی له سالی ۱۹۸۸ وه ده یخاته پوو نه وه یه که " ئایا تورکیا ده توانی ریگایه ک بدوژیتته وه بو نه وه ی نامانجه کولتورییه ره واکانی کورده کان جیبه جی بکات و هاوکات یه که پارچه یی خوی

وهک ولاتیک و وهک دیموکراسییه کی کارا رابگریت. نه مه نه و پرسیاره به که لیره تاوتوی ده کریت.

له عیراق مه سه له که جیاوازه، چونکه عیراق نه ندای CSCE نییه و سیستمیکی دیموکراتیکی پارلمانی نییه. له کوتایی شه پری که نداو تا نیستا ناوچه ی زو تر کوردنشینی باکووری عیراق له لایه ن ولاته به کگرتووه کانی نه مریکا و به کینه سه ربازییه کانی هاوپه یمانان، له ریگای بنکه کانیا ن که له تورکیان، ده پاریزریت و ناهیلن سوپای عیراق و هیزی هه وایی عیراق له وی چالاکی بکات. له و ناوچانه ی عیراق، دامه زراوه گه لی سیاسی چالاکی ده که ن به لام مه سه له گه وره تره کان وهک سه ربه خویی به ره به ره، جیا بوونه له عیراق و راگرتنی به کپارچه یی خاکی عیراق هیشتا به چاره سه رنه کراوی ماونه ته وه. به دلنیا ییه وه مه سه له کانی دیکه نه مپو لیره ده خریته به ر باس.

نه و مه سه له و گیروگرفتنه که به بوچوونی من نه مپو لیره ده بی تاوتوی بکرتن نه وه به که :

- ئایا ریگاچاره به ک بو کوردستانی تورکیا هه به بو وه دیهاتنی ئامانجه کانی کورده کان له چوارچیوه ی ده ولته ی دیموکراتی تورکیا که هه موو لایه نه کان قبولی بکه ن؟
- نه گه ر ریگاچاره به کی وه ها به دی ده کریت، ئامرازه گونجاو و قبولکراوه کانی وه دیهاتنی کولتور و ناسنامه ی کورد چین له کاتیکدا که کورده کان نه ریتی نه ده بیاتی نووسراویان نییه؟

- بو کورده کانی تورکیا، ئیران و عیراق و کورده کانی شوینه کانی دیکه که له چوارچیوه ی هیلگه لی عه شیرته ی و بنه ماله ییدا دابه ش کراون و به چند زاراهه ی جیاواز قسه ده که ن و له ناو خه لکانیک ده ژین که به زمانگه لی جیاواز قسه ده که ن و سه ربه ده ولته نه ته وه گه لی جیاوازن. ئایا به راستی خالی هاوبه شی نه م کوردانه چییه و چون ده توانن له راستیدا پیکه وه بژین؟

- ولاته به کگرتووه کانی نه مریکا، CSCE و ناتو به شوین چیدان و ده توانن چ کاریک بکه ن که شانسی سه رکه و تنیکی راسته قینه ی تیدابیت که به کپارچه یی خاکی

نه م ولاتانه نه باته ژيتر پرسيار و له هه مان كاتدا زهره و زيان به به رژه وهنديه
گشتيه كاني ئيمه له ناوچه نه گه يه نيته .
زور سپاستان ده كه م .

خاتون هافنير: سپاس دۆكتور مارك

كوميسيون زور به خيرهاتني به پريز نه حمه د تورك ده كات كه سه رۆكي "حيزي كاري
گه ل" و نوينه ري شاري ماردينه له نه جوومه ني نيشتماني بالاي توركي (مه به ستي
پارلماني توركيه - وه رگي). نه حمه د تورك پيشتر سه رۆكي كوميسيوني مافي مروي
پارلماني توركيه بووه . من شانازي نه وه م پييه خشرا سالونيويك له مه وپيش له
ئوفيسه كه ي له ئانكارا له گه ل به پريز نه حمه د تورك ديدار بكه م . ئيمه زور خوشحالين
كه نه مړۆ ليتره پيشوازي ليده كه ين .

دوا به دواي كوديتاي سه ربازي ۱۹۸۰ له توركيه ، به پريز (نه حمه د) تورك به ماوه ي يه ك
سال كه وته ناو به نديخانه به هوي نه وه ي پشتيواني له مافه سياسييه كاني كورده كان
له توركيه كردبوو . له و كاته به دواوه چالاكييه سياسييه كاني به پريز (نه حمه د) تورك
سنووردار كرا و ئيزني پينه درا له هه ليزاردنه كاني سالي ۱۹۸۳ ي پارلمان به شداري
بكات . له سالي ۱۹۸۶ نه حمه د تورك جاريكي ديكه خرايه ناو به نديخانه به هوي
داكوكيكردن له مافي كورده كان و كاتيكي كه له سالي ۱۹۸۷ وهك نوينه ري پارلمان
هه ليزيردا ، له به نديخانه نازاد كرا . سالي ۱۹۸۹ نه حمه د تورك به هوي نه وه ي
به شداري له كونفرانسيكدا كردبوو كه له سه ر مه سه له ي كورد به پيوه چووبوو ، له
"حيزي ديموكراتي كۆمه لايه تي" ده ركرا .

زور به خيرهاتني به پريز (نه حمه د) تورك ده كه ين و خوشحالين به هاتني بو ئيره .

به پريز (نه حمه د) تورك: سپاستان ده كه م .

خاتون هافنير: ئايا وه رگيپ ئاماده يه ؟

به پريز كاني غولام (وه رگيپ): به پريز (نه حمه د) تورك پيشه كيه كي ئاماده كردوو كه
من كردوو به ئينگليزي و ده مه ويته بۆتاني بخوينمه وه .

وتاری به ریز نه حمده تورک

خوشک و بریانی به ریز

سپاستان ده کم بۆ نه م ده رفه ته که بۆ نيمه تان ره خساند تا باسی بارودوخی دژواری کورده کان بکهين. گه لی بۆ که س و چه وساوه ی من پيوستى به ئاوردانه وه ی نيوه هه یه. نيگه رانی کۆمه لگای نيونه ته وه یی به نيسبت نه م مه سه له یه جیگای پيزانينه. به نوينه رایه تی ۳۰ ميليون کورد سپاستان ده کم.

ميژوو شاهیدی نه و راستیه یه که نيمه ی کورد ۴ هه زار ساله له وه ريمه ده ژين که نه مړو ناوی کوردستانه. هه ندی جار به ئازادی، هه ندی جار به ژيرده ستی له گه ل دراوستیکانمان و له ناو ده وله ته یه ک له دوا ی یه که کاندایاوين. نه مړو نيمه هه ر له نيشتمانی خۆمان ده ژين به لام ژيرده ستی نه ته وه کانی دیکهين. تورکه کان، عه ره به کان و فارسه کان، کوردستانیان له ناوخواندا وه ک کۆلونییه کی بۆ ماڤ دابه ش کردوه. نيمه چه وساوينه ته وه و نه م چه وسانه وه یه ش ته نها له رووی مادییه وه نییه، به لکوه له رووی رۆحی و ده رونیشه وه نه وهنده چه وساوينه ته وه که هه بوونمان وه ک نه ته وه یه کی جیاواز له مه ترسیدایه.

له تورکیا نيمه ی کورد ژيانتيکی زۆر دژوارمان هه یه. به ليني مافی یه کسان له گه ل تورکه کان به نيمه درابوو به لام له گه ل سیاسه تی تاواندنه وه ی ته واو روبه پوو بوينه وه، حاشا له زمانه که مان ده کریت، ناتوانين له زمانی زگماکی خۆمان که خودا پيیداوين، که لک وه رېگرين. نه و که سانه له نيمه که راستیه کان قبول ده کهن و دان به و راستیه دا ده نين که نيمه کوردين، له ناو نه م به ناو ديموکراسیه ی تورکیا له گه ل سه رکوتیکی دووقات رووبه پوو ده بنه وه. له باتی به ره وپيشچوون، له گه ل به ره وپاشچوون رووبه پوين، له باتی نه وه ی ئازاد بين، وه ک جیایخواز ده خرينه ناو به نديخانه. ژيان بۆ نيمه بووه به خه باتيکی سیاسی و هه ر نه مه یه که نيمه به

گه له که مانه وه ده به ستیته وه، چونکه گه لی ئیمه سه رکوت ده کریت و ئیمه ده مانه ویت کوتایی به م سه رکوته بیت.

وه لامي تاکه که سی و به کومه لی کورده کان (به م سه رکوته) هه روه ها که چاوه پوان ده کریت، هه م توندوتیژانه و هه م ناتوندوتیژانه بووه. له شوینه جوراوجوره کانی کوردستانی تورکیا، ساله های سال کورده کان، چ ژن و چ پیاو، چ گه وره، چ بچوک ده ستیان بو چهک بردووه بو ئه وهی تورکه کان وه خه بهر بینن که ئیمه کوردین و نامانه ویت بتویینه وه و ببین به تورک. له دیاربه کر، دیرسیم و کوچگیری و به شه جوراوجوره کانی دیکه ی کوردستان، کورده کان به شداریان له راپه رینه کاند کاردووه و بی جیاوازی توندوتیژانه سه رکوت کراون. کومه لانی خه لکی کوردستان له گه ل ریه ره کانیان تیکشکیتراون و دوور خراونه ته وه.

ئه مپوش بارودوخه که هیچ فره قیکی نه کردووه و کورده کان وه ک هاوولاتیانی تورکیا له سه ده ی ۱۹۲۰ بو ئازادی و مافه بنه پته کانیان خه بات ده کن.

ئه مپو کوردستانی تورکیا له دله راوکی و قهیراندایه. هه ندی له ئیمه خه باتی سیاسی و ناتوندوتیژانه مان به ریوه بردووه بو رزگارکردنی گه له که مان که هیشتا نه چووه ته ریزی بنه مالهی نه ته وه کانی جیهان له سه ر بنه مای مافی یه کسان. هه ندیکی دیکه له ئیمه بو رزگارکردنی گه له که ی دهستی بردووه بو خه باتی چه کداری، چونکه بی هیوا بووه له وه هه نگاهه هیواشانه که بو چاکسازی هه لده گیردریت. شیوه گه لی خه باتی ئیمه جیاوازه به لام ئامانجه مان یه کیکه.

هیوادارم بتوانم ئیوه له گه ل خه باته که مان ئاشنا بکه م و ئیوه ش لایه نی هیزه دیموکراته کان بگرن و یارمه تیمان بدهن بو ئه وهی ئه رکی ناتوندوتیژانه ی خو مان خیراتر به ره وپیش به رین. ئیمه ته نها داوای ئه وه ده که ی دیموکراسی ده رفه تی ئه وه مان پیدات خزمهت به سه قامگیربوونی ناوچه بکه ی و برایه تی و ته بابی له نیتو گه لانی روزه لاتی ناوه پاست پیکبیت.

من وه ک ریه ری "حیزی کاری گه ل" لیره ئاماده م که ۱۸ ئه ندای له پارلمانی تورکیا هه یه که ژیا نی خو یان بو دا کوکی کردن له مافه کانی کورده کان به شیوه گه لی

ناشتیخوازان ته رخاڼ کردوو به لام ده رگا له ئیمه داخراوه، نه ندامانی ئیمه ده توقیرین و حیزیه که مان له لایه ن دادگای یاسای بنه پته تی تورکیا وه کیشه و ته نگوچه له مه ی بۆ دروست ده کریت. ئه رکی ئیمه وه ک کورد و وه ک نوینه ری که له که مان به گویره ی ویزدانمان، ئیمه ی له گه ل یاسای ده ولته روبه پوو کردوو.

ریگه م پیدهن نمونه یه کی ئه م مه سه له تانه بۆ باس بکه م. من و چهند که س له هاوکاره کورده کانم پاش نه وه که سه ر به لیستی "پارتی دیموکراتی کومه لایه تی" وه ک نه ندامی پارلمانی تورکیا هه لبژێردراین، له کونفرانسیکدا له پاریس به شداریمان کرد که یه کئ له ته وه ره کانی مه سه له ی پیشیلکردنی مافی کورده کان له تورکیا بوو. کاتی که ئیمه له پایته ختی فه رانسا گه راپینه وه بۆ تورکیا، بینیمان که به هوی به شداریکردن له و کونفرانسه له حیزیه که مان ده رکران. من بویه باسی ئه م نمونه یه م کرد که له رزۆکبوونی دیموکراسی له تورکیاتان پینیشان بده م. ئه رکی ئیمه نه وه یه که له گه ل ئامانجه کانی گه له که مان وه ک کورد راستگو بین و به چه کی گرانی یاسای تورکیا که ئه م چالاکیانه مان لئ قه ده خه ده کات، ده ست له کار نه کیشین.

له سالی ۱۹۸۰ وه ئیمه له گه ل یاساکانی ده ولته تی تورکیا زیاتر له جاران کیشه مان بووه (چونکه ئه م یاسانه پاش کودیتای سه ربازی په سه ند کراوه وه رگێپ). کورده کان داوای مافی سیاسی زیاتر ده که ن و ده ولته تی ئانکاراش له وه لامدا زیاتر ئیمه سه رکوت ده کات. سه ره تا ده سه لاتی سه ربازی جیگای ئیداره ی مه ده نی له باشوری رۆژه لاتی تورکیا گرتوه، پاشان سیستمی گوندپاریزی (جاشایه تی- وه رگێپ) دامه زرا بۆ نه وه ی شه پی کورد به کورد بکریت. گروپیکی فه ندامینتالیستی ئیسلامی به ناوی "حیزبی کونترا" که له لایه ن MIT وه (ده زگای ئیستیخباراتی تورکیا- وه رگێپ) په روه رده کراوه و پیداو یستییه کانی دابین ده کریت، ئازادانه ته قه له هیزه سکولار و دیموکراته کانی ناو بزوتنه وه ی کورد ده کات.

بۆ نه وه ی روشنایی بخره مه سه ر ئه و نه هامة تیه که کورده کان سالی رابردوو بینیان، ده بی ئاماره به مه سه له ی "عه لی وه یسه ل" و ئاماره کردنه کانی به هۆلۆکاستی جوله که کان بکه م. به هوی دالده دانی شه پوانانی ئازادی کورد ۳۰۰ گوند سوتیندراون

و خاپوړ کراون، ٦٠٠ گوند به زور چول کراون، ٦٤٠ چالاکی سیاسی کورد (له وانه ٤٦ نه دماي حیزه که ی خوم) له بارودوختکی گوماناویدا کوژاون که هندی جار ته نها یه ک گوله له پشته وه له سهریان دراوه، که نه مهش نیشانه ی دلپه قی و یه کشیوه بوونی نه م تاوانه به ربه ریانه یه .

٦ شاری داگیرکراوی کوردستان به ناوه کانی شهرناخ ، جزیره، لیجه، کولپ، حانخ و نوسه بیین به تانکی BRD (که ئالمانیا دایوو به تورکیا) بومباران کران بی نه وه ی پیشتر دانیشته وه کانی ئاگادار بکه نه وه .

پارتی کریکارانی کوردستان (pkk) و گریلاکانی له وه لامي نه م کرده وه دلپه قانه دا و بو ده رکړنی (هیزه چه کداره) تورکه کان له خاکی کوردستان له ماوه ی ٩ سالی رابردوودا له گه ل سوپای تورکیا شهریان کردووه و به هر حال به پیچه وانه ی بانگه شه کانی تورکیا ، هردوولا هیرشی کوشنده یان دزی یه ک نه جام داوه . راپورته سهره تاییه کانی نیمه نیشان دهاد تا ئیستا ٣ هزار گریلا و ژماره یه کی زور سهربازی تورکیا کوژاون .

نزیکه ی ٤ هزار خه لکی سیفیل به دهستی یه کینه تاییه ته کانی تورکیا و گروهه مروث کوژه کانی کوژاون . نه م که سانه نیردراپوون بو ناوچه تا نه هیلن کورده کان یارمه تی شه پوانانی ئازادی کورد بدهن . نزیکه ی نیو میلیون کهس ناچار کران زیدی خویان به جیبهلن و له شوینه کانی دیکه ی کوردستان نیشته جی بن . هوکاری هه مووی نه م پیشامه دانه، ناتوانایی نیمه یه بو نه وه ی پیکه وه دابنیشین و وتووژ بکه ین بو نه وه ی له سهر بنه مای پاکي و راستگویی و ریژگرتن له مافه کانی کورده کان، کوتایی به کیشه ی له میژینه ی کورد بیت .

بو کوتایی پته اتن به م توندوتیژییه، ربه رایه تی pkk له ٢٠ ی ئاداری ١٩٩٣ ئاگریه ستيکی یه کلایه نه ی راگه یاندووه . به یارمه تی نه م هه نگاهه، جه ژنی نه ورژنی نه مسالی کورده کان له که شوه وایه کی ئارامتر و به خوینرژنی که متره وه به پتوه چوو . بو سهرله نوی دلیا کردنه وه ی ده ولته تی ئانکارا و بو نه وه ی جیهان بزانیته که کورده کان لایه نگری ناشتین و خوازیاری توندونیژی نین، نه م ئاگریه سته جاریکی

دیکه له ۱۵ ی نیسانی ۱۹۹۲ بۆ ماوه یه کی نادیار دريژ کرایه وه بۆ ئه وه ی ههنگاوگه لی سیاسي و ناتوندوتیزانه به راسته قینه ترین شیوه ی خوی به ره وپیش بچیت.

به باوه پی من ئه م ئاگر به سته ده رفه تیکی ره خساندوه بۆ لیکتیگه یشتن و سه قامگیربوونی ناشتی له کوردستانی تورکیا و پیش له فرمی سکرپژنتی دایکان و خوی نپژنتی رۆله کانیان ده گریت و ریگا به وه ده دات دیموکراسی قوولتر له تورکیا ریشه دابوکتیت و یارمه تی ده دات به سه قامگیری سیاسي ناوچه . ئه م ئاگر به سته ریز له یه کپارچه یی خاکی کۆماری تورکیا ده گریت و نه گه ر به رده وام بیت، ریگا خوش ده کات بۆ برایه تی کورده کان و تورکه کان له سه ر بنه مای مافی یه کسان که هه ندیکیان بریتین له :

- ۱- شوناسی کورد ده بی به فهرمی بناسریت.
- ۲- که لکوه رگرتن له زمانی کوردی به شیوه ی زاره کی و نووسراو ده بی بی به یاسایی.
- ۳- ده بی سه رجه م مافه کولتوورییه کانی کورده کان به فهرمی بناسریت.
- ۴- به رپوه به رایه تی (سه ربازی) ناوچه کوردنشینه کان ده بی هه لپوه شیته وه
- ۵- (سیستمی) گوندپاریزی ده بی هه لپوه شیته وه و چه ک بکریت.
- ۶- حیزبه سیاسیه کورده کان ده بی سه رجه م مافه یاساییه کانیان پیدریت.
- ۷- لیبوردنیکی گشتی بۆ سه رجه م به ندکراوه سیاسیه کان ده ریکریت.
- ۸- که شوه وه ایه کی کراوه ده بی پیکبیت بۆ چاره سه رکردنی مه سه له کانی دیکه به شیوه ی ناشتیخوازانه .

خۆشک و برایانی به ریز

ئه م کیشه یه ، کیشه ی نێوان خه لکی تورکیا و اتا کورد و تورک نییه ، به لکوو کیشه ی نێوان کورد و ده ولته تی تورکیایه که له رووی سیاسیه وه فه شه لی هیناوه و ته سکبینه . ئه م کیشه یه نه نجامی قه یرانی دیموکراسی تورکیایه ، چونکه نزیکه ی ۲۰ میلیون کورد سووکایه تیان پیده کریت و حاشا له سه ره تایبترین مافه کانیان ده کریت.

له جیهانی کدا که له راستیدا بووه به گوندیکی جیهانی، نابیی ناشتی و دیموکراسی ئیدی مایه ی نیگه رانی بن. ناشتی و دیموکراسی هه موومانی به ره ولای خوی راکیشاوه و نه گه ر راستگو بین، نه مپو روژی تیگه یشتن و ناشتییه له جیهاندا. سیاستان ده که م

خاتون هافنیر: زور سیاستان ده که م بو نه م لیدوانه جوان و ریکوپیکه. ئیمه هه روه ها زور خوشحالین که به پیز به ره م (ئه حمه د) صالح لی ره ئاماده یه که نویتیه ری کورده کانی عیراقه له ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا و په یوه ندی کاری سه ره کی نیوان بزووتنه وه ی کورده کانی عیراق و ده ولته ی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا و هه روه ها میدیا و کومه لگای ئاکادیمیکی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکایه. به پیز به ره م صالح راویژکاری بالای ریه رایه تی کورده له بواری سیاسه تی ده ره وه وهک وته بیژی بزووتنه وه ی کورد له لهنده ن کاری کردووه. زور سیاستان ده که مین به پیز به ره م صالح که نه مپو لی ره له گه لمانن.

وتاری به پیز دۆکتۆر (به ره م) ئه حمه د صالح

به یانیتان باش خۆشک و برایانی به پیز پیش هه موو شتیک ده مه ویت سیاستان بکه م بو نه م ده رفه ته که بو ئیمه تان ره خساند تا له گه لتان گفتوگو بکه م و ده رباره ی بارودۆخی دژواری گه لی کورد به گشتی و کوردستانی عیراق به تایبه تی قسه بکه م. دۆکتۆر ئیپسته یین باسیکی میژوویی و چوارچیویه کی باس کرد که ده کریت بارودۆخی ئیستای کورده کانی تیدا ببینن. نه و کیشانه که نه مپو ولاتی کورد هه یه تی و نه و بارودۆخه دژواره که نه مپو کورده کان تییکه وتوون، ریشه که ی ده گه رپته وه بو په یماننامه کانی ناشتی پاش شه پی یه که می جیهانی. له روانگه ی منه وه وهک کوردیک، نه مه ناشتی بوو که کو تایی به هه موو ناشتییه کان هیئا. بارودۆخی گه لی کورد له و

کاته وه له لایه ن ریڅخراوی مافی مړوف، ریڅخراوی هلیسینکی وه ک کارنامه یه ک وه سف کراوه که پره له پیشیلکاری مافی مړوف، ده سترگرکردن، نه شکه نه کردن، کوشتنو برین، شه پی کیمیا یی، ده رکردن، دوورخستن وه ی به کومه ل، ژبان له بارودوخی زور چه پل له ناو که مپه کان، بیبه شپوون له مافه نه تنیکیه کان وه ک مافی به کارهینانی زمان و نه ده بیات و موسیقا و کاولکردنی گونده کان و شاروچکه کان.

له ناکامی نه م بارودوخه دا، به رخودانی و ناکوکی بووه به یه کئ له تایبه تمه ندیبه زاله کانی میژووی هاوچه رخی کورد. به رکه نار له ره هنده نه خلای و مافی مړوفیه کانی، مه سه له ی کورد بووه به فاکتوریکی ناسه قامگیرکری سه ره کی که ناکام و نه نجامی جیدی بو نه زمی سه راسه ری ناوچه به دواوه بووه. نه م راستیه هه میسه پشتگوئ خراوه یا به ته واوی دانی پیدانه نه راوه، چونکه شیکاران و سیاسه تمه داران، مه سه له ی کورد به مه سه له یه کی زور لاهه کی له ناو ناوچه شاخاوییه کانی کوردستاندا ده زانن که و ابو له روانگی نه وانه وه نه وهنده نه م مه سه له یه له په راویزدایه که ناتوانی هیه کاریگریه کی له سه ر ناشتی و سه قامگیری به رفراوانتری ناوچه هه بیت.

به لام ده مه ویت ناماژه به نمونه یه کی تایبه ت بکه م که بو هه موومان سوودمه نده، چونکه نادره ستنوونی نه م هه لسه نگانده روون ده کاته وه. ناماژه به قوناخیکی نه م دواویانه ی میژووی کوردستانی عیراق ده که م. سالی ۱۹۷۴ ده ولته ی عیراق نه یویست داواکارییه کانی کورده کان بو ئوتونومی قبول بکات و سالی ۱۹۷۵ نه ییتوانی راپه رینی کورد له ریگای سه ربازییه وه تیڅبشکیڅنیت، هه ربویه نیمتیازیکی سه رزه مینی گه وره ی دا به شای ئیران تا شا کوتایی به (یارمه تیدانی) بزوتنه وه ی کورد به یتیت. نه م ریکه وتننامه یه که به "ریکه وتننامه ی جه زایر" به ناویانگه سالی ۱۹۷۹ له لایه ن سه دام حوسه ینه وه هه لوه شایه وه و بووه ووی ده ستنیکردنی شه پی ۸ سالی کاولکارانه ی عیراق و ئیران که له راستیدا پیشه که ییه ک بوو بو داگیرکرانی کویت و سه ره لدانی کیشه کانی نه م دواوییه ی که نداو.

خۆشک و برایی به پیز، له روانگه ی منه وه نه م کیشه دوا بیانه ی که نداو تا راده یه کی
 زور له نه نجامی مه سه له ی نه ته وه یی کورده وه سه ریان هه لدا وه . کورده کان
 سه رچا وه ی ناراسته وخۆی کیشه کانی ناوچه بوونه و ئیستاش هه روان و یه کئ له
 سه رچا وه کانی کیشه یه کی جیدین له رۆژه لات ی نا وه پاست که وه زیرانی ده ره وه ی
 زله یزه کان و به هه مان شیوه شیکاره سه ره بخۆکان به شیوه ی گونجاو مامه له یان له
 گه لدا نه کردو وه . چه ند ده یه یه ، دیپلوماته کان بیوچان له سه ره مه سه له ی عه ره ب
 ئیسرائیل چرپوونه ته وه و گه لئ له مه سه له ناوچه ییه کانی دیکه له لایه ن
 سیاسه تمه داران و شیکارانه وه سه رنجی پیدرا وه ، به لام مه سه له ی کورد پشتگوئ
 خرا وه و هیچ سه رنجیکی پینه درا وه . زله یزه کان ته نها کاتیک له گه ل کورده کان
 په یوه ندییان گرتو وه که ویستوو یانه له ریگای که لکوه رگرتن له کورده کان وه ک
 دارده ست به شیوه ی نه یی، هه ندئ قازانج و به رژه وه ندی به ده ست به یین، وه گه رنا
 کاردانه وه ی هاویه شی هه مو یان نه وه بو وه که کورده کان له خۆیان دوور بخه نه وه .

له نه نجامدا، خۆشک و برایی به پیز به بوچوونی من مه سه له ی کورد نه مپۆ
 گه یشتوو ته قوناخیکی نه وه ند هه گرنه گ که نه گه ر پشتگوئ بخریت، مه ترسی
 ئالۆزییه کی گه وره ی له ناوچه ی ئیمه لیده که ویته وه . هیچ نه زمیکی سه قامگیر له
 ناوچه ده سه ته به ر نابیت نه گه ر حیساب بۆ نیگه رانییه کان و ئامانجه نه ته وه ییه کانی
 کورده کان نه کریت. له م چوارچیوه یه دا من بارودۆخی کوردستانی عیراقتان به وردی
 بۆ شی ده که مه وه .

سه ره لدا نی ده ولّ ته ی به عس و به ده سه لات گه یشتنی سه دام حوسه یین بوو به خالی
 سه ره تای ئالۆزیوونی په یوه ندیییه کانی گه لی کورد له عیراق و ده ولّ ته ی به غداد.
 ده ولّ ته ی به عس هه ولّی ده دا شووناسی کورد به هه موو شیوه یه ک تیکبشکینیت و
 بیتا وینیته وه و به خیرای زۆرتره وه ده ستی کرد به جیبه جیکردنی به رنامه ی گۆرینی
 دیموگرافیای کوردستان و عه شیرته عه ره به کانی هینا و له ولّ تی کورد له گونده
 کوردنشینه کان نیشته جیی کردن و کورده کانی له و ناوچانه ده رکرد. نه م کۆلۆنییه
 عه ره بانه که م تا زۆر بوون به تاییه تمه ندی هه میشه یی سیاسه تی کورد و له شیوه ی

هه لسوکه وتی ده ولته تی به غداد له گه ل کورده کان له ۱۹۷۴ و ۱۹۷۵ تا ئیستا رهنگی داو ته وه . له سه ره تای ده یه ی ۱۹۸۰ کاتی که سه دام بینی شه په که ی دژی ئیران باش ناچیته پیش ، هه ولیدا له گه ل کورده کان ناشت بیته وه ، به لام جاریکی دیکه بالادهستی خوی نیشان دا و دهستی کرد به کاولکاری و کوشتن و برین که هیچکام له ده ولته تانی پیشووتری عیراق تا ئه و کاته له و ئاسته دا نه یانکردبوو .

ده ولته تی عیراق له ۱۹۸۷ و ۱۹۸۸ به چه کی کیمیایی هیرشی کرده سه ر گوند و شاروچکه کوردنشینه کان که له نه نجامیدا لانیکه م ۱۰ هه زار که س کوژران . له شالووکی بی ناو نیشاندا (به ناوی نه نفال- وه رگیت) زیاتر له ۱۱۸ هه زار که س کوژران یا بی سه روشوین کران . سوپای عیراق ۴ هه زار گوندی کاول کرد ، زیاتر له نیو میلیون کورد له زیدی خویان ده رکران و له ناو ئه م به ناو "شاروچکه نوینیانه" نیشته جی کران که له راستیدا کو مه لیک شاروچکه ی ئیستراتژیک بوون که له ریگایانه وه ریژیم ده یتوانی خه لکه که مان بخاته ژیر چاودیری .

که وابوو له نه نجامی ئه م هه موو رووداوانه دا ، زور جیگای سه رسووپمان نییه که کورده کانی عیراق راپه پینیان کرد ئه و کاته که سه دام حوسه یین له ئاداری ۱۹۹۱ له کویت هه ره سی هینا . نزیکه ی دوو میلیون کورد تو قان و به ره و ناوچه شاخاوییه کانی تورکیا و عیراق هه له اتن ئه و کاته که دیکتاتوری عیراق پاشماوه ی هیزه کانی خوی دژی کورده کان به کار هینا .

ئیستا کورده کان ئیداره ی هه ری می خویان دامه زرانده وه . سه ره پای ده ستیوه ردانی هاوپه یمانان له به هاری ۱۹۹۱ و له نه نجامدا سه قامگیربوونی بارودوخه که ، ریژی می به عس به شیوه یه کی زور جیدی دریزه ده دا به تو قانندی کورده کان . نزیکه ی ۳۰۰ هه زار کورد و تورکمان له زیدی خویان له که رکوک ده رکران و پیش له گه پانه وه یان ده گرن . ده ولته تی عیراق یارمه تی تروریسته کان ده دات هیرش بکه نه سه ر گونده کوردنشینه کان و ته قینه وه ی تروریستی له شارو شاروچکه کوردنشینه کانی دیکه نه نجام داوه . بو پیشگرتن له گه یشتنی یارمه تی مرؤفدۆستانه ی نیونه ته وه یی به کورده کان ، ده ولته تی عیراق گه مارویه کی نایاسایی توندوتولی خستووه ته سه ر

نیداره ی هه ریمی کوردستان و سوپایه کی ۲۰۰ هه زار که سی له پال سنووره کانی مۆلداوه .

سه ره پای نه وه هه تییانه که سه دام حوسه یه به سه ر کورده کاندایه ، هه سستیکی یه کیتی نه ته وه یی له نۆو کورده کانی عێراق دروست بووه که له میژوودا بی وینه یه . نه وه دوو ساله گه لی ئیمه بۆ یه که مجار له ته وقی ده ولته تی به غداد رزگاری بووه و توانیویه بگات به مافی به پتوه بردنی ده ولته تی خۆی و نه مهش به لێنیک بوو که هاوپه یمانان دوا به دوا ی شه پی یه که می جیهانی دایانبوو به کورده کان .

له مانگی گولانی سالی رابردوو، یه که م هه لێژاردنی ئازاد له میژووی گه لی کورد له کوردستانی عێراق به پتوه چوو که له لایه ن چاودێره نۆونه ته وه ییه کانه وه وه ک هه لێژاردنیک ئازاد و دادپه روه رانه وه سف کراوه . پارلمان و نیمچه حکومه تیک وه ک ریه رایه تیه کی سکولاری کورد پیکهاتووه . نه م ره وته دیموکراتیکه له کوردستانی عێراق ده توانی بی به پتیه کییه ک بۆ چاره سه ریه کی به رفراوانتر بۆ قه یرانی سیاسی له عێراق و له راستیدا ده توانی بی به هه وینی دیموکراسیزاسیۆنیک سهراسه ری له ولاتی عێراق .

خۆشک و برایانی به پێژ

به بۆچونی من بزوتنه وه ی کورد له عێراق هه م له بواری سکولاریبون و هه م له بواری دیموکراتیبه ونه وه ، به و پتیه ئیستراتژیکه که هه یه تی ده توانی یارمه تی بدات به سه قامگیربوونی ناوچه ی ئیمه و تایبه ته ندیه دیموکراتیکه که ی نمونه یه که بۆ خه لکی دیکه ی عێراق . ریه رایه تی کورد به په یره وکردنی تیروانینی پاراستنی نه زمی ناوچه و له سه ر پنه مای بایه خه دیموکراتیکه کان و ریزگرتن له مافی مرۆف ، هه ولی داوه ده ورێکی سوودمه ند له سیاسه ته کانی ناوچه بگێریت و روونی بکاته وه و بیسه لمینیت که نابێ ئامانجه کانی کورده کان وه ک هه په شه یه ک بۆ دراوسیگانمان سه یر بکریت . بۆ گه یشتن به م ئامانجه په یوه ندیگه لی باشی له گه ل تورکیا دامه زراندوو و سنووره کانی له گه ل تورکیا پاراستوو و چالاکانه یارمه تی داوه به راگه یاندنی ئاگر به ست له لایه ن PKK وه به و هیوایه که لیکتیگه یشتنیک باشتر

له نیتوان ده ولته تی ئانکارا و کورده کانی تورکیا هان بدات. په یوه نندیه کانی نیتوان ربه رایه تی کورد له عیراق و ده ولته تی تورکیا به قازانچ بووه و پیشکه وتنی گرنګ و به رچاوی به خۆوه بینیه، سه ره پای بوونی کومه لیک گیروگرفت و هه ستیاریتی ده رکپیکراو. تورکیا ده ورکی گرنګی بینیه (و به رده وامیش ده بییتیت) له هه ولته نیتونه ته وه ییه کان بۆ یارمه تیدانی گه لی کورد له عیراق.

ئو نه رکه که له سه رشانی ربه رایه تی کورده له عیراق (که هیوادارم تورکیاش هه روا بیت) نه وه یه که ئه م په یوه ندی و دیالوګه زیاتر په ره پیبدات به شیوه یه ک که بوار بۆ دیموکراسی و سه قامگیری ناوچه ی دراوسیمان خۆش بکات و ئه م بواره زیاتر به ره وپیش به ریت.

له مه زیاتر خۆشک و براییانی به ریز به بۆچوونی من ده وری کورد له عیراق یه کلاییکه ره وه یه بۆ سه قامگیری دریزخایه ن له ناوچه ی که نداو. ئاسایشی که نداو به وه گریدراوه که به شیوه یه کی زۆر هه ستیار نه زمی سیاسی له عیراق سه ره له نوێ دابریتته وه به شیوه یه ک که دیکتاتوریک دیکه وه ک سه دام حوسه یه جاریک دیکه نه توانی بکات به ده سه لات. بۆ گه یشتن به م ئامانجه، ربه رایه تی کورد، نه نداییک چالاکی " کۆنگرسي نیشتمانی عیراق" ه که ریکخراویکی سه ره پناه یه بۆ ئوپوزیسیون عیراق. ئیمه هه ول ده ده یه یاسایه کی دیموکراتیک و پلورالیستی له عیراق دابنیتین که تیدا مافه تاکه که سی و به کومه له کانی خه لکی عیراق به فه رمی بناسریت.

بۆ نه وه ی ئیمه یارمه تیده ر بین بۆ چه سپانی نه زم، سه قامگیری و دیموکراسی ناوچه، کورده کانی عیراق ده بی زیندووبن و نه فه وتین. ۴ میلیون که س که له ناوچه ی خودمختاری کوردستان ده ژین، له ژیر باری گه مارۆی ناوخیی ده ولته تی عیراق و هه روه ها گه مارۆی نه ته وه یه کگرتووه کاندان. گه مارۆی ناوخیی که له سالی ۱۹۹۱ وه ده ستی پیکردووه نا هیلیت پیداو یستییه سه ره کییه کان وه ک خۆراک، ده واو ده رمان و سووته مه نی بگاته ناوچه ی کوردنشین و بارودۆخیکی دژواری دروست کردووه بۆ خه لکی ناوچه ی ئیمه، به تاییه ت له وه رزی زستاندا.

زیده باری نه م گه مارو ناو خوییه، ده ولته تی خودمختاری کوردستان له ژیر باری گه ماروی نه ته وه به کگرتووه کانی شدا به که دژی عیراق به گشتی دایناوه. نه م گه ماروی به که بو ته میه کردنی ریژی می سه دام حوسهین به هوی داگیرکردنی کویت دانراوه، پیش له وه ده گریته که (کوردستان) دهستی بگات به و قه ته عاته به ده کی و که لوپهل و پیداویستیانه که زور پیویسته بو بوراندنه وهی پیشه سازی ناوچه ی خومان و بووه به که ندوکۆسپی جیدی له سه ر بوراندنه وهی ئابوری ئیمه و چاککردنه وهی ژیرخانی ئابوریمان که له نه نجامی شه ردا و به هوی سیاسی به نه نقهستی ریژی می به عس بو کاولکردنی زیاتر له ۴ هه زار گوند و شارۆچکه ی کوردستانی عیراق، به ته واوی ته پیوه.

به هه رحال گه وره ترین مه ترسی بو ناوچه ی کوردنشین، بوونی ژماره یه کی به کجار زور له هیزه کانی ده ولته تی عیراقه له پال سنووره کانی ئیمه دا. هیزه کانی عیراق به تانک، توپ و چه کی قورسی دیکه هه ره شه له سه رزه مینی کوردستان ده که ن. هیزی هه وایی عیراقیش هیرش ده کاته سه ر هیزه کورده کان که ته نها چه کی سووکیان پییه و له وانه یه نه توانن بو ماوه یه کی زور له به رامبه ر هیرش عیراق رابوه ستن. له نه نجامدا کوپه ویکی به کۆمه لی میلیونی دیکه به ره و سنووره کانی تورکیا و ئیران دروست ده بیت که کۆمه لگای جیهانی ناچار ده کات دیسان له گه ل کوپه و و ئاواره یه که ی نیسانی ۱۹۹۱ به ره وپوو بیته وه.

نه وه که پیش له هیرش عیراق بو قه له مپه وی کورده کان ده گریته، بوونی هیزه هاوپه یمانه کانه که له خاکی تورکیا وه ئوپه راسیونی "دابینکردنی هه سانه وه" نه نجام ده دن. به هوی بوونی نه م هیزه پارێزهره له باشووری رۆژه لاتی تورکیا، سه دام حوسهین ناتوانیت هیرش بکاته سه ر ناوچه ی کوردنشین. به هه رحال داهاتووی کاری نه م هیزه پارێزهرانه دیار نییه چونکه نازانین ئایا هاوپه یمانان درێژه به م کاره ده دن و ئایا ده ولته تی ئانکارا ئیزن به وه ده دات نه م هیزانه له ناو خاکی تورکیا بمیننه وه. نه م مه سه لانه مه ترسی نه وه ی بردووه ته سه ره وه که رێبه ری عیراق وه سه وه سه بیت و ده ست بدات به کاریکی (مه ترسیدار) که تایبه ته مندی ده سه لاته که یه تی. بو پاراستنی

کورد هکان له به رامبه ر ئه م مه ترسييه ، هاوپه يمانه روژئاواييه کان و ده وله تي تورکيا ده بي برياري ئه وه بدهن که هه تا کاتيک سه دام حوسه ين و رژيمه که ي بمينييت ، کارى هيزه هاوپه يمانه کان دريژه ي بيت .

خوشک و براياني به پيز

به بوچووني من مه سه له هه م بو زله يزه کان و هه م بو ده وله تاني ناوچه ئه وه يه که نايانه وييت پوتانسسيه لي کو مه لگاي کورد وه ک جه مسه ريکي ئاسايشي ناوچه په ره پيده ن . مه سه له که ده رککردنه به و ده وه ئيستراتيژيکه که کورده کان ده توانن بيگيپن بو هانداني سه قامگيري ، ديموکراسي و ريژگرتن له مافي مروف . سه رنه که وتن له ده رککردن به م (راستيه) بيگومان بازنه ي توندوتيژي و دلپه قي له ناوچه کاني دراوسيمان دروست ده کات . کورده کان ده توانن و ده يانه وييت ده وري نه ريئي خويان وه ک سه رچاوه ي ناکوکی و ناسه قامگيري له روژه لاتي ناوه راست وه لاوه بني . کورده کان ده يانه وييت ببن به شه ريکي هيزه ديموکراتيکه کاني ناوچه که مان بو دروستکردني نه زميکي نوئ و ئه منتر . بو گه يشتن به م ئامانجه ، خوشک و براياني به پيز به بوچووني من پشتيواني له ديموکراسي ساواي کوردستاني عيراق شتيکي زور پتيسته .

سياستان ده که م .

خاتوون هافنيتر: زور سپاس به پيز (به ره م) صالح

ده مه وييت ئاگادارتان بکه مه وه که خاتوون له يلا زانا لي ره ئاماده يه که ئه ويش ئه ندامي " پارتی کاری گه ل " و ئه ندامي ئه نجوومه ني بالاي نيشتماني تورکيايه (مه به ستي پارلماني تورکيايه وه رگيپ) . ئيمه زور خوشحالين که خاتوون زانا تواني له ناو ئيمه ئاماده بيت و له وانه يه بيه وييت له دريژه ي گفتوگو که ماندا په يوه ست بيت به ئيمه .

پيش ئه وه ي ده ست به کارى خو مان بکه ين ئايا هيچکام له به شداربووان ده يه وييت وه لامی ئه و خالانه بداته وه که تا ئيستا باس کرا ؟

به پیز ئیپسته یین: ریگم پیدهن بگه پیمه وه بو ئه و پرسیاره که له کۆتایی به شی یه که می قسه کاندا خسته پوو و به پیز (به ره م سالح) یش له کۆتایی قسه کاندا روشنایی خسته سه ر. به بۆچوونی من مه سه له یه ک که هه موو ئه و که سانه که له گه ل سیاسه ت تیکه لن، له گه لیدا رووبه پوون چ له واشنگتون، چ له ئانکارا یا هه ر شوینیکی دیکه نه وه یه که مه سه له ی شووناسی کولتوری یه کئ له و مه سه لانه یه که ده توانین ئیستا کۆمه لیک خالی هاوبه شی تیدا بدۆزینه وه . مه به ستم نه وه یه که له م چه ند سه له ی دوایدا باس و گوشتوگۆ له سه ر مافه کولتورییه کان، مافه زمانیه کان و هتد، زۆر بووه و به بۆچوونی من کۆمه لیک ریگاچاره ی بو به دی ده کریت.

مه سه له ی دیموکراسی، دامه زراوه دموکراتیکه کان و سه روهری خاک زۆر کار ده کاته سه ر من و له کۆتایی وتاره که شه مدا پرسیاریکم خسته پوو ده رباره ی نه وه ی روانگه ی ئیمه چیه و خاله هاوبه شه کانمان کامانه ن. نازانم نه گه ر هه رکام له و دوو به پیزه که لیڤه به شدارن، به قازانجی ئهم دانیشتنه و هه روها کومیسسیون و ستافه که ی و هه روها خودی من قسه بکه ن ، روانگه یان چی ده بیئت به نیسبه ت هاوکاری و پیکه وه کارکردن؟. من ئاگادارم که ئهم دوایه بو یه که مجار کورده کانی تورکیا ، عیراق و ولاتانی دیکه و کورده کانی سه ر به ریکخراوه جۆراوجۆره کان پیکه وه دیداریان کردوه و لانیکه م پیکه وه قسه یان کردوه . سه ل له مه ویه ر که س شتیکی وای پیتشبینی نه ده کرد، چ بگات به ۱۰ یا ۱۵ سه ل له مه و پیتش. به بۆچوونی ئیوه پاشان چی ده بیئت؟

به پیز نه حمه د تورک: وه کوو هه موو گه لانی جیهان، ئیمه ی کوردیش ده مه ناویت له نازادیدا بژین به لام له و راستیه ش ئاگادارین که نزیکه ی ۶.۶۰ بیلین که س له جیهان ده ژین که ته نها ۱.۷۲ بیلین که سیان ئازادن. ئیمه له وه تیده گه یین گۆرپنی سنووری ولاتان ئاسان نییه و ده زانین که باشتترین ریگاچاره بو ئیمه له ئیستادا نه وه یه که له سه ر بنه مای مافی یه کسان و له ناو سیستمی فدراسیونیکی دیموکراتدا له چوارچێوه ی ئه و ولاتانه دا بمینینه وه که تیایندا ده ژین.

به پړز به ره م سالح: دمه ویت بلیم به نیسبهت بارودوخی کوردستانی عیراق به تاییهت، مه سه له ی ئیمه مه سه له ی مافی کولتووری نییه چونکه له کرده وهدا کورده کانی عیراق هندی جار له مافه کولتوورییه کانیاں چیریاں وه رگرتووه. هه روه ها مافی ئوتوتومی کورد له عیراق له یاسای بنه پرتی عیراقدا گونجیندراوه، به لام هه مووی نه مانه پیشی له وه نه گرتووه که ده ولته تی عیراق، ده ولته تی سه دام حوسه ین نه و کرده ووه یه نه جام نه دات که ئیمه به ژینوساید و قه لچوکردنی گه لی کوردی ده زانین.

به بوچوونی من مه سه له که نه ویه که هه ول بدریت بو چاکسازی له ناو سیستمی سیاسی عیراق و دابینکردنی گارانتی گه وره تر له یاسای بنه پرتی عیراقدا بو نه ویه ره فتاری ده ولته تی عیراق جیاواز بی له گه ل نه و ره فتاره که تا ئیستا کردوویه تی. من نامه ویت نه م کاره به دهستی که م بگرم. له روانگی ئیمه وه وهک بزوتنه وه ی کورد، دیموکراسییه کی پلورالیستی و سیستمی فدراسیون ده توانی ببی به خالی وه رچه رخاں بو داهاتوومان. نه مه نه و شته یه که ئیمه به شوینیداین و هه ست ده که ین تییدا به ئارامی و ئاسایش ده ژین. به بوچوونی من، کیشه ی پیشه پووی ئیمه نه ویه که له وه دلنیا بین که نه مه ریگاچاره یه کی متمانه پیکراو ده بییت و دان به و گیروگرفت و کیشانه دا بنین که له سه ر ریگای گه یشتن به م ئامانجانده هیه.

به لام هه لسه نگاندنی ئیمه نه ویه که باشتین و کاریگه رترین ریگاچاره بو ئامانجه نه ته ویه کانی کورد له عیراق نه ویه که هه ول بدات بو عیراقیکی فیدرالی یه کگرتووی دیموکرات که تییدا ماف و ئامانجه کانی گه لی کورد وه دی بییت.

خاتوون هافنیر: نه گه ر پرسیارم لیتان کرد، داواتان لیده که م بینه پیشه وه. نه م قسانه ی ئیوه تو مار ده کریت، بویه زحمهت نه بییت خو تانمان پیناسینن و نه گه ر سه ر به ریکخراوین، ناوی ریکخراوه شمان پیتلین.

به بوچوونی من له په یوه ندی له گه ل نه و مه سه له یه که خالی هاو به شی که مینه ی کورد له هه مووی نه م ولاتانه دا چیه، وادیاره وه لامه که ی نه ویه که کۆمه لیک که س

ده یانه ویت ئالوگۆپی دیموکراتیک له ناو ئه م ولاتانه دا روو بدات و کۆمه لیک که سی دیکه ده یانه ویت سنووری ئه م ولاتانه بگۆپن.

له عێراق، دوو حیزبی سیاسی سه ره کی کورد به به هایه کی گران پشتیوانی له هه لمه تی سه ربازی گرنکی تورکیا له ناوچه ی کوردنشین ده که ن که له بنه په تدا بۆ له ناو بردنی pkk ئه نجام ده دریت (ئه گه ر له هه له دام، به پیز به ره م سالح جه نابت ده توانی پاشان ئه م مه سه له یه شی بکه یته وه). ئایا ئه م به هایه که کورده کان ده یه ن، بۆ به ده سته یانی پشتیوانی ده وله تی تورکیا یه ؟

به پیز به ره م سالح: له راستیدا هیچ چالاکیه کی سه ربازی تورکیا له کوردستانی عێراقدا نییه که رێبه رایه تی کورد له عێراق پشتیوانی لیکات. ئیمه ئه وه به فره می قبول ده که یه ن که رێبه رایه تی کورد له عێراق یا حکومه تی هه ریمی کوردستان حکومه تیکی دۆفاکتۆیه له باکووری عێراق و ئه رکی ئیمه یه که سنووره کانمان له گه ل دراوسیکانمان بپاریزین.

ئێستا کۆمه لیک هه ول ده دریت بۆ پاراستنی سنووره کانمان و کۆمه لیک پیشهات رووی داوه که تێیدا سوپای تورکیا هێرش کردوه، به لām ئه م هێرشانه به هاوکاری یا به هاوئاهاهنگی له گه ل رێبه رایه تی کورد له عێراق ئه نجام نه دراوه.

هیچ گومان له وه دا نییه که تورکیا له میژه پێداگری له سه ر ئه وه ده کات که دان به رێبه رایه تی کورد له عێراقدا ناییت. تورکیا به دلناییه وه رێبه رایه تی کورد له عێراق به شتیکی جیدی نازانیت، مه گه ر ئه وه که ئیمه به شیوه یه ک ره فتار بکه یه ن که نیگه رانییه ره واکانی تورکیا له په یوه ندی له گه ل ئاسایشی سنووره کانمان بپاریزین و به به رپرسیاریتییه وه هه لسوکه وت بکه یه ن و ئه و په یامه به ده راوسیکانمان بکه یه نین که ئیمه هه ره شه نین بۆ ئاسایشی ئه وان.

خاتوون هافنیر: سپاس به پیز به ره م سالح

به پیز نه حمده تورک ئیوه ده تانه ویت وه لām بده نه وه یا شتیکی دیکه به سهر نه م قسانه دا زیاد بکه ن؟

به پیز نه حمده تورک: به بۆچونی من نه م شهره شتیکی خراپه . ئیمه ده زانین تورکیا وهک مه ترسی سهیری pkk ده کات . ئیمه هه روه ها ده زانین که له رۆژه لاتى ناوه راست ، هیزه کانی ناوچه پیتاخۆشه ئیمه شهریان بۆ بکهین نه ئوه که خویان بۆ خویان شهر بکه ن . نه م شهره کۆمه لیک هوکاري هیه . یه کئ له هوکاره کانی نه وه یه که روانگه و بیروبۆچونه کانی رتبه رایه تی کورد له باکوور و باشووری (کوردستان) جیاوازه ، روانگه فله سه فیه کانی باکوور و باشووری کوردستان له بنه رته دا له یه ک جیاوازن . ئیمه له سهر نه و باوه ریه ن که تورکیا ده ورکی ناعیلاجیانه ده گپیت له به گه ژیه کتر دادانی کورده کان له م په یوه ندیه دا .

خاتون هافنیر: سپاس

پیمخۆشه ده ست به مشتومره که مان بکهین ، نه گه ر به شداربووانی دیکه پیتیان خۆشه قسه بکه ن تکایه هه لسن و له پشت میکرو فۆنه وه قسه بکه ن .

به پیز هاینیز: نامه ویت دهستی خۆم بخمه پیشه وه ، به لām رینگه م پیتدهن به هه موو دوسته کانمان که له تورکیا هاتوون ، بلیم "خۆش گه لدین" (به خیر بێن) و "سلام علیکم" . ئیمه خۆشحالین که ئیوه لیڤه ن و گوئی بۆ نه م مه سه له گرنگه بنه رته ییه ده گرن که له به شیک له م جیهانه له گه لی روبه پووین .

من ناوم "فرید هاینیز" ه و سه رۆک و به رپرسی "نهنجوومه نی دوستایه تی نه مریکا-تورکیا" م . ئیمه ته نها یه ک نهجیندای سه ره کیمان هیه ، نه ویش ناشتییه . ئیمه ده مانه ویت له په یوه ندی له گه ل سیاست ، بازگانی ، کولتور و هتد خه لک په روه رده بکهین . ئیمه به ته واوی پشتیوانی له گه لی له و بیروکانه ده کهین که نه مپۆ لیڤه ده بیبیین .

به تایبته دهمه ویت ناماره به خالیک بکه م و پاشان پرسیاریکتان لیده که م. خاله که م نه وهیه که خوشحالم به بینینی نوینه رانی "مه جلیس" واتا کۆنگرئسی تورکیا لیره که نوینه ری "حیزی کاری گه ل" ن و هه روه ها نوینه ری کورده کانی رۆژه لاتى تورکیان. به بۆچوونی من نه مه هه نگاوێکی گرنگه به ره وپیش، به لام له گه ل نه و قسه یه ی به پیز "تورک" دا نیم که ده ولته تی تورکیا ده ولته تیکی فه شه له یتراره و ته سکبینه، نا وا نییه. من ته نها دهمه ویت نه م خاله سه رپاست بکه مه وه و خوشحال ده بم که له باره ی نه م مه سه له یه به شیوه ی تاکه که سی له گه ل هه موو که سییک قسه بکه م.

پرسیاره که م نه وهیه که ئایا ئابووری باشووری رۆژه لاتى تورکیا له نه نجامی پرۆژه ی ناوی GAP له باشووری رۆژه لات و شوینه کانی دیکه باشتر نه بووه و له نه نجامدا ئابووری دیاربه کر و شاره کانی دیکه که پیشتر ئاماره یان پیکرا، باشتر و خوشبژێوتر نه بووه؟.

من زۆر ژیاوم و له گه لئ شه ردا به شداریم کردووه که پیمخۆش نییه ناویان ببه م، به لام دهمه ویت نه وه بلیم که له زۆربه ی نه و شوینه نه که له رووی ئابوورییه وه بارودۆخیکى باشیان هه یه، خۆراکی باشیان هه یه، مندا له کان ده توانن بچنه قوتابخانه و ده توانن ده نگ بده ن، ئیمه شه ر نابینن. پرسیارى من له م کۆبوونه وهیه و به تایبته له به پیز نه حمه د تورک و به پیز ئیپسته ین و هه موو به شدارانی دیکه که ئاگاداری بارودۆخه کن، نه وهیه که ئایا له م بارودۆخه دا ئابووری پیشده که ویت و ئیمه ده توانن چى بکه ین بۆ نه وه ی تا نه و ئاسته پیشبکه وین که که مینه ی کورد و که مینه کانی دیکه به خوشی و شادی بژین؟ سپاس.

خاتوون هافنیر: سپاس به پیز هاینیز

به قسه کانی به پیز ئیپسته ین ده ستپیده که ین که تازه له تورکیا گه راوه ته وه.

به پریز ئیپسته یین: یه که م، به دنیاییه وه من له گه ل هه لسه نگاندنه که ی به پریز "فرید" دام که نه و شوینانه که ئابووری که به هیزان هیه و سیستمی سیاسی سه قامگیران هیه و خه لکه که یان خوشبژیتون، له چاو شوینه کانی دیکه که متر ناکوکی و کیشه تیاندا سه ره لده دات.

دووه م، به بۆچوونی من هه موو نه و که سانه که لیڤه ئاماده ن و بۆ خۆتان (مه به سستی نه حمده تورکه- وه رگی پ) باش ده زانن که له ده سالی رابردوودا و پیش نه وه ش، ده ولته تی تورکیا هه ولی داوه که نه ته نها به نداو دروست بکات و سیستمی ئاودیڤی و کاره با له باشووری رۆژه لات وه ک بنه مایه ک بۆ پیشکه وتنی ئابووری دابین بکات، به لکوو بریارنکی سیاسیشی ده رکردووه بۆ هاندانی پیشکه وتنی ئابووری چونکه له سه ر نه و باوه ریه که نه مه مه سه له یه کی یه کلاییکه ره وه یه بۆ که مکردنه وه ی ناکوکیه کان و ده سته به ر کردنی سه قامگیری. من نامه ویت پیشبینی نه وه بکه م که له ۵ سالی داهاتوودا داهاتی ئابووری راسته قینه ی خه لکی نه م ناوچه یه چۆن ده بیت، نه مه مه سه له یه که که ریکخواهه کی ئیوه تاوتویتی ده کات و هه ول ده دات چالاکي له وئی هان بدات.

له کوتاییدا نه گه ر ئیمه ده رباره ی بارودۆخی تورکیا قسه بکه یین، بی له به رچاو گرتنی نه وه که ئایا هه لوسته که ی به پریز نه حمده تورک و سیاسه ته کانی حیزیه که ی قبول بکریت یا نا، له گه ل نه حمده تورک وه ک نه ندایکی فره می پارلمانی تورکیا مامه له ده که یین که به ئازادی هه لبژێردراوه و نوینه ری گه لیکه که روانگه و بیروبۆچوونه کانی ته وه ری نه م مشتومره یه.

پرسیاره که م نه وه یه که ئیوه یا که سانی دیکه که لیڤه به شدان، چ جوړه هه لسه نگاندنیکتان هیه ده رباره ی بنه ماکانی خوشبه ختی و ناشتی و له کوتاییدا ده رباره ی کیشه کانی دیکه که ده بی مامه له یان له گه لدا بکریت و چاوه پوانی چ جوړه سه رکه وتنیک ده که ن له م سه رمایه گوزارییه به رفراوانه دا. هه روه ها ده بی نه وه بزانی (و هه روه ها ده ولته تی ئانکاراش ده بی بزانی) که کۆمه لیک مه سه له ی دیکه هیه که په یوه ندی به ژیان و شوناسی خه لکه وه هیه.

له په یوه ندى له گه ل تورکيا و ناوچه ی دهوروبه رى، هه لسه نگاندنى نه م مه سه له یه بو میژوونووسان ئاسانه چونکه گه لى له م مه سه لانه به دريژايى میژوو گه لى جار دووپات ده بنه وه، که وابوو ئيمه ئامرازیکمان هه یه بو نه وه ی هه لیانبسه نگینين. بو سیاسه تمه داران کيشه ی سه ره کی نه وه یه که نه مه سه له کۆنانه دیسان سه ره له بده وه. هیوادارم نه مړو لیره لانيکه م دهره تیک بو هاوکارانى به شدارم بره خسیت تا له روانگه ی خویانه وه مه سه له یه ک شى بکه نه وه که له راستیدا یه کجار ئالۆزه و به ئاسانى شروقه ناکریت.

خاتوون هافنیر: به پیز نه حمه د تورک پیتانخوشه له م په یوه ندى به دا شتیک زیاد بکه ن؟

به پیز نه حمه د تورک: منیش له گه ل نه بوچوونه دام که خوشبژتوی ئابووری، ناشتی له گه ل خوی دینیت به لام کيشه یه کی سیاسیش له ناوچه هه یه. نه م کيشه یه له سه رووی خوشبژتوی ئابووریدا یه و پیش له گه شه کردنى دیموکراسی ده گریت. کورده کان بو زیان شه پ ده که ن. کاتیک که هیچ سه قامگیریه ک له ئارادا نییه، وینا کردنى نه وه زه حمه ته که له داهاتووودا (له رووی ئابووریه وه) خوشبژتو بین. ئارامشى فیکر و زهین له ده وله مهنديوون (له رووی ئابووریه وه) گرنگتره. له م په یوه ندى به دا نمونه یه کتان بو باس ده که م: ۳۰٪ نه وتی تورکيا له کوردستان به ره مده هینریت، ۵۰٪ نه وه به نداوانه که کاره با بو شاره گه وره کانی تورکيا به ره مده هینن له کوردستان دان. هه ردووی نه م به ره مانه (ئاو و کاره با) ده گوازی نه وه بو رۆژئاوای تورکيا بو خوشبژتوی رۆژئاوای تورکيا. نه و ولاتانه که ده وله مهندين و سه قامگیرن، ده بی پیش له هه موو شتیک کيشه سیاسیه کانیا چاره سه ر بکه ن.

په یامیکشم هه یه بو سه روکی نه نجوومه نی دۆستایه تی نه مریکا- تورکيا. ده مه ویت جاریکى دیکه سه رنجتان به ره ولای نه و مه سه له یه رابکیشم که بو ده وله تی تورکيا فه شه لی هیناوه و ته سکینه. نزیکه ی ۶۴۰ رۆشنبیر، وه رزشقان، نووسه ر و

گورانی بیژی کورد که هیچ چالاکیه کی چه کداریشیان نه کردووه، له تورکیا کورژاون. من خوم دوو خول نه دما می پارلمان بوومه، ۶ مانگ و نیو له به ندیخانه ی تورکیا دا بوومه و له بارودوخیکی پیس و چه په لدا ژیانم کردووه. با ئیمه راستیه کان ببینین. له ولاتانه که سوپا به سهر سیاسه تدا زاله، زه حمه ته بتوانین بلین نه ولاتانه دیموکراتن. نه و که سانه که دان به م راستیه دا نانین یا دهرک به سیاسه ته کانی تورکیا ناکه ن، ناتوانن نه و هیزه نادیاره ببینن که سوپایه. کوماری تورکیا له ماوه ی ۴۸ سال ژیانه ی خویدا له ژیر ده سه لاتی سوپا دا بووه. سی کودیتای سهر بازی له تورکیا رویداوه و له نه جامیدا سی ده ولته ی سهر بازی جیگای ده ولته به دیموکراسی ه لبرژیر دراوه کانیان گرتووه ته وه، که وابوو به له به رچا وگرتنی نه م رابردووه ی کوماری تورکیا، ههر که س بلیت دیموکراسی له تورکیا هیه، مو فیککی ساویلکه یه. سپاس

خاتون هافنیر: فهرموو دوکتور (نجم الدین) کریم.

به پیز (نجم الدین) کریم: من (نجم الدین که ریم) م له کونگرسی نه ته وه یی کورد. من ته نها ئامازه به دوو خال ده که م: خالی یه که م په یوه ندی به کورده کانی ئیرانه وه هیه که نه مپو لیره نوینه ریان نییه، چوونکه پانیله که ی نه مپو دهر باره ی بارودوخی کورده له هه موو پارچه کانی کوردستان.

۷ میلیون کورد له ئیران ده ژین که له مافه بنه په تییه کانی خویان بیبه شن. له ئیرانیش، ههر وهک تورکیا، په روه رده به زمانی کوردی له قوتابخانه کاندای نییه و ههر چنده که کتیب به زمانی کوردی به ریزه یه کی نو د بللو ده بیته وه، به لام سه رکوتیککی به رچاو له ئارادایه. هه مووتان ئاگاداری کارنامه ی مافی مو فکی ئیران. ههر نه م مانگی رابردووه هیزه کانی ئیران هیرشیان کرده سهر بنکه کانی سه رکردایه تی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئیران که له کوردستانی عیراق بوون که به ناو ههریمی دژه فرینه و ههریمیککی ئارامه بو کورده کانی عیراق. بومباران و هیرشی هیزه کانی

نیران بوو ته هوی کوژرانی ژماره یه کی زور له و سهدان که سه (که ئاوارهن) و له ناوچه کانی دیکه نیشته جی بوونه و ژماره یه کی زوری دیکه جاریکی دیکه ئاواره بوونه ته وه. ویستم سهرنجتان به ره ولای ئه م بارودوخه رابکیشم. کورده کانی نیران داوای دیموکراسی بۆ نیران و خودمختاری (بۆ کوردستان) ده که ن له چوارچیوهی ئیراندا. ئه مه داواکاری ریه رایه تی کوردی ئیرانه و قه د ئالوگوری به سهردا نه هاتوه.

خالیکی دیکه که ده مه ویت باسی بکه م په یوهندی به پرسیاره که ی به پریز "نیپستهین" وه هیه که چاره نووسی کورده کان به چی ده بیت. من وه کوو نوینه ری ریکخراویک که کورده کانی هه موو پارچه کانی کوردستان له خۆ ده گریت کۆمه لیک زانیاری و ناشنایه تیم هیه له گه ل هه موو پارچه کانی کوردستان به لام ته نها ده مه ویت تا نه وشوینه که په یوهندی به کوردستانی عیراقه وه هیه، ئاماژه به خالیک بکه م.

پیموایه له روی میژوویییه وه، کوردستانی عیراق نمونه یه کی بۆ وینه یه چونکه له روی میژوویییه وه به شیک نه بووه له عیراق به لکوو ته نها به هوکاری ئابوری و سیاسی له سهره تای ده یه ی ۱۹۲۰ بۆ پیکه پتانی ده وله تیکی نوئ لکیندرا به عیراقه وه. ئه م ده وله ته تازه دروستکراوه ی عیراق قه د ریزی له مافی مرؤف نه گرتوه و قه د نوینه ری سهرجه م خه لکه که ی نه بووه.

هه روه ها که دۆکتۆر به ره م صالح ئاماژه ی پیکرد، کورده کان ژینوساید کراون، سهرکوت کراون و ناوچه ی کوردنشین نه ته نها به دهستی ده وله تی سهدام حوسهین، به لکوو به دهستی ده وله تانی پیش نه وه ش (هه رچه ند له ئاستیکی که متردا) به ته وای کاو کراوه. هه روه ها له کوردستان کۆمه لیک په یماننامه و ریکه وتننامه له نیوان ده وله ته کولونیالیسته کان و ده وله تانی ناوچه واژۆ کراوه که به روونی دانی به مافی چاره ی خۆنووسینی کورده کانی عیراقدا ناوه، به تاییه ت په یماننامه ی "سیفر" که ریگای به کورده کان ده دا ده وله تی سهریه خۆی خۆیان دابه زینن و به له به رچاوگرتنی نه وه ی که کورده کان دابه دوای شه پی (یه که می) که نداو تا ئیستا ژینوساید ده کرین و سهرکوت ده کرین، به بۆچوونی من دامه زراندنی ده وله تیکی سهریه خۆی کورد له عیراق ده بی وه ک بیروکه یه ک بخریته بهر باس و گفتوگو.

هه روه ها کومه لیک ئالتیرناتیفی دیکه هه یه بۆ چاره سه رکردنی ئه م کیشیه یه ، به لام به مه رحال مه سه له ی سه ربه خوپی کوردستانی عیراق یه کئ له ریکا باشه کانه چونکه تا ئه و شوینه که په یوه ندی به من و گه لئ که سی دیکه وه هه یه ، میژووی ۷۰ سال پیکه وه ژیان له عیراق هیچ ده سته و تیکی بۆ نه ته نها کورده کانی عیراق ، به لکوو بۆ خه لکی دیکه ی عیراق و ناوچه ش نه بووه . سپاستان ده که م .

خاتون هافنیر: سپاس

به پیز په ناھی: به یانیتان باش . من ناوم "فارس که ریم په ناھی" یه ، خه لکی ئیرانم . ده بی هه موو که س ئه و (نه هه مه تییه) شه رمه زار بکات که وه ک که مینه یه ک به سه ر کوردا هاتووه له و ولاتانه که کورد تیدا ده ئی . به لام دوو پرسیارم هه یه : یه که م ، ئایا به شداربووانی ئه م پانیله و گه لی کورد پتیانوانیه که له ماوه ی ۲۲ یا ۴۰ سالی رابردوودا ، ده ولته ی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا و زله یزه کانی دیکه که لکیان له کورده کان وه رگرتووه و وه ک دارده ست به کاریانه ئیوان دژی هه موو ئه و ده ولته تانه که په یه و بیان له سیاسه تی نه وان (زله یزه کان) نه کردووه ؟ بۆ نمونه له کاتی حکومه تی شا ، نه وان که لکیان له کورده کان وه رگرت و ئیستاش دژی سه دام که لکیان لیوه رده گرن . به لام مه سه له که نه وه یه که ئایا به شداربووانی ئه م پانیله یا نه دامانی ئه م ریکخواه کوردانه له وه تیده گن که له باتی نه وه ی له راستیدا کیشیه ی کورد چاره سه ر بکن ، له لایه ن ده ولته ی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا له و ناوچه یه به کارده هینرین ؟

پرسیاری دوهم نه وه یه که هه لوستی ئه م کومیسونه و ئه م پانیله چیه به نیسبه ت پیشیلکاری مافی مروف و مافه سیقیله کانی که مینه کانی نه مریکا له لایه ن ده ولته ی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکاه . هه روه ها که هه مووتان ده زانن ، هه موو مروفیک سۆز و هه ستی هه یه به نیسبه ت یاساکان و پیشیلکردنی ئه م یاسانه . ئه م مه سه له یه

له په یوه ندى له گه ل پيشيل كړدى مافى كه مينه كان ليره له نه مریکا و روژه لاتى ناوه پاست چونه ؟

خاتون هافنیر: وه لامي پرسىارى دووه دمتان دده مه وه . كوميسيونى هليسينكى به گوږه ي ياسا چاوديرى دهكات به سهر جيبه جيبوونى ياساى كوتايى (په يمان نامه ي هليسينكى) و له راستيدا نيمه چاوديريمان كړدووه به سهر كارنامه ي ده ولته كه ي خومان له م په يوه ندييه دا و تائيسا چنډ جار باسى نه م پيشيلكارىانه مان كړدووه . نيمه چنډ سال له مه وپيش چنډ كږبونه وه يه كمان گرت و راپورتىكى تيروته سه لمان دهرباره ي مافه سياسى و مه دهنويه كان له ولاته يه كگرتووه كاني نه مریکا (كه له هندی ناوچه ي تاييه تدا زور پيشيل ده كريت) بللو كړده وه .

ستافى كوميسيون نزيكه ي دوو سال له مه وپيش راپورتىكى تيروته سه لى دهرباره ي دهر به دهر بوونى خه لك ناماده كړد و سى روژ له مه و به ر كوميسيون ، راپورتىكى دهرباره ي هروژ گفتوگو ي گشتى و نه نجامه كاني سه فهرى ستافى كوميسيون بو روژه لاتى ولاته يه كگرتووه كاني نه مریکا و هروها هندی له ناوچه كاني فلوريدا و ناوچه كاني ديكه كه له بارودوخىكى خراپدان و له گه ل كيشه ي كوچى كرىكاران له م ولاته روويه پوون ، بللو كړده وه .

كه وابوو نيمه به جيدى سهرنج دده ين به كارنامه ي ولاته يه كگرتووه كاني نه مریکا و له راستيدا هركاتى هر هاوولاتييه ك له هر شويينكى نه م ولاته نامه بو كوميسيون بنيريت و داوا بكات كوميسيون چاوديرى به سهر مه سه له كه دا بكات ، نيمه به خوشحالييه وه جيبه جيبى ده كه ين نه گه ر له چوارچيوه ي ده سه لاتى نيمه دا بيت .

خاتون هافنیر: به ريز به ره م صالح فهرموو

به ريز به ره م صالح: پيموايه پيش هه موو شتيك بيروپاي جياواز هيه دهرباره ي پيناسه ي "كه مينه" له ناو خه لكدا . به دلنياييه وه منيش له گه ل نه م جوړه پيناسه يه دا

نیم. ئیمه ناتوانین ته نها له سهر بنه مای کومه لیک هیما و نیشانه و تایبه تمه ندی، کورد به که مینه دابننن. ناکریت مافه کانی گه لی کورد له گه ل بارودوخی ولاته یه کگرتووه کان به راورد بکریست بی له به رچاوگرتنی تایبه تمه ندیه کانی کریکاره کوچه ره کان و نمونه کانی وهک ئه وان. پیموایه ئه م (پیناسه یه) له سروشتی مه سه له ی کورد له روزه لاتی ناوه راست سه رچاوه ده گریست.

له په یوه ندی له گه ل مه سه له ی دیکه دا که زله یزه کان و هیزه نیونه ته وه ییه کان بو قازانجی خو یان، که لک له مه سه له ی کورد وهرده گرن، ده بی بلیم ئه م مه سه له یه له راستیدا به پیچه وانه یه. زله یزه کان، هیزه نیونه ته وه ییه کان به رده وام به شوین ئه وه دا بوونه که پشتیوانی له ده وله تانی ناوچه و سیاسه ته کانیان بکه ن بو تاواندنه وه و تیکشکاندن چالاکیه کانی کورده کان که به بوچوونی من ئه مه به شیکه له کولتوری سیاسی و (له په یوه ندی له گه ل ئه م مه سه له یه دا) به شیکه له کولتوری سیاسی روزه لاتی ناوه راست که هه ول ده دن خو یان دوور بگرن له باسکردنی خودی مه سه له که و ته نها له دهره وه سه رزه نشتی بکه ن.

کیشه ی کورد له روزه لاتی ناوه راست، مه سه له ی شووناسی نه ته وه ییه، مه سه له یه کی سیاسیه که ره گوپیشه که ی له ناوچه دایه و ئه گه ر ره هندی دهره کیشی هه بیست، له پله ی دووه مدایه. به بوچوونی من له باتی ئه وه ی له دهره وه سه رزه نشتی ئه م مه سه له یه بکه ن، ئیمه ی خه لکی ئه و ناوچه یه ده بی له گه ل خودی مه سه له که مامه له بکه ن و هه ول بده ن ریگاچاره یه کی بو بدوزینه وه.

خاتون هافنیر: فهرموو به ریز

به ریز هامپاریان: من ناوم "ئارام هامپاریان" ه له کومیته ی نیونه ته وه یی ئه رمه نی له نه مریکا. له دانیشتنی دوایی CSCE، ریخراوی لیبورنی نیونه ته وه یی و ریخراوی چاودیری هلیسینکی به و ئه نجامه گه یشتن که بارودوخی مافی مرؤف له تورکیا له سالی رابردوودا له راستیدا خراپتر بووه. وهزاره تی دهره وه ی نه مریکاش له

راپورته کە ی خۆیدا ده رباره ی مافی مروّف که ئەم دوا ییانه بلّو بووه ته وه، به و ئەنجامه گه یشتوو که ده ولّە تی (سوله یمان) دمیرل هیچ هه نگاو یکی بۆ چاک سازی هه لّنه گرتوو که له وانه یه ببیته هۆی که مبوونه وه ی پیشیل کردنی مافی مروّف له تورکیا و له راستیدا ئاماژه ی به وه کردوو که راپورته کان ده رباره ی ئەشکه نجه رووی له زیاد بوونه .

ئەم مه سه له یه چ کاریگه ریه کی ده بیّت له سه ر ئاستی یارمه تی ده ولّە تی ولّاته یه کگرتوو کانی نه مریکا به تورکیا له سالی داها تودا؟

به پریز ئیپسته ین: من به ته وای ئاگاداری ئەو دانیشتنه م که ئیوه ئاماژه تان پیکرد، چونکه خۆم تییدا به شدار بووم. به دلّنیاییه وه من شیایو ئه وه نیم که به نوینه رایه تی کۆمیه ته کانی کۆنگریس قسه بکه م که کاره که یان په یوه ندی به یارمه تی (ولّاته یه کگرتوو کانی نه مریکا به تورکیا) هه یه یا یارمه تی بیانی نه مریکا به ده ستی ئەوانه . پیموایه ده رباره ی ئەم مه سه له یه ئیوه ده بیّ راسته وخۆ له خویان پرسیار بکه ن.

له په یوه ندی له گه لّ پرسیاره که تان ده بیّ بلّیم که من له دانیشتنی پیشوودا روانگه ی گشتی خۆم به نیسبه ت مه سه له ی به رفراوانی مافی مروّف روون کرده وه و ئیستاش لیّره دیسان شی ده که مه وه . ئەم بیروبوچوونه ی من هیچ ئالوگۆرکی به سه ردا نه ها توه . من ئەو کاته وتم که له راستیدا ریژه ی توندوتیژی له تورکیا له سالی رابردودا (یا سالدونیویک له مه و پیش) زیاتر بووه و ئەمه ش په یوه ندی زۆر راسته وخۆی هه یه له گه لّ ئەو شه ره که (ده ولّە تی تورکیا) له باشووری رۆژه لّات دژی راپه رینی pkk ده یكات .

کۆمه لّیک مه سه له ی دیکه له م په یوه ندیه دا هه یه که ئیستا باسی ده که م. له و ناوچانه، پولیس خه لک ده ستگیر ده کات و کۆمه لّیک کیشی دیکه هه یه به لام پیموایه له و ناوچانه بارودۆخه که نه گۆره و هه ندی جار (خه لک) که متر ده ستگیر ده کریّت و مافه کانیا ن له ناو به ندیخانه پیشیل ده کریّت و هه ندی جار زیاتر که ئەمه ش په یوه ندی به جوړی شه ره که وه هه یه . ئیستا ئاگر به ستیّک له ئارادایه و

ده توانين چاوه پوانی نه وه بکه ين که ريژه ی نه م پيشيلکار بيانه که متر ده بيت . پيموانيه هه موو که سيک پيشبيني شتيکی وه ها بکات و پيموانيه هه چ که س له م بارودوخه دا بزانيت که ناگره ست چه نده دريژه ی ده بيت به لام ده توانين پيشبيني نه وه بکه ين که له داهاتويه کی نزیک تا داهاتويه کی نه چندان دوردا، هيرشيکی سياسي ده کړته سهر لايه نه سياسييه کان (که به ريز نه حمده تورک باسی نه م لايه نانه ی کرد) و له وانه يه دوو شت روودات:

يه که م، پيشکه وتنیکي راسته قينه له بواړی مافه ثابوړی ، سياسي و کولتوريه کان و له هه مان کاتدا له وانه يه ريگا به هه موو نه و که سانه (که په يوه نديان به رهوتی CSCE، نه م کوميسیونه و ستافه که ی و که سانی دیکه له نيمه، له وانه کاربه ده ستانی ده ولته تی ئانکارا هه يه) تا بگه رپينه وه سهر مه سه له کانی دیکه له ناوچه کانی دیکه و وه کوو پتيويست سهرنجيان پيښه دن . من وهک خوم هه چ گومانم له وه دا نيه که ئيستا به رپرسياره تيبه ک هه يه بو مامه له کردن له گه ل نه و مه سه لانه به لام به هه رحال ناتوانم پيشبيني نه وه تان بو بکه م که چ هه نگاوک به ره وپيش هه لده گيردريت .

خاتون هافنير: به ريز "نه حمده تورک" يش ده يه ويت به چند خاليک له م په يوه نديدا ئامازه بکات .

به ريز نه حمده تورک: ده ولته تی سوله يمان دميرل و (عيسمهت) ئينونو به لتياندا بارودوخی مافی مروف باش بکه ن، به لتياندا راستی مه سه له ی کورد قبول بکه ن و رهوتی ديموکراسی تا نه و شوينه که بتوانن به ره وپيش به رن، به لام به هه رحال کارنامه که روونه . پاش ۵۰۰ روژ ده سه لاتداری ، هه چکام له به لتيه کانيان جيبه جي نه بوو . نه گه ر ئيمه ئيستا له ولته که مان له قوناخيکی زور گرنگداين، به هو ی ده ستپيشخه رييه کانی نه وان نيه، به لکوو به هو ی پيشنياره ناگره سه که ی pkk .

نیمه له سه ر نه و باوه پهرين که گه لی نیمه وه کوو کورد، کیشی خوی چاره سه ر ده کات. نیمه له سه ر نه و باوه په نین که کیشه کانی کورد یا کوردستان له واشنگتون یا پاریس یا شوینه کانی دیکه چاره سه ر ده بیت. په یامی نیمه وه کوو نوینه ری (گه لی کورد) نه وه یه که نيوه له نازار و نه هامه تیه کان و گيرو گرفته کانی گه لی کورد ناگادار بکه ینه وه .

خاتون هافنیر: فەرموو دوکتور لوری

به پیز لوری: من ناوم "هیس لوری" یه له ئینستیتوی توپیزینه وه کانی تورکیا. ده مه ویت رووی پرسیاره که م راسته وخو بکه مه لای به پیز نه حمه د تورک. هاوکات له گه ل نه وه ی که له گه ل گه لیک له وه لامه کانی به پیز "نه حمه د تورک" دام، به لام کومه لیک خال هیه که نه ته نها دروست نین به لکوو نه وه نده هه لشن که من تا ئیستا له زمانی هیچ که س له تورکیا یا له دهره وه ی تورکیا نه مبیستون. به دوو نمونه نه مه تان بو روون ده که مه وه و هر دوو مه سه له که ش له به پیز نه حمه د تورک ده پرسم.

به پیز نه حمه د تورک له وتاره که یدا که وه رگپره که ی خویندییه وه، نامارهی به وه کرد که نه مپو ۲۰ میلیون کورد له تورکیا ده ژین. نه م ناماره نه ته نها دروست نییه به لکوو کومه لیک پرسیار دهرباره ی گه لی له قسه کانی دیکه ی به پیز نه حمه د تورک ده هیئتیه ئاراهه. نازانم نه م ناماره له کوئ هاتووه؟ نه گهر وه ها بیت، روونه که نه مپو کورده کان ۳۵% ی دانیشتوانی تورکیا پیکده هیتن. به گویره ی که مترین ناماره کان (که به دلنیا ییه وه که مه) نفوسی کورده کان له تورکیا ۶ میلیون و به گویره ی زوړترین ناماره کان ۱۲ میلیونه به بوچوونی زوړیه ی نه و که سانه که که ده باره ی دانیشتوانی نه و ناوچه یه توپیزینه وه ده که ن، توژی زوړه. به لام ناماره که ی به پیز نه حمه د تورک ۱۰۰% له م ناماره زیاتره و به له به رچاوگرتنی نه و راستیه که نه و گروپه که به پیز نه حمه د تورک له پارلمانی تورکیا نوینه رایه تی ده کات، ۱۸ کورسی

له ٤٥٠ کورسی پارلمانی به دهسته وهیه، ده رککردن به وه زهحه ته که چۆن ٣٥% ی دانیشتونانی تورکیا به ٥٥% ی پارلمان تارکان دهنگیان داوه . خالی دوهم که پیموایه ئه م زیاده روییه ی به پریز ئه حمه د تورک رون ده کاته وه ئه وهیه که به پریز ئه حمه د تورک وتی دانیشتونانی باشووری رۆژه لات هیچ خه یریکیان له پیشکه وتنی ئابووری له و ناوچه یه نه بینویه و له م په یوه ندییه دا ئاماره ی به مه سه له ی سه رچاوه ی ئاو و نه وت کرد . من له ده یه ی ١٩٨٠ زۆر سه ردانی گونده کانی حه کاری، بیتلیس و "وان" م ده کرد و ئه و شته که له وئ کاری کرده سه ر من نه وه بوو که بینیم گونده کانی ئه و ناوچه یه کاره بایان هیه و له ده یه ی ١٩٨٠ پیش که وتوون و به سیستمی په یوه ندییه کان ته یار کراون . نازانم ئه م راستیه چۆن ده گونجیت له گه ل قسه کانی به پریز ئه حمه د تورک که وتی ئه و ناوچه یه هیچ قازانجیکی ئابووری به خۆوه نه بینویه ؟

خاتوون هافنیر: سپاس .

فرموو به پریز ئه حمه د تورک

به پریز ئه حمه د تورک: ده بی ئه وه پشتراست بکه مه وه که ئاماره کانی من زانستی نین و هۆیه که شیه ئه وهیه که شوناس و بوونی کورد به فره می نه ناسراوه، که وابوو خسته پووی ئاماری (ورد و به ته واوی دروست) ده باره ی کیانیک که قبول نه کراوه، زهحه ته . ئاماره کانی من، ئامارگه لی ریژه یین و ده لیم ٨ میلیون کورد له زیدی باوباپیرانی خویان ده ژین و ١٢ میلیونی دیکه له شاره سه ره کییه کانی رۆژئاوای تورکیا وه ک ئیستانبول، ئانکارا و ئیزمیر ده ژین .

پیمخۆشه سه رنجتان به ره ولای ئه و راستیه رابکیشم که له کۆبوونه وه یه کی کراوه له "ئه شرف بیتلیس" که من به شداریم تیدا کرد ژنالیکی سوپای تورکیا وتی ٢٧% ی سه ربازه کانی، کوردن . که وابوو ته نها به گویره ی ئه م ئاماره، ژماره ی کورده کان له تورکیا ده بیته ١٧ میلیون .

راسته، هه ندی له گونده کوردنشینه کان کاره با و ته له فونیان ههیه، به لام مه گهر ئیمه له سه دهی ۲۰ دا ناژین؟ ئایا ئیوه ئهم پیداو یستیانه بۆ کورده کان به زیاد ده زانن؟ ئیوه و تان زۆر باش تورکیا ده ناسن، که وابوو پرسیار یکتان لیده که م. چه نده کارخانه له کوردستاندا ههیه و چه نده کرێکار له م کارخانه دا کار ده که ن؟ ئایا ده توانن ئاماژه به زیاتر له یه ک یا دوو کارخانه بکه ن؟

ئیوه باسی سیستمی په یوه ندیه کانتان کرد. راسته، سیستمی په یوه ندیه کان چوه ته ناو گه لی له گونده کان، به لام له روانگی منه وه خالی گرنگ ئه وهیه که هۆکاری دامه زاندنی ئهم سیستمه ئه وهیه که ده ولته تی تورکیا ده یه ویت راپه پینی کورد به ته واوی بخاته ژێر کونترۆلی خۆی بۆ ئه وهی چالاکیه کانی pkk کونترۆل بکات، هۆکاره که ی ئه مهیه .

هه روه ها ده مه ویت بچه سه ره سه له ی حیزبه که ی خۆم. به لی، راسته، ئیمه ۱۸ ئه ندامان له پارلمان ههیه، به لام ده مه ویت سه رنجتان به ره ولای ئه وه رابکیشم که هه لبژاردنه که ی پارلمان ئه وه نده خیرا چوه پیتش که ئیمه نه مانتوانی خۆمان وه ک حیزبکی سه ره به خۆ به ریکخستن بکه ی. ئیمه ناچار بووین له گه ل "حیزبی دیموکراتی کۆمه لایه تی" ریکبکه وین تا له لیسته که یاندا به شداری بکه ی و ئه وان وه ک ئه ندای HEP جیگایان بۆ ئیمه ته رخان کرد. له شارێک وه ک دیاربه کر که ۸ ئه ندای له پارلمان ههیه، هه موو ئه ندامه کانی سه ره به HEP ن. له شاری ماردین که من نوینه ریمی، ۵ نوینه ره هه لبژێردران، که هه موویان ئه ندای HEP ن.

ئیمه ته نها ئه وه مان ده ویت که ده ولته تی تورکیا که شوه وه یه کی ئازاد بکاته وه بۆ ئه وهی داخوازییه کان، ئامانجه کان و ئاواته کانی کورده کان راشکاوانه و پاک و راستگۆیان به خریت به رباس و گفتوگو. ئه گه ره له که شوه وه یه کی وه هادا خه لک ئیمه ی هه لنه بژارد، ته قسیره که ی ده که ویت ته ئه ستوی ئیمه .

به پێز لۆری: به یارمه تیتان ده مه ویت وه لامی به پێز ئه حمه د تورک بده مه وه .

نور سپاس به پیز نه حمده تورک بو پرسپاره کانتان. من نه و کاته له تورکیا بووم که ئیوه له گه ل نه شرف بیتلیس له و به رنامه یه دا به شداریتان کرد و نه و به رنامه مه بیني که باستان کرد. نه مه له راستیدا هر نه و خاله یه که من ده مه ویت نه مړو لیره روونی بکه مه وه. راستیه که ی نه وه یه که ئیوه له م به رنامه یه دا ناماده بوون، وه کوو کوردیش ناماده بوون، وه کوو پارلمان تاریکی هه لیز تراوی کورد ناماده بوون و له گه ل فه رمانده ی ژاندارمی تورکیا له م به رنامه یه دا ناماده بوون و به ناشکرا پیکه وه گفوگوتان کرد که ته وای جیهان بیني.

نه مه به دلنیا ییه و گورانکارییه، شتیکی وا ۵ سال له مه و پیش رووی نه ده دا، ۳ سال له مه و پیش رووی نه ده دا، به لام پارسال رویدا. نه مه هر نه و خاله یه که ده مه ویت بو تانی روون بکه مه وه. پیموایه کومه لئ شت له تورکیا نالوگوپی به سه ردا هاتووه و له جی خویدا نییه نه گه ر بلین هیج شتیک نه گوراوه یا له ناماره کاندایه زیاده پویی بکه ی و بلین هیج پیشکه وتنیکي ئابووری نه هاتووه ته ئاراه یا هیج ئازادییه کی سیاسی له ئارادا نییه. گرنگ نه وه یه که بارودوخه که له نالوگوپی دایه، گرنگ نییه هیزی نه م نالوگوپی کییه و هوکاره که ی چیه. ئیستا نالوگوپی به رده وامه و نه و راستیه که ئیوه وه ک ریبه رکی سیاسی کوردی تورکیا لیره له م پانیله له کومیسوینی هلیسینکی له واشنگتون دی سی ناماده ن، خوی ده رپری نه م گورانکارییه یه.

خاتون هافنیر: سپاس.

به پیز نه حمده تورک و پاش نه و، دوکتور ئیپستین ده یانه ویت قسه بکه ن.

به پیز نه حمده تورک: راسته، من له و کوپونه وه یه دا ناماده بووم و وه کوو کوردیش ناماده بووم. به لام ئیوه ش ده بی بزانن که حیزیه که ی ئیمه بو ده رپری بیروپوچوونه کانی، بو داکوکیکردن له مافه کانی کورده کان، ئازار و نه زیه تی به دهستی ده ول ته تی تورکیا بینیه و له وانه یه له کوتایی نه م مانگه داخړیت. یاسای بنه پره تی، مافی پاریزراوونی به خشویه به ئیمه وه ک نه دما ی پارلمان به لام نه م مافه

له ئیمه زهوت ده کرت ۱۸. نه دماي HEP له گه ل مه ترسی مه رگ روو به پوون به هو ی هه لویستی ئیمه وه ک کورد و داکو کیکردن له مافه کانیا ن .
ئیمه تا ئیستا سه بوور بووینه ، تا ئیستا ئیمه سه بوور بووینه به نیسبه ت نه و چاکسازیه هیواشانه که له تورکیا به پوه ده چیت . خه باتی ئیمه ته نها بو مافه کانی خو مان نییه ، به لکوو بو مافی تورکه کانیشه بو نه وه ی له ناو سیستمی کی دیموکراتدا بزین . به هه له دا مه چن، ئیمه له م په یوه ندیه دا پشتیوانی له تورکه کانیش ده که ی ن .

به پیز ئیپسته ی ن: ناچارم خو م بخرمه ناو مشتومره پر له سه فسه ته که ی نیوان دوستی کو نم (مه به ستی به پیز لورییه وه رگپر) که کو مه لیک بیرو بو چوونی جیاوازی تو یزینه وه یی خسته پوو و نه دما می کی پارلمان (مه به ستی به پیز نه حمه د تورکه وه رگپر) که چالاکیه تاکه که سییه که ی له بواری مافی مرؤفا، ئیله مابه خشه .

من ته نها یه ک، دوو خا لم هه یه که ده مه ویت ده رباره ی نه و پرسیارانه که له م باسانه دا خرا نه پوو، ئاماژه ی پیبکه م .

خالی یه که م ده رباره ی نه و پرسیاره یه که پیشت ده رباره ی پیشکه وتنی ئابووری (له تورکیا) خرایه پوو . من به راستی له سه ر نه و باوه رهم که له په یوه ندی له گه ل مه سه له ی پیشکه وتنی ئابووری له باشووری روزه لاتی تورکیا له ماوه ی ۱۰ سالی رابردو دا سه رمایه گوزارییه کی به رچاو کراوه به لام نازانین ئاکامه کانی نه م سه رمایه گوزارییه له ۱۰ سالی داها توو دا چ ده بیت، به لام روونه که بارودوخی ئیستا هه مان بارودو خه که ی ۱۰ سال له مه و پیش نییه .

خالی دوو هم په یوه ندی به ته له فون و سیستمی په یوه ندیه کانه وه هه یه . بی له به رچاو گرتنی نه وه ی هوکار و هانای دامه زاندنی نه م سیستمه چییه ، به بو چوونی من (که پیماویه هه موو نه و که سانه که لیزه ئاماده ن، له گه لم هاوړان) وه ک که سینک که ته جرو به ی چالاکی مافی مرؤفی له یه کیتی سو فیته ی پیشو هه یه ، کو مه لگای سو فیته (پیش له هه لوه شانه وه) زور له کو مه لگای تورکیا داخراوتر بوو، له یه کیتی سو فیته خه لکیکی زور که م ته له فون و تیلیفه کس یان هه بوو و ژماره یه کی زور که م

له چالاکانی مافی مروف ده یانتوانی ئالوگوپ پیکبینن. نه مه یه کئی له تایبه تمه ندیه سهره کییه کانی کار بو مافی مروف له یه کیتی سو فیهت بوو، که وابوو بی به رچاو گرتنی نه وهی سیستمی ته له فون چون داهاتوو یا له کوئی دهستان دهگات به ته له فون یا ده توانن چ کاریک به کومپیوتر نه نجام بدهن، گرنگ نه وهیه که هر که سیک که ده ستره سی به م نامرازانه هه بیت، جیهان هی نه وه.

نه مه لایه نیکی مه سه له که یه، لایه نی دیکه نه وهیه که کاتی که ئیوه له به رامبه ر کامیرای میدیاکانی تورکیا و ولاته یه کگرتوو کانی نه مریکا راده وهستن، نه مه بو خوی نیشانه ی شتی که. نه م میدیانه ده چنه هه موو شوینیک که ئیوه پیتانخوش بیت، نه م راگه یاندنانه سنووردار ناکرین، که وابوو گرنگ نییه نه م ته له فونانه بو دامه زاون، گرنگ نه وهیه که له ناوچه هه ن.

خالی کو تایی که له په یوه ندی له گه ل مشتومر له سهر ناماری کورده کان ده مه ویت نامازه ی پیکه م نه وهیه که ژماره ی کورده کان چ ۲۰ میلیون بیت، چ ۱۲ میلیون بیت، چ ۶ میلیون بیت، هیچ په یوه ندیه کی به باسه که ی ئیمه وه نییه. ته وهی باسه که ی ئیمه بارودوخی کورده کان له چوارچیوهی تورکیا و زور کارمان به سهر عیراق (که بارودوخی که ی جیاوازه) و ئیرانه وه نییه. نه مپو لیره باسی کورده کانی ئیران نه کرا، هه رچه ند که ته قسیره که وه نه ستوی کومیسین نییه، چونکه هیچ که سیک وه ک وته بیژی کورده کانی ئیران له ده ستره سی ئیمه دا نه بوو.

به لام له چوارچیوهی تورکیا، له راستیدا گرنگ نه وه نییه که کورده کان ۱۰ هه زار که سن یا ۱۰۰ هه زار که سن، به لکوو ئیمه له سهر نه و ته وه رانه قسه و باس ده که ی که ئیوه ده یخه نه پوو و (له داهاتووشدا) قسه و باسی له سهر ده کریت. به هه ر حال مرف ده توانیت هیوادار بیت که کومه لیک ریگاچاره له داهاتوودا دیته ئاراهه.

ده گه پریمه وه سهر نه و مه سه لانه که له کو تایی وتاره که مدا باسم کرد، نه ویش نه وه بوو که ئایا ریگاچاره یه ک بو کوردستانی تورکیا هه یه بو وه دیه اتنی ئامانجه کانی کورده کان له چوارچیوهی ده ولته ی دیموکراتی تورکیا که هه موو لایه نه کان قبولی بکه ن؟ نه گه ر ریگاچاره یه کی وه ها به دی ده کریت، نامرازه گونجاو و قبول کراوه کانی

وه ديهاتنی کولتور و ناسنامه ی کورد چین له کاتیکدا که کورده کان نه ریتی
نه ده بیاتی نووسراویان نییه؟

به بۆچوونی من له م قوناخه دا گرنه نه وه نییه که نه م ئامانجان به چین یا ئاماری
کورده کان ۱۰۰ هه زار که سه یا ۲۰ میلیون که س.

خاتون هافنیر: سپاس به پیز مارک.

به پیز؟ ده توانم شتیک بلیم به یارمه تیتان؟

من هیه پرسیارنکم نییه به لام ده مه ویت نه وه بلیم که کاتی که دوکتور نجم الدین
کریم قسه ی ده کرد، نه م به پیزه (دیار نییه مه به سستی کتیه وه رگی) گالته ی به
قسه کانی دوکتور نجم الدین کریم ده کرد. نه م به پیزه هیه زانیارییه کی ده باره ی
میژوی عیراق به نیسبه ت مافه کانی کورده کان، زمانه کیان و خاکه کیان نییه. هه ر
کاتیک که مه سه له ی کورد به زیانی نه مانه بیت، کوردستان له خویان دور
ده خه نه وه.

نیستا کورده کان ده چه وسینرنه وه و ده رده کرین و ده کوژین. پیموایه گه لی کورد
مافی نه وه ی هیه سه ره خویی خوی به ده ست به یتیت. هه لویستی دژه کوردانه ی
نه م به پیزه له پرسیاره که یدا دیاره. به بۆچوونی من نه م به پیزه موقیتیکی
قازانچه ره سه ته و پاره ی پیدراوه و قسه بکات.

خاتون هافنیر: پیموایه مه سه له که به هه رحال نه وه یه که بیروبۆچوونی جیاوازه یه
له نیوان نه ندامانی گروپه کورده کان. به پیز به ره م سالح وتی له چوارچیه ی
که مینه دا سه یری کورده کان ناکات، چونکه ئیمه له چوارچیه ی
CSCE له په یوه ندی له گه ل کورده کان له ده سه ته واژه ی که مینه که لکوه رده گرین،
کاتیک که باسی مافی که مینه کان ده که ین.

که وابوو له نه جامی گوځگرتن له له قسه کانی به شداربووانی نه م پانیله بوم ده رکوت که نه وان دوو روانگه ی به ته وای جیاوازیان هیه . یه کئی له م روانگانه ، روانگه ی بزوتنه وه ی کوردستانی عیراقه که هه ول ددات بیرۆکه ی خودموختاری له چوارچیه ی ولاتی یه کپارچه ی عیراق پیشبخت . پیمخوشه به پیز به ره م سالج به کورتی باسی نه وه مان بو بکات که واتا و ناکامه کانی سه ره خوی کوردستانی عیراق بو ولاتی عیراق و تورکیا چین . وادیاره نه م نیشانه و ناکامانه زور جیدین . پاش نه وه نه گه ر بتوانین پیمباشه له کوتاییدا به پیز نه حمده تورک بیروپای خوی سه باره ت به روانگه ی pkk به نیسبه ت دامه زرانی ده ولته تی کورد له سه ره به شیک له خاکی تورکیا و هه روه ها چه ند ولاتیکی دیکه بومان باس بکات .

به پیز نه حمده تورک له سه ره تای قسه کانی خویدا ناماژه ی به وه کرد که pkk له پیناو نامانجه کانی سه رجه م کورده کان ده جولته وه به لام له ریگای نامرازگه لی زور جیاواز بو نه م نامانجه هه ول ددات . پیمخوشه بزانه له راستیدا نه م نامانجه هاوبه شانه چین و ئایا نه م هه لسه نگاندنه له جیی خویدایه . دوکتور لوری له دانیشتنی پیشووتری ئیمه دا باسی نه وه ی کرد که pkk به هه مان نه ندازه باسی نامانجه کانی کورده کانی تورکیا ده کات که IRA (سوپای رزگاری ئیرلنده وه رگپ) بو ئیرلنده ییه کان باسی ده کات . نه مه پرسیاریکه که ده بی بخریته پوو و له وانه یه به پیز تورک بیه ویت وه لامی نه م مه سه له یه بداته وه . که وابوو من له هه ردوو به شداربووی به پیزی نه م پانیله (به پیز به ره م سالج و به پیز نه حمده تورک) داوا ده که م به کورتی باسی نه وه مان بو بکه ن نامانجه کانی کورده کان هه م له عیراق و هه م له تورکیا چین؟

فه رموو به پیز به ره م سالج

به پیز به ره م سالج: نامانجه کانی ئیمه له کوردستانی عیراق وه ها که ریبه رایه تی کوردی عیراق دایرژتوو، دامه زرانی عیراقیکی دیموکرات و یه کگرتوو و سیستیمیکی فدرالییه که تیدا گه لی کورد له عیراق بتوانیت بگات به مافه نه ته وه ییه کانی خوی

و نه ته وه که ی به فهرمی بناسریت له چوارچپوهی عیراقیکی فدرالی به گرتو دا. ئیمه به دواى دامه زرانى ده وله تیکی سهر به خوی کورد نین له عیراق چونکه هه ست ده که نین بارودوخ و هه لومه رج (هه م بارودوخى نیتونه ته وه یی و هه م بارودوخى ناوچه یی) ریگا به کرده وه یه کی وه ها نادا ت. به بۆچوونى ئیمه ریگا چاره ی کار یگه رتر و که مبه هاتر بۆ کیشه ی کورد له عیراق نه وه یه که نه م کیشه یه له چوارچپوهی ولاتی ئیستای عیراقدا چاره سهر بکری ت.

ئیمه هه ست ده که نین سهر له نوێ دامه زراندى عیراقیکی نوێ که دیموکرات بیت و له یاسای بنه پتهیدا کۆمه لیک گاران تی بۆ کۆمه لگا کان و خه لکه که ی دابنیت، کار یکی ئاسان نییه. به لام له گه ل نه مه شدا پیموایه له نیتو نه و ریگایانه که له به رده م ئیمه دایه، گونجاوترین و واقع بینانه ترین ریگا بۆ گه لی کورد له عیراق نه و ریگایه یه که با سم کرد و بۆ گه یشتن به م ئامانجه ئیمه خۆمان به به رپر سیار ده زانین که یه کپارچه یی خاکی عیراق بپاریزین و له چوارچپوهی سنوره کانی ده وله تی ئیستای عیراق، به شوین ریگا چاره یه کدا بگه ریین.

مه سه له که نه وه یه که کورده کان ریگای عیراقی دیموکراتی فیدرال هه لئا بزی تین نه گه ر سهر نه جام سه دام حوسه ی نکی دیکه، جیگای سه دام حوسه ی نی ئیستا بگری ته وه و دیکتا توریکی دیکه بی ته جیگای. به بۆچوونى من نه مه مه سه له یه که که ده بی چه ند جارى دیکه با س و گفتوگو ی له سه ر بکه ی ن. به بۆچوونى من دینامیکی کۆمه لگای کورد نه وه نده به هیزه که نایه ویت جارىکی دیکه بگه ری ته وه زی تر ته وقی دیکتا توریکی دیکه و بین به قوربانى هۆلۆکاستیکی دیکه و ژینو سایدیکی دیکه. که وابوو زۆر به دلنیا ییه وه به هه موو نه و که سانه که پیاخۆشه خاکی عیراق به یه کپارچه یی بمی نیت ته وه و عیراق وه ک کیانیکی یه کگرتوو بمی نیت ته وه، ده لیم له راستیدا ئیمه به دواى نه وه داین که هه موو عیراق ببی به ولاتیکی دیموکرات و کۆمه لیک گاران تی قايم له ناو یاسای هه می شه یی عیراق بۆ گه لی کورد ده سه ته به ر بکه ی ن بۆ نه وه ی گه لی کورد له ئاسایش و ئارامشدا بژی.

خۆشک و برایانی به پیز ، با له بارودوخی دژوار و نیگه رانییه کانی گه لیک تیپگه ین که هۆلۆکاست کراوه ، ژینوساید کراوه و ژماره ی قوربانیه کانی نه وه نده زیاده که ده بی موتۆم ینتیکیان بۆ دروست بکه ین و سه ری ریز و نوازش له به رامبه ریان دابنۆینین . له م پیناوه دا ته نها قسه کردن و دروشمدان به س نییه ، به لکوو ده بی به کرده وه و به به لگه به هانای نیگه رانییه کانیا ندا بچین و رڭگایان پییده ین ببن به شه ریککی چالاک له ناو نه و ولاته که پییده لڭن عیراق .

خاتوون هافنیر: زۆر سپاس به پیز به ره م سالح .

ئیسنا به پیز نه حمه د تورک قسه ده کات ، پاشان پرسیا ری نه و به پیزه وه رده گرین .

به پیز نه حمه د تورک: ئیمه ی کورد هیچ هه ستیکی شۆینیمان تیدا نییه . ئامانجی ئیمه نه وه یه که له ولاتی خۆمان له ئازادی و سه ره ستیدا بژین . به بۆچوونی من ئاگر به سته که ی pkk و دریزبوونه وه ی و داواکاری بۆ ئاگر به ست شتیکی زۆر پیویسته . Pkk کۆمه لیک راستی قبول کردوه ، قبولی کردوه که بارودوخی ئیسنا به ئاسانی ناگۆردیریت و راشکاوانه رایگه یاندوه که نه گه ر تورکیا ئازادی و سه ره بستی بدات به کورده کان ، ریز له یه کپارچه یی خاکی تورکیا ده گرت .

به باوه ری من ئیمه ده رفه تی نه وه مان بۆ ره خساوه و کۆمه لیک رڭگامان له به رده مدایه و ده بی نه م رڭگانه بگرینه بهر . بۆ سه قامگیربوونی ناشتییه کی هه میشه یی له ناوچه ، هه م کورده کان و هه م تورکه کان نابێ نه م ده رفه ته له کیس بدن و به شوینیدا بچن . ههروه ها له سه ر نه و باوه ره م که هیزه دیموکراتیکه کان له سه راسه ری جیهان ده بی به تۆره ی خۆیان پشتیوانی نه خلاقی له ده وله تی تورکیا بکه ن بۆ نه وه ی نه م کیشه یه به شیوه ی سیاسی چاره سه ر بکه ن . رڭگاچاره یه کی وه ها بۆ خه لکی تورکیا باشه و ههروه ها بالاده ستی ده به خشیت به حیزبه سیاسیه کان له ئانکارا .

خاتون هافنیر: زور سپاس.

فرموو به پیز، نه مه دوايين پرسياړه که وهريده گرین؟

به پیز داونه: له راستیدا پرسياړم نييه به لام دهمه ویت دهریاره ی pkk شتیک بلیم.

ناوی من "ناری داونه" یه و سهر به ریکخراوی کوردی کانادام.

له ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا، به هه له pkk به گروپیکي تروریستی ناسراوه. له راستیدا نیستا پیناسه ی تروریزم گورپاوه. به بوچوونی من ۱۲ یا ۱۸ میلیون کورد له کوردستانی تورکیا شووناسی نه ته وهی خویان له ناو پارتی کریکارانی کوردستاندا (pkk) ده بیننه وه. Pkk ریکخراویکی تروریستی نیيه که خه لکی سیفیل بوکزیست و هیرش بکاته سهر دهره وهی سنووره کانی تورکیا. به بوچوونی من دهریاره ی pkk، زانیاری هه له به نه م پانیله و خه لکی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا دراوه. خه باتی pkk له بنه پته دا خو پاراستنه، بویه باش ده بیست نه گهر پیداجوونه وه یه که به سهر پیناسه ی تروریزمدا بکریست. زور سپاستان ده که م.

خاتون هافنیر: زور سپاس.

له کوتاییدا دهمه ویت سپاسی سهرجه م نه و که سانه بکه م که له م پانیله دا به شدار بوون. پیموایه باس و گوفتوگو که ی نه مړو زور سهرنجراکیش بوو. کومیسونی هلیسینکی (کومیسونی هاوکاری و ئاسایش له نه وروپا) وه که مه سه له یه کی زور جیدی و گرنگ له چوارچیوهی CSCE و کاروباری جیهانیدا سهیری مه سه له ی مافه کانی کورده کان ده کات.

به بوچوونی من پیویسته نه م پانیله به ره و نوینه رایه تی، به رپرسیاړیتی و دیموکراتیزاسیونی زورتر بجیته پیش. هه روه ها پیویسته زیاتر خومان له قهره ی نه م مه سه له یه بدهین و نه مه ش ته نها نه رکی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا نیيه به لکوو نه رکی کوپوکومه لانی مافی مروفه که به شوین نه م مه سه له زور گرنگه دا بچن.

سپاسی هه‌موو نه‌و که‌سانه ده‌که‌م که نه‌مپۆ لی‌ره ئاماده‌بوون.
پانیل کاتژمیر ۱۱ و ۵۲ خوله‌کی پیش‌نیوه‌پۆ کۆتایی پی‌هات.

پاشکوی ۲

وتاری خاتون که ژال عه بدولی، هاوسه ری فه تاح عه بدولی، له قوربانیا نی
(تیرۆری) رستورانی میکونوس له کومیسییونی مافی مرقی کونگریسی
ولاته به کگرتووه کانی نه مریکا

۱۰ ی حوزهیرانی ۱۹۹۷

كوميسيوني مافي مرقفي كونگرسي ولاته يه كگرتووه كاني نه مريكا

وتاري خاتون كه ژال عه بدولي، هاسه ري فه تاح عه بدولي، له قوربان ياني (تيروري)
رستوراني ميكونوس
۱۰ ي حوزه يراني ۱۹۹۷

له ۱۰ ي حوزه يراني ۱۹۹۷ كوميسيوني مافي مرقفي كونگرسي ولاته
يه كگرتووه كاني نه مريكا دانيشتنكي بو تاوتويكردي تروريزمي ده وله تبي ئيران
به پتوه برد. نه مه وتاري خاتون كه ژال عه بدولييه كه هاسه ره كه ي له رستوراني
ميكونوس له برلين له ئالمانيا گياني له ده سدا.

وتاري خاتون كه ژال عه بدولي

جه نابي سه روك، خوشك و براياني به ريز
نه مرق ئيمه ليره ته نها بو نه وه كونه بووينه ته وه كه ئيدانه ي تروريزم بكه ين (كه له
سه راسه ري جيهاندا بلاو بووه ته وه) و يادي نه و كه سانه به رز رابگرين كه بوونه به
قورباني ديارد ه ي دزيوي تروريزم، به لكوو بو نه وه ش ليره ين كه ريگاچاره يه ك
بدوزينه وه بو كوتاييه تيان به م جوړه ئامرازي خو ده ربړينه كه بيگومان ترسنوكترين و
توند ترين شيوه ي خو ده ربړينه كه مرقف ده تواني بيړي ليكا ته وه.
نه گه ر نه مرق من ليره له گه ل ئيوه ئاماده م، له به ر نه وه يه كه قوربان ييه كي دلشكاوي
تروريزم و خوشحال ده بم كه بتوانم به م شا يه تيدانه ي خو م، ئيراده ي ئيوه بو خه بات
له گه ل تروريزم پته وتر بكه م.

ناوی من که ژاله، هاوسه ری "فه تاح عه بدولی" م که نوینه ری حیزی دیموکراتی کوردستانی ئیران بوو له پاریس و هاوړی له گه ل سکرتری گشتی حیزبه که مان، دۆکتۆر سه عید شه ره فکه ندی و دوو هاوړی دیکه له ۱۷ ی نه یلوولی ۱۹۹۲ له رستورانی میکنونوس له برلین به ماوه ی چند کاتژمیر پاش به شداریکردن له کۆنگرسي ئینترناسیونال سوسیالیست که له و شاره به پتوه چوو، کوژان.

له وانه یه ئیوه له خۆتان پرسیار بکه ن که "نه وانه بۆ کوژان؟" یا "له ولاتیکی دیکه که زۆر له کوردستان دووره، چ پتویستییه ک به شه پکردن له گه ل ریبه رایه تی گه لی کورد هه یه؟".

وه لآمه که ی ساده یه. دهیان سآله کورده کان بۆ بنه په تیتیرین مافه کانیا ن خه بات ده که ن و له گه ل چنده ها جوړ سه رکوت و چه وساندنه وه رووبه پوو بوونه ته وه. به تاییه ت کۆماری ئیسلامی قه د رق و کینه ی خۆی له گه لی کورد و هه روه ها ریڅخراوه سیاسیه سه ره کییه که ی واته حیزی دیموکراتی کوردستانی ئیران (PDKI) نه شار دووه ته وه. رژیمي ئیران به رده وام و به ناشکرا وتوویه تی که ده ست به هه موو کاریک ده دات بۆ له ناوبردنی فیزیکی سه رجه م ریبه رانی PDKI له هر شویتیک بن، بۆ نه وه ی بۆ هه میشه کۆتایی به بوونی نه م حیزبه بیتیت.

بۆ ده بی وابیت؟ سوچی PDKI چیه که ده بی له گه ل سه رکوتیکی وه ها رووبه پوو بیتته وه. وه لآمی نه م پرسیاره ش ئاسانه. حیزبه که ی ئیمه به روونی داوی مافه کانی گه لی کورد ده کات که وه ک سه رجه م گه لانی جیهان، تامه زۆی ئازادییه. PDKI هه روه ها له سه ر ئه و باوه په یه که ته نها ریگاچاره بۆ گه یشتن به م ئامانجان ه "دیموکراسی بۆ ئیران و خودمختاری بۆ کوردستانه". ئایا پیتانوانیه له کۆتایی سه ده ی بیستدا نه مانه داواکاریگه لیکي سروشتی و ره وای بن.

به هه رحال له ناوخۆی کۆماری ئیسلامیدا "داخوازی بۆ ژیان" یه کسانه له گه ل "داخوازی بۆ مه رگ" و نه و شته که مه لاکان پتی ده لێن "ئازادی"، هیچ نییه جگه له شیوه ژیانیکي یه که پنه گ که به سه ر هه موو هاوولاتیانی ئیراندا سه پاندوویانه. نه م دواپیانه هه لبژاردن له ئیران به پتوه چوو و مه لایه کی به ناو لیبرال و میانه په و وه ک سه رۆک

کۆماری ئێران هه لېژنردرا. به هه لدا مه چن: ته نها گوڤینی که سیک له سه رووی حکوومه ت نه ده توانیت بارودۆخی ناوځۆی ولات چاک بکات و نه هه چ کاریگه ریه کی له سه ر سیاسه تی ده ره وه ی ئێران ده بیست. تکایه ئه م قسه یه م به هه ند لێوه ریگرن: "هه تا کاتیگ ریگا چاره یه ک بۆ کێشه ی کورد له ئێران نه دۆزیته وه، تروریزم هه ر هه یه". ئه لبه ته به شیک له ره فتاری ده ولته ی ئێران په یوه ندی به مودارای ده ولته تانی رۆژئاوا وه هه یه.

له خۆم پرسیار ده که م ئاکامی ئه م هه موو کۆبوونه وه و سمینارانه چییه؟ ئایا هه چ کاردانه وه یه کی جیدی نیونه ته وه یی له ئارادایه؟ تاکه ی کۆمه لگای نیونه ته وه یی راستیه کان پشتگوێ ده خات؟ بۆ وه لامی بیروپای گشتی رۆژئاوا ئه وه ند ه لاوازه؟ ده ولته تانی رۆژئاوا چ هه نگاوێکیان هه لگرتوه بۆ ئه وه ی له ناوځۆی ولاتی خۆیاندا له گه ل تروریزم خه بات بکه ن؟ تاکه ی خوینی خه لکی بێ گناه بیی به قوریانی به رژه وه ندیه ئابوورییه کان؟ تاکه ی خوینی "قاسملوو" هکان، "شه ره فکه ندی" یه کان، "عه بدولی" یه کان، "قادر" یه کان، "ئه رده لان" هکان و خه باتگێرانی دیکه ی ئازادی ته نها به هۆی کوردبوون و خه بات بۆ ئازادی گه ل ته نانه ت له ولاتانی دیکه بفه وتیت؟ له وانه یه ئه گه ر به هۆی ئاکامی دادگای میکونوسه وه نه بایا هه شتا شک و گومان له ئارادا ببایا به نیسه ت هه بوونی ده ستی ئێران له تروریزمدا.

هاوپیانیان

وه ک ئه ندامیکی بنه ماله ی قوریانیان چاوه پوانی ئه وه ده که م تروریزمی نیونه ته وه یی لانیکه م له ولاتانه که پا به ندن به پرهنسیپه دیموکراته کان، رابوه ستی ندریت. ریگامام پییده ن تۆزی باسی مه سه له ی تاکه که سی خۆمتان بۆ بکه م. پیموایه ئه و که سانه که به گوله ی مروفکوژه کان کوژان، ته نها قوریانی تروریزم نین. راسته ئه وان خۆشترین شتی خۆیان واتا ژیا نیان له ده سدا، به لام کاتی که مآلئاویان له م دنیا یه کرد، قوریانی دیکه یان به شوین خۆیاندا به جیه یشت، مه به ستم ئه و که سانه یه که شاهیدی ئه م دیوه زمه خۆیناوییه بوون و لێی رزگاریان بوو.

هه تا ماوه م شهوی نه و رووداوه له نه یلوولی ۱۹۹۲ له بیر ناکه م . به ماوهی سال و نیویک پیش له و رووداوه له گه ل کۆره ساواکه م له پاریس ده ژیا م و هیشتا هه ستم ده کرد له و ولاته غه ربیم . نیوه شه و به زړه ی ته له فون وه خه بهر هاتم و پیمیانوت خو شه ویسترین که سم واتا هاوسه ره که م ، هاوړتی خه م و شادییه کانم رویشته وه و ئیدی قه د ناگه پته وه .

نازانم ئایا ئیوه ده توانن هه ست به و هه موو خه م و خه فه ته بکه ن که پاش بیستنی نه و هه واله منی داگرت . به ناچار کۆره چوار سالانه که م که ته نها خو شه ویستنی بوو که بۆم به جی مابوو، له خه و هه لساند و له کاتیکیدا که نه مده توانی به سه ر ئیش و نازاره کانمدا زال بم، به گریان وه پیموت باوکی، قاره مانه خو شه ویسته که ی که بیتۆقره گرتن هه موو ئیواره یه ک چاوه پروانی ده کرد و له پشتی ده رکه وه گوئی له دهنگی ئاسانسۆره که بوو تا بگه پته وه و ده ست بکاته ملی، بۆ هه میشه چوو و قه د ناگه پته وه . له ولاتیکی غه ربیدا بووم، هیچ بنه ماله یا خزمیکم نه بوو تا خه م و خه فه ته کانمی له گه ل به ش بکه م یا گوئی بۆ هاواری ئیش و نازاره کانم بگریت . و امده زانی له هیچ شوینیکی نه م جیهانه جیگام نابیته وه . ته نها یه ک ئاواتم هه بوو، نه ویش نه وه بوو له قیامه تدا به دیداری هاوسه ره که م شاد بیمه وه، به لام پشتم به کۆره بچوکه که م (که به توندی منی له باوه ش ده گرت) و واتای خه باتی دوو رو دریزی هاوسه ره که م و هه روه ها یادی گه لی له دۆسته کانی که هیشتا بۆ نازادی خه بات ده که ن، نه ستور بوو . به خۆم وت ده بی هه موو کاتیک و له هه موو شوینیک که بۆم ده کریت شایه تی بده م و به توندی ئیدانه ی تروریزم بکه م .

جه نابی سه روک، خو شک و برایانی به پیز

هه روه ها که ده زانن زۆر زه حمه ته که بتوانم باسی نه و نه هامه تیانه تان بۆ بکه م که نه و کاته و دوا به دوای نه وه به سه رمندا هات . خه م و خه فه ته کانم نه وه نده زۆن که ناتوانم بیان نه یتمه سه ر کاغه ز . له ده سدانی خو شه ویسترین که سم، برینیکی نه وه نده قولی له ناخمدادروست کردوه که قه د ساریژ نابیت . بیره وه ربیه کانم به رده وام دینه وه یادم و ده مگه پینه وه بۆ رابردوو .

هه موو سه رله به يانپه ک دلخوشي خو م ده دم و هانی خو م ده دم دريژه به
خه با ته که م بده م بو نه وهی تروريزم به سه رکه وتنه به رده وامه کانی پشتنه ستوور نه بيت
و به مه رگی نازادی دلخوش نه بيت.

روژيکیان کوپه نوسالنه که م لي می پرسی:

" دایه، چو ن باو کم که يه کئ له قاره مانانی گه له که مان بوو، نه وهنده به ئاسانی
کوژرا؟".

منیش پیموت:

"باش گوپیگره، باوکت و هاوپیکانی کوردگه ليکی ئاشتیخواز، دادپه روه ريخواز و
ديموکراسیخواز بوون به لام دوژمنه کانیان دانیان به مافی ژيانی نه واندا نه ده نا و
ترسنوکانه خویان له تاریکیدا هه شاردا و بوسه یان بو قوربانپه کانیان داناو له
کاتیکیدا که قه د چاوه پروانیان نه ده کرد، کوشتنی."

پاشان نه وه م به کوپه که م وت:

"مروقه کان ده بی فیرین يه کتریان خوش بویت و ریز له يه کدی بگرن. به لام هه تا
کاتیکی که ئیمه ی کورد ريگامان پینه دریت له نازادیدا بژین و هه ناسه بکیشین و هه تا
کاتیکی که مافه بنه په تییه کانمان و شووناسه کولتووری و سیاسیه که مان به فهرمی
نه ناسریت، سوورین له سه ر خه با ته که مان".

بژی کوردستان

ویتهی ههندی له به لگه نامه کان

REPRODUCED AT THE NATIONAL ARCHIVES

DECLASSIFIED
Authority 969003
By [Signature] Date 7/1/00

DECLASSIFIED
PA/HO Department of State
E.O. 12958, as amended
June 21, 2006

DEPT. DISTRIBUTION
ORIGIN/ACTION
NEA-8

DEPARTMENT OF STATE
AIRGRAM

APR 13 1971

Original to be Filed in _____ Decentralized Files.

FILE DESIGNATION
PAS 222
NO.

HANDLING/NO. 10

TO : Department of State

INFO : AMMAN, ANKARA, JIDDA, LONDON, TEHRAN, USUN

FROM : Amembassy BEIRUT

DATE: July 16, 1971

SUBJECT : Request from Mustafa Barzani for Clandestine Contact with USG

REF : LINDIS

SUGGESTED DISTRIBUTION

5/5
10

AGR COM PRS INT
LAB TAR TR KMB
AIR ARMY NAVY DSO
USIA NEA CIA
1 1 10

POST-ROUTING

AD/PE
DCM
POL
ECON
CONS
ADM
AID
USIS

File C
Action Taken:

SUMMARY

Zayid Uthman, believed to be a close associate of Iraqi Kurdish leader Mustafa Barzani, has conveyed to Embassy Beirut a purported request from Barzani for clandestine talks between representatives of his faction and representatives of the U.S. Government. Barzani is reportedly interested in investigating the possibility of U.S. support for a Kurdish-Arab insurrection against the Iraqi regime. Uthman was told that it is U.S. policy not to become involved in internal struggles of foreign countries. After two weeks in London with his family, Uthman intends to return via Beirut and may call at the Embassy to see if the U.S. position has changed.

Message from Mustafa Barzani

Zayid Uthman, a Barzani Kurd, called at the Embassy July 8 to convey what he said was a message from Mustafa Barzani to the U.S. Government. Uthman began by saying that Barzani's dream is cooperation with the United States.

Group 2
Exempted from Automatic Downgrading

~~SECRET/SENSITIVE~~

DECLASSIFIED in Part
PA/HO Department of State
E.O. 12958, as amended
June 21, 2006

10. The Director then asked [redacted] to provide [redacted] with the details of the Kurdish financial and military needs as quickly as possible so the United States Government could consider them promptly. Mr. Helms recognized that time is critical for the Kurds and that our Government would make every effort to decide what it could do and then provide such assistance as quickly as possible. He indicated that the United States Government's response would be conveyed to Mulla Barzani through [redacted] which we would arrange. Director Helms cautioned that it would be very difficult for the United States to provide military equipment directly to Kurdistan without American involvement becoming public knowledge. He suggested that we might have to consider channeling any such aid through the [redacted] or Iranian governments. The Director stipulated that secrecy would be an absolute requirement in this new relationship and that the relationship could indeed be soured by a failure to honor our need for such secrecy.

11. [redacted] responded that the Kurdish leadership understood our requirement for secrecy and was ready to carry out all arrangements exactly as desired by our side and to handle all of our aid and assistance exactly as we dictated. He noted as an indication of the good faith in this respect that only the Iranian Government was aware of the Kurdish visit to Washington. [redacted]

12. Colonel Kennedy expressed Dr. Kissinger's appreciation for the excellent presentation which gave us a clearer perception of the precarious position of Kurdistan and of its potential to play a role in the Middle East. He also commended [redacted] for an outstanding presentation on behalf of Mulla Barzani. The meeting then ended with an agreement that the visitors would meet further with [redacted] to provide the details to support their general presentation to the Director and Colonel Kennedy.

~~SECRET/SENSITIVE~~

~~SECRET/SENSITIVE~~

- 2 -

DECLASSIFIED in Part
PA/HO, Department of State
E.O. 12958, as amended
Date: 6/6/2006

5. In the financial subsidy category, it is recommended that we provide Barzani with [REDACTED] -- \$3 million over one year's time. [REDACTED]

[REDACTED] Both Barzani and the Shah would, however, be witting of our contribution. While this figure is in some ways arbitrary, it is arrived at in the conviction that (a) at least half the total should be borne by Iran, whose equities as neighbor to Iraq are particularly high, and (b) the balance might well be split [REDACTED].

6. In the category of ordnance assistance, the Agency now has in stock the additional arms and ammunition required by the Kurds. This ordnance is of either non-attributable, foreign manufacture or of US manufacture normally stocked by Iraq or Iran, except for artillery (ground and anti-aircraft) and tanks, which we should probably not in any event undertake to supply. [REDACTED]

[REDACTED] Thus the total cost of ordnance support is \$2,004,190, exclusive of shipping charges. Transportation costs, [REDACTED] would be additional.

7. It is recognized that the transportation problem will be considerable. Since it is our recommendation that the ordnance be delivered [REDACTED] and thus covered by the Iranians, the feasibility and security of shipment and reception in Tehran, plus the problems of onward transport by the Iranians to Iraqi Kurdistan cannot be definitely determined without detailed exploratory consultations with a highly select few [REDACTED]

~~SECRET/SENSITIVE~~

~~TOP SECRET~~

-2-

-- Inform 40 Committee principals only -- Johnson, Rush, the Chairman JCS and Helms -- but avoid any paper work and tell them that the President wants this done.

Recommendation:

I think we should pursue the latter course in the event something blows and we could insist that established procedures were followed. Furthermore, I doubt very much that the operation can be conducted without its surfacing in official channels at some point.

If you agree, I will have this converted to a memorandum to the President for your approval and advise him that we are instructing the principals only of his decision and move with CIA and OMB, to get the action accomplished.

Approve H Disapprove

Attachments

*Let it down and make by hand
man & principals*

H

~~TOP SECRET~~

DECLASSIFIED in Part
PA/HO, Department of State
E.O. 12958, as amended
Date: 6/6/2006

MEMORANDUM

THE WHITE HOUSE
WASHINGTON

July 28, 1972

see note
p. 2

MEMORANDUM FOR: HENRY A. KISSINGER

FROM: AL HAIG

SUBJECT: Kurdish Problem

Attached is a memorandum prepared by Helms which outlines the results of his and Kennedy's discussions with the Kurdish representatives and contains a proposal for U.S. action. The proposal provides for two categories of assistance to Barzani:

-- Financial and Munitions.

-- On the Financial side, the proposal would provide, in addition to contributions from Iran, [REDACTED] \$3 million from the U.S. over one year. Helms would furnish this [REDACTED] but with the full knowledge of the Shah and Barzani.

-- With respect to munitions, the U.S. would supply roughly \$2 million in supplies (exclusive of transportation costs). The ordnance would be delivered [REDACTED] to Iran for turnover to the Kurds. Details on costing are at Enclosure 3 of the attached memorandum.

Helms and Kennedy both favor support for Barzani. A case could be made that it is more important than ever due to the recent events in Egypt which will probably result in more intense Soviet efforts in Iraq. At the same time, sensitivity increases immeasurably in the light of Soviet paranoia resulting from events in Egypt.

Procedurally, we have two options:

-- Circumvent the 40 Committee and go directly by memorandum to the President and then deal solely with OMB and Helms, or

SENSITIVE

DECLASSIFIED in Part
PA/HO, Department of State
E.O. 12958, as amended
Date: 6/6/2004

SANITIZED COPY

~~SECRET/NO FOREIGN DISSEM~~

- iv -

Barzani's expense. If he does not fight, Barzani's personal leadership is likely to be gradually eroded by such tactics. Time is also against him (he is 69 years old, though still vigorous); so is the fact that his war-weary followers may be reluctant to take up arms again so soon after the long, wearing struggle of the 1960's.

Chances look better than even, however, that Mulla Mustafa will find sufficient outside support to renew his insurgency. If he does, he cannot look forward to more than holding his own in his mountain fastness. The added strain of another Kurdish war could bring down the unpopular Ba'th government. However, the Kurds probably would not be able to determine the composition of the next regime. Nor would any likely Iraqi successors be more stable, stronger, or very much less dependent on the USSR than the present government.

Mulla Mustafa
al-Barzani

A "Marshal" in the USSR.

A later photo.

~~SECRET/NO FOREIGN DISSEM~~

SANITIZED COPY

[P12001-24/5 p.9 of 14]

~~SECRET/SENSITIVE~~

ATTACHMENT B

18 July 1972

DECLASSIFIED in Part
PA/HO, Department of State
E.O. 12958, as amended
Date: 6/6/2006

PROSPECTS AND PROBLEMS OF ASSISTANCE TO THE KURDS

The following is a preliminary estimate which sets forth in detail considerations relevant to covert USG support to the Iraqi Kurds under the leadership of Mulla Mustafa Barzani.

SUMMARY:

1. It is clearly in the interest of the USG and its friends and allies in the area that the present Iraqi regime be kept off balance, or even overthrown if that can be done without escalating hostilities on the international level. The most effective and secure means to achieve this end will be to furnish appropriate support to Barzani and the Kurds to enable them to maintain their resistance to the regime. The regime, despotic internally, is aggressively hostile in its intentions toward Iran, Kuwait, Jordan, Saudi Arabia, and the newly-formed Federation of Arab Emirates. The danger Iraqi hostility poses has become an increasingly significant factor in the area because of the steadily deepening Soviet support for Iraq, now institutionalized in the Soviet-Iraqi treaty of friendship and cooperation signed 9 April 1972. Soviet awareness of the threat Kurdish opposition represents to the Iraqi regime has been reflected recently in increased Soviet and East German pressure on Barzani to join the National Charter Front sponsored by the Soviets and the regime. Both the regime and the Soviets appreciate that if the Iraqi Army must be mobilized and redeployed for a renewed campaign against the Kurds, it is likely to become less subject to regime control, and the regime's capabilities for action against its neighbors will be reduced. Nonetheless, there are current indications that the regime may itself be preparing to take the military initiative against

WARNING NOTICE
SENSITIVE INTELLIGENCE SOURCES
AND METHODS INVOLVED

EXEMPT FROM AUTOMATIC DECLASSIFICATION SCHEDULE
DATE 6/11/2013 BY 60322
EX (1) (2) (3) (4) (Exempt from automatic declassification)

Automatically declassified
on approval of Director

~~SECRET/SENSITIVE~~

CLASSIFIED BY 0001

18 July 1972

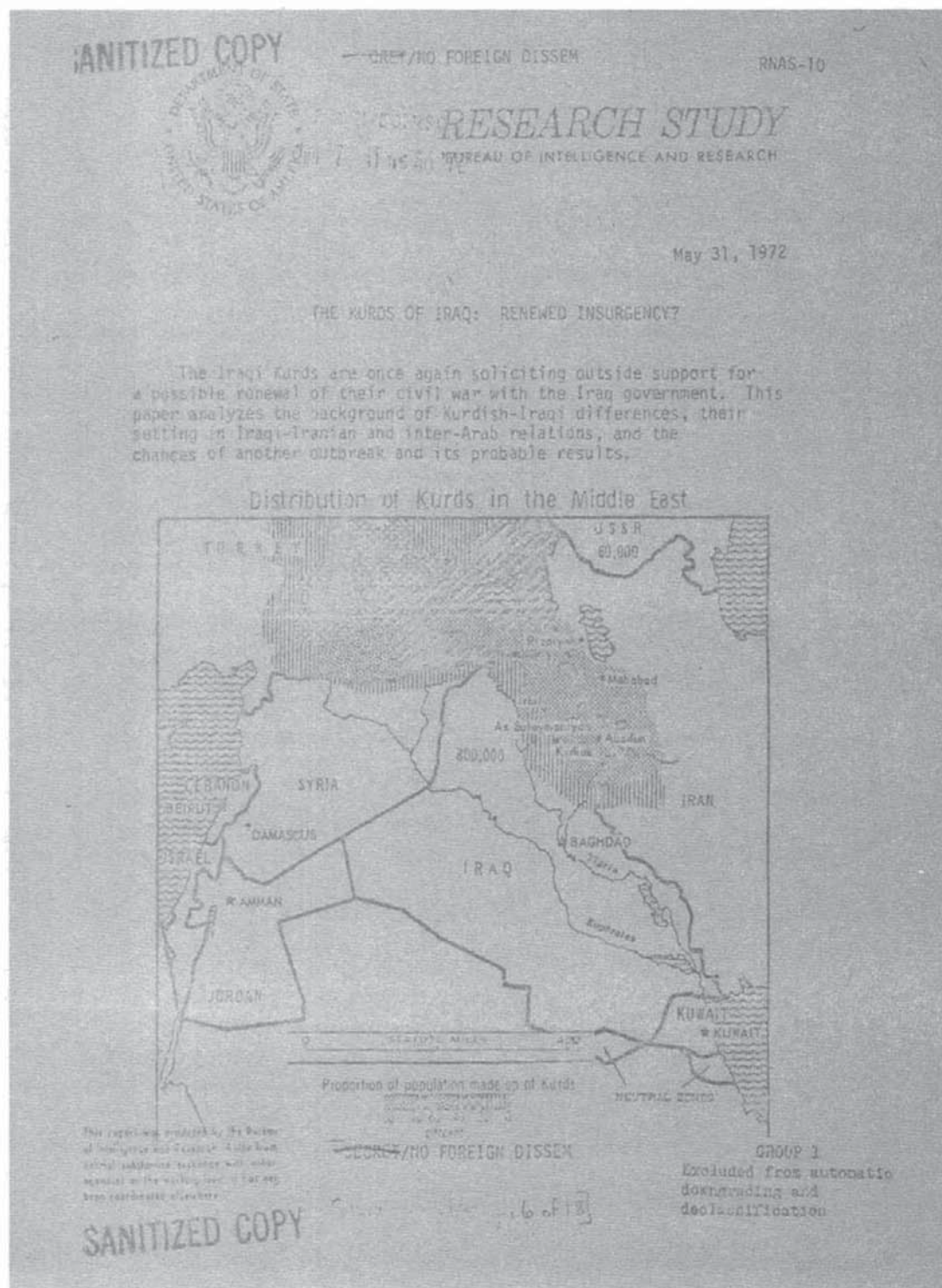
SUBJECT: Assistance to Iraqi Kurdish Leader,
Mulla Mustafa Barzani

1. This memorandum describes a proposal for covert assistance to the Iraqi Kurdish leader, Mulla Mustafa Barzani. Attached are the following: (1) an inventory of the proposed ordnance for the Kurds (Attachment A) and (2) an estimate of the situation entitled Prospects and Problems of Assistance to the Kurds (Attachment B).
2. Material assistance required by Mulla Mustafa Barzani to continue resistance to the Ba'ith regime in Baghdad falls into two main categories, (a) financial and (b) ordnance.
3. With regard to financial assistance, our intelligence has consistently placed the yearly requirement for financing the Pish Mirga (Barzani's guerrilla army), with a strength of 25,000, at approximately \$18 million. While Barzani's recent emissaries placed their total annual requirements at \$60 million, this figure envisioned a full-scale military offensive involving 60,000 troops and included the cost of a government infrastructure and certain social services to the Kurdish population. It is not recommended that we encourage or support such an ambitious, highly provocative, and probably impractical scale of activity, which would exceed the limits of covert capability.
4. Of the \$18 million required for guerrilla warfare of an essentially defensive nature, we have indications that Iran may be prepared to fund half this sum, or \$9 million. [REDACTED]

(unless impossible, insert date or event)

~~SECRET/SENSITIVE~~

WARNING POLICE
SUBJECT: GEORGE J. GEORGES
60 D. M. C. R. - R. V. D.

SANITIZED COPY

6-26 *with me in light we diverged.*
Haynes - San. div. collection

ACTION
Outside System
No number

June 7, 1972

~~SECRET/SENSITIVE~~

MEMORANDUM FOR: DR. KISSINGER

FROM: HAROLD H. SAUNDERS

SUBJECT: Message from Shah on Kurds

[REDACTED] the following message to you from the Shah on the basis of his talk with you in Tehran on the Kurdish situation:

The Shah believes you should talk personally with two Kurdish representatives of Mullah Mustafah Barzani who will be travelling to the US shortly. After you study their problem, the Shah 'expects' you to share with him your views on the discussion. Given current Iraqi policies, the Shah believes the Kurds should be protected from Communist influence and prevented from following the same policies as those of the Iraqi government.

[REDACTED]

The two emissaries will be Loris Barzani, son of the Kurdish leader, and Mahmoud Uthman, often used as a Kurdish emissary.

The issue in your seeing these fellows is the possibility that they will use their call on you to claim US support. Even if we were to decide to help them, I would assume we would want our hand to be hidden.

The balance is fairly fine on the question of whether we should support the Kurds.

The principal arguments for supporting them are:

-- To permit or encourage them to remain a source of instability in Iraq, thwarting the Soviet effort to promote a national unity government as a sounder base for the Soviet position.

-- The [REDACTED] and the [REDACTED] have intermittently over time supported the Kurds as a means of tying down Iraqi forces at home, and their security is our interest. In addition, there is now the prospect of active Iraqi meddling down the Gulf which domestic

~~SECRET/SENSITIVE~~

DECLASSIFIED
E.O. 11652, as amended, Sect 3.5
DATE 01-27-95 BY SP-5 (b)(1)(b) (b)(7)(D) (b)(7)(F) (b)(7)(G) (b)(7)(H) (b)(7)(I) (b)(7)(J) (b)(7)(K) (b)(7)(L) (b)(7)(M) (b)(7)(N) (b)(7)(O) (b)(7)(P) (b)(7)(Q) (b)(7)(R) (b)(7)(S) (b)(7)(T) (b)(7)(U) (b)(7)(V) (b)(7)(W) (b)(7)(X) (b)(7)(Y) (b)(7)(Z) (b)(7)(AA) (b)(7)(AB) (b)(7)(AC) (b)(7)(AD) (b)(7)(AE) (b)(7)(AF) (b)(7)(AG) (b)(7)(AH) (b)(7)(AI) (b)(7)(AJ) (b)(7)(AK) (b)(7)(AL) (b)(7)(AM) (b)(7)(AN) (b)(7)(AO) (b)(7)(AP) (b)(7)(AQ) (b)(7)(AR) (b)(7)(AS) (b)(7)(AT) (b)(7)(AU) (b)(7)(AV) (b)(7)(AW) (b)(7)(AX) (b)(7)(AY) (b)(7)(AZ) (b)(7)(BA) (b)(7)(BB) (b)(7)(BC) (b)(7)(BD) (b)(7)(BE) (b)(7)(BF) (b)(7)(BG) (b)(7)(BH) (b)(7)(BI) (b)(7)(BJ) (b)(7)(BK) (b)(7)(BL) (b)(7)(BM) (b)(7)(BN) (b)(7)(BO) (b)(7)(BP) (b)(7)(BQ) (b)(7)(BR) (b)(7)(BS) (b)(7)(BT) (b)(7)(BU) (b)(7)(BV) (b)(7)(BW) (b)(7)(BX) (b)(7)(BY) (b)(7)(BZ) (b)(7)(CA) (b)(7)(CB) (b)(7)(CC) (b)(7)(CD) (b)(7)(CE) (b)(7)(CF) (b)(7)(CG) (b)(7)(CH) (b)(7)(CI) (b)(7)(CJ) (b)(7)(CK) (b)(7)(CL) (b)(7)(CM) (b)(7)(CN) (b)(7)(CO) (b)(7)(CP) (b)(7)(CQ) (b)(7)(CR) (b)(7)(CS) (b)(7)(CT) (b)(7)(CU) (b)(7)(CV) (b)(7)(CW) (b)(7)(CX) (b)(7)(CY) (b)(7)(CZ) (b)(7)(DA) (b)(7)(DB) (b)(7)(DC) (b)(7)(DD) (b)(7)(DE) (b)(7)(DF) (b)(7)(DG) (b)(7)(DH) (b)(7)(DI) (b)(7)(DJ) (b)(7)(DK) (b)(7)(DL) (b)(7)(DM) (b)(7)(DN) (b)(7)(DO) (b)(7)(DP) (b)(7)(DQ) (b)(7)(DR) (b)(7)(DS) (b)(7)(DT) (b)(7)(DU) (b)(7)(DV) (b)(7)(DW) (b)(7)(DX) (b)(7)(DY) (b)(7)(DZ) (b)(7)(EA) (b)(7)(EB) (b)(7)(EC) (b)(7)(ED) (b)(7)(EE) (b)(7)(EF) (b)(7)(EG) (b)(7)(EH) (b)(7)(EI) (b)(7)(EJ) (b)(7)(EK) (b)(7)(EL) (b)(7)(EM) (b)(7)(EN) (b)(7)(EO) (b)(7)(EP) (b)(7)(EQ) (b)(7)(ER) (b)(7)(ES) (b)(7)(ET) (b)(7)(EU) (b)(7)(EV) (b)(7)(EW) (b)(7)(EX) (b)(7)(EY) (b)(7)(EZ) (b)(7)(FA) (b)(7)(FB) (b)(7)(FC) (b)(7)(FD) (b)(7)(FE) (b)(7)(FF) (b)(7)(FG) (b)(7)(FH) (b)(7)(FI) (b)(7)(FJ) (b)(7)(FK) (b)(7)(FL) (b)(7)(FM) (b)(7)(FN) (b)(7)(FO) (b)(7)(FP) (b)(7)(FQ) (b)(7)(FR) (b)(7)(FS) (b)(7)(FT) (b)(7)(FU) (b)(7)(FV) (b)(7)(FW) (b)(7)(FX) (b)(7)(FY) (b)(7)(FZ) (b)(7)(GA) (b)(7)(GB) (b)(7)(GC) (b)(7)(GD) (b)(7)(GE) (b)(7)(GF) (b)(7)(GG) (b)(7)(GH) (b)(7)(GI) (b)(7)(GJ) (b)(7)(GK) (b)(7)(GL) (b)(7)(GM) (b)(7)(GN) (b)(7)(GO) (b)(7)(GP) (b)(7)(GQ) (b)(7)(GR) (b)(7)(GS) (b)(7)(GT) (b)(7)(GU) (b)(7)(GV) (b)(7)(GW) (b)(7)(GX) (b)(7)(GY) (b)(7)(GZ) (b)(7)(HA) (b)(7)(HB) (b)(7)(HC) (b)(7)(HD) (b)(7)(HE) (b)(7)(HF) (b)(7)(HG) (b)(7)(HH) (b)(7)(HI) (b)(7)(HJ) (b)(7)(HK) (b)(7)(HL) (b)(7)(HM) (b)(7)(HN) (b)(7)(HO) (b)(7)(HP) (b)(7)(HQ) (b)(7)(HR) (b)(7)(HS) (b)(7)(HT) (b)(7)(HU) (b)(7)(HV) (b)(7)(HW) (b)(7)(HX) (b)(7)(HY) (b)(7)(HZ) (b)(7)(IA) (b)(7)(IB) (b)(7)(IC) (b)(7)(ID) (b)(7)(IE) (b)(7)(IF) (b)(7)(IG) (b)(7)(IH) (b)(7)(II) (b)(7)(IJ) (b)(7)(IK) (b)(7)(IL) (b)(7)(IM) (b)(7)(IN) (b)(7)(IO) (b)(7)(IP) (b)(7)(IQ) (b)(7)(IR) (b)(7)(IS) (b)(7)(IT) (b)(7)(IU) (b)(7)(IV) (b)(7)(IW) (b)(7)(IX) (b)(7)(IY) (b)(7)(IZ) (b)(7)(JA) (b)(7)(JB) (b)(7)(JC) (b)(7)(JD) (b)(7)(JE) (b)(7)(JF) (b)(7)(JG) (b)(7)(JH) (b)(7)(JI) (b)(7)(JJ) (b)(7)(JK) (b)(7)(JL) (b)(7)(JM) (b)(7)(JN) (b)(7)(JO) (b)(7)(JP) (b)(7)(JQ) (b)(7)(JR) (b)(7)(JS) (b)(7)(JT) (b)(7)(JU) (b)(7)(JV) (b)(7)(JW) (b)(7)(JX) (b)(7)(JY) (b)(7)(JZ) (b)(7)(KA) (b)(7)(KB) (b)(7)(KC) (b)(7)(KD) (b)(7)(KE) (b)(7)(KF) (b)(7)(KG) (b)(7)(KH) (b)(7)(KI) (b)(7)(KJ) (b)(7)(KL) (b)(7)(KM) (b)(7)(KN) (b)(7)(KO) (b)(7)(KP) (b)(7)(KQ) (b)(7)(KR) (b)(7)(KS) (b)(7)(KT) (b)(7)(KU) (b)(7)(KV) (b)(7)(KW) (b)(7)(KX) (b)(7)(KY) (b)(7)(KZ) (b)(7)(LA) (b)(7)(LB) (b)(7)(LC) (b)(7)(LD) (b)(7)(LE) (b)(7)(LF) (b)(7)(LG) (b)(7)(LH) (b)(7)(LI) (b)(7)(LJ) (b)(7)(LK) (b)(7)(LL) (b)(7)(LM) (b)(7)(LN) (b)(7)(LO) (b)(7)(LP) (b)(7)(LQ) (b)(7)(LR) (b)(7)(LS) (b)(7)(LT) (b)(7)(LU) (b)(7)(LV) (b)(7)(LW) (b)(7)(LX) (b)(7)(LY) (b)(7)(LZ) (b)(7)(MA) (b)(7)(MB) (b)(7)(MC) (b)(7)(MD) (b)(7)(ME) (b)(7)(MF) (b)(7)(MG) (b)(7)(MH) (b)(7)(MI) (b)(7)(MJ) (b)(7)(MK) (b)(7)(ML) (b)(7)(MN) (b)(7)(MO) (b)(7)(MP) (b)(7)(MQ) (b)(7)(MR) (b)(7)(MS) (b)(7)(MT) (b)(7)(MU) (b)(7)(MV) (b)(7)(MW) (b)(7)(MX) (b)(7)(MY) (b)(7)(MZ) (b)(7)(NA) (b)(7)(NB) (b)(7)(NC) (b)(7)(ND) (b)(7)(NE) (b)(7)(NF) (b)(7)(NG) (b)(7)(NH) (b)(7)(NI) (b)(7)(NJ) (b)(7)(NK) (b)(7)(NL) (b)(7)(NM) (b)(7)(NN) (b)(7)(NO) (b)(7)(NP) (b)(7)(NQ) (b)(7)(NR) (b)(7)(NS) (b)(7)(NT) (b)(7)(NU) (b)(7)(NV) (b)(7)(NW) (b)(7)(NX) (b)(7)(NY) (b)(7)(NZ) (b)(7)(OA) (b)(7)(OB) (b)(7)(OC) (b)(7)(OD) (b)(7)(OE) (b)(7)(OF) (b)(7)(OG) (b)(7)(OH) (b)(7)(OI) (b)(7)(OJ) (b)(7)(OK) (b)(7)(OL) (b)(7)(OM) (b)(7)(ON) (b)(7)(OO) (b)(7)(OP) (b)(7)(OQ) (b)(7)(OR) (b)(7)(OS) (b)(7)(OT) (b)(7)(OU) (b)(7)(OV) (b)(7)(OW) (b)(7)(OX) (b)(7)(OY) (b)(7)(OZ) (b)(7)(PA) (b)(7)(PB) (b)(7)(PC) (b)(7)(PD) (b)(7)(PE) (b)(7)(PF) (b)(7)(PG) (b)(7)(PH) (b)(7)(PI) (b)(7)(PJ) (b)(7)(PK) (b)(7)(PL) (b)(7)(PM) (b)(7)(PN) (b)(7)(PO) (b)(7)(PP) (b)(7)(PQ) (b)(7)(PR) (b)(7)(PS) (b)(7)(PT) (b)(7)(PU) (b)(7)(PV) (b)(7)(PW) (b)(7)(PX) (b)(7)(PY) (b)(7)(PZ) (b)(7)(QA) (b)(7)(QB) (b)(7)(QC) (b)(7)(QD) (b)(7)(QE) (b)(7)(QF) (b)(7)(QG) (b)(7)(QH) (b)(7)(QI) (b)(7)(QJ) (b)(7)(QK) (b)(7)(QL) (b)(7)(QM) (b)(7)(QN) (b)(7)(QO) (b)(7)(QP) (b)(7)(QQ) (b)(7)(QR) (b)(7)(QS) (b)(7)(QT) (b)(7)(QU) (b)(7)(QV) (b)(7)(QW) (b)(7)(QX) (b)(7)(QY) (b)(7)(QZ) (b)(7)(RA) (b)(7)(RB) (b)(7)(RC) (b)(7)(RD) (b)(7)(RE) (b)(7)(RF) (b)(7)(RG) (b)(7)(RH) (b)(7)(RI) (b)(7)(RJ) (b)(7)(RK) (b)(7)(RL) (b)(7)(RM) (b)(7)(RN) (b)(7)(RO) (b)(7)(RP) (b)(7)(RQ) (b)(7)(RR) (b)(7)(RS) (b)(7)(RT) (b)(7)(RU) (b)(7)(RV) (b)(7)(RW) (b)(7)(RX) (b)(7)(RY) (b)(7)(RZ) (b)(7)(SA) (b)(7)(SB) (b)(7)(SC) (b)(7)(SD) (b)(7)(SE) (b)(7)(SF) (b)(7)(SG) (b)(7)(SH) (b)(7)(SI) (b)(7)(SJ) (b)(7)(SK) (b)(7)(SL) (b)(7)(SM) (b)(7)(SN) (b)(7)(SO) (b)(7)(SP) (b)(7)(SQ) (b)(7)(SR) (b)(7)(SS) (b)(7)(ST) (b)(7)(SU) (b)(7)(SV) (b)(7)(SW) (b)(7)(SX) (b)(7)(SY) (b)(7)(SZ) (b)(7)(TA) (b)(7)(TB) (b)(7)(TC) (b)(7)(TD) (b)(7)(TE) (b)(7)(TF) (b)(7)(TG) (b)(7)(TH) (b)(7)(TI) (b)(7)(TJ) (b)(7)(TK) (b)(7)(TL) (b)(7)(TM) (b)(7)(TN) (b)(7)(TO) (b)(7)(TP) (b)(7)(TQ) (b)(7)(TR) (b)(7)(TS) (b)(7)(TT) (b)(7)(TU) (b)(7)(TV) (b)(7)(TW) (b)(7)(TX) (b)(7)(TY) (b)(7)(TZ) (b)(7)(UA) (b)(7)(UB) (b)(7)(UC) (b)(7)(UD) (b)(7)(UE) (b)(7)(UF) (b)(7)(UG) (b)(7)(UH) (b)(7)(UI) (b)(7)(UJ) (b)(7)(UK) (b)(7)(UL) (b)(7)(UM) (b)(7)(UN) (b)(7)(UO) (b)(7)(UP) (b)(7)(UQ) (b)(7)(UR) (b)(7)(US) (b)(7)(UT) (b)(7)(UU) (b)(7)(UV) (b)(7)(UW) (b)(7)(UX) (b)(7)(UY) (b)(7)(UZ) (b)(7)(VA) (b)(7)(VB) (b)(7)(VC) (b)(7)(VD) (b)(7)(VE) (b)(7)(VF) (b)(7)(VG) (b)(7)(VH) (b)(7)(VI) (b)(7)(VJ) (b)(7)(VK) (b)(7)(VL) (b)(7)(VM) (b)(7)(VN) (b)(7)(VO) (b)(7)(VP) (b)(7)(VQ) (b)(7)(VR) (b)(7)(VS) (b)(7)(VT) (b)(7)(VU) (b)(7)(VV) (b)(7)(VW) (b)(7)(VX) (b)(7)(VY) (b)(7)(VZ) (b)(7)(WA) (b)(7)(WB) (b)(7)(WC) (b)(7)(WD) (b)(7)(WE) (b)(7)(WF) (b)(7)(WG) (b)(7)(WH) (b)(7)(WI) (b)(7)(WJ) (b)(7)(WK) (b)(7)(WL) (b)(7)(WM) (b)(7)(WN) (b)(7)(WO) (b)(7)(WP) (b)(7)(WQ) (b)(7)(WR) (b)(7)(WS) (b)(7)(WT) (b)(7)(WU) (b)(7)(WV) (b)(7)(WW) (b)(7)(WX) (b)(7)(WY) (b)(7)(WZ) (b)(7)(XA) (b)(7)(XB) (b)(7)(XC) (b)(7)(XD) (b)(7)(XE) (b)(7)(XF) (b)(7)(XG) (b)(7)(XH) (b)(7)(XI) (b)(7)(XJ) (b)(7)(XK) (b)(7)(XL) (b)(7)(XM) (b)(7)(XN) (b)(7)(XO) (b)(7)(XP) (b)(7)(XQ) (b)(7)(XR) (b)(7)(XS) (b)(7)(XT) (b)(7)(XU) (b)(7)(XV) (b)(7)(XW) (b)(7)(XX) (b)(7)(XY) (b)(7)(XZ) (b)(7)(YA) (b)(7)(YB) (b)(7)(YC) (b)(7)(YD) (b)(7)(YE) (b)(7)(YF) (b)(7)(YG) (b)(7)(YH) (b)(7)(YI) (b)(7)(YJ) (b)(7)(YK) (b)(7)(YL) (b)(7)(YM) (b)(7)(YN) (b)(7)(YO) (b)(7)(YP) (b)(7)(YQ) (b)(7)(YR) (b)(7)(YS) (b)(7)(YT) (b)(7)(YU) (b)(7)(YV) (b)(7)(YW) (b)(7)(YX) (b)(7)(YY) (b)(7)(YZ) (b)(7)(ZA) (b)(7)(ZB) (b)(7)(ZC) (b)(7)(ZD) (b)(7)(ZE) (b)(7)(ZF) (b)(7)(ZG) (b)(7)(ZH) (b)(7)(ZI) (b)(7)(ZJ) (b)(7)(ZK) (b)(7)(ZL) (b)(7)(ZM) (b)(7)(ZN) (b)(7)(ZO) (b)(7)(ZP) (b)(7)(ZQ) (b)(7)(ZR) (b)(7)(ZS) (b)(7)(ZT) (b)(7)(ZU) (b)(7)(ZV) (b)(7)(ZW) (b)(7)(ZX) (b)(7)(ZY) (b)(7)(ZZ)

SANITIZED COPY
(2) of 187

DECLASSIFIED in Part
PA/HO Department of State
E.O. 12958, as amended
June 21, 2006

~~SECRET/SENSITIVE~~

Barzani, in turn, looks forward to visiting the United States whenever political conditions would so permit. [redacted] stressed that in return for the American assistance requested above, Mulla Barzani was prepared to commit his movement and his fighting forces to the policies of the United States Government. [redacted] added that prior to their departure from Washington, he and [redacted] would provide the background and details for their requests to [redacted] (see attachments).

6. [redacted] completed his presentation by saying that he felt Mulla Barzani's concerns and requests above were very relative to President Nixon's reference in his press conference of 29 June to the threat to world peace represented by Soviet adventures in the Middle East. [redacted] said that the current Soviet-Iraqi effort to control Kurdistan would be the final chapter in the Soviet adventure of turning Iraq into a satellite state, which in turn would threaten American interests in the Middle East.

7. [redacted] noted that he and [redacted] carried with them a tiger skin from Kurdistan as a gift for President Nixon from Mulla Barzani. He said he would send this gift to the Director to forward to the President on behalf of the Kurdish leader. He closed by saying that Mulla Barzani hoped that the arrival of his representatives in Washington so close to America's celebration of its independence on 4 July would encourage the United States Government to respond positively to this Kurdish appeal for assistance in maintaining Kurdish independence.

8. Director Helms thanked [redacted] for their visit to Washington and commended [redacted] for his most able presentation of the position and requirements of the Kurdish people and their leadership. He said that he and Colonel Kennedy have been authorized by Dr. Kissinger to express the sympathy of the United States Government for the Kurdish movement under Mulla Barzani. Mr. Helms noted that the very presence of the Kurdish representatives in his office was proof of our position and readiness to consider their requests for assistance. The Director said that the United States Government desires to continue the relationship with the Kurdish movement which had been officially initiated by the presentation of [redacted]

9. [redacted]

~~SECRET/SENSITIVE~~

SANITIZED COPY

~~SECRET/SENSITIVE~~

- 2 -

instability would help weaken.

-- The [REDACTED] may be able to relate the Kurdish efforts to contacts they have among Iraqi military dissidents who might overthrow the government that signed the treaty with the USSR.

SANITIZED

3.3(b)(1)(b)

The principal arguments against our supporting the Kurds are:

-- We would be committing ourselves to a guerrilla effort, the greatest success of which could be a standoff with the government in Baghdad and preservation of Kurdish autonomy. If the battle turned against the Kurds, we would have neither the assets nor the interest to provide decisive support.

-- The financial resources are really available in [REDACTED]. This is one case where the US should consult with the regional countries which it is already supporting in a variety of ways and tell them straightforwardly that we feel this should be a regional effort rather than one for which we would provide direct support.

SANITIZED

3.3(b)(1)(b)

-- One would have to consider the implications of supporting the Kurds in the context of the Moscow summit talks. Since the Soviets have made an effort recently to persuade the Kurds to join the Ba'ath Party in a national unity government in Baghdad, support for the Kurds would be a direct counter-Soviet move.

SANITIZED

3.3(b)(1)(b)

US policy for some time has been to avoid involvement in Kurdish affairs.

[REDACTED] The response was to reiterate the line that we are not involved. State's practice has been to receive travelling Kurds at the desk level.

SANITIZED

3.3(b)(1)(b)

~~SECRET/SENSITIVE~~

(p. 11-11/5 p. 205 19)

SANITIZED COPY

-15-

~~SECRET/SENSITIVE~~

Kurdish Factionalism:

47. The Kurds of Iraq are far from being united in support of Mulla Mustafa Barzani. Deep factional cleavages rooted in tribal, political and social conflicts divide the Kurds into competing and mutually hostile groups. This situation poses problems of effectiveness and especially of security in any program to provide assistance to Barzani.

48. Barzani has played the preeminent role in Kurdish efforts to gain autonomy within Iraq. He was the leader of the Kurdish revolt of 1943 and the military commander of Ghazi Muhammad's "Mahabad Republic" on Iranian soil in 1946. He has led the Kurdish military effort against the Baghdad government since 1961. He has become not only a Kurdish leader, but a world figure.

49. Within the Kurdish movement, however, there are many counter-currents which have limited Barzani's attempts to unify Kurdish efforts. These currents are likely to endure and continue to weaken Kurdish military and political initiatives.

50. The most fundamental sources of division lie in traditional tribal rivalries. Barzani himself is not a tribal leader, but a religious one, a Mulla. His "Barzani" followers are not, strictly speaking, a tribe, but Kurds who inhabit the Barzan region of Northeastern Iraq and who follow Barzani. Several important Kurdish tribes have opposed him actively, and others have passively refused to support or oppose him. The Baghdad government under Qasim and his successors was able to pit elements of the Zibari, Harki, and Baradost tribes against Barzani. Qasim even organized a Kurdish cavalry unit,

DECLASSIFIED in Part
PA/HO, Department of State
E.O. 12958, as amended
Date: 6/6/2006

~~SECRET/SENSITIVE~~

NLWP, NSC Files,
Kissinger Office Files
CF, ME, Box 138 [W/a]
HAK Box 138
Folder 1

~~SECRET/SENSITIVE~~

DECLASSIFIED in Part
PA/HO Department of State
E.O. 12958, as amended
June 21, 2006

15 JUL 1972

MEMORANDUM OF CONVERSATION

SUBJECT: Washington Meetings with Kurdish Representatives

1. Through arrangements made by the Shah of Iran, [redacted], personal representatives of Kurdish leader Mulla Mustafa Barzani, met on 30 June 1972 with Director Helms, Colonel Richard Kennedy, and CIA officer [redacted]. The substance of that meeting is covered in this memorandum. Additional background information and details to support the Kurdish requests for assistance are attached herewith as provided to CIA representatives by [redacted] during extensive discussions on 1 July 1972.

2. As the primary spokesman for the visitors, [redacted] opened the 30 June meeting by conveying the personal greetings of Mulla Barzani to President Nixon and the American people. He expressed Barzani's appreciation for this long-sought opportunity to present the Kurdish case directly to the United States Government and invited complete frankness on the part of both sides. [redacted] then provided a short historical review of the Kurdish movement and its fight for autonomy within Iraq. He followed with a geopolitical description of Kurdistan's position as the only remaining obstacle to total Soviet control of Iraq and the resultant implications to other countries in the area, particularly Iran, Turkey, Saudi Arabia, Jordan, and the Persian Gulf states. He spoke in some detail concerning joint Soviet and Iraqi efforts to bring the Kurds under the control of the Ba'thi regime in Baghdad. He noted in particular the intensification of direct Soviet political pressures on Kurdish leaders, including visits to Mulla Barzani by leading members of the Communist Party of the Soviet Union and the German Democratic Republic. [redacted] reported on Soviet demands to Mulla Barzani in late June 1972 for prompt replies to previous Soviet overtures for the Kurds to join a National Front Government in Iraq. He pictured the Soviet effort as a supplement to Iraqi economic, military, and terrorist activities aimed at destroying Barzani and the political leadership of the Iraqi Kurds. [redacted] said that Barzani and other Kurdish leaders do not believe that they can resist this combination of Soviet and Iraqi pressure for much more than six months without significant foreign assistance. If such aid is not forthcoming, the Kurds believe that within six months they will either have to reach a political compromise with the Iraqi

WARNING NOTICE
SENSITIVE INTELLIGENCE SOURCES
AND METHODS INVOLVED

EXEMPT FROM GENERAL DECLASSIFICATION SCHEDULE
D. E. O. 11652, EXEMPTION CATEGORY:
50 (1), (2), (3) or (4) (circle one or more)

CLASSIFIED BY 1374

~~SECRET/SENSITIVE~~

~~SECRET/CONFIDENTIAL~~

-10-

DECLASSIFIED in Part
PA/HO, Department of State
E.O. 12958, as amended
Date: 6/6/2006

33. Our effort in further talks with Barzani's representatives should thus be to keep their expectations within limits of reality and which can be satisfied within the bounds of plausible denial, and to counsel them against actions likely to escalate to an international confrontation.

34. The modalities of providing financial and military support depend upon the degree of secrecy desired, the level of military capability we wish to provide, and the collateral objectives we wish to achieve.

35. Unlike arms, money can be provided either directly or indirectly, with minimal problems of clandestinity. We might find it in our interest to provide some financial assistance [redacted] the Iranians to reinforce their feelings of participation as well as for security reasons. We might also find it useful to pass some funds directly to the Kurds to enhance our own influence, as well as to provide some measure of unilateral control and a device for intelligence exploitation. The mechanics of acquiring the required currency and passing it to the Kurds in Iraq and elsewhere can be worked out.

36. Arms are another matter, and we already have indicated to the Kurds that most of our assistance might have to be via third parties. Geography makes Iran an essential intermediary in any arms delivery system.

[redacted]

Security

37. In our own planning we shall strive for maximum security in our arrangements. The multilateral nature of our involvement, however, will impose obstacles to complete secrecy, and we may in the event have to settle simply for plausible denial. The Kurds themselves

~~SECRET/CONFIDENTIAL~~

SANITIZED COPY

~~SECRET/SENSITIVE~~

- 3 -

SANITIZED
3.3(b)(1)

[REDACTED] the issue is only whether you are to see the Kurdish emissaries as the Shah requests. This depends heavily, of course, on how committed you feel to the Shah on this particular point. My own feeling is that it would be better not to involve you personally at this stage since that comes so close to involving the President at least by implication. I think you could tell the Shah this straightforwardly and say that you will have me give them a full hearing and report. [REDACTED]

The Shah has asked for a reply before he leaves for Europe Monday.

A recent study of the Kurdish rebellion is at Tab B.

RECOMMENDATIONS:

1. That the following reply be sent to the Shah: "I am concerned that my receiving the Kurdish emissaries could mislead them into excessive expectations of direct US support which, as you know, there has been no decision to provide. I will, however, ask my senior assistant on Middle East Affairs to give them a full hearing and report to me. I will send you my views after that."

Approve _____ Other _____

2. [REDACTED]

SANITIZED
3.3(b)(1)

~~SECRET/SENSITIVE~~

HHSaunders:fnt 6/7/72

[REDACTED]

SANITIZED COPY

DECLASSIFIED
PA/HO Department of State
E.O. 12958, as amended
June 21, 2006

DECLASSIFIED
Authority NND 469000
By CB Date 04/09/05

This document consists of 7 pages
Number 1 of 00905, Serial 5

~~SECRET~~

DEPARTMENT OF STATE

Memorandum of Conversation

L I M D I S DATE: May 29, 1969

SUBJECT: Kurdish Threat Against Kirkuk Oil Installations;
Iranian and Israeli Support for Assyrians

PARTICIPANTS: Mr. Zaya Malek Isma'il
Mr. Sam Andrews
Mr. William Yonan
Mr. Rodger P. Davies, NEA *RPD*
Mr. Bryan H. Baas, NEA/ARN

COPIES TO: NEA Amembassy TEHRAN
NEA/ARN Amembassy BEIRUT
INR (10) Amembassy LONDON
NEA/IRN Amembassy TEL AVIV
NEA/IAI
White House - Mr. Saunders

The Assyrian gentlemen called on Mr. Davies at their request. Mr. Yonan introduced Messrs. Isma'il and Andrews stating that they had recently been in Kurdistan and had some information which they wished to share with us.

Mr. Andrews said that he and Mr. Isma'il had gone to Iran in early April 1969. Through the intercession of the Assyrian representative in Majlis, they were able to obtain permission - apparently from the Shah himself - to visit Mullah Mustafa Barzani in Kurdistan. A primary purpose of their visit was to ascertain the condition of Assyrians in Kurdish territory. The Iranian armed forces obligingly provided a helicopter to take them into Kurdistan. They arrived there April 20 and departed April 23.

NEA/ARN:BHBaas:dmg 5/29/69
(Drafting Office and Officer)

GROUP 3
Downgraded at 12-year intervals;
not automatically declassified.

FORM DS-1254
2-65

19

DET IRAQ 00123-9 Aug

سه رچاوه کان (بو زانیاری و رینوینی)

کتیبه کان، وتاره کان و نامیلکه کان

GENERAL

328. Barkey Henri J. "Kurdish Geopolitics." *Current History* 96, no. 606 (January 1997): 1-5. Part of an issue on the Middle East. The Kurds, the largest ethnic group in the world without a state, continue to fight among themselves and with the governments of the countries occupying them. In northern Iraq, protected as a safe haven by the United States under the guise of Operation Provide Comfort, the civil war between the Kurdistan Democratic Party (KDP) and the Patriotic Union of Kurdistan (PUK) has allowed Saddam Hussein to reassert himself in the safe haven by backing the KDP. Complicating matters is the Kurdish uprising in Turkey, started in 1984 by the Kurdistan Workers Party (PKK), the effects of which have increasingly dragged Turkey's Ankara government into the politics of the Middle East. Turkish fears of the PKK and suspicions of American intentions have interfered with Operation Provide Comfort and curtailed U.S. activities in the north of Iraq.

329. Bhattacharya, Sauri P. "The Situation of the Kurds in the Post-Gulf War Period and U.S. Policy Toward it." *Asian*

Profile 22 (April 1994): 151-160. This is a study of the situation of a trans-national people, but the focus is on the Kurds of Iraq who were encouraged by the Bush administration to rise in rebellion against the Iraqi regime in the aftermath of Saddam's defeat in the Gulf War. Questions about their geography, sociology, language, culture, as also a history of their movement for self-determination since the 19th century are included. The Kurds' failure in achieving self-determination in the past is not being replaced by anything really new and different. Americans, although they were expected to be of help to the Kurds in their effort to carve up a nation for themselves, seem overly cautious torn between two different directions: human rights, rule of law, and new world order on the one hand, and stability, domestic jurisdiction and the need to prove that their friendship for the Turks is real and reliable. This timid U.S. policy seems still determined by considerations of the Cold War.

330. Carley, Patricia. *U.S. Responses to Self-Determination Movements: Strategies for Nonviolent Outcomes and Alternatives to Secession*. Report from a roundtable held in conjunction with the policy planning staff of the U.S. Department of State. Washington, DC: United States Institute of Peace, 1997. viii, 30 p.: ill. Includes bibliographical references. Report on results of a U.S. Institute of Peace roundtable, held in conjunction with State Department Policy Planning Staff in March 1996 on U.S. and international policy responses to self-determination movements. Covers background on, and U.S. and/or international response to,

self-determination movements of Kurds, Kashmir, Eritrea, and Tibet; self-determination, human rights, and good governance; case for secession; self-determination at the United Nations; and nonviolent alternatives to secession.

331. Central Intelligence Agency. *The World Factbook*. PRINT, WEB. Washington, DC: Central Intelligence Agency: Supt. of Docs., U.S. GPO [distributor], 1981-. Annual. The CIA *World Factbook* provides a country-by-country listing of basic statistical and factual information. Each individual entry averages a few print pages in length. Major sections of each entry include "Introduction," "Geography," "People," "Government," "Economy," "Communications," "Transportation," "Military," and "Transnational Issues." Information such as population, type of legal system, national holidays, number of railroads, and military strength is included. *The World Factbook* also includes an appendix listing membership in selected U.N. and international organizations and a series of reference maps of the world. *The World Factbook* is an excellent source for obtaining a quick up-to-date overview of a country. The first classified *Factbook* was published in August 1962, and the first unclassified version was published in June 1971. The 1975 *Factbook* was the first to be made available to the public with sales through the US Government Printing Office (GPO). The 1996 edition was printed by GPO, and the 1997 edition was reprinted by GPO. The year 2001 marks the 54th anniversary of the establishment of the Central Intelligence Agency and the 58th year of continuous basic intelligence support to the US Government by

The World Factbook and its predecessor programs. The Web-based version is made available at: www.cia.gov/cia/publications/factbook/.

332. Congress. *Congressional Record: Proceedings and Debates of the ... Congress*. PRINT, WEB. Washington, DC: [Supt. of Docs., U.S. GPO, distributor], 1873-. Daily (when Congress is in session). This is a record of congressional debates and proceedings, messages to Congress, and voting records. Speeches and debates do not necessarily appear verbatim, however. Daily issues are cumulated annually into a permanent, bound, final edition for each session of Congress, creating differences in page number in and indexing between the daily and bound editions. The daily editions contain four sections: H (House proceedings), S (Senate proceedings), E (Extension of Remarks), and D (Daily Digest, a summary of daily activities). Pages in the bound volume are numbered in a single sequence. At sessions' end, the Daily Digest is issued as separate part, with a subject index and a table of bills enacted into public law. There is a separate index to the permanent, bound *Congressional Record* which includes Daily Digest volumes. In the bound annual edition, Extension of Remarks are integrated into the body of the text. The *Congressional Record* is available in full text on the Web from the Government Printing Office's *GPO Access* Web site. Commercial online services, such as *Congressional Universe*, *Westlaw*, and *LEXIS-NEXIS*, also provide access to full text of the *Record*. Occasionally, the Congress, and its various committees and subcommittees, discusses the Kurdish

question. The debates that originate from these discussions normally get published in the *Record*.

333. Congress. Commission on Security and Cooperation in Europe. *Situation of Kurds in Turkey, Iraq and Iran*. Washington, DC: The Commission, 1993. v, 35 p. [Implementation of the Helsinki Accords]. Congress Session: 103-1. SUDOC: Y4.SE2:H36/22. Transcript of Commission on Security and Cooperation in Europe (CSCE) briefing on the status of Kurdish minorities living in Turkey and Iraq, including human rights concerns. Mary Sue Hafner, Deputy Staff Director and General Counsel, CSCE, presents opening remarks and leads the briefing. Includes audience participation (p. 14-26). Supplementary material (p. 27-35) includes panelists' written statements. Discusses Kurdish minorities in Turkey and Iraq, status and human rights concerns. Statements and Discussion include: Background on the situation of Kurds in the Middle East; concerns about the status of Kurds living in Turkey and Iraq, emphasizing human rights issues; suggestions regarding treatment of Kurdish minorities in Turkey and Iraq, citing regional implications.

334. Congress. Commission on Security and Cooperation in Europe. *Situation of Kurds in Turkey, Iraq and Iran*. Washington, DC: The Commission, 1993. 42 p. [Implementation of the Helsinki Accords]. Congress Session: 103-2. SUDOC: Y4.SE2:P23/3. The document contains a transcript of the briefing on the Kurdish minority in the Middle

East held by the Commission on Security and Cooperation in Europe (CSCE) on May 17, 1993. The Kurds constitute the fourth largest nationality in the Middle East, primarily concentrated in the states of Iran, Iraq, and Turkey, and to a lesser extent in Syria. In all countries, they lack institutional protection of human rights and individual freedoms. Includes a statement (pp. 27-32) by Dr. Mark A. Epstein on Kurdish identity and U.S. policy.

335. Congress. House. Committee on International Relations. Senate. Committee on Foreign Relations. ***Country Reports on Human Rights Practices***. PRINT, WEB. Washington, DC: U.S. GPO, 1977- . Annual. (www.state.gov/g/drl/hr/c1470.htm). This report is issued as a joint committee print and submitted annually to the Congress by the Department of State. The report covers internationally recognized individual, civil, political, and worker rights, as set forth in the Universal Declaration of Human Rights. The human rights reports reflect a year of effort by hundreds of State Department and other U.S. Government employees. The U.S. embassies around the world which prepare the initial drafts of the reports, gather information throughout the year from a variety of sources, including contacts across the political spectrum, government officials, jurists, military sources, journalists, human rights monitors, academics, and labor union members. The draft reports are then reviewed by the U.S. Bureau of Human Rights and Humanitarian Affairs, in cooperation with other relevant offices in the State Department. As they corroborate, analyze, and edit the reports, Department officers draw on their own

additional sources of information. These include reports and consultations with U.S. and other human rights groups, foreign government officials, representatives from the U.N. and other international and regional organizations and institutions, and experts from academia and the media. The Report covers human rights violations around the world. It describes a world where people who by right are born free and with dignity too often suffer the cruelties of authorities who deprive them of their rights in order to perpetuate their own power. It mainly covers countries that are ruled by dictators or rent by armed conflict, where bullets, torture, arbitrary detention, rape, disappearances, and other abuses are used to silence those who struggle for political freedom; to crush those whose ethnicity, gender, race or religion mark them for discrimination; or to frighten and mistreat those who have no defenses. Documents violations, and domestic and international reaction. Full-text of reports for the years 1996-2000 on Iran, Iraq, Syria, Turkey, and other countries can be found at the following addresses:

- 1996: www.state.gov/www/global/human_rights/1996_hrp_report/96hrp_report_toc.html
- 1997: www.state.gov/www/global/human_rights/1997_hrp_report/97hrp_report_toc.html
- 1998: www.state.gov/www/global/human_rights/1998_hrp_report/98hrp_report_toc.html

- 1999: www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/1999/
- 2000: www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2000/
- 2001: www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2001/

336. Department of State. *Background Notes*. PRINT. WEB. Washington, DC: GPO, 1964- Irregular. (www.state.gov/r/pa/bgn/). Each issue of *Background Notes* provides basic information on an individual country, including Iran, Iraq, Syria, former Soviet Union, and Turkey. A profile of the country starts each *Note*, and provides brief statistical and factual information. The *Background Notes* include a broad overview of a country and its people, history, economy, geography, and government. *Notes* also includes a discussion of U.S. relations with the country and the country's relationships with other countries. They are updated and/or revised as they are received from regional bureaus and are added to the database of the Department of State Web site.

337. Entessar, Nader. *Kurdish Ethnonationalism*. Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers, 1992. viii, 208 p. Includes bibliographical references (p. 193-201) and index. This book's "central thesis .. is that ethnic conflict constitutes a major challenge to the contemporary nation-state system in the Middle East." Examining the "political and social dimensions of Kurdish integration into mainstream of sociopolitical life in Iran, Iraq and Turkey," the author "challenges the long-held view

that assimilation is an inevitable result of modernization and the emergence of the relatively strong and centralized nation-state system in the Middle East" (p. vii). Chapter I (pp. 1-10), "Kurdish Ethnicity," addresses state and ethnicity, Kurdish identity, languages, religion, and socioeconomic marginalization. The next three chapters examine relations between the Kurds and Iran (pp. 11-48), Iraq (pp. 49-80), and Turkey (pp. 81-111). Chapter 5 (pp. 113-57) explores the "International and Regional Context of Kurdish Nationalism" and focuses on Iran-Iraq relations and the 1991 Gulf war. The last chapter, "Whither Kurdistan?" challenges the feasibility or desirability of "secessionism." At a time when more than a dozen independent states have recently formed out of the former Soviet Union, Yugoslavia, and the disintegrating Czechoslovakia, the author argues that international legal principles do not allow sovereignty for the Kurds. He recommends instead a constitutional restructuring of the existing state systems into federal structures, which will promote Kurdish integration through representation in "the decision making institutions of the national government." (abridged, Amir Hassanpour/*MEJ* 47, Winter 1993: 119)

338. Foreign Broadcast Information Service *FBIS Publications*. CD-ROM. Washington, DC: FBIS. Quarterly. The Foreign Broadcast Information Service (FBIS) operates under the aegis of the Central Intelligence Agency and oversees a worldwide network of broadcast monitoring units that are responsible for reviewing foreign media. The information selected is based on a set on intelligence requirements and is

translated and disseminated to consumers. The majority of FBIS reports are currently unclassified and available to the public on CD-ROM. The FBIS was established in 1941, when the demand for information from enemy sources was pressing, as the Foreign Broadcast Monitoring Service, which recorded, translated, analyzed, and reported to other government agencies broadcasts from foreign countries. Until 1946, reports were issued by the now defunct Federal Communications Service; in that year its functions were transferred to the Central Intelligence Agency. FBIS reports are disseminated in two major categories. The more relevant one to the Kurdish question is the FBIS Daily Report series, which covers regions of the world divided as follows: Central Eurasia, China, East Asia, East Europe, Near East/South Asia, Sub-Saharan Africa, the Americas, and West Europe. The information is obtained from full text and summaries of newspaper articles, conference proceedings, television and radio broadcasts, periodicals, and nonclassified technical reports.

339. Gunter Michael M. "United States Foreign Policy Toward the Kurds." *Orient* 40, no. 3 (1999): 427-437. This article examines three temporal periods of U.S. foreign policy toward the Kurds: the World War I period (briefly), the Kissinger period during the 1970s (briefly), and the more recent stage in the 1990s. In particular this article analyzes why U.S. foreign policy tends to treat the Iraqi Kurds as 'good' Kurds, while it considers the Turkish Kurds to be 'bad' Kurds. Support for the Iraqi Kurds is perceived as supportive of over-all U.S. foreign policy against Saddam Hussein's Iraq. Turkey, however, is

seen as a valuable geostrategic NATO ally necessary to support to maintain its continuing allegiance.

340. Halperin, Morton and David J. Scheffer, with Patricia L. Small. *Self-Determination in the New World Order*. Washington, DC: Carnegie Endowment for International Peace, 1992. xiv, 178 p. Includes bibliographical references (p. 165-170) and index. Even as the world celebrates increased integration among existing states and the spread of democracy in all regions of the world, another trend is shattering the status quo: Smaller groups within states are seeking greater autonomy or independence based on their common language, culture, and tradition. This book examines these movements and the internal conflicts they often trigger. It argues for a systematic and coordinated policy response to some of the most challenging issues facing the world today. In this book, the authors review U.S. and international responses to self-determination claims during and after the Cold War. Arguing that outdated Cold War perspectives continue to influence the current policies of the United States and the international community toward self-determination movements, the authors provide a framework for evaluating the nature and legitimacy of self-determination movements around the world. Whether a movement's goal is greater protection of minority right, greater autonomy, or full independence, the authors assert that the international community should require adherence to important conditions such as democracy, international law, non-use of force, and human rights before granting support or recognition. The authors also examine a number of responses to civil wars

and threats of armed conflict, ranging from monitoring and diplomatic intervention to economic sanctions and collective military intervention. They argue that self-determination is not a self-regulating process, but requires a new type of involvement by the United States and multilateral organizations.

341. Library of Congress. Federal Research Division. Irregular. *Country Studies*. PRINT, WEB. Washington, DC: The Division. These monographs are prepared by a multidisciplinary team of experts under the auspices of the Federal Research Division of the Library of Congress and sponsored by the Department of the Army. Each *Country Study* attempts to provide a comprehensive analysis of a country's economic conditions, national security situation, political structure, and social systems and institutions. A brief country profile gives basic information about the country and is followed by more lengthy chapters addressing individual topics. An appendix of statistical tables is included, along with another appendix containing an extensive bibliography. The electronic version of the *Country Studies* provides searching capabilities for the text in each *Study*, and also allows for searching across the full text of either all *Country Studies* or selected titles within the series. Reports in the *Country Studies* series rate as some of the best reference sources—governmental or nongovernmental—for providing detailed overview of a country. This series was formerly titled and widely known as *Area Handbooks*.

342. Mayall, James. "Non-intervention, Self-determination and the 'New World Order.'" *International Affairs* 67 (July 1991): 421-429. Has the Kurdish crisis changed the rules of the game on non-interference in the domestic affairs of sovereign states? No, writes the author. The Western allies were forced to intervene to protect the Kurds because Western media attention to their plight threatened the political dividends they had secured from the Gulf War. But though the New World Order rhetoric promising new support for human rights is without substance, the Kurdish situation will stand as a precedent of a kind for international protection of oppressed national minorities, if a similar situation recurs. However, the principle of self-determination is still unwelcome in the international community.

343. McDowall, David. *A Modern History of the Kurds*. 2nd rev. and updated ed. London: I.B. Tauris, 2000. xii, 515 p.: maps. Includes bibliographical references and index. McDowall examines the interplay of old and new aspects of the Kurdish struggle, the importance of local rivalries within Kurdish society, the enduring authority of certain forms of leadership and the failure of modern states to respond to the challenge of Kurdish nationalism. Extensively revised to include recent events and an updated bibliography, this book is useful for all who want a better understanding of the underlying dynamics of the Kurdish question.

344. O'Ballance, Edgar. "The Kurdish Factor in the Gulf War." *Military Review: The Professional Journal of the U.S. Army* 61 (June 1981): 13-20. Describes the roles of the Kurds of Iran, Iraq, Syria, Turkey, and U.S.S.R. in Persian Gulf affairs in the past 20 years. Long troubled by divisions within their own movement, the Kurds have fought themselves as well as several national armies. With the start of the 1980 war between Iran and Iraq, the Kurds remain divided, fighting on both sides. If the Kurds unite, however, they could tip the balance of power in the region.

345. Pelletiere, Stephen C. *The Kurds: An Unstable Element in the Gulf*. Boulder, CO: Westview Press, 1984. 220 p. Includes bibliographical references and index. A major—and often unpredictable—force in the Middle East for centuries, fragmented by the boundaries of Iraq, Iran, Turkey, Syria, and Russia, the Kurds remain a nation that steadfastly resists assimilation (and elimination) and that frequently engages in violent revolts. In this book, the author analyzes the factors contributing to the remarkable survival of Kurdish nationalism and places the Kurds in the context of modern Middle East history. First establishing the Kurdish identity and contrasting it with that of surrounding ethnic groups, the author goes on to trace Kurdish history and to examine the configuration of the Kurdish national movement during the world wars and the period immediately following the wars, when the Kurds were temporarily supported by the Soviet Union. He also examines the Kurds' struggles against successive Middle Eastern powers and looks at the national autonomy that was forfeited because

of clashes between modern and feudal forces within the Kurdish movement. The book closes with a discussion of possible future developments for the Kurds and the advantages and drawbacks of various sorts of U.S. involvement. The author destroys many myths about the Kurds and treats them not as a cultural artifact but as an important factor in the power equation of the Middle East.

346. Randal, Jonathan C. *After Such Knowledge, What Forgiveness? My Encounters with Kurdistan*. New York: Farrar, Straus and Giroux, 1997. 356 p. Includes bibliographical references (p. 343-345) and index. An American reporter who has covered the Kurds for more than a decade, Randal has interviewed many Kurdish political leaders. He provides much historical information, however, Randal's best chapters are about U.S. involvement in Kurdistan. He shows in persuasive insider detail how Nixon, Kissinger and the Shah of Iran betrayed a Kurdish uprising against Saddam Hussein in 1975; how Bush, Baker and feckless diplomats both "suckered" the Kurds into rebellion after the Gulf War and waffled on aiding them; and how the Clinton Administration might have brokered a settlement in northern Iraq in 1996 instead of allowing a civil war and then airlifting thousands of friendly Kurds to Guam. Randal's chapter on Turkey records how the United States has in recent years skirted its own laws restricting arms sales to human rights abusers and made Turkey "the biggest single importer of American military hardware," much of it used against Kurds inside Turkey and in the so-called safe haven of northern Iraq. "After such

knowledge," Randal refuses "forgiveness" to U.S. governments that have contributed to the Kurds' historical repression and present plight.

347. Wagner, J. Q. *Ethnic Conflict: The Case of the Kurds*. [Research report, August 1991-April 1992] Washington, DC: Industrial College of the Armed Forces, April, 1992. 40 p. [NTIS Accession Number: AD-A262 225/ 6/XAB] Report No. NDU/ICAF-92-A29. The purpose in this paper is to explore the Kurds; their history, customs, political solidarity, and their frequently frustrated quest for autonomy. Can there be an independent or autonomous Kurdistan in Iraq, Turkey, Iran, Syria, Armenia as a united Kurdistan or as a state or states within the existing political boundaries? What would Kurdish independence mean to the future stability of the Middle East? What are the United States' policy interests with regards to the Kurds? Are they vital or important policy interests? Should we attempt to influence, either overtly or covertly, events as they unfold in Kurdistan? What are our policy options?

IRAN

348. Ramazani, Rouhollah K. "The Autonomous Republic of Azerbaijan and the Kurdish People's Republic: Their Rise and Fall." *Studies on the Soviet Union* 11, no. 4 (1971): 401-427. A review of the brief histories of two Communist regimes in northern Iran. The governments were established by occupying Soviet troops. Great Britain and the United States opposed these states from the beginning. Conquest of the whole of Iran was the Soviet goal, but pressure to achieve this goal was successfully resisted. The Red Army pulled out because the United States stood firm in opposition. A year later the puppet governments fell having no further bases of support.

349. Roosevelt, Archie, Jr. "The Kurdish Republic of Mahabad." *The Middle East Journal* 1 (July 1947): 247-269. Reprinted in *A People Without a Country: The Kurds and Kurdistan* (1993), pp. 122-138. This article discusses the story of the independent Kurdish state established in Mahabad in 1946 and lasted almost one year. The author, one of a few witnesses on the scene, describes the event that led to its establishment and fall, with discussion of the U.S. role in the latter.

350. Roosevelt, Archie, Jr. *For Lust of Knowing: Memoirs of an Intelligence Officer*. Boston: Little, Brown, 1988. xiv, 500 p., [16] p. of plates: ill. Includes index. The period of World

War II and its immediate aftermath was a time of discovery for many Americans of the world of Islam, of the intractable problems of the Middle East, and of the resistance of the colonial powers to the idealistic American drive for colonial independence. Archie Roosevelt's book tells the first-hand story of one man's discovery of these realities. The book is the story of political discovery, a memoir by a member of a prominent American family, succinct summaries of history, and a sophisticated travelogue. Through it run the threads of a personal romance and of the experiences of an intelligence officer. In writing the book, Roosevelt had the benefit of notes, letters, and diaries that he wrote over many years. His quotes from these contemporary sources provide vivid pictures of conditions of life and the personalities of the regions he visited, including the impressive Abdul Aziz Ibn Saud, his Syrian counselor Sheikh Yusuf Yasin, the dynamic young Habib Bourguiba, the less dynamic shah of Iran, and a host of Kurdish, Arab, and Iranian figures. Roosevelt discusses his experiences with the Kurds, particularly on Mahabad on pp. 248-288. (abridged, David D. Newsom/ *MEJ* 42, Autumn 1988: 700-701)

351. Yassin, Borhanedin A. *Vision or Reality? The Kurds in the Policy of the Great Powers, 1941-1947*. Lund, Sweden: Lund University Press, 1995. 246 p. Includes bibliographical references (p. 230-242) and index. This study traces the history of Kurdish nationalism in the crucial wartime and immediate post-war years. In particular, it looks at the creation of the short-lived People's Republic of Kurdistan in the Iranian

Kurdish region during 1946. The life of the republic, together with the Kurdish question as a whole, is examined within the context of not only great power politics, but also the politics of the states in which the Kurds live, especially Iran, and developments within the Kurdish communities themselves. Historians of the early cold war typically touch briefly on the crisis resulting from the Soviet Union's refusal to withdraw from northern Iran after the war on the schedule agreed with the state's other war-time occupier, Great Britain. It was the Kurds' misfortune to find themselves and their republic at the center of this great power dispute after the War. Yassin points out that it was understandable for pragmatic reasons that the Kurds sought the protection of the Soviet Union. Soviet forces were occupying northern Iran, while the two alternative sponsors, Great Britain and the United States, were reluctant to support the Kurdish cause. Great Britain wanted to bolster central authority in Tehran in order to protect its oil interests in the country. The United States, despite its pronouncements on self-determination, showed no interest at all in the case of the Kurds. The American priority, during the final months of the war and in its aftermath, was to reinforce central authority in Iran and block Soviet influence. Yassin's point that the Kurds tried to obtain the sponsorship of the western powers but were rebuffed is a fair one. However, it must still be admitted that in opting for the backing of the Soviet Union, which had no inherent interest in their cause, and was merely engaged in a great power game, they made a historic mistake (Nigel John Ashton, *History: The Journal of the Historical Association*, 83, pp. 511-512).

IRAQ

352. Abizaid, John P. "Lessons for Peacekeepers." [Operation Provide Comfort.] *Military Review: The Professional Journal of the U.S. Army* 73 (March 1993): 11-19. The author looks at his unit's involvement in Operation Provide Comfort in northern Iraq. He offers insights as to what can be expected, the training conducted prior to deployment and operations in the theater. He also discusses some of the ways that the army might need to relook its current doctrine for conducting these types of missions.

353. Baram, Amatzia. *Between Impediment and Advantage: Saddam's Iraq*. Washington, DC: United States Institute of Peace, June 1998. 17 p. Baram, a senior fellow in the Jennings Randolph Program at the United States Institute of Peace and professor of Middle Eastern history at the University of Haifa in Israel, is considered one of the world's leading authorities on Iraq. This analysis provides a useful backdrop to the ongoing conflict with Iraq and is intended to help interested observers understand the significance of Saddam Hussein in Iraqi politics and the forces with which he grapples as he makes decisions about compliance with international demands. The report represents work in progress and summarizes the main points made during two public discussions about the

nature of domestic politics in Iraq under Saddam. The Institute-sponsored meetings, November 10, 1997, and April 9, 1998, featured Baram presenting a modified version of his fellowship project that focuses on the major domestic conflicts that Saddam's regime faces and how they factor into Iraq's current and future foreign policy interests. Other participants at these events included representatives from the U.S. Department of State, the National Defense University, the Department of Defense, the Washington Institute for Near East Policy, the Middle East Institute, and other policy organizations active in U.S. foreign policy toward Iraq. C-Span covered and broadcast both events. Table of contents: Domestic tensions; Saddam's internal security objectives and concerns; Regional Strategies; Background; Part One: Chinks in Saddam's Armor (I. The Shi'is and the Kurds: Iraq's demographic predicament and its implications, II. Saddam and the Kurds after the Gulf War, III. Shi'is, Kurds, democracy, and violence in Iraq, IV. The fruits of dictatorship: Saddam's decision-making process as a source of high-risk, high-cost policies. V. Saddam and his army officers, VI. An inability to learn: Tactical successes and a strategic bottleneck, VII. The economy: Vulnerability to inflation and its implications for foreign policy); Part Two: Domestic, Regional, and Foreign Sources of Power (VIII. Saddam's power base: the family-tribe-state symbiosis and how it can explain his survival, IX. Iraq's non-conventional arsenal: Between impediment and advantage, X. A shift in Arab attitudes). The full text of the report is available at: www.usip.org/oc/sr/baram/baram.html.

354. Barzani, Mas'ud, and Ahmed Ferhadi. *Mustafa Barzani and the Kurdish Liberation Movement*. New York: Palgrave, 2002. As a leader of the Kurdish national liberation movement for almost half a century, Mustafa Barzani witnessed many historical events that rocked the Middle East and had a strong impact on the fate of the Kurdish communities in the region. Barzani's life-long struggle began in 1907 when he was barely three years old, when he and his mother were incarcerated in the aftermath of a raid by the Ottoman Turkish forces. Barzani went on to spend most of his life fighting various governments partitioning Kurdistan. Barzani's son, Massoud, the leader of the Kurdish Democratic Party and currently the de facto ruler of much of Iraqi Kurdistan, has put together a valuable dossier of documents, stories, rare photos and has pieced them into a narrative in the first person with his reflections and analyses of historic events in the period 1931 to 1961.

355. Benjamin, Charles Michael. *Developing a Game/Decision Theoretic Approach to Comparative Foreign Policy Analysis: Some Cases in Recent American Foreign Policy*. Ph.D., University of Southern California, 1981. DAI 42 (June 1982): 5234-A. This dissertation develops a game/decision theoretic approach to comparative foreign policy analysis. Five cases in recent American foreign policy are described and analyzed: (1) Angola, 1975-76; (2) Cyprus, 1874; (3) Chile, 1962-73; (4) the Kurds, 1972-75; and (5) Cuba, 1961-62. Descriptive materials (data) are drawn principally from the published reports of Congressional committees investigating American intelligence agency

activities. These reports are supplemented by participant memoirs and the accounts of academics and journalists. Metagame/options analysis is used to systematically examine the foreign policy assumptions implicit in each case. This method of analysis is superior to other decision theoretic models because it explicitly takes into account multiple actors and the interaction of their strategies to produce foreign policy outcomes. Furthermore the method requires only ordinal level measurement assumptions more appropriate to the data used in the study. Particularly highlighted is a comparison of each case study with the findings of an empirical analysis of "Pentagon Papers" documents regarding American foreign policy decision-making toward Vietnam study found that American policy makers held two simultaneous images of Vietnam, a "Regional" and a "global" image. These two images produced policy outcomes analogous to paranoid schizophrenic behavior in an individual. The concluding chapter relates findings from the examined cases to the Vietnam study. Even though the same amount of information was not available in these cases, the use of option analysis was able to locate perceptual discontinuities and multiple imaging the advantages of the metagame/options analytic method in the development of more accurate descriptive theory and more useful normative theory are also discussed and suggestions are made for further research.

356. Bennet, Barry F., and others. "Caring for Kurdish Refugees: Operation Provide Comfort." *Journal of the U.S. Army Medical Department* (November-December 1992): 37-42.

357. Bird, Catherine. "ARG Provides Comfort." [Relief operations for Kurdish refugees.] *Surface Warfare* 16 (July–August 1991): 4.

358. Bolger, Daniel P. *Savage Peace: Americans at War in the 1990s*. Novato, CA: Presidio, 1995 xi, 420 p.: ill., maps. Includes bibliographical references and index. Examines the historic role of the U.S. as the world's peacekeeper, the political and military context of contemporary peacekeeping missions, and prospects for international security; from the perspective of a battalion commander in the U.S. Army. Case studies of American and multinational forces in the Sinai, Lebanon, Kurdistan, Somalia, and the former Yugoslavia. This thought-provoking analysis focuses on what Bolger considers the three most important "peace enforcement" missions since the Berlin Wall came down in 1989, each illustrating major aspects of this difficult form of warfare: the operations in Kurdistan, Somalia and the former Yugoslavia. At the end of the Gulf War, U.S. forces entered northern Iraq to protect the Kurds from Saddam Hussein; Bolger cites this operation as an example of the way such missions should be run. Somalia illustrates U.S. foreign policy at its worst because of policymakers who "should have known better." Bolget argues that in the former Yugoslavia, U.S. air strikes and humanitarian airlifts have served American interests even though the overall effort has been ineffective.

359. Bonner, Raymond. "Always Remember." [Iraqi campaign to exterminate the Kurds.] *The New Yorker* 68 (September 28 1992): 46-51. Iraqi Kurds are returning to their towns in northern Iraq but are finding it nearly impossible to rebuild the lands that have been devastated by systematic, genocidal attacks under Saddam Hussein. Between 1987 and 1991, Hussein used chemical and conventional weapons in an effort seemingly designed to kill every Kurdish male between the ages of 16 and 40. Today, with a Kurdish enclave having been established in northern Iraq, the Kurds are trying to rebuild their homes and civic structures but are still hindered by Hussein's economic blockade against them and the West's embargo against Iraq. Many Kurds are accusing the United States of being reluctant to help them, and the West must realize that eventually the Kurds will seek to establish an independent state, possibly by force. The article chronicles the history of the Kurds, describes Iraqi attacks on several Kurdish villages, and discusses U.S. relations with the Kurds, Iraq, and Turkey.

360. Bozarslan, Hamit. "De la Geopolitique a l'Humanitaire: Le Cas du Kurdistan d'Irak." [From the Geopolitical to the Humanitarian: The Case of Iraqi Kurdistan.] *Cultures et Conflits*, no. 11 (Autumn 1993): 41-64. Appears also in *L'Irak du Silence*, pp. 41-64, under the title "De l'humanitaire a la geopolitique: le cas du Kurdistan Irak," edited by Marie de Varney (Paris: L'Harmattan, 1992). Discusses the so-called humanitarian Operation Provide Comfort, which sought to provide goods and assistance to the Kurds in northern Iraq at

the end of the Gulf war, arguing that it and similar operations merely serve to postpone or suspend real analyses of geopolitical relations. Provide Comfort represented a degree of intervention in the internal affairs of UN member states and disrupted Iraqi territory surrounding Kurdistan, but did not address long-term regional power relations and the struggle for Kurdish identity, which has a long history and involves several countries (e.g., Turkey, Iraq, and now the U.S.). General conclusions are drawn about the crisis of the nation-state and the amplification of ethnic conflicts.

361. Bronstone Adam. *European Union-United States Security Relations*. London: Macmillan Press Ltd., 1997. The European Union's evolution to become a global actor is examined through its relationship with the United States from the Yom Kippur war to the Gulf conflict. Case-studies of the 1973 Arab-Israeli war, martial law in Poland 1981-82 and the Kurdish crisis in Iraq 1991 (pp. 173-223) are shown to support a theoretical critique.

362. Brown, Ronald J. *Humanitarian Operations in Northern Iraq, 1991 with Marines in Operation Provide Comfort*. Washington, DC: History and Museums Division, Headquarters, U.S. Marine Corps: [U.S. GPO., Supt. of Docs., distributor], 1995. viii, 127 p.: ill., maps. This monograph tells the story of more than 3,600 U.S. Marines who supported Operation Provide Comfort, an international relief effort in northern Iraq from 7 April to 15 July 1991. This short work

does not purport to tell the entire story of Operation Provide Comfort, but focuses on Marine activities and contributions. The author presents historical glimpses of the Kurds, modern Iraq, and non-Marine activities only to provide necessary background information. This monograph is not an exhaustive analysis of the operation nor does it try to define Provide Comfort's place in the diplomatic history of the Middle East. The monograph relies heavily on primary sources, mostly the author's observations and the first-hand testimony of participants.

363. Bush, George. "Bush Announces Expansion of Relief Effort in Iraq." *Congressional Quarterly Weekly Report* 49, no. 16 (April 20, 1991): 1009-1011. In excerpts from a news conference, President George Bush describes the expansion of relief efforts to Kurdish refugees in Iraq.

364. Byman, Daniel. "Let Iraq Collapse." [Benefits of an Iraqi break-up.] *The National Interest*, no. 45 (Fall 1996): 48-60. Iraqi disintegration would strengthen the U.S. position in the region and provide the Kurds, the Middle East's largest ethnic group, with their own state. Despite fears of regional imbalance of power, the collapse of Iraq would end a regime hostile to U.S. interests. It would also eliminate a major threat to the Gulf states and to Israel. Finally, a Kurdish state would be dependent on the U.S. for survival and could serve as a base to control Iran.

365. Clary, D. E. *Operation Provide Comfort: A Strategic Analysis*. [Final report.] Maxwell AFB, AL: Air War College, April 1994. 37p. [NTIS Accession Number: AD-A280 675/0/XAB]. The sight of 700,000 refugees fleeing the wrath of Saddam Hussein's army into the rugged mountains of northern Iraq brought world attention to the plight of the Kurds in the aftermath of the Gulf War in April 1991. In conjunction with world leaders, President Bush established a policy to assist those refugees and return them to their homes. According to the author, President Bush's policy was fulfilled through a successful operational military strategy that evolved from that policy. An important key to the success of the strategy, was translation of policy into a clear and concise mission statement and mission objectives. These objectives then utilized coalition military, international relief organization, and private voluntary organization resources to successfully execute the mission tasks that flowed from the mission objectives.

366. Collins, John W., Jr. "Logistics Support for Operation Provide Comfort II." [Humanitarian aid for Kurds.] *Army Logistician* (May-June 1992): 22-24.

367. Congress. House. Committee on Armed Services. *Aspects of Anti-Chaos Aid to the Soviet Union*. Washington, DC: U.S. GPO, 1991. iii, 83 p. Congress Session: 102-1. SUDOC: Y4.Ar5/2a:991-92/33. Included in Legislative History of: P.L. 102-484; P.L. 102-511. Committee Serial H.A.S.C. No. 102-33. Hearings before the Defense Policy Panel to review food and medical supply problems in the Soviet Union and its newly independent republics, and to examine DOD capability

to provide short-term humanitarian assistance in conjunction with private sector relief organizations. Statements and Discussion include: Capabilities of U.S. military forces to participate in humanitarian aid programs; explanation of DOD role in Operation Provide Comfort which provided protection and supplies for Kurdish refugees fleeing Iraq after the Persian Gulf war (related maps, tables, p. 5-24 passim); aspects of humanitarian assistance programs.

368. Congress. House. Committee on Armed Services. *Options for Dealing with Iraq*. Washington, DC: Washington, DC: U.S. GPO, 1992. iii, 98 p. Congress Session: 102-2. SUDOC:Y4.AR5/2A:991-92/79. Committee Serial H.A.S.C. No. 102-79. Hearings before the Defense Policy Panel to examine nonmilitary and military strategy options to obtain compliance by Iraq and Iraqi President Saddam Hussein with various UN Security Council resolutions passed in conjunction with negotiations to end the 1991 Persian Gulf War. Resolutions require the immediate end of alleged repression of the Iraqi civilian population; the destruction, removal, or dismantling of weapons of mass destruction, certain ballistic missiles, and nuclear weapons materials; and the sale of oil under UN supervision to pay for UN activities in Iraq. Supplementary material (p. 58-60) includes articles. Statements and Discussion include: Need for UN to declare Saddam Hussein in violation of resolutions and support his ouster; status of Kurdish opposition to Saddam Hussein, with review of relevant policy issues; extent and nature of Iraq violation of resolutions; recommendations for expansion of economic sanctions against

Iraq; aspects of nonmilitary policy options to obtain Iraq compliance with resolutions.

369. Congress. House. Committee on Foreign Affairs. *Consideration of Miscellaneous Bills and Resolutions: Vol. III.* July 13, August 3, September 14, 22, 27, October 4, 1988. Hearing. Washington, DC: U.S. GPO, 1988. iii, 429 p. Congress Session: 100-2. SUDOC: Y4.F76/1:B49/2/v.3. Contains transcripts of Committee markup sessions as follows: August 3 session (p. 79-247) to consider: H. Res. 471 (text, p. 237-239; amended text, p. 242-246), to condemn Iraqi March 16, 1988 use of chemical weapons against the Kurdish minority in Iraq; and to urge the Administration to accelerate efforts to achieve an international chemical weapons ban. Amended bill was favorably reported.

370. Congress. House. Committee on Foreign Affairs. *Legislation to Impose Sanctions Against Iraqi Chemical Use.* Washington, DC: U.S. GPO, 1988 iii, 45 p. Congress Session: 100-2. SUDOC: Y4.F76/1:L52/16. Contains transcript of Committee markup session, with Department of State participation, on Committee draft bill (text, p. 3-9), the Sanctions Against Iraqi Chemical Weapons Use Act, to prohibit U.S. export of military and civilian goods and technology to Iraq in response to alleged Iraqi use of chemical weapons against its Kurdish minority. H.R. 5337, a clean version of the amended draft bill, was reported favorably. Supplementary material (p. 37-45) includes correspondence

and: (a) H.R. 5271, the Prevention of Genocide Act of 1988, to require U.S. sanctions against Iraq for alleged use of chemical weapons in Kurdistan, and to commend Turkey for its humanitarian actions in assisting Kurdish refugees, text (p. 39-42). (b) H. Res. 471, to condemn Iraqi use of chemical weapons; and to urge the Administration to accelerate efforts to achieve an international chemical weapons ban, text (p. 43-45).

371. Congress. House. Committee on Foreign Affairs. ***Emergency Relief for the Kurdish People, Communication from the President***. Washington, DC: U.S. GPO, 1991. i, 2 p. Pub. No.: H.Doc. 102-86. Congress Session: 102-1. SUDOC: Y1.1/7:102-86. Transmittal of Presidential notification, dated May 17, 1991, of the introduction of a limited number of U.S. forces into northern Iraq to provide humanitarian relief for the Kurdish people in light of continued Iraqi repression of the Kurds following the Apr. 6, 1991 cease-fire and withdrawal of U.S. forces from southern Iraq.

372. Congress. House. Committee on Foreign Affairs. ***Proposed Legislation to Authorize Emergency Assistance for Refugees and Displaced Persons in and Around Iraq***. Washington, DC: U.S. GPO, 1991. iii, 107 p. Congress Session: 102-1. SUDOC: Y4.F76/1: L52/17. Hearing to examine the status and needs of Kurdish and other Iraqi refugees who fled to areas along the Iraqi-Turkish border following the Persian Gulf war, and to review related

humanitarian relief activities and funding needs. Includes transcript (p. 99-107) of Committee markup session on the Emergency Supplemental Iraqi Refugee Assistance Act of 1991 (draft text, p. 104-106) to authorize FY91 supplemental appropriations for emergency humanitarian assistance to Persian Gulf war refugees in and around Iraq. Bill was favorably reported. Statements and Discussion include: Findings of House Delegation visit to Turkish-Iraqi border to assess refugee conditions and international relief efforts (rpt, p. 4-11); recommendations for U.S. humanitarian aid (related rpt, p. 40-44), extent of refugee problem in and around Iraq; role of UN in providing humanitarian assistance to displaced Iraqi civilians; review of international humanitarian relief activities along the Turkish-Iraqi border, and recommendations for assistance to Persian Gulf war refugees.

373. Congress. House. Committee on Foreign Affairs. *U.S. Policy Toward Iraq 3 Years After the Gulf War*. Washington, DC: U.S. GPO, 1994. iii, 61 p. Congress Session: 103-2. SUDOC: Y4.F76/1:IR1/15. Hearing before the Subcommittee on Europe and the Middle East to review developments in and U.S. policy options regarding Iraq, emphasizing international economic sanctions. Supplementary material (p. 41-61) includes witnesses' written statements. Statements and Discussion include: Adverse impact on Iraqi Kurds of economic sanctions. Assessment of political power of Iraqi President Saddam Hussein; review of U.S. policy options for dealing with Iraq and weakening Saddam Hussein, focusing on current

economic sanctions; overview of Saddam Hussein repression of Iraqi opposition civilian populations, including the Kurds.

374. Congress. House. Committee on Hunger, Select. *Decades of Disasters: The United Nations' Response*. Washington, DC: U.S. GPO, 1991. iii, 176 p. Congress Session: 102-1. SUDOC: Y4.H89:102-10. Hearing before the Select Committee on Hunger to examine the effectiveness of and the need to improve UN disaster relief and other humanitarian emergency response mechanisms. Supplementary material (p. 44-176) includes submitted statements, witnesses' written statements, and: (a) H.R. 2258, the Freedom from Want Act, to recognize the human right to food, propose a UN Convention on the Right to Food, and require the U.S. to attempt to reform and restructure UN mechanisms for responding to international disasters and humanitarian emergencies, text (p. 115-118). (b) International Committee on the Right to Food, right to food in domestic and international law, findings and recommendations, with bibliography (p. 122-158). Statements and Discussion include: Deficiencies of UN system, with recommendations; validity of humanitarian intervention under international law, with example of UN intervention on behalf of Iraqi Kurds after the Persian Gulf war; steps toward improving UN humanitarian relief and intervention activities. Includes the following insertion: Nanda, V. P., "Humanitarian Intervention" forthcoming book excerpt, with bibliography (p. 87-107).

375. Congress. House. Committee on Hunger, Select. *Future of Humanitarian Assistance in Iraq*. Hearing. Washington, DC: U.S. GPO, 1992. iv, 130 p. Congress Session: 102-2. SUDOC: Y4.H89:102-22. Committee Serial No. 102-22. Hearing before the Select Committee on Hunger International Task Force to examine humanitarian issues in Iraq, including status of international humanitarian relief efforts to alleviate hunger and public health problems resulting from international economic sanctions imposed against Iraq in connection with the 1991 Persian Gulf War. Supplementary material (p. 43-130) includes submitted statements, witnesses' written statements, articles, and correspondence. Statements and Discussion include: Perspectives on humanitarian conditions in Iraq; allegations regarding Iraqi human rights abuses, focusing on persecution of Kurdish minority; arguments for lifting non-military sanctions against Iraq.

376. Congress. House. Committee on International Relations. *U.S. Policy Toward Iraq*. Washington, DC: U.S. GPO, 1996. iii, 92 p. Congress Session: 104-2. SUDOC: Y4.IN8/ 16:IR1/3. Hearing to review developments in and U.S. policy toward Iraq. Examines Iraqi failure to comply with UN Security Council resolutions regarding Iraqi actions following the 1990-91 Persian Gulf War, and reviews international sanctions imposed on Iraq for noncompliance with UN resolutions. Supplementary material (p. 37-92) includes witnesses' written statements and written replies to Committee questions, and a submitted statement. Statements and Discussion include: Overview of conditions in Iraq; status of Iraqi efforts to acquire weapons of

mass destruction; issues involved in UN resolution allowing Iraq to sell oil in order to buy humanitarian goods for Iraqi populace affected by sanctions. Recommendations for U.S. policy toward the Kurdish minority in northern Iraq; perspectives on conditions in Iraq, with suggestions concerning U.S. policy options.

377. Congress. House. Committee on Ways and Means. *Sanctions Against Iraqi Chemical Weapons Use Act*. Washington, DC: U.S. GPO, 1988. Report. 7 p. Pub. No.: H. Rpt. 100-981, pt. 1. Congress Session: 100-2. SUD OC: Y1.1/8:100-981/pt.1. Recommends passage with amendments of H.R. 5337, the Sanctions Against Iraqi Chemical Weapons Use Act, to prohibit U.S. export of certain military and civilian goods and technology to Iraq in response to Iraqi use of chemical weapons against its Kurdish minority. Committee consideration was limited to provisions authorizing the President to impose additional sanctions, including restrictions on imports of petroleum and other products from Iraq.

378. Congress. Senate. Committee on Armed Services. *Operation Desert Shield/ Desert Storm*. April 24, May 8, 9, 16, 21, June 4, 12, 20, 1991. Washington, DC: U.S. GPO, 1991. Hearing. iv, 414 p. il. Pub. No.: S. Hrg. 102-326. Congress Session: 102-1. SUDOC: Y4.Ar5/3:S.hrg.102-326. Hearings to examine U.S. military forces performance in Operation Desert Shield/Desert Storm in the Persian Gulf undertaken in response to the Iraqi August 1990 invasion of

Kuwait. Focuses on DOD U.S. Central Command strategy and operations. Classified material has been deleted. Statements and Discussion include: Briefing on U.S. military, Department of State, and AID assistance to Kurds fleeing Iraq after Operation Desert Storm; role of U.S. military forces in providing protection and establishing supply systems for food and goods for Kurds (related charts, pp. 11-38 passim); status of the Kurds.

379. Congress. Senate. Committee on Foreign Relations. *Chemical Weapons Use in Kurdistan: Iraq's Final Offensive*. Washington, DC: U.S. GPO, 1988. ix, 46 p. Congress Session: 100-2. SUDOC: Y4.F76/2:S.prt. 100-148/corr. Staff report, based on September 11-17, 1988 study mission to Turkey along the Iraqi border by Peter W. Galbraith and Christopher Van Hollen, Jr., assessing allegations by Iraqi Kurdish refugees in Turkey that Iraq used chemical weapons in Kurdistan during a so-called final offensive to end the Kurdish insurgency following ceasefire in the Iran-Iraq war. Reviews Kurdistan political background and relationship to the Iraq republic, alleged prior use of chemical weapons by Iraq, and Kurdish eyewitness accounts of chemical attacks. Includes a summary of key findings (p. VII-VIII), photographs throughout, and: S. 2763, the Prevention of Genocide Act of 1988, to require U.S. sanctions against Iraq for use of chemical weapons in Kurdistan, and to commend Turkey for its humanitarian actions in assisting Kurdish refugees, text (p. 43-46).

380. Congress. Senate. Committee on Foreign Relations. *U.S. Policy Toward Iraq: Human Rights, Weapons Proliferation, and International Law*. Washington, DC: U.S. GPO, 1990. iii, 93 p. Congress Session: 101-2. SUDOC: Y4.F76/2:S.hrg.101-1055. Hearing to assess U.S. policy towards Iraq, focusing on the implications of Iraq's violation of international law by engaging in human rights abuses, and on Iraq's efforts to acquire missiles and chemical and nuclear weapons. Supplementary material (p. 89-93) includes witnesses' written replies to Committee questions. Statements and Discussion include: Review of Iraq human rights abuses; concern about the fate of Iraqi Kurds in Turkish refugee camps; description of Iraq persecution of Kurds, with policy recommendations; evidence of Iraq efforts to develop nuclear weapons and missiles, citing need to revise technology export controls (related list, p. 80-81).

381. Congress. Senate. Committee on Foreign Relations. *Civil War in Iraq*. Washington, DC: U.S. GPO, 1991. viii, 28 p. Congress Session: 102-1. SUDOC: Y4.F76/2:S.prt.102-27. Staff report, prepared by Peter W. Galbraith, on humanitarian and policy issues related to civil unrest in Iraq. Provides an overview of the Kurdish rebellion and describes Iraqi army suppression of the Kurds during a March 30-31, 1991 visit to Iraqi-controlled Kurdistan. Assesses and recommends U.S. humanitarian aid initiatives for the Kurds, and reviews regional implications of the conflict. Appendix (p. 23-28) includes articles.

382. Congress. Senate. Committee on Foreign Relations. *Foreign Relations Authorization Act, FY92-FY93*. Washington, DC: U.S. GPO, 1991. Report. 134 p. Pub. No.: S. Rpt. 102-98. Congress Session: 102-1. SUDOC: Y1.1/5:102-98. Recommends passage of S. 1433, the Foreign Relations Authorization Act, FY92-FY93, to amend the State Department Basic Authorities Act of 1956 and other acts to revise and authorize FY92-FY93 appropriations for Department of State and related agencies programs, in the following titles: Title I, Department of State, to: Title II, U.S. Informational, Educational, and Cultural Programs, to: ... c. Direct the Voice of America to establish a Kurdish language service.

383. Congress. Senate. Committee on Foreign Relations. *Kurdistan in the Time of Saddam Hussein*. Washington, DC: U.S. GPO, 1991. viii, 23 p. Congress Session: 102-1. SUDOC: Y4.F76/2:S.prt.102-56. Staff report, prepared by Peter W. Galbraith, presenting findings of September 4-11, 1991 visit to Iraqi Kurdistan to observe conditions following the 1991 uprisings by Kurdish insurgents and retaliatory attacks by the Iraqi army. Examines the need and options for international protection of the Kurds from future Iraqi attacks, and provides evidence of atrocities committed against Kurds under the rule of Saddam Hussein. Includes maps and photos throughout.

384. Congress. Senate. Committee on Foreign Relations. *Mass Killings in Iraq*. Washington, DC: U.S. GPO, 1992. iii, 51 p. Congress Session: 102-2. SUDOC: Y4.F76/2:S. hrg.102-

652. Hearing to examine human rights abuses against the Kurdish minority by the Iraqi government, including allegations of mass killings. Includes: UNICEF, "UNICEF Programme Progress Report: Iraq Emergency" 1992 (p. 39-48). Statements and Discussion include: Review of alleged Iraqi human rights abuses against the Kurdish minority; evidence of mass killings of Kurds by Iraqi government; views on Kurdish refugee situation; perspectives on aid for Iraqi Kurds.

385. Congress. Senate. Committee on Foreign Relations. ***Saddam's Documents***. Washington, DC: U.S. GPO, 1992. Report. vi, 10 p. Pub. No.: S. Prt. 102-111. Congress Session: 102-2. SUDOC: Y4.F76/2:S.prt.102-111. Report by Peter W. Galbraith (Committee staff), describing the acquisition and content of certain Iraqi secret police documents obtained by the author during an April 16-27, 1992 visit to the Kurdish minority area of Iraq. Focuses on evidence provided by the documents of Iraqi human rights abuses against the Kurds, including mass killings.

386. Congress. Senate. Committee on Foreign Relations. ***U.S. Policy Toward Iran and Iraq***. Washington, DC: U.S. GPO, 1995. iv, 174 p. Congress Session: 104-1. SUDOC: Y4.F76/2:S.HRG.104-280. Hearings before the Subcommittee on Near Eastern and South Asian Affairs to review developments in and U.S. policy toward Iraq and Iran, focusing on U.S. dual containment policy of economic sanctions, arms controls, and political action to limit the threat to U.S. interests posed by Iran

and Iraq. Supplementary material (pp. 5-8, 163-174) includes witnesses' written replies to Subcommittee questions. Statements and Discussion include: Need for U.S. action to end Iraq repression of Kurds and resolve conflict between Kurdish factions; need to present evidence of Iraq genocide against Kurds to International Court of Justice; description of alleged Iraqi atrocities against Kurds, with recommendations for U.S. policy.

387. Congress. Senate. Committee on Governmental Affairs. *Global Spread of Chemical and Biological Weapons*. Washington, DC: U.S. GPO, 1989. vi, 746 p. Congress Session: 101-1. SUDOC: Y4.G74/9:S.hrg. 101-744. Hearings before the Permanent Subcommittee on Investigations to examine concerns regarding the worldwide proliferation of chemical weapons (CW) and biological weapons (BW), and to consider measures to control CW and BW production and use. Supplementary material (pp. 221-746) includes witnesses' prepared statements, articles, and reports. Statements and Discussion include: Experiences in interviewing and treating Iraqi Kurds reportedly attacked with CW by Iraqi military; description of CW effects on victims; explanation of medical treatment and toxicological studies of Kurds (medical reports, correspondence, pp. 254-266, 630-650). Insertion: Physicians for Human Rights, "Winds of Death: Iraq's Use of Poison Gas Against Its Kurdish Population" report of medical mission to Iraqi Kurd refugee camps in Turkey, February 1989, with illustrations (pp. 657-702).

388. Congress. Senate. Committee on the Judiciary. *Aftermath of War: The Persian Gulf Refugee Crisis*. Washington, DC: U.S. GPO, 1991. ix, 37 p. Congress Session: 102-1. SUDOC: Y4.J89/2:S.prt.102-31. Staff report, prepared for the Subcommittee on Immigration and Refugee Affairs, presenting findings of Subcommittee April 15, 1991 hearing and delegation April 27-May 9 visit to Iraq evaluating the international humanitarian relief operation to assist Kurds and other ethnic and religious minorities made refugees following the war in the Persian Gulf. Also reviews the status of refugees in Iraq and other Persian Gulf areas.

389. Congress. Senate. Committee on the Judiciary. *Aftermath of War, Part II: The Plight of the Iraqi Kurds a Year Later*. Washington, DC: U.S. GPO, 1992. ix, 43 p. Congress Session: 102-2. SUDOC: Y4.J89/2:S. prt. 102-31/pt.2. Subcommittee on Immigration and Refugee Affairs staff report on the status of Iraqi Kurds following the Persian Gulf War. Report is based on staff December 10-14, 1991 visit to northern Iraq, conducted as a follow up mission to staff April 27-May 9, 1991 visit to Iraq. Evaluates the living conditions and continuing aid needs of Kurdish villagers and refugees, and assesses international security arrangements for protecting Kurds from Iraqi forces. Includes findings and recommendations (p. 1-3), and UN resolutions and related documents on humanitarian aid to civilian populations in the Persian Gulf region (p. 17-43).

390. Congress. Senate. Committee on the Judiciary. *Refugee Crisis in the Persian Gulf*. Washington, DC: U.S. GPO, 1991. iv, 245 p. Congress Session: 102-1. SUDOC: Y4.J89/2: S.hrg.102-522. Hearings before the Subcommittee on Immigration and Refugee Affairs to examine the status and needs of Kurdish and other Iraqi refugees following the 1991 Persian Gulf war, focusing on conditions in Turkey-Iraq and Iran-Iraq border areas. Also reviews related humanitarian relief activities and funding needs. Supplementary material (pp. 127-245) includes: (a) Subcommittee, "Aftermath of War: The Persian Gulf Refugee Crisis" May 20, 1991 (pp. 127-185). (b) Harvard University, "Harvard Study Team Report: Public Health in Iraq After the Gulf War" May 1991, with tables and graphs (pp. 186-245).

391. Cooley, J. K. *Payback: America's Long War in the Middle East*. Washington, DC: Brassey's, 1991. xiv, 257 p. Includes bibliographical references and index. Cooley has covered the Middle East and Africa since 1957. His theme in this book is that during the critical years from the start of the Iranian revolution to the present, the U.S. has been "paid back" for its poor judgment and often disastrous policy errors in the Middle East. Cooley puts into context the attacks on the U.S. embassy and Marine barracks in Lebanon, the hijacking of TWA Flight 847, the abductions of the CIA's William Buckley and AP bureau chief Terry Anderson, and other retaliatory acts during what he calls the Khomeini Decade. The book argues that from the end of the Iran-Iraq war in 1988 until Saddam Hussein's 1990 invasion of Kuwait, the Bush administration

conducted "a strange love affair" with the Iraqi dictator, which climaxed with Desert Storm and its traumatic aftermath. The final payoff, according to the author, was the terrible responsibility imposed on the Bush administration by the millions of Kurds fleeing massacre by Saddam's forces.

392. Cowan, J. W. *Operation Provide Comfort: Operational Analysis for Operations Other Than War*. [Final report.] Newport, RI: Naval War College, Joint Military Operations Dept., 16 June, 1995. 28p. [NTIS Accession Number: AD-A297 852/6/XAB]. In early February 1991 Operation Desert Storm had reached its dramatic conclusion. The United States military had displayed its incredible power and effectiveness as the world's sole remaining super power and stood ready to lead the world into the future of President Bush's New World Order. On April 5, 1991, U. S. and world attention again was sharply focused on a new and different developing human tragedy in post war Iraq. Instead of familiar footage of successful military operations, the public was now faced with the images of a half million terrorized and starving Kurdish refugees clinging to the sides of mountains in the remote northern regions of the Iraq-Turkish border. This operation serves as a classic case in the validation of the six Principles for Operations Other than War, although it was conducted two years prior to publishing of the fundamentals in current doctrine. The peacemaking success of Operation Provide Comfort established the standard in political and public perception for the projection and use of coalition military power for the purpose of saving lives. The current world situation

suggests that coalition and peacemaking operations will continue to be the most prevalent challenge facing the future employment of military forces. The experiences of Operation Provide Comfort have validated the need for continued study and development of joint doctrine for coalition and peacemaking operations.

393. Department of State. Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor. *Annual Report on International Religious Freedom Report*. PRINT, WEB. Washington, DC: Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor, 1999-. Annual. (www.state.gov/g/drl/irf/rpt/). This report is issued by the Senate Committee on Foreign Relations and submitted annually to the Congress by the Department of State. The law provides that the Secretary of State shall transmit to Congress by September 1 of each year, or the first day thereafter on which the appropriate House of Congress is in session, "an Annual Report on International Religious Freedom supplementing the most recent Human Rights Reports by providing additional detailed information with respect to matters involving international religious freedom." This annual report includes 195 reports on countries worldwide. Full-text of reports for the years 1999-2002 on Iraq (the only country reportedly to persecute the Kurds on religious bases) are included in this book and can be found at the following addresses:

- 2002: www.state.gov/g/drl/rls/irf/2002/13996.htm

- 2001: www.state.gov/g/drl/rls/irf/2001/5693.htm
- 2000: www.state.gov/www/global/human_rights/irf/irf_rpt/irf_iraq.html
- 1999: www.state.gov/www/global/human_rights/irf/irf_rpt/1999/irf_iraq99.html

394. Department of State. Office of Humanitarian Demining Programs. *Hidden Killers, 1998: The Global Landmine Crisis*. Washington, DC: U.S. Dept. of State, Bureau of Political-Military Affairs, September 1998. 206 p. Since the Department of State's last landmine report was issued in 1994, several developments have altered significantly the status of the global humanitarian crisis caused by antipersonnel landmines. This report is designed to take account of those developments and their impact on the problem, as well as to add new information to the baseline data and update the status of 12 of the most severely mine-affected countries. Much of the background data in the 1994 report remains valid and has not been repeated in this updated edition. The section on Iraqi Kurdistan is available at: www.state.gov/www/global/arms/rpt_9809_demine_ch3k.html.

395. Doherty, Carroll J. "Prolonged Turmoil May Slow Withdrawal from Region." *Congressional Quarterly Weekly Report* 49, no. 11 (March 16, 1991): 696. Iraq's harsh crackdowns on Kurdish separatists and Iran-backed Shi'ite

Muslims have raised the possibility that the US troop withdrawal from the Persian Gulf will be slow. Since the Persian Gulf war's quick end, problems, rather than opportunities, have become more apparent.

396. Doherty, Carroll J. "Bush, Congress in Agreement on Kurdish Refugee Relief." *Congressional Quarterly Weekly Report* 49, no. 17 (April 27, 1991): 1078-1079. Moved by the plight of refugees in and around Iraq, the Bush Administration and Congress agree that the US should extend all possible help to Iraqis displaced by the Persian Gulf war.

397. Doherty, Carroll J. "Panels Approve Partial Funding for Kurdish Refugee Aid." *Congressional Quarterly Weekly Report* 49, no. 18 (May 4, 1991): 1144-1145. Although Congress moved quickly to finance aid to Kurdish refugees, congressmen are still uneasy over the prospect of an open-ended US military presence in post-war Iraq.

398. Doherty, Carroll J. "Members Pass Relief Legislation for Kurds and Other Refugees." *Congressional Quarterly Weekly Report* (May 11, 1991): 1211, 1213. Congress has approved a proposal to provide more than half a billion dollars to aid displaced people in and around Iraq and to help disaster victims in other parts of the world.

399. Doherty, Carroll J. "Relief measure bogged down by disputes over details. (Disaster and starvation relief for

Kurdistan and Bangladesh)." *Congressional Quarterly Weekly Report* 49, no. 20 (May 18, 1991): 1305.

400. Doherty, Carroll J. "Congress Clears Refugee Aid Bush's Signature Expected." *Congressional Quarterly Weekly Report* 49, no. 21 (May 25, 1991): 1388. Congress took the first step toward addressing the needs of Kurdish refugees in Iraq when it gave preliminary approval to HR 2251, an appropriations bill that includes \$556 million in disaster and refugee aid.

401. Doherty, Carroll J. "Senate Struggles Over Response to Clinton's Attack on Iraq: Election-Year Politics Complicates Debate on Resolution of Support for Troops." *Congressional Quarterly Weekly Report* 54 (September 7, 1996): 2535-2536. Debate on U.S. Cruise missile strikes on military installations in southern Iraq, in response to Iraqi military deployment into the Kurdish "Safe Haven" in northern Iraq.

402. Downing, Linda M., and Gail McCain. "Medical Support for Kurdish Relief Effort." *U.S.A.F. Medical Service Digest* 43 (Winter 1992): 10-11.

403. Drew, Elizabeth. "Letter from Washington." [Helping the Kurds.] *The New Yorker* 67 (May 6 1991): 97-103. In taking belated responsibility for easing the plight of the Kurdish refugees in Iraq, a strained and defensive Bush administration

has backed itself into a situation it had hoped to avoid. Bush's strategy in denying military aid to the Kurds and Shi'ites rebelling against Saddam Hussein was defensible but hard to explain to the public. The president apparently wanted the Iraqi military or the Baathists to force Hussein from power, but a Kurdish separatist movement threatened the preservation of an intact postwar Iraq, a goal that the administration believes is essential to maintaining the balance of power in the Persian Gulf. Moreover, Bush and his advisers feared the military consequences of getting involved in an Iraqi civil war. As a result, the administration was reluctant to give even humanitarian relief to the Kurds while the rebellion was in progress. Even now, the government fears that helping the Kurds will be the start of a long, unwelcome involvement.

404. Elmo, David S. "Distributing Food to the Kurds." *Army Logistician* (January-February 1992): 2-5.

405. Elmo, David S. "Food Distribution During Operation Provide Comfort." *Special Warfare* 5 (March 1992): 8-9.

406. Elmo, David S. "Food Distribution for Operation Provide Comfort." [Kurd relief effort.] *Military Review: The Professional Journal of the U.S. Army* 73 (September 1993): 80-81.

407. Farer, Tom J. "Human Rights and Foreign Policy: What the Kurds Learned." [A drama in one act—satire] *Human*

Rights Quarterly 14 (November 1992): 62-77. The Bush administration's policy towards the Kurds in Iraq after the Persian Gulf War is satirized in a brief drama involving a national security advisor, a moderate Republican and a foreign policy expert. Casting about for language which would allow the President to engage in human rights rhetoric without committing to action, they finally settle on section 502(b) of the Foreign Assistance Act. This section's provisions on human rights abuses have been interpreted loosely by previous administrations. The stateless Kurds, with no power, may become the subject of political rhetoric but will receive no real assistance.

408. Felton, John. "Iraq Sanctions Bill Puts Administration in a Bind." *Congressional Quarterly Weekly Report* 46, no. 38 (September 17, 1988): 2571-2572. On Sep 9, 1988, the Senate passed a bill imposing harsh economic sanctions on Iraq as punishment for using chemical weapons against its Kurdish minority since Aug 1987. The bill, which was called premature by the State Department, is examined.

409. Felton, John. "Less Sweeping Than Senate Version: House Panels Advance Bill Imposing Sanctions on Iraq." *Congressional Quarterly Weekly Report* 46, no. 39 (September 24, 1988): 2634. House committees are moving ahead with legislation imposing sanctions on Iraq to protest its alleged use of chemical weapons against the Kurdish minority there.

However, the bill is far less sweeping than a Senate-passed measure containing a broad series of economic sanctions.

410. Felton, John. "Protest of Chemical Warfare: Differences on Iraq Sanctions Complicate Foreign Aid Bill." *Congressional Quarterly Weekly Report* 46, no. 40 (October 1, 1988): 2741. Acting on the fiscal 1989 foreign aid appropriations bill, the Senate for the second time approved sanctions against Iraq for using chemical weapons against its Kurdish minority. The Senate action was an effort to force the House to accept a stronger foreign aid bill. The differences on Iraq sanctions, which complicate the foreign aid bill, are discussed.

411. Felton, John. "Hill Moving on Iraq Sanctions: Use of Chemical Weapons Against the Kurds." *Congressional Quarterly Weekly Report* 46 (October 15, 1988): 2983.

412. Ferguson, W. T. *Operation Provide Comfort: A History of JTF—A Logistical Operation*. Carlisle Barracks, PA: Army War College, May 1992. 41p. [NTIS Accession Number: AD-A295 932/8/XAB]. During Operation Desert Storm, Proven Force and Provide Comfort, I was the J-4, Special Forces Operations Command Europe, (SOCEUR) commanded by Brigadier General Richard Potter. Special Operations Command Europe deployed as part of Joint Task Force Proven Force, Incirlik, Turkey, which operated from 9 January 1991 to 22 March 1991. On 6 April 1991, Headquarters SOCEUR was

alerted for participation in Operation Provide Comfort with the mission to provide humanitarian support to the Kurds in northern Iraq and southern Turkey. Other reports on Operation Provide Comfort have focused on the JTF force composition, mission, and operational concept. The objective of this personal experience monograph is to provide insight into the logistical operations and staff relationships of JTF-A during Operation Provide Comfort, 7 April 1991 through 17 June 1991. The views presented in this paper are the logistical perspective of how SOCEUR supported Operation Provide Comfort (A).

413. Fessler, Pamela. "Congress' Record on Saddam: Decade of Talk, Not Action: Before Invasion of Kuwait, Capitol Hill Politics, Inertia Undercut Objections to White House Courtship of Iraq." *Congressional Quarterly Weekly Report* 49 (April 27, 1991): 1068-1076. Highlights major foreign policy decisions since 1982. U.S. role in the Iranian-Iraqi war, including oil tanker escort, chemical weapons, sanctions, and the Kurds.

414. Freedman, L., and D. Boren. "'Safe Havens' for Kurds in Post-War Iraq." In *To Loose the Bands of Wickedness: International Intervention in Defence of Human Rights*. Edited by N. Rodley, 43-92. London: Brassey's, 1992. Since the Second World War there have been remarkable advances in the field of international humanitarian law. A major instrument in the protection of human rights has been the United Nations,

whose presence is generally recognized to be non-threatening and impartial. Gross violations of human rights not only cause untold suffering for the victims, but also provoke mass flights of populations on a scale which increasingly threatens to destabilise host countries, and ultimately poses a threat to international peace and security. The international community tries to cope with the ever increasing flow of refugees, but remains reluctant to take coercive measures against the governments directly responsible for massive abuses of human rights, still sheltering behind article 2(7) of the UN Charter, which does not "authorize the United Nations to intervene in matters which are essentially within the domestic jurisdiction of any state." Should not governments, in the light of actual events, now consider whether the price of non-intervention is too high, not only on humanitarian grounds, but also because of the escalating costs and the acute political and social problems posed by these mass exoduses? Or is the risk of power abuse for political gain too high because state sovereignty is perceived as absolute. The focus of this study is essentially a practical one. It considers what reforms and additional measures are required to strengthen the UN's capacity to intervene more effectively on humanitarian issues, particularly those traditionally excluded from UN action by article 2(7) of the Charter. Case histories are included—that of the Kurds in Iraq (pp. 43-92) and the international reaction to the civil strife in Yugoslavia.

415. Frelick, Bill. "The False Promise of Operation Provide Comfort: Protecting Refugees or Protecting State Power?"

Middle East Report (May-June 1992): 22-27. The author, a senior policy analyst with the U.S. Committee for Refugees and associate editor of the *World Refugee Survey*, visited Kurdish refugee camps in Iran in April 1991. This article is based on a longer paper presented at the Middle East Studies Association conference in November 1991 that later appeared in *Kurdish Studies* (Spring-Fall 1992, pp. 45-53). The international regime established for refugees has been created and maintained less for their protection than to preserve the prerogatives of powerful states. Many heralded the U.S. aid to Iraqi Kurds at the end of the 1991 Gulf war as a precedent for future interventions in defense of human rights and humanitarian assistance. In retrospect, the U.S. move appears as yet another exercise designed to enhance the prerogatives of state power by a stronger against a weaker state. Britain, France and the U.S. created an occupied military zone in the name of international stability with the intent to de-stabilize the government of Iraq. This may have been a legitimate political goal, but it misrepresented the intervention under an essentially humanitarian facade.

416. Ghareeb, Edmund. *The Kurdish Question in Iraq*. Syracuse, NY: Syracuse University Press, 1981. x, 223 p.: map. Includes bibliographical references and index. Originally the author's Ph.D. dissertation (Georgetown University, 1979). In it, Ghareeb examines the history of the Kurdish issue in Iran and Turkey and then concentrates on Iraq, chronicling the Iraqi Ba'th government's attempts since 1968 to achieve a political understanding with the Kurds concerning their status in

Northern Iraq. The failure of both sides to reach agreement contributed to widespread Kurdish armed rebellion which was encouraged by covert Iranian, American, and Israeli assistance. Drawing upon extensive personal interviews with pro-and anti-Ba'th Kurdish leaders, including Mulla Mustafa Barzani and members of his family, Iraqi government and Ba'th party officials, and U.S. government officials, Ghareeb discusses in detail the positions of the Ba'th and Kurdish leaders and the factors which led to the failure of negotiations between them and, ultimately, to the collapse of the Kurdish rebellion itself.

417. Goff, D. G. *Building Coalitions for Humanitarian Operations Operation Provide Comfort*. [Study project.] Carlisle Barracks, PA: Army War Coll., April 15, 1992. 38p. [NTIS Accession Number: AD-A251 202/8/XAB]. Over one million Iraqi Kurds fled the military reprisals of Saddam Hussein following their uprising in northern Iraq immediately after Desert Storm. Reports reaching the world indicated that two thousand Kurds died each day in the harsh cold mountains along the Turkish-Iraqi border. On April 5, 1991, in cooperation with other allied nations, President Bush ordered American Military forces to begin airlifting humanitarian supplies to the Kurdish refugees. This Presidential decision established the largest military coalition ever formed in support of humanitarian operations. Operation Provide Comfort was the code name used for the worldwide outpouring of humanitarian assistance provided to the Kurdish displaced persons. The coalition formed to support this operation consisted of army, navy,

marine, air force, governmental and non-governmental agencies from thirteen nations. Time was critical. The coalition had to be formed quickly to provide the necessary humanitarian assistance to stop the dying in the mountains. The process of developing a military coalition to support humanitarian operations is described in this individual study project. The conclusion presents key considerations in coalition building in the area of command relationships, rules of engagement and unit capabilities. Recommendations are made in response to the key considerations. Building coalitions to support humanitarian operations will continue into the 21st century and the United States must be prepared to lead in the formation of coalitions.

418. Goff, D. G. *Operation Provide Comfort*. Carlisle Barracks, PA: Army War College, May 1992. 58 p. [NTIS Accession Number: AD-A295 955/9]. In early 1991, as Operation Desert Storm ended, the world press reported that nearly 2,000 Kurdish men, women and children were dying each day in the harsh cold of the Turkish-Iraqi mountains. Scenes of bare feet and poorly clothed Kurdish women and children showed them walking in snow and frigid temperatures to escape Saddam Hussein's vengeance as he crushed their short-lived Kurdish nationalist uprising. Kurdish leaders reported three million Kurds had fled into the 8,000-foot mountains. World opinion and public concern for the plight of the Kurdish people forced democratic nations to build a military coalition to provide humanitarian assistance to ease the

suffering of the Kurds. The code name for this humanitarian operation was Operation Provide Comfort.

419. Gunter, Michael M. *The Kurds of Iraq: Tragedy and Hope*. New York: St. Martin's Press, 1992. x, 175 p.: map. Includes bibliographical references (p. [153]-166) and index. The end of World War I marked the collapse of Ottoman power and the decision by Britain to carve out the new, artificial state of Iraq from part of the Empire's ruins. The Kurds who found themselves within Iraq have been in an almost permanent state of revolt ever since. For its part, the Iraqi government has always feared Kurdish separatism not only for itself but because of the precedent it would set for the Shiites, some 55% of the population, and thus the very future of the Iraqi state. This book briefly reviews the background of the Kurdish national movement in Iraq, and then devotes the bulk of its analysis to the uprising which followed the 1991 Gulf War, the subsequent negotiations, UN peacekeeping operation, and creation of a *de facto* Kurdish state, as well as the vitally important policies of Turkey. The analysis concludes that, despite many remaining difficulties, there is now reason to hope that the long nightmare of the Kurds in Iraq might perhaps be nearing an end.

420. Gunter, Michael M. "Foreign Influences on the Kurdish Insurgency in Iraq." *Orient* 34, no. 1 (March 1993): 105-119. This article examines contemporary foreign influences on the Kurdish insurgency in Iraq, and focuses on the U.S. House of

Representatives Pike Committee report and secret Israeli Intelligence support for the Iraqi Kurds over the years. Its central thesis is that the policies pursued by the U.S. after the 1991 Gulf War transformed the Kurdish situation inside Iraq providing an excellent opportunity for the creation of a *de facto* Kurdish state in northern Iraq.

421. Gunter, Michael M. "A Kurdish State in Northern Iraq?" *Humboldt Journal of Social Relations* 20, no. 2 (1994): 45-94. Factors that led to the May 1992 election and movement toward the creation of a *de facto* Kurdish state and government in northern Iraq following the Gulf war of 1991 are identified: (1) the protection of the Allied Poised Hammer forces stationed in southwestern Turkey, (2) a UN presence sanctioned by Security Council Resolution 688 (1991), and (3) Turkish cooperation and protection. The formation of the government, regional effects on surrounding states and the Kurds living in them, internal fighting, and economic problems are detailed. The nascent Kurdish state in Iraq is likely to become *de facto* due to continuation of neither war nor peace because of the U.S. deterrent, Turkish protection, and inability of Iraqi opposition to overthrow Saddam Hussein.

422. Gunter, Michael M. "The KDP-PUK Conflict in Northern Iraq." *The Middle East Journal* 50, no. 2 (Spring 1996): 225-241. Old rivalry over the control of population and territory between the Kurdish Democratic Party (KDP) and the Patriotic Union of Kurdistan (PUK) resulted in a civil war in the Kurdish region of Northern Iraq in May 1994. A breakaway faction of KDP emerged as the PUK in 1975, advocating Marxist

ideology and has remained the main rival of KDP. The conflict between the two continued, despite the French and the U.S. effort to mediate. Although the leaders of both parties understand the ill effects of the conflict, they fail to resolve it. The civil strife threatens the future of the Kurdish Regional Government.

423. Gunter, Michael M. "Turkey and Iran Face Off in Kurdistan." *Middle East Quarterly* 5 (March 1998): 32-40. Examines the confrontation taking place in Iraqi Kurdistan among Mas'ud Barzani's Kurdistan Democratic Party (KDP), Jalal Talabani's Patriotic Union of Kurdistan (PUK), and Abdulla Ocalan's Kurdistan Workers Party (PKK), as well as U.S. involvement in the area.

424. Gunter, Michael M. *The Kurdish Predicament in Iraq: A Political Analysis*. New York: St. Martin's Press, 1999. x, 181 p. Includes bibliographical references (p. 164-175) and index. This is a well-documented, detailed account of the recent Kurdish history in Iraq. The purpose of the book is to present "a new analysis of the tragic descent into civil war and the many other events that have occurred" since 1992. In his first chapter, Gunter gives a detailed account of the divisions the Wigrams observed among the Kurds (*Cradle of Mankind: Life in Eastern Kurdistan*, by Edgar T. A. Wigrams, a British Christian missionary and his brother who lived and traveled through Kurdistan for ten years during the first decade of the 20th century). Gunter concludes that despite changes, the

divisions that plagued the Kurds remain almost a century later. Presenting the past as a prologue, the author provides a background of the two main Kurdish leaders, Mas'ud Barzani of the Kurdistan Democratic Party (KDP) and Jalal Talabani of Patriotic Union of Kurdistan (PUK). Gunter deserves credit for collecting these valuable personal details. The third chapter analyzes the Iraqi opposition, with which the Iraqi Kurds have a specific and problematic relationship. The purpose of the fourth chapter (on the KDP-PUK civil war) is "to analyze the background of the longstanding KDP-PUK rivalry and the relapse into conflict," not only to foster a better understanding of the causes of the present infra-Kurdish conflict, but also to "enable us to know how to help bring the conflict to an end and avoid similar problems in the future" (p. 68). Gunter offers a detailed description of the fighting between KDP and PUK from 1994 to 1998, as well as the failed mediation efforts by France, Turkey, the United States, and regional as well as local leaders. According to Gunter, "the inherent struggle for power between the two parties-fueled by the hostility of the regional powers-prevent the implementation of peace, and eventual fighting resumes" (p. 109). In the next chapter the author analyzes how this infra-Kurdish fighting has created a power vacuum that has forced Turkey and Iran to get involved in Iraqi Kurdistan, leading to a sharp confrontation between them, as well as prolonging the conflict between KDP and PUK through direct and indirect assistance to these organizations. The book ends with a ten-page discussion of the prospects for the Iraqi Kurds.

425. Haberman, Clyde. "The Kurds: In Flight, Once Again." *The New York Times Magazine* (May 5, 1991): 32-37. Hope remains as elusive as ever for the long suffering Kurdish people, who faced their gravest crisis ever in their recent mass exodus from Iraq. The idea of a Kurdish homeland is a pipe dream; most of the estimated 20 million Kurds would settle for increased autonomy and improved economic development in the countries where they have sunk toward the bottom of the wage scale. In all the countries that the Kurds inhabit—Iran, Iraq, Turkey, Syria, and the Soviet Union—repression is a daily reality. In Turkey, speaking Kurdish was illegal until recently, and books and newspapers written in that language are still forbidden. In Iraq, the Kurds' repeated rebellions have led to savage suppression by Saddam Hussein's forces. Thousands have died in the Kurds' recent flight from Iraq, and thousands more are likely to perish unless a rescue operation led by the United States succeeds quickly.

426. Harmon, Joseph M., III. "Operation Provide Comfort: A Cry for Help—The Military Role in Humanitarian Aid." *Fortitudine: Bulletin of the Marine Corps Historical Program* 21 (November-December 1992): 31-42.

427. Harriss, John (ed.). *The Politics of Humanitarian Intervention*. London: Pinter Publishers, 1995. xiii, 190 p. Includes bibliography and index. Published in association with the Save the Children Fund and the Centre for Global Governance. Amid the criticism of the UN's apparent failure to

intervene in humanitarian disasters there has been little scholarly consideration of the real issues. The nature of human rights, sovereignty, UN organization and the practice of humanitarian action are some of the themes that are addressed in this volume which combines a theoretical approach with empirical analysis from those with practical experience in the field of international humanitarian assistance; some focus on UN operations in Somalia and on behalf of the Kurds in Iraq.

428. Heraclides, Alexis. "Secessionist Minorities and External Involvement." *International Organization* 44 (Summer 1990): 341-378. The author analyzes instances of involvement of a foreign state in seven postwar secessionists movements—those of Katanga, Biafra, Southern Sudan, Bangladesh, Iraqi Kurdistan, Eritrea, and the Moro Region of the Philippines in order to shed light on the possible patterns of interaction between the inter-national system and secessionist minorities. The article analyzes the constraints on, content of, and reasons for foreign involvement and tests seven assumptions of conventional wisdom to determine if they hold true in the cases studied. According to the author, although international norms are against involvement with groups that threaten territorial integrity, external state support of these groups is more extensive than would be expected, and support is given for diverse reasons rather than based solely on the prospects for tangible gain.

429. Heraclides, Alexis. *The Self-Determination of Minorities in International Politics*. London: Frank Cass, 1991. xvi, 291

p.: ill., maps. Bibliography: pp. 264-279. In International Relations, in particular, there is a dearth of knowledge on secession. Governments for their part have often reacted to communal assertiveness with contempt and coercion, a course hardly conducive to conflict resolution in a modern world of ever-rising expectations for legitimized rule, effective participation, ethnicity, group self-esteem and pride, distributive justice and new, more exacting standards for human rights and democracy. This book attempts to remedy the situation in International Relations and contribute to the further understanding of this multi-faceted problem. First, the reasons for violent separatism are being examined on the basis of the stimulating literature of communal violence and ethnicity in nearby fields of research. Then the existing international normative regime against separatism and secession is assessed and put to the task. But the main focus is on the international politics of armed separatism (that is, on the international activity of secessionist movements), and on world reaction and involvement by external parties. Seven secessionist movements—those of Katanga, Biafra, the Southern Sudan, Iraqi Kurdistan, Bangladesh, Eritrea and the Moros of the Philippines—are examined in detail to shed more light on the above questions and suggest a series of patterns of interaction between the international system and secessionist minorities. On pp. 129-146, focuses on the U.S. involvement in the 1961-1975 Iraqi Kurdish War.

430. Ignatieff, Michael. "The Seductiveness of Moral Disgust." *Social Research* 62 (Spring 1995): 77-97. The post-

1989 military interventions in Somalia, Kurdish territory and Bosnia-Herzegovina are perceived as having been based on humanitarian reasons. Inspired by noble motives, such interventions are also colored by the rescuers' self perception that they are bringing decency, civility, tolerance and civilization to less rational societies. As a result, failure quickly brings moral disgust and leads to the use of imperial ruthlessness. What newly independent countries of the former colonial empires need is the long-term rebuilding of civil society's structures and institutions rather than instant interventions with quick exit.

431. Jones, James L. "Operation Provide Comfort: Humanitarian and Security Assistance in Northern Iraq." *Marine Corps Gazette* 75 (November 1991): 98-107. In the aftermath of Desert Storm in 1991, Kurds in northern Iraq attempted to topple Saddam Hussein from power, but their villages were attacked by the Iraqi army, forcing them to flee into the mountains of southern Turkey. Operation Provide Comfort launched a multinational relief effort to protect more than one million Kurds and to provide them food, medicine, and shelter. The article highlights the involvement of U.S. marines in the relief effort.

432. Keen, David. *The Kurds in Iraq: How Safe is Their Haven Now?* London: Save the Children, 1993. 74 p.: ill. [Includes an executive summary of 11 pages.] Includes bibliographical references. Chapter 1 details how Kurdish

nationalist aspirations were encouraged and then jettisoned several times in the 20th century, particularly in the 1920s, 1970s and after the Gulf War. Chapter 2 investigates the adequacy of international efforts to protect the Kurds after the collapse of their revolt in March-April 1991. It also investigates how this protection has been significantly eroded. Chapter 3 discusses the inadequacy of assistance and its implications on the Kurdish population in Iraqi Kurdistan. Chapter 4 explores the links between protecting and assisting the Kurds. There can be no lasting protection without adequate assistance, and there can be no adequate assistance and development without proper protection. Chapter 5 looks at some practical ways of improving protection and assistance in the context of ongoing conflict between the Kurds and the government of Iraq.

433. Kelley, J. M. *Tactical Implications for Peacemaking in Ethnic Conflict*. Fort Leavenworth, KS: Army Command and General Staff College, School of Advanced Military Studies, February 4, 1993. 71p. [NTIS Accession Number: AD-A262 561/4/XAB]. Ethnic conflict is emerging as the dominant threat to world peace in the post-World War II security environment. The scope and frequency of ethnic conflict threatens world stability and could infringe on U.S. vital interests. The U.S. and the UN are involved in peace restoration operations in 13 ethnic conflicts worldwide. The U.S. Army accomplished the peacemaking mission in the past and will be challenged with peacemaking in the future. This monograph analyzes experiences from Operation Provide Comfort for tactical findings useful for formulating U.S. ground forces'

peacemaking doctrine. The study begins by establishing the relevance of Operation Provide Comfort as a tool to examine peacemaking. The analysis uses 'Operations Other than War' from the emerging doctrine in Field Manual 100-5, Operations to review the Kurdish-Iraqi ethnic conflict. Three trends emerged. First, unity of command is a means to achieve unity of effort; but unity of effort is achievable without unity of command. Second, units exhibited great versatility. Third, the Army does not need dedicated forces for peacemaking in ethnic conflict. The study focuses on the emerging doctrinal principle of unity of effort and the tenet of versatility. Unity of effort and versatility are used to analyze six functional areas from Operation Provide Comfort. The six functions analyzed were: security, air operations, fire support, engineering, intelligence, and medical operations. The study found that Army forces thrived under the Operation Provide Comfort Coalition's unity of effort. The study concludes that the Army should further conventional forces versatility by adapting and modifying collateral activities already found in Special Forces doctrine.

434. Kimche, David. *The Last Option: After Nasser, Arafat & Saddam Hussein: The Quest for Peace in the Middle East*. London: Weidenfeld and Nicolson, 1991. 328 p.: maps. Includes bibliographical references and index. This book is a selective political history of the Middle East, supposedly aiming to dispel myths, but instead consolidating a partisan Israeli version of the post-1967 period. The book is divided into sections dealing with Israeli-Egyptian relations, Israeli involvement in

Lebanon, Kurdish-Israeli-Iranian dealing of the 1960s and 1970s, the Iran-Iraq war, Saddam's adventures in Kuwait, and, finally, the PLO and the Intifada. Kimche briefly discusses the infrequently covered Israeli links with Mustafa Barzani's Kurdish uprising in Iraq, in cooperation with Iran and the United States.

435. Kissinger, Henry. *Years of Renewal: The Concluding Volume of Memoirs*. New York: Simon & Schuster, 1999. 1151 p.: ill., maps. Includes bibliographical references (p. 1081-1120) and index. This is the concluding third volume of Henry Kissinger's series of memoirs, which began with *White House Years* and *Years of Upheaval*. In it, Kissinger assesses Richard Nixon's complex personality and peppers his explanations of China policy, Soviet policy, Middle East diplomacy, and the Kurdish tragedy with accounts of bureaucratic infighting and turf battles.

436. Korn, David A. "Iraq's Kurds: Why Two Million Fled." *Foreign Service Journal* 68 (July 1991): 20-24. Antecedents of the Kurdish rebellion following the Persian Gulf War, and U.S. response to the revolt.

437. Korn, David A. "The Last Years of Mustafa Barzani." *Middle East Quarterly* 1 (March 1994): 12-27.

438. Lyon, Alynna June. *International Contributions to the Mobilization of Ethnic Conflict: Sri Lanka, Iraq, and Rwanda*. Ph.D. University of South Carolina, 1999. DAI: 6007A: 2663. 222 p. The involvement of the international community in internal situations of ethnic conflict is becoming more common as international actors intervene to restore order after the outbreak of violent ethnic conflict. This dissertation addresses the assumption that these multilateral fig leaves will provide a "Band-Aid" and assist in ethnic conflict resolution because in many situations this has not been the case. Three examples of the failure of intervention in identity-based contention are found in Iraq, Rwanda, and Sri Lanka. The dissertation explores the historical context and content of international actor involvement (specifically outside states, international organizations, and transnational kin-groups) in countries experiencing ethnic conflicts prior to the outbreak of violence. The project presents a substantive cross-national comparative analysis of foreign interference from colonialism to the contemporary political environment in three current conflicts: India and the Tamils in Sri Lanka (1987), the United States and the Kurds in Iraq (1991) and the international community involvement with the Hutus in Rwanda (1994). The dissertation presents a framework for examining what international actors bring to identity-based contention. In each case, a mobilization model is employed to illustrate how international actors contributed to the explosiveness of these ethnic situations as they advanced the factors of mobilization (the politicization of ethnic identity, resources, and political opportunity structures). The model synthesizes ethnic conflict studies with work on resource mobilization and international intervention. The dissertation

offers both theoretical and practical contributions to research on international political interactions, comparative ethnic studies as well as work on transnational social movements. The project also explores changing norms of international intervention, the nature of ethnic identity, and the policy consequences of meddling in unstable contentious political environments. The study finds that there are several problems associated with international intervention in ethnic conflicts as foreign actors are often pulled into local and regional political struggles.

439. Malanczuk, Peter. "The Kurdish Crisis and Allied Intervention in the Aftermath of the Second Gulf War." *European Journal of International Law* 2, no. 2 (1991): 114-132. This article examines the legality under international law of the allied intervention in Iraq during the Kurdish Crisis in 1991. While putting the legal issues into proper perspective, the author establishes the relevant factual background of the crisis in details.

440. Maynard, Deanne E. "Iraq: United States Response to the Alleged Use of Chemical Weapons Against the Kurds." [Human Rights Issues in United States Foreign Policy]. *Harvard Human Rights Yearbook* 2 (Spring 1989): 179-186.

441. Meek, Philip A. "Operation Provide Comfort: A Case Study in Humanitarian Relief and Foreign Assistance." *Air Force Law Review* 37 (1994): 225-238.

442. Miles, Donna. "Helping the Kurds." [Refugee relief operation.] *Soldiers* 46 (July 1991): 13-20.

443. Miller, Judith. "Iraq Accused: A Case of Genocide." [Evidence of plan to exterminate the Kurds.] *The New York Times Magazine* (January 3, 1993): 12-17+. Researchers in the United States are going through 857 cartons of Iraqi files that could provide the legal basis for the first case of genocide ever to be brought before the World Court. The files, captured by Kurdish rebels in the uprising against Saddam Hussein immediately after the Persian Gulf war, provide the first written documentation of a campaign of terror waged for a decade against Iraq's 4 million Kurds. The material describes in chillingly bureaucratic language the "liquidations," "expulsions," and "transfers" of Kurdish victims. Researchers from the human rights group Middle East Watch, with help from the U.S. Defense Intelligence Agency, are using the documents to prepare the case.

444. Moran, C. J. *Kurdish Problem: Federalism or an Emerging State*. Carlisle Barracks, PA: Army War College, April 15, 1993. 47p. [NTIS Accession Number: AD-A264 877/2/XAB]. Whether the Kurds will successfully achieve

democracy for Iraq and autonomy for Kurdistan is more a decision in the hands of US policy makers than the Kurds. Before that question can be addressed the larger issue of autonomy today, but a separate state tomorrow has to be considered. No one wants to support a separate state which would mean dissolution of the territorial integrity of Iraq and upsetting the regional balance of power. That would also run counter to respecting the concept of a nation's sovereignty which is so vital to maintaining order in the world. When the national interests of the US are considered, especially in the strategic sense or in terms of natural resources, it is difficult to make a case for supporting the Kurds beyond humanitarian assistance. The Persian Gulf War, however, presented the US a new scenario, highlighted by President Bush's call for the Kurds in northern Iraq and the Shi'a in southern Iraq to rise against Saddam Hussein. The resulting crushing of both revolts by Saddam, and ensuing flight and agony suffered by the Kurds brought them on center stage for the world to view. The US, along with coalition governments, in response to media pressure and the humanitarian needs of the fleeing Kurds, established a security zone in northern Iraq for the Kurds, and later in southern Iraq for the Shi'a. This has effectively split Iraq into three parts. The Kurds by holding elections, establishing a government, and providing political and civil administration in their area, Iraqi Kurdistan, now in essence have de facto autonomy.

445. Mortimer, Edward. "Iraq: The Road Not Taken." *The New York Review of Books* 38 (May 16, 1991): 3-4. The

United States, with its lack of support for the opposition in Iraq, actually helped Saddam Hussein maintain his grip on the country. As a result, thousands of Arabs and Kurds have been killed or wounded by Hussein's forces in Iraq's civil war, and a mass exodus of the Kurds has taken place in northern Iraq. By not supplying the insurgents with weapons or using U.S. command of Iraqi skies to help them, the Bush administration is acting on its belief that minority rule through military force is the only safe route for Iraq.

446. Nagel, Joane, and Brad Whorton. "Ethnic Conflict and the World System: International Competition in Iraq (1961-1991) and Angola (1974-1991)." *Journal of Political and Military Sociology* 20 (Summer 1992): 1-35. Most models of ethnic conflict focus on internal forces and processes that contribute to ethnic tensions. Such domestic explanations ignore an important external source of resources and support for ethnic conflict, namely international economic, geopolitical, and military competition in the world state system. World system theory has tended to overlook geopolitical and dimensions of the international system. Just as economic competition produces economic dependency, geopolitical and military competition produce military dependency. Like economic dependency, military dependency has negative consequences for dependent states: political instability, internal and external war, and ethnic conflict. This paper explores the role of international competition in two cases, Iraq (1961-1991) and Angola (1974-1991), to reveal the results of military dependency. International competition and military

dependency have several consequences for domestic ethnic conflict: (1) a militarization of conflict, (2) an escalation and lengthening of conflict, (3) an ideological transformation of conflict, (4) a strengthening of supported ethnic group boundaries, and (5) a reduction in the likelihood of negotiated solutions to ethnic conflict.

447. Nehme, Michel G., and Lokman I. Meho. "Pawns in a Deadly Game: Iraqi Kurds and the United States, 1972-1975." *International Studies* [New Delhi] 32 (January-March 1995): 41-55. The United States has failed, in two episodes, to protect the Iraqi Kurds from devastation after instigating them against Saddam Hussein. The second episode (Second Gulf War) was an overt American involvement in the Kurdish-Iraqi relations and thus received an extensive and comprehensive coverage by many scholars and reporters. The first episode (1972-1975) was a covert paramilitary intervention conducted by the CIA upon the request of the U.S. president. The literature that covered this episode is not sufficient and lacks the highlighting of the particularities of American foreign policy. This article explores this gap for it is a pass to the understanding of the Kurdish problem—a time bomb in the Middle East. The Kurds are often depicted as pawns in a deadly game subject to regional and superpower manipulation. The Kurdish leadership repeatedly immolated its people as forfeitures for the dictates of geopolitics, and twice became the sacrifice of the U.S. and its allies.

448. Nezan, Kendal. "Fragile printemps kurde en Irak." *Le Monde Diplomatique* 48, no. 569 (August 2001): 9. Examines political and economic conditions of the Kurds of Iraq, driven from their homes during the 1991 Gulf War and now in Kurdistan, a region with a limited degree of autonomy under Anglo-American air protection from the air. Discusses conflict over division of meager resources between the Democratic Party of Kurdistan, led by Massoud Barzani, and the Patriotic Union of Kurdistan, led by Jalal Talabani, ended by an agreement signed in Washington, D.C. in September 1998; assistance provided by UN agencies to finance projects in education, health, housing, and reconstruction of infrastructure.

449. Oferinger, Ronald, and Ralf Backer. "A Republic of Statelessness: Three Years of Humanitarian Intervention in Iraqi Kurdistan." *Middle East Report (MERIP)* 24 (March-April/May-June 1994): 40-45. While it might seem that the UN Security Council Resolution 688 has afforded Iraqi Kurdistan some degree of sovereignty during the three years since the Gulf War ended, in actuality, the UN and various non-governmental organizations (NGOs) have obstructed the rehabilitation of Iraqi Kurdistan society and have compromised that society's option for self-determination. Given the deepening economic crisis and growing interference of neighboring states, moreover, the situation of the Iraqi Kurds does not differ much from that of Turkish Kurds, whose oppression continues with the knowledge and even support of the leading North Atlantic Treaty Organization member states.

Recommendations are made for alternative UN and NGO courses of action. (M. Maguire/SA: 94-12428)

450. Pelletiere, Stephen C. *Kurds and Their AGAS: An Assessment of the Situation in Northern Iraq*. [Final report.] Carlisle Barracks, PA: Army War College Strategic Studies Institute, September 16, 1991 43p. [NTIS Accession Number: AD-A242 441/4/XAB]. In the bloody aftermath of Operation Desert Storm hundreds of thousands of Kurds left their homes in northern Iraq seeking refuge in Turkey and Iran. It fell to the U.S. military to coax them back and protect those who feared for their safety. Operation Provide Comfort has now been succeeded by Provide Comfort II, with the U.S. military still heavily involved. This report documents the recent history of the Kurds, and gives a rundown on the power relations among the various groups in Kurdish society. At the same time, it warns our officers of possible dangers growing out of their mission, and suggests that the overall problem of the Kurds is much more explosive than the benign accounts appearing in the media would lead one to believe.

451. Pelletiere, Stephen C. *Managing Strains in the Coalition: What to Do About Saddam*. [Final report.] Carlisle Barracks, PA: Army War College Strategic Studies Institute, November 15, 1996. 38 p. Includes bibliographical references, pp. 20-28. [NTIS Accession Number: AD-A320 776/8/XAB]. The author examines the recent extraordinary events in Iraqi Kurdistan and in particular the behavior of America's allies. He

offers a theory of why this crisis developed, why the key coalition members are divided in response to U.S. actions, what factors might guide future U.S. policy, and what it presages for the future stability of the area. The author concludes that U.S. policy needs reanchoring if interests in this vital Persian Gulf region are to be maintained.

452. Prince, James M. "A Kurdish State in Iraq?" *Current History* 92 (January 1993): 17-22. Part of an issue on the Middle East. Since April 1991, Iraqi Kurds have been maintaining a Western-supported de facto government in the safe haven north of the 36th parallel while regional powers, the United States, and Kurds in Turkey, Iran, and Syria watch to see if the dream of Kurdish autonomy will finally come true. Free elections were held in May 1992, and authority is now being slowly ceded to the elected Kurdish parliament, whose two main parties are the Patriotic Union of Kurdistan, led by Jalal al-Talabani, and the Kurdistan Democratic Party, led by Massoud Barzani. These two parties maintain a rivalry that has often degenerated into armed conflict. Nonetheless, Talabani, Barzani, and disparate opposition elements united at a preliminary Iraqi National Congress meeting in September 1992, when they voted to "respect" Kurdish aspirations regarding the creation of an independent state. The U.S. role, Kurdish tribes, and political parties in northern Iraq are discussed.

453. Ramsbotham, Oliver, and Tom Woodhouse. *Humanitarian Intervention in Contemporary Conflict: A Reconceptualization*. Cambridge, MA: Polity Press, 1996. Includes bibliographical references and index. This book is a wide-ranging assessment of the international response to devastating contemporary conflicts, such as those in Iraq, Bosnia, Somalia and Rwanda. After a thorough survey of traditional debates, the authors concentrate on an analysis of contemporary conflict, using illustrations from a wide range of post cold-war examples, one of which is humanitarian intervention in Iraq (pp. 69-85). Various options, including non-intervention, peacekeeping, and forcible humanitarian intervention, are illustrated and discussed, with profiles of the most destructive contemporary conflicts and the responses to them by the international community. The roles of governments, UN agencies, the Red Cross and non-governmental organizations are examined. From this material, the authors argue for a reconceptualization of humanitarian intervention and develop principles which should govern all of its uses.

454. Roberts, Adam. "Humanitarian War: Military Intervention and Human Rights." *International Affairs* [London] 79 (July 1993): 429-449. In 1991-1993, in northern Iraq, Somalia and former Yugoslavia, there have been major uses of foreign armed forces in the name of humanitarianism, and with some degree of authorization from the UN. These interventions have revived, but with certain new elements, perennial debates about humanitarian intervention which in its classic form is

military intervention in a state, without the approval of its authorities, and with the purpose of preventing widespread suffering or death among the inhabitants. While these interventions do mark a significant turning point in international politics, it is improbable that they can remain impartial and humanitarian in all their aspects. They cannot be a substitute for tough policy choices about the future of the fractured societies involved. There is no prospect of a formal agreement among states as to the circumstances in which humanitarian considerations should prevail over state sovereignty. (IPSA: 44-820)

455. Rudd, Gordon William. *Operation Provide Comfort: Humanitarian Intervention in Northern Iraq, 1991 (Kurds, Military)*. Ph.D., Duke University, 1993. 485 p. DAI 55 (1994): 694-A. This dissertation studies Provide Comfort, a military operation that set out to save a half million Kurds who fled from Iraq in the spring of 1991. Unlike most military operation, Provide Comfort enjoyed no prior planning, little specific preparation, and operated beyond the range of most military doctrines. These forces had to work with civilians from the United Nations and other relief organizations with whom they were not familiar. Yet within a few months, the military operation achieved its goals of relieving the suffering and dying while returning the refugees safely to Iraq. The purpose of this dissertation is to study how the participating military organizations formed on such short notice, resolved friction and obstacles, accomplished their tasks quickly, and departed as soon as the political situation allowed. The materials used

for this work include primary and secondary sources on the Kurds, Iraq, and Turkey, but the study is dominated by interviews with over a hundred participants on Provide Comfort supported by the military and civilian documentation that covered and analyzed the operation. The conclusion of this study is that even without doctrine for humanitarian assistance, the capacity of military forces to provide immediate relief on a vast scale to resolve a crisis situation significantly exceeds that of civilian organizations primarily oriented for such tasks. Specifically, military forces can neutralize a hostile environment; mobilize the necessary transportation and logistics assets to sustain the flow of resources; rebuild a civil infrastructure; and provide the command and control necessary to make the overall effort cohesive under a unified command. Finally, the manner in which the military forces were used did not degrade their wartime readiness. Provide Comfort offers new perspectives for military participation on humanitarian assistance operations.

456. Rumbaugh JR. "Operation Pacific Haven: Humanitarian Medical Support for Kurdish Evacuees." *Military Medicine* 163, no. 5 (May 1998): 269-271. This article reviews the medical aspects of the humanitarian assistance mission Joint Task Force Operation Pacific Haven from September 1996 to April 1997. It reviews the effectiveness of the deployable medical units used to support the medical screening, treatment, and processing of more than 6,600 Kurdish evacuees applying for political asylum in the United States. The distinct cultural mores and language barriers of the Kurdish population made the

provision of even basic medical care a challenge. Designed for combat service support, these deployable medical units were successful in the performance of the comprehensive public health and humanitarian assistance medical support mission because of the support of two on-island military treatment facilities. In short, for military medicine to successfully conduct humanitarian assistance and/or disaster relief missions, deployable medical units need to be designed, equipped, staffed, and trained to perform these operations.

457. Sahagun, Felipe. "The New Kurdish Protectorate." *European Journal of International Affairs* 12, no. 2 (1991): 82-106. The author argues that the recent Kurdish tragedy is a direct consequence of the "Desert Storm," but Saddam Hussein and the Kurdish leaders bear responsibility as well. It is the responsibility of the Iraqi leader because he did not respect his promises of autonomy for the Kurds and had launched a terrorist assault against them leading to grave dissensions in Iraq. It is the responsibility of the Kurdish leaders because they accepted an active support from the West to revolt against the central government.

458. Salem, Naim Joseph. *The Drama of U. S. -Iraq Relations: From World War II to the Gulf War*. [United States Iraq Relations.] Ph.D. University of South Carolina, 1992. DAI: 5311A: 4077. 335 p. United States-Iraq relations are examined from the time contacts between the two countries began in the 1920s through 1992. The focus of the study is on the post-

World War II period and on issue areas that have shaped Iraq's relations with the United States during this period. These issue areas are as follows: the Palestine problem, the Kuwait question, the Kurdish minority in Iraq, and Iran and the Iran-Iraq War. Three main themes are developed. One, U.S. policy vis-a-vis Iraq represents a continuation of Britain's policy. Two, internationally dominant powers generally act to maintain the status quo in which they predominate. A fast-rising regional power, such as Iraq, frequently finds itself on a friction course with the dominant states in the international system. And three, ever since the establishment of Israel, the U.S. has predicated its policy in the Middle East on the support and sustenance of the Jewish state. The more an Arab state opposes Israel, the more that state is constrained by the United States. The research draws on State Department archives, British archives, Iraqi government documents and stated policies, in addition to a wide array of English, Arabic, and French sources.

459. Schorr, Daniel. "Ten Days That Shook the White House." [Television coverage of Kurdish refugees forces change in U.S. policy.] *Columbia Journalism Review* 30 (July-August 1991): 21-23. Television, most often manipulated in the United States to support policy, created a demand for action among Americans when footage of suffering Kurds was shown at the end of March 1991. During the first two weeks of April, President Bush was forced by the impact of what Americans and Europeans were seeing on television to reconsider his hasty withdrawal of troops from Iraq following the Persian Gulf

War. Americans grew aware that their government, which had opened the floodgates of rebellion in Iraq, was attempting to evade the crisis. At first, the Bush administration operated under the belief that Americans supported getting the troops home quickly and avoiding ethnic strife. As it turned out, however, they felt some responsibility for the suffering of the Kurds and did not want to see them abandoned.

460. Schweigman, David. "Humanitarian Intervention Under International Law: The Strife for Humanity." *Leiden Journal of International Law* 6 (April 1993): 91-110. In this paper, the author investigates whether a rule of customary law exists that would allow for intervention by third states in the territory of another state on grounds of restoring respect for human rights. The main questions related to this problem are: (i) If such a rule exists, what would be the criteria to be used? (ii) What is the relation between the UN Charter, especially Articles 2(4), 2(7), and Chapter VII, and the alleged rule? Following these questions, the author focuses on the intervention on behalf of the Kurds in northern Iraq in 1991. The role of the Security Council in this intervention is examined as well as the justifications for the intervention brought forward by the actors. Finally, the legality of the intervention under customary international law is considered.

461. Sellars, Bill. "La sortie de l'impasse est-elle pour demain?" *Arabies*, no. 146 (Fall 1999): 20-23. Discusses the agreement signed in Washington, D.C. on September 17,

1998, by leaders of two Kurdish groups in northern Iraq, Massoud Barzani of the Democratic Kurdistan Party and Jalal Talabani of the Kurdistan Patriotic Union, in hope of ensuring their future cooperation in administration of areas they control. Includes interest of the US in creating a united front against the regime of President Saddam Hussein of Iraq and unfavorable view of the agreement taken by Turkey as well as by Iraq.

462. Stromseth, Jane E. "Iraqi Repression of its Civilian Population: Collective Response and Contingency Challenges." In *Enforcing Restraint: Collective Intervention in Internal Conflicts*. Edited by Lori Fisler Damrosch, 76-117. New York: Council on Foreign Relations Press, 1993. The author locates the international response to Iraq's internal conflicts in the context of a long history in which Kurdish aspirations for self-determination have consistently been subordinated to the strategic and economic interests of global and regional powers. The international community had done essentially nothing for the Kurds, even in the face of extensive evidence of a genocidal extermination campaign in the late 1980s. The turning point came in the immediate aftermath of the successful collective military action to eject Iraq from Kuwait, when the Kurds in northern Iraq and the Shi'ites in the south mounted popular uprisings that elicited a swift and brutal response from Saddam Hussein. Thousands upon thousands fled toward and across the borders with Turkey, Iran, and Kuwait, and a humanitarian crisis of vast proportions ensued. Stromseth analyzes the debates in the UN Security Council over what became resolution 688, which condemned Iraq's

repression of its civilian populations and found that the consequences of that repression threaten international peace and security. She then examines the implementation of resolution 688 through Operation Provide Comfort and the subsequent negotiations with Iraq over the terms of a UN presence on Iraqi territory for humanitarian purposes. She discusses the establishment by the allied forces of a secure zone to protect the Kurds in the north, and later a no-fly zone over the southern marshlands.

463. Swenson, R. H., and T. M. Rahe. *Water and Sanitation Efforts Among Displaced Kurdish Citizens*. Washington, DC: Agency for International Development, October, 1991. 74 p. [NTIS Accession Number: PB93-117117/XAB]. In 1991, AID cooperated with the U.S. military to provide emergency assistance to displaced Kurds in the mountains of eastern Turkey and Iran. AID assistance was channeled through the Disaster Assistance Response Team (DART). The military provided security and also transported food, water, supplies, and people. Because the eastern Turkey mountains are very remote, with few roads, helicopters were often the only means of transport, and flight coordination was difficult due to limited landing areas. U.S. policymakers thus determined that mountain settlements having insufficient water supplies would have to be relocated to an area near Zakhu, Iraq, where basic water and sanitation services could be provided. The first part of the report covers Office of Foreign Disaster Assistance (OFDA)/DART activities during the early unsettled period of Kurdish displacement. The second part focuses on the design,

construction, and utility of facilities within the Zakhu camp. The second part also discusses the process of transferring management responsibility to the Private Voluntary Organization (PVO) community.

464. Towell, Pat. "Bush Warns Iraqi Government Not to Attack Fleeing Kurds." *Congressional Quarterly Weekly Report* 49, no. 1 (April 13, 1991): 933. The Bush Administration has warned Iraq to keep its armed forces away from a large section of northern Iraq where relief agencies are trying to aid hundreds of thousands of Kurdish refugees.

465. Towell, Pat. "Compassion Rules Geopolitics in Dealings With Kurds: Plight of Refugees Persuades Bush to Send Troops into Iraq and Members to Overwhelmingly Back the Move." *Congressional Quarterly Weekly Report* 49 (April 20, 1991): 998-999. The decision by President George Bush to send US troops into Iraq to aid Kurdish refugees—and the widespread congressional approval of the move—reflected how powerful compassion is in the reshaping of political wisdom.

TURKEY

466. Abramowitz, Morton (ed.). *Turkey's Transformation and American Policy*. New York: The Century Foundation Press, 2000. 298 p. Turkey has emerged during the past decade as an important player on the world scene. It is involved in many issues and areas of great interest to the United States—NATO, the Caucasus and Central Asia, the Middle East, the Balkans, and Greece—and U.S.-Turkish relations grew very close in the past decade. This book analyzes the nature of Turkey's major internal problems, such as the Kurdish question and the rise of political Islam, and the impact of these issues on U.S. policymaking. Morton Abramowitz is a senior fellow at The Century Foundation and a former president of the Carnegie Endowment for International Peace. He is a former U.S. ambassador to Turkey. Contributors include Cengiz Candar, columnist for the *Sabah* newspaper, Istanbul; Heath Lowry, author of *Ataturk*, Princeton University; Alan Makovsky, Washington Institute for Near East Policy; Ziya Onis, Koc University in Istanbul; Philip Robbins, St. Antony's College, Oxford; M. James Wilkinson, former deputy assistant secretary of state for European affairs.

467. Barkey, Henri J., and Graham E. Fuller. *Turkey's Kurdish Question*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishers, 1998. xix, 239 p. Includes bibliographical references and index. Barkey and Fuller suggest a solution to the wrenching question of Turkey's Kurds, who now constitute an estimated 20 percent of the population. Since 1984, the leftist Kurdish Workers Party (PKK) has resisted Turkish rule in the underdeveloped southeast, the traditional heartland of

Turkey's Kurds-even though the majority of them now lives in other parts of the country. Military efforts to quell the insurrection continue to drain the economy and budget, while allegations of human rights abuses aggravate Turkey's diplomatic relations, especially with Europe and, to a lesser extent, the United States. After giving succinct accounts of the history and the current situation, the authors reject the extreme options of enforced assimilation on the one hand and Kurdish independence on the other. Instead, they argue that the Turkish state and society are mature enough to move toward considerable Kurdish autonomy within a decentralized state.

468. Blank, Stephen J., Stephen C. Pelletiere, and William T. Johnsen. *Turkey's Strategic Position at the Crossroads of World Affairs*. Carlisle Barracks, PA: Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, 1993. xi, 133 p.: maps. Includes a chapter by Pelletiere entitled: "Turkey and U.S. in the Middle East: The Kurdish Connection." This chapter discusses the origins of threat posed by the Kurdish Workers' Party (PKK), the implications of the Persian Gulf War for the PKK, Turkey's economic situation and its implications for the Kurds, possible Iran support of PKK, and U.S. policy toward the Kurds.

469. Brown, James. "The Turkish Imbroglio: Its Kurds." *Annals of the American Academy of Political and Social Science* 541 (September 1995): 116-129. The purpose of this article is to examine the current Kurdish problem in Turkey, the

Turkish government's reaction to the issues raised by this problem, and the challenge the Kurdish Workers' Party (PKK) poses to Ankara through its tactics of intimidation and terrorism. This imbroglio is also detailed in both political and economic terms. The article goes on to analyze the implications of this conflict for Turkey's relations with Europe, the United States, and other regional players, such as Syria, Iraq, and Iran. The conflict could jeopardize Turkey's relations with Europe and Washington and limit Ankara's role as a stabilizing influence in the region, thereby limiting its role regionally and internationally. This linkage to the West will be very difficult to substitute. In addition, civil violence and terrorist acts by the PKK could deter foreign investments and undermine tourism, thus affecting Turkey's long-range economic plans. Finally, the future prospects and options that Turkey might consider in bringing this conflict to a manageable solution are assessed.

470. Button, Stephen H. "Turkey Struggles with Kurdish Separatism." *Military review: The Professional Journal of the U.S. Army* 75 (December 1994-January-February 1995): 70-83.

471. Chomsky, Noam. "Terrorisme, l'Aarme des Puissants." *Le Monde Diplomatique* 48, no. 573 (December 2001): 10-11. In answer to President Bush's question as to how the US has come to be feared and hated in many lands, presents examples of US support of use of armed force against dissidents by authoritarian governments, characterizing such

action as terrorism by the strong against the weak. Includes use of force by Colombia and Guatemala against their own people, by Turkey against its Kurdish population, and by Israel against people in territories controlled by the Palestinian National Authority.

472. Congress. Commission on Security and Cooperation in Europe. *Human Rights in Turkey*. Washington, DC: The Commission, 1993. iii, 98 p. [Implementation of the Helsinki Accords]. Congress Session: 103-1. SUDOC: Y4.SE2:H88/3. Transcript of Commission on Security and Cooperation in Europe (CSCE) briefing on the human rights situation in Turkey, citing improvements and continuing problems in various human rights areas during the late 1980s and since Prime Minister Suleyman Demirel became President in November 1991. Mary Sue Hafner, Deputy Staff Director and General Counsel, CSCE, presents opening remarks and leads the briefing. Includes audience participation (p. 36-42). Supplementary material (p. 43-98) includes panelists' written statements. Statements and Discussion include: Overview of human rights improvements and continuing problems in Turkey; description of and concerns about human rights abuses in Turkey, with policy recommendations; incidence of torture of suspects in police detention; issues relating to minority rights in Turkey. Briefing on alleged terrorist activities of insurgent Kurdistan Workers Party; perceived deterioration of human rights conditions since Prime Minister Demirel took office; efforts of Turkey to adopt and implement laws reflecting human rights standards of international conventions;

perspectives on various human rights issues in Turkey. This report is available via the Web at: www.house.gov/csce/TurkeyUSRelations.html.

473. Congress. Commission on Security and Cooperation in Europe. *Banned Turkish Parliamentarians Discuss State of Democracy in Turkey* [Implementation of the Helsinki Accords]. Washington, DC: The Commission, 1994. iii, 20, v p. Congress Session: 103-2. SUDOC: Y4.SE2:T84. Transcript of Commission on Security and Cooperation in Europe (CSCE) briefing on Turkish Government treatment of the Kurdish minority in Turkey, focusing on human rights concerns. Briefing was held in light of recent Turkish Government actions against the Kurdish-based Democracy Party (DEP) and DEP members of the Turkish Parliament for supposed advocacy of Kurdish separatism. CSCE Staff Director Samuel G. Wise presents opening remarks (p. 1-2) and leads the briefing. Includes audience participation (p. 7-20). Statements and Discussion include: Perspectives on claimed human rights abuses against the Kurds in Turkey.

474. Congress. Commission on Security and Cooperation in Europe. *Criminalizing Parliamentary Speech in Turkey: Briefing by the International Human Rights Law Group*. Washington, DC: The Commission, 1994. iv, 49 p. [Implementation of the Helsinki Accords]. Congress Session: 103-2. SUDOC: Y4.SE2:P23/3. Transcript of Commission on Security and Cooperation in Europe (CSCE) briefing on findings by an

International Human Rights Law Group (IHLRG) delegation to Turkey regarding the pending prosecution of several Kurdish minority members of the Turkish parliament for certain statements allegedly made in favor of Kurdish separatism, and the proposed dissolution of the Kurdish-based Democracy Party for supposed advocacy of Kurdish separatism. CSCE Deputy Director and General Counsel Mary Sue Hafner presents opening remarks (p. 1-2) and leads the briefing. Includes audience participation (p. 11-17). Supplementary material (p. 19-49) includes press releases, *Congressional Record* excerpts, and: IHLRG, "Criminalizing Parliamentary Speech in Turkey" May 1994 (p. 22-37).

475. Congress. Commission on Security and Cooperation in Europe. *Report on the U.S. Helsinki Commission Delegation to Bosnia-Herzegovina, Albania and Turkey*. Washington, DC: The Commission, 1994. iii, 30 p. [Implementation of the Helsinki Accords]. Congress Session: 103-2. SUDOC: Y4.SE2:B65. Commission on Security and Cooperation in Europe report on Commission delegation October 21-26, 1994 visits led by Senator Dennis DeConcini (D-Ariz) to Sarajevo, Bosnia-Herzegovina, Tirana, Albania, and Ankara and Diyarbakir, Turkey, to review military-political conditions and humanitarian concerns. Examines background and status of the conflict in Bosnia-Herzegovina; reviews economic and human rights conditions in Albania since March 1992 elections; and assesses human rights issues, the Kurdish situation, and alleged restrictions on freedom of expression in Turkey.

Available via the Web at: www.house.gov/csce/deconcini94.htm.

476. Congress. Commission on Security and Cooperation in Europe. *Human Rights in Turkey*. Washington, DC: The Commission, 1995. iii, 42 p. [Implementation of the Helsinki Accords]. Congress Session: 104-1. SUDOC: Y4.SE2:H88/3/995. Transcript of Commission on Security and Cooperation in Europe (CSCE) briefing, co-sponsored by the International Human Rights Law Group, on the status of human rights in Turkey, focusing on human rights concerns relating to the continuing conflict between the Turkish Government and the separatist Kurdistan Workers Party. CSCE International Policy Director Samuel G. Wise and International Human Rights Law Group Program Director Peter Rosenblum present opening remarks (p. 1-2). Includes audience participation (p. 6-14).

477. Congress. Commission on Security and Cooperation in Europe. *Turkey-U.S. Relations: Potential and Peril*. Washington, DC: The Commission, 1995. iii, 148 p. [Implementation of the Helsinki Accords]. Congress Session: 104-1. SUDOC: Y4.SE2:104-1-8. Hearing before the Commission on Security and Cooperation in Europe to examine issues involved in U.S.-Turkey relations. Focuses on concerns regarding alleged human rights abuses in Turkey, resulting in part from the continuing conflict between the Turkish Government and Kurdish separatists. Supplementary material (p. 44-145) includes witnesses' written statements and written replies to Commission questions, submitted

statements, and: Senate Foreign Relations Committee, *East or West? Turkey Checks Its Compass*, minority staff report, September 1995 (p. 104-116).

478. Congress. Commission on Security and Cooperation in Europe. *The Continued Use of Torture in Turkey*. Washington, DC: The Commission, 1997. iii, 24 p. [Implementation of the Helsinki Accords]. Congressional Session: 105-1. SUDOC: Y4.SE2:T84 /3. Transcript of Commission on Security and Cooperation in Europe (CSCE) briefing on human rights problems in Turkey, focusing on alleged use of torture by police against security detainees suspected of politically motivated crimes. Supplementary material (p. 16-24) includes press releases, and correspondence. Statements and Discussion: Overview of human rights problems in Turkey, focusing on torture of suspects in police detention; issues relating to human rights abuses and use of torture in Turkey. Available via the Web at: www.house.gov/csce/turktor.html.

479. Congress. Senate. Committee on Foreign Relations. *East or West? Turkey Checks Its Compass*. Washington, DC: U.S. GPO, 1995. v, 11 p. Congress Session: 104-1. SUDOC: Y4.F76/2:S.PRT.104-33. Report on August 17-25, 1995 staff study mission to Turkey to examine issues relating to the political situation in Turkey and Turkish foreign policy, including the treatment of the Kurdish minority, democratization and human rights, and Turkish efforts to join the European Union Customs Union.

480. Department of State. Bureau of European Affairs. *Report on Human Rights in Turkey and Situation in Cyprus*. Washington, DC: Bureau of European Affairs, 1994. Available on the Web at: dosfan.lib.uic.edu/ERC/bureaus/eur/releases/950601TurkeyCyprus.html. Report on Allegations of Human Rights Abuses by the Turkish Military and on the Situation in Cyprus. This report is submitted in compliance with the congressional requirement as set forth in public law 103-306 - August 23, 1994. It consists of two parts. The first covers allegations of human rights abuses by the Turkish security forces. The second covers Cyprus. The report provides an overview of the decade-long conflict between Turkey and the terrorist Kurdistan Workers Party (PKK), describes the types and organization of Turkish security forces combating the PKK and addresses reports of alleged human rights violations by these forces, including the possible involvement of U.S.-supplied military equipment. In preparing this report the Department of State, in coordination with the Department of Defense, has drawn on a variety of sources, including U.S. government reporting, information from NGOs, press reports, the 1994 Human Rights Report on Turkey and material provided by the Turkish government. The report reaffirms Turkey's continuing importance as a long-standing U.S. treaty ally which projects NATO and Western values into the Middle East as well as southeastern Europe. Since the end of the Cold War, Turkey has replaced Germany as the frontline European state. It confronts the most serious threats to its integrity and well-being of any Western ally. Continuing U.S.

support for Turkey's security is essential. The Kurdistan Workers Party (PKK) presents a major threat to Turkey's sovereignty and territorial integrity. It is a ruthless terrorist group which receives support from Syria, Iran and some sources in Europe and has terrorized the population of southeast Turkey and destabilized the region. The Government of Turkey, in its struggle against the PKK has relied primarily on a military strategy to address this internal security matter. This strategy, which includes the evacuation and/or destruction of many villages, has resulted in human rights abuses and risks alienating the local population. A more civil-based approach by the government is required to effectively address the problem in the southeast. Turkey, as the recipient of U.S. security assistance, has the right to use U.S.-supplied weapons for legitimate self-defense and for internal security. This includes use to combat terrorism by forces such as the PKK. U.S.-origin equipment, which accounts for most major items of the Turkish military inventory, has been used in operations against the PKK during which human rights abuses have occurred. It is highly likely that such equipment was used in support of the evacuation and/or destruction of villages. However, we have no evidence that verifies reports of torture and extrajudicial killings involving U.S. equipment. The Government of Turkey has recognized the need to improve its human rights situation and has made proposals which, if adopted and implemented, could lead to important and positive changes in the situation in the southeast. These proposals include measures for the orderly phase out of the state of emergency in the southeast and constitutional amendments to broaden participation in the political process. Finally the report

notes that democracy and human rights are and will continue to be a prominent feature of the ongoing U.S.-Turkish high level dialogue. The democratization measures recently introduced into the Turkish parliament, the new willingness to make public the code of conduct promulgated by the Turkish General Staff, and what appears to be the serious effort to protect civilians during the operation in northern Iraq are indications of the value of sustained discussion with the Turks on the issue of human rights. The United States can and should expect progress. (From original source)

481. Department of State. Office of the Secretary of State. Office of the Coordinator for Counterterrorism. *Patterns of Global Terrorism*. PRINT. WEB. Washington, DC: U.S. Dept. of State., 1976- Annual. This report (www.state.gov/s/ct/rls/pgtrpt/) is submitted to the Congress by the Department of State to provide a full and complete annual report on country-by-country review and analysis of terrorist attacks; statistics on terrorism attacks and casualties; description of and background information on organizations engaging in terrorism. This source is one of the best and most complete for looking at terrorism from a U.S. foreign policy perspective. Full-text of reports for the years 1996-2001 for Europe (the region reportedly witnessing PKK terrorist activities) can be found at the following addresses:

- 2001: www.state.gov/s/ct/rls/pgtrpt/2001/html/10240.htm

- 2000: www.state.gov/s/ct/rls/pgtrpt/2000/2434.htm
- 1999: www.state.gov/www/global/terrorism/1999report/europe.html
- 1998: www.state.gov/www/global/terrorism/1998Report/europe.html
- 1997: www.state.gov/www/global/terrorism/1997Report/eurasia.html
- 1996: www.state.gov/www/global/terrorism/1996Report/europe.html

482. Doherty, Carroll J. "Pared-Back Foreign Aid Bill Heads for House Floor." *Congressional Quarterly Weekly Report* 53, no. 24 (June 17, 1995): 1760-1762. The House Appropriations Committee recently approved the FY 1996 foreign operations measure but not after rejecting an amendment which would have imposed sanctions on Turkey for its Kurdish campaign. The ease by which the measure was approved by the committee belies the heated battle political analysts expect to take place when the bill moves up to the House floor for consideration.

483. Doherty, Carroll J. "This Year, Aid is a Weapon." [US foreign aid] *Congressional Quarterly Weekly Report* 53, no. 24 (June 17, 1995): 1763. Supporters of nations receiving US aid have all but given up hope of getting increased funding for these countries. In view of the budget-cutting sentiments of most lawmakers, the best that can be hoped for is a denial of aid for the opponents of their favored governments. This is exemplified by the case of Turkey, whose lobbyists succeeded in turning back a proposal that would have imposed sanctions against it for its bloody campaign against Kurdish rebels. However, lobbyists representing groups hostile to Turkey have also succeeded in linking Turkish aid to its activities in Cyprus and Armenia.

484. Doherty, Carroll J. "House Curbs Aid to Turkey after Sharp Debate." [Foreign Operations: FY '97] *Congressional Quarterly Weekly Report* 54, no. 23 (June 8, 1996): 1610-1611. Turkey's economic aid from the US may be in jeopardy as congressional support for Turkey has significantly reduced because of its humanitarian aid blockage against Armenia and counterinsurgency efforts against the Kurds. The House has already linked the about \$100 million in FY 1997 aid to removal of the blockade but the Senate is unlikely to support the House. The Turkish government and the State Dept have criticized the House's anti-Turkey provisions.

485. Esim, Sinan. "NATO's Ethnic Cleansing: The Kurdish Question in Turkey." *Monthly Review* 51, no. 2 (June 1999): 20-27. The writer discusses NATO's contrasting attitude to the ethnic cleansing in Kosovo and the Kurdish question in Turkey. The plight of the Kosovar Albanians has often been invoked to justify the NATO war against Yugoslavia. However, one need only look to one of the member countries of the alliance, Turkey, to recognize the total hypocrisy of the NATO claim of humanitarian intentions in response to ethnic cleansing and oppression. Turkish planes are participating in air operations in Yugoslavia, yet Turkey has subjected its own Kurdish population to ignominious oppression for decades and recently conducted one of the dirtiest wars ever waged against a national liberation movement. Since 1992, over 4,000 Kurdish hamlets and villages have been evacuated, and many of them torched, by Turkey's armed forces as part of a scorched earth policy and concomitant ethnic cleansing system. Turkey was supported by its NATO allies while conducting these policies, particularly by the United States.

486. Gunter, Michael M. *The Kurds in Turkey: A Political Dilemma*. Boulder, CO: Westview Press, 1990. 151 p.: ill. Includes bibliographical references (p. 129-139) and index. The book concentrates on the conditions of the Kurds in Turkey, where Kurdish identity, until very recently, had been thoroughly suppressed by the Kemalist policy of denying the Kurds a separate cultural identity from that of the majority Turks. After two brief chapters on the origin and history of the Kurds, Gunter examines Kurdish politics in Turkey and Turkish

responses to Kurdish militancy in recent decades. As the author states, references to the Kurds as "mountain Turks" and a ban on the use of the Kurdish language were two weapons used by the Turkish state to suppress Kurdish demands for self-determination. Although numerous Kurdish parties and movements have emerged in recent years in Turkey, the Workers' Party of Kurdistan (PKK), has been the most radical as well as the most successful Kurdish element in Turkey. Under the tutelage of its charismatic leader, Abdullah Ocalan, the leftist PKK has had some degree of success in becoming a grassroots Kurdish organization. The author, however, contends that the PKK's violent tactics have alienated many Kurds from the party in recent years. The two chapters on the PKK describe a number of specific events occurring since the mid-1970s that have influenced the fortunes of this party. The book also describes regional and international factors that have affected the condition of the Kurdish movement in Turkey. The impact of the Iran-Iraq war on the Kurds is analyzed within the context of triangular relations between Iran, Turkey, and Iraq. Turkey, and Iraq. The role of the Soviet Union and the United States in using the Kurds to advance their policies is also addressed (abridged, Nader Entessar/*MEJ* 45, Autumn 1991: 685-685).

487. Gunter, Michael M. "The Kurdish Factor in Turkish Foreign Policy." *Journal of Third World Studies* 11, no. 2 (Fall 1994): 440-472. The role the Kurdish factor has played in Turkish foreign policy towards the Middle East and Western Europe has largely been overlooked. The influence is expected

to be more with the end of the Cold War and the disappearance of the Soviet threat to Turkey. The foreign policy towards the United States has also been affected as is apparent from the Turkey's reaction to U.S.'s criticism of its human rights records with Kurds. The growing international awareness of the Kurdish factor is likely to make it one of the dominant influences on Turkish foreign policy.

488. Gunter, Michael M. *The Kurds and the Future of Turkey*. New York: St. Martin's Press, 1997. 184 p. Includes bibliographical references (p. 167-174) and index. Gunter, a political science professor who has been a Senior Fulbright Lecturer on international relations in Turkey, provides a sequel to his *Kurds in Turkey: A Political Dilemma* (1990), focusing on Turkey's long "authoritarian tradition," Kurdish opposition groups (particularly the Kurdistan Workers Party, or PKK), the consequences of the Persian Gulf War, and how the unresolved "Kurdish question" raises obstacles to both full democracy in Turkey and sounder relations between Turkey and other countries around the world. The legitimate aspirations of 20 to 25 percent of Turkey's population must be heard, and Gunter suggests that "the preferred solution . . . is for Turkey to grant its citizens of Kurdish ethnic heritage their full cultural, social, and political rights as implied by democracy." This book is largely based on sources drawn from the Foreign Broadcast Information Service of the U.S. government.

489. Gunter Michael M. "The Continuing Kurdish Problem in Turkey after Ocalan's Capture." *Third World Quarterly* 21, no. 5 (October 2000): 849-869. Turkey's sudden and dramatic capture of Abdullah Ocalan in Nairobi, Kenya on 16 February 1999, far from ending the odyssey of the longtime leader of the Kurdistan Workers Party (PKK), has led to a process of continuing implicit bargaining between the Turkish government and the PKK that holds out the hope of a win-win result for all the parties involved. Turkey's EU candidacy, future democratization and economic success have all become involved with the stay of Ocalan's execution and the continuing Kurdish problem.

490. Hunter, Jane. "Ocalan's Odyssey." *Covert Action Quarterly*, no. 67 (Spring-Summer 1999): 31-34. Discusses U.S. and Israeli support for Turkey in its search for and arrest for treason of Abdullah Ocalan, leader of the Kurdistan Workers Party (PKK), despite Turkey's poor human rights record.

491. Jebb, C. R. *Fight for Legitimacy: Liberal Democracy Versus Terrorism*. Newport, RI: Naval War College, 2001. 139 p. [NTIS Accession Number: ADA394239/XAB]. This study uses an interdisciplinary approach to address the challenge of transnational threats, namely terrorism, to liberal democracies. Terrorism poses unique challenges to the liberal democratic state, and the transnational nature of terrorism necessitates cooperation between and among states. However, terrorism

must be analyzed in a political and strategic context. The forces of globalization and fragmentation and the increasing claims of irredentism and secession, require a reexamination of state legitimacy. The best way for states to win legitimacy vis a vis terrorists is by adhering to liberal democratic values and cooperating with other such states. Such cooperation, which affects domestic and foreign policies, requires a convergence of political cultures among those cooperating states. This study analyzes three cases: the Basques in Spain, the ethnic Albanians in Macedonia, and the Kurds in Turkey. This study sheds light on how academics and policymakers ought to characterize and categorize terrorism, and it provides insights on the concepts of political legitimacy, liberal democracy, political culture, and political community. As the US assesses its homeland defense posture, it must resist any temptation to weaken its liberal democratic values, and as a superpower, it must encourage other states to adhere to liberal democratic values as well. Liberal democracy is not just a normative concern, it is a security imperative in today's transnational security environment.

492. Kesic, Obrad. "American-Turkish Relations at Crossroads." *Mediterranean Quarterly* 6 (Winter 1995): 97-108. On September 30, 1994, United States Secretary of State Warren Christopher warned Turkey not to pursue war against Kurdish separatists at the expense of the country's commitment and responsibility to basic standards of human rights. This was the most public event in a series of ongoing incidents that have signaled a change in American-Turkish

relations, pushing them into a period of uncertainty and coolness. Christopher's warning came after other, private warnings from Washington and after Ankara had shown that its patience with Washington's preaching was wearing thin. The Kurdish issue is the most immediate and visible indication that American-Turkish relations are rapidly approaching at crossroads. Both Turkish and American government officials have been expressing their frustration at a series of shared unfulfilled expectations.

493. Kirisci, Kemal and Gareth M. Winrow. *The Kurdish Question and Turkey: An Example of a Trans-State Ethnic Conflict*. London: Frank Cass, 1997. xvi, 237 p. Includes bibliographical references (p. 217-230) and index. Traces the development of the Kurdish questions in Turkey from the end of the Ottoman Empire to the present day through a close examination of events immediately before and after the founding of the republic of Turkey. Describes possible scenarios for a political solution to the Kurdish question, including secession, federal projects, the granting of various forms of autonomy, the provision of special rights, and further democratization. International reaction to developments in Turkey are also analyzed.

494. McKiernan, Kevin. "Turkey Terrorizes Its Kurds." *The Progressive* 57 (July 1993): 28-31. Much has been made of the plight of Kurds in Iraq, but the Kurds in Turkey, virtually ignored by the world, are also in a bad way. Since 1984, when

a Kurdish separatist war began in Turkey, 5,600 lives have been lost, nearly half of those within the past year. According to Amnesty International and Helsinki Watch, a widespread pattern of human-rights abuse, including the use of torture, exists in Turkey. Moreover, they say that America's military alliance with Turkey, a member of NATO that has long received U.S. military aid, is undermining Washington's ability to influence its client in Ankara. Meanwhile, the Kurds, whose overall population numbers some 25 million, remain the largest ethnic grouping in the world that lack a country to call their own. In Turkey, their very existence as a people was denied until recently. Even today, Kurdish television broadcasts are outlawed, and parents are prohibited from giving their children Kurdish names.

495. McKiernan, Kevin. "Turkey's War on the Kurds." *Bulletin of the Atomic Scientists* 55, no. 2 (March-April 1999): 26-37. Examines the use of U.S. arms against the Kurds, the obliteration and forced evacuation of 30,000 Kurdish villages, imprisonment and human rights abuses by the Turkish government, and abuses by the Kurdistan Workers Party.

496. Oztekin, Y. *Terrorism in Turkey*. Carlisle Barracks, PA: Army War College, April 2000. 32 p. [NTIS Accession Number: ADA378270/XAB]. Turkey has been fighting against the PKK (Kurdistan Worker Party) since 1985. The purpose of this study is to define what the PKK is, to explain origin of the Kurdish citizen, to define differences between the PKK and the Kurdish

citizen and to try to find a solution to this problem within the frame of democratic rule. According to the author, Turkey has been the unique target of international terrorism since 1965. To understand fully Turkey's importance one must take into consideration her geographical location, social and economic potential. Turkey has always attracted international attention. It will be probably the same in the future. Turkey is the only Islamic nation in NATO. It is however; totally secular, democratic and based on free market principles. On the other hand, Turkey was a major obstacle for the ideological and military expansion of the Soviet Union towards the Middle East. This was the main reason why Turkey had been the main target of terrorism. The author argues that the PKK has a close relationship to international terrorism and all kinds of illegal practices. Turkey has been accumulating a very costly social experience in the last three decades. International terrorism has been threatening not only Turkey, but also all democratic societies in the world. On account of this fact, the core of the solution depends on effective measures, which will have to be taken by all democratic societies, governments and institutions. The author concludes that the PKK is not a freedom fighter; it is a terrorist organization.

497. Thompson, Peter L. "United States-Turkey Military Relations: Treaties and Implications." *International Journal of Kurdish Studies* 9, nos. 1-2 (1996): 103-113. Reviews reasons for, provisions of, and outcomes of the 1980 Defense and Economic Cooperation Treaty, which commits the U.S., as a NATO leader, to support the Turkish military. Describes efforts

to upgrade Turkish military forces, the role of international financial institutions and economic assistance programs, including the multilateral Turkish Defense Fund, and implications for the Kurds.

498. Tirman, John. *Spoils of War: The Human Cost of America's Arms Trade*. New York: Free Press, 1997. vii, 310 p.: map. Includes bibliographical references (p. 291-300) and index. Details the human, economic, and political dimensions of several major armaments deals brokered by the U.S. government. This tale of modern warfare is told in three interwoven stories: the world of Washington policymaking; the hot spots of the Middle East, particularly Turkey; and a key venue of American Arms manufacturing, Connecticut. These three disparate places have combined to produce one of the world's great human-rights catastrophes—the destruction of "Kurdistan," the un-sovereign homeland to 20 million people. Makes a powerful argument that the U.S. economy can break its dependency on what amounts to the sale of death. The more Blackhawks delivered to Turkey, the easier it became to kill Kurds, says Tirman, and the greater became the military's influence in Turkish society.

499. Tirman, John. "Improving Turkey's 'Bad Neighborhood': Pressing Ankara for Rights and Democracy." *World Policy Journal* 15, no. 1 (Spring 1998): 60-67. Argues that Turkey is the worst violator of human rights among all the stalwart allies of the U.S. Its persecution of Kurdish minority has lasted for

decades and its curtailment of freedom of association, speech and religion has included non-Kurdish Turks as well. The U.S. has chosen to ignore these violations due to the strategic importance of Turkey and its military partnership with Israel. Although the Kurdish situation is an internal conflict, the U.S. can influence Turkey to settle its disputes with neighboring countries and change its image in Europe and in the Middle East.

500. Xulam, Kani. "Smashing the Kurds: CIA Role in Kidnapping Abdullah Ocalan." *CovertAction Quarterly*, no. 74 (Fall 2002): 34-35. Discusses the abduction of the Kurdish rebel leader Ocalan in Nairobi, Kenya by Turkish forces in February 1999, and speculates on US Central Intelligence Agency involvement.

501. Zunes, Stephen. "Continuing Storm: The U.S. Role in the Middle East." *Foreign Policy in Focus*, no. 9 (Fall 2000): 1-12. Examines US policy since the Gulf War as the dominant power in the region. Discusses importance of the oil-rich Persian Gulf states, US support for Turkey's repression of its Kurdish population, Islamic radicalism, threat of terrorism, relations between Israel and its neighbors, and regional democratization; prospects.

بهلگه نامه له پۆلینه نندینه ماوه کانی نه نجوومه نی ئاسایشی نه ته وه یی،

و وه زاره تی دهره وه ی نه مریکا به شیوه ی میکرو فیلم CIA

GENERAL

502. John F. Kennedy Library. *The John F. Kennedy National Security Files. The Middle East National Security Files, 1963–1969*. Frederick, MD: University Publications of America, 1988. 3 microfilm reels. Microfilmed from the holdings of the John F. Kennedy Library, Boston, Massachusetts. *National Security Files, 1961–1969* are the “Country Files” of the National Security Files for White House use. The strife-torn Middle East was a major focus of the National Security Files throughout the 1960s. Early in the decade, the files show U.S. concern over President Nasser’s strengthening of ties between Egypt and the Soviet Union. At the same time, the national security adviser and his staff were tracking the Yemeni civil war, the Cyprus crisis, and other trouble spots in the region, such as the Kurdish war in Iraq. A printed index, edited by Robert E. Lester and compiled by Blair D. Hydrick—containing a document-by-document listing (type of document, sender, receiver, brief description of subject matter, date of document, original classification, number of pages, and declassification date)—accompanies each collection. Each guide also contains an analytical subject index and an author index.

503. Lyndon Baines Johnson Library. *The Lyndon B. Johnson National Security Files. The Middle East National Security Files, 1963-1969*. Frederick, MD: University Publications of America, 1987. 8 microfilm reels. Microfilmed from the holdings of the Lyndon Baines Johnson Library, Austin, Texas. For complete abstract, see previous record.

504. United States. Office of Presidential Libraries. Nixon Presidential Materials Staff. *The Richard M. Nixon National Security Files. The Middle East National Security Files, 1969-1974*. Bethesda, MD: University Publications of America, 2003. Microfilmed from the holdings of The Nixon Materials Project, National Archives, College Park, Maryland, project editor Robert E. Lester. New declassified material reveals administration attempts to calm the volatile Middle East. In the National Security Council, CIA, Defense Department, and State Department material collected here, researchers will find information on the CIA and U.S. government involvement in the Kurdish war in Iraq.

505. United States. Central Intelligence Agency. *CIA Research Reports: The Middle East, 1946-1976*. Frederick, MD: University Publications of America, 1982. 3 microfilm reels; 35 mm. This collection—covering the period from 1946 through the mid-1970s—makes thousands of pages of extraordinary documentary source material available to researchers for the first time. Topics include: Developments in the Azerbaijan situation (1947); The Kurdish minority problem

(1948); Faisal's attitude toward the United States (1948); The current situation in Israel (1949); The Tudeh party: Vehicle for communism in Iran (1949); Iraq: Attitudes towards foreign powers (1951); Assassination of King Abdullah ibn-Hussein (1951); Soviet arms offer to Egypt (1955); The likelihood of a British-French resort to military action against Egypt in the Suez Crisis (1956); Storm warnings up for U.S.-Arab relations (1964); Black September (1972); Report on the People's Democratic Republic of Yemen (1974). Accompanied by a printed reel guide, edited by Paul Kesaris and compiled by Robert Lester, 1983.

506. United States. Department of State. Offices of Strategic Services. *The Middle East*. Washington, DC: University Publications of America, 1977. 3 microfilms reels; 35 mm. O.S.S./State Department Intelligence and Research Reports; pt. 7. Once-secret studies from the nation's top scholars in strategic fields, parts 7 and 12 (see next record) of OSS/State Department Intelligence and Research Reports focus on the Middle East from 1941 through 1961. They cover every major political, diplomatic, economic, and military development in the region. These reports are not available in the State Department's foreign relations series, the armed forces' official histories, or any subscription service of declassified documents. Among the titles focusing on the Middle East are: Zionism: Aims and Prospects (1942); The Kurdish Revolt in Iran (1942); Illicit Arming by Arabs and Jews in Palestine (1943); Political Parties and Personalities in Egypt (1943); The Problem of Jewish Immigration into Palestine (1944); The

Position of Saudi Arabia within the Arab World (1944); Iranian Oil as a Potential Source of Political Conflict (1944); Prospects for Territorial Expansion by Israel (1951); Increased Communist Threat in Iran (1951); Political Stability in Iraq (1952); Iranian Political and Economic Prospects (1953); Iran: The Shah's Anti-Corruption Campaign (1955); Saudi Arabia: A Disruptive Force in Western-Arab Relations (1956); and Iraq: The Crisis in Leadership and the Communist Advance (1959). Accompanied by a printed reel guide, edited by Paul Kesaris.

507. United States. Department of State. Offices of Strategic Services. *The Middle East: 1950-1961 Supplement* Washington, DC: University Publications of America, 1979. 3 microfilms reels; 35 mm. O.S.S./State Department intelligence and research reports; pt. 12. For complete abstract, see previous record.

IRAN

508. United States. Department of State. *Confidential U.S. Diplomatic Post Records: Middle East, Iran, 1925-1941. Part I*. Frederick, MD: University Publications of America, 1984. 39 microfilm reels; 35 mm. This is a collection of papers from American diplomats stationed in Iran between 1925 and 1941. The papers concern the political, military, social and economic development of Iran and its relationship with other countries. The documents provide information on the evolution of United States policy in the area. The collection contains a wide range of material such as reports of political and military affairs, studies and statistics on socio-economic matters, interviews and minutes of meetings with government officials, legal documents, communications sent and received by United States diplomatic personnel, translations from the local media, translations of high level government documents, and transcripts of political meetings. Among the events documented are the founding of the Pahlevi Dynasty; Assumption of the role of hereditary Shah in 1925 by Reza Khan; Reza Shah Pahlevi's cancellation of treaties with Britain and other powers; Uprisings by Kurds; Bolshevik agitation; The Anglo-Persian oil company; Industry; Education; The occupation of Iran by British and Soviet forces in August, 1941; and The transfer of power to the Shah's son, Muhammed Reza Shah Pahlevi, in September 1941. Accompanied by a printed reel guide, edited by Paul Kesaris and compiled by Robert Lester.

509. United States. Department of State. *Confidential U.S. Diplomatic Post Records: Middle East, Iran, 1942-1944. Part II*. 15 microfilm reels; 35 mm. Frederick, MD: University Publications of America, 1984. For complete abstract, see previous record.

510. United States. Department of State. *Confidential U.S. State Department Central Files: Iran, 1945-1949 Internal Affairs, Decimal Number 891, and Foreign Affairs, Decimal Numbers 791 and 711.91*. Bethesda, MD: University Publications of America, 1985. 18 microfilm reels; 35 mm. For Iran, the years 1945 to 1954 represent a decade of tumultuous change, a period when both foreign and domestic forces battled intensely for control of the country's future. Over 60,000 pages of previously unpublished primary material offer a rich documentary resource covering every facet of modern Iranian history. The collection's comprehensive and detailed coverage of Iran's internal and foreign affairs affords scholars timely and exciting research possibilities. The diplomatic reporting of these files forms a vivid record of Iran's struggle for national identity and offers invaluable firsthand testimony on a wide range of topics, including negotiations of postwar oil concessions and their geopolitical implications; military and economic assistance from the United States; Iranian party politics; Soviet influence; unrest in Azerbaijan and Kurdistan; Iran's political direction under Ahmad Qavam; the country's economic condition; land reform; the Iranian labor movement; the volatile ministry of Mossadeq; and the Shah's emergence as the nation's central political figure. Filmed from original

documents held at the National Archives, Washington, D.C. Accompanied by a printed reel guide, edited by Michael C. Davis and compiled by Blair Hydrick.

511. United States. Department of State. *Confidential U.S. State Department Central Files: Iran, 1950-1954 Internal Affairs and Foreign Affairs, Decimal Numbers 788, 888, and 988 and Foreign Affairs, Decimal Numbers 688 and 611.88*. Frederick, MD: University Publications of America, 1985. 44 microfilm reels; 35 mm. For complete abstract, see previous record.

512. United States. Department of State. *Confidential U.S. State Department Central Files. Iran, 1955-1959 Internal Affairs, Decimal Numbers 788, 888, and 988: Foreign Affairs, Decimal Numbers 688 and 611.88*. MD: University Publications of America, 1991. 27 microfilm reels; 35 mm. Here are the documents that tell what the U.S. State Department knew about the repressive nature of the Shah's rule and the degree of popular support he enjoyed. Martial law, imposed after Mohammad Mosaddeq's overthrow in 1953, was maintained until 1957. As the collection details, the Shah continued to exercise strict political controls even after ending martial law. In 1955, Iran entered the Baghdad Pact with Britain, Iraq, Turkey, and Pakistan. In March 1959, Iran signed a bilateral defense agreement with the United States. The Central Files offer insights into the Shah's desire for close relations with the United States—which resulted in these alliances—and into his

requests for U.S. military and economic aid. At the same time, he kept his options open with the Soviets, making a state visit to the USSR in 1956. The year 1955 saw the beginning of the seven-year Second Development Plan, and the Central Files cover the plan's organization, its relation to political unrest, rapid inflation, and overall economic development in Iran. Accompanied by a printed reel guide, edited by Gregory Murphy and compiled by Blair Hydrick.

513. United States. Department of State. *Confidential U.S. State Department Central Files. Iran, 1960-January 1963 Internal Affairs, Decimal Number 788, 888, and 988 and Foreign Affairs, Decimal Numbers 688 and 611.88*. MD: University Publications of America, 2002. 16 microfilm reels; 35 mm. For firsthand and in-depth reports and analysis on the many challenges faced by Iran during a trying period, scholars will find this collection a very useful source. Materials included provide insight into complex U.S. relations not only with Iran but with the entire Middle East, as Washington evaluated the area strategically as both an emerging region and a cold war battleground. Among the topics covered in this supplement are: Plight of refugees strains Iranian-Iraqi relations (9/1/60); Kurdish nationalism threatens regional stability (2/6/61); Historical perspective and present situation of Iranian tribes (10/16/62); and Land reform efforts facing stiff opposition (11/24/62). Accompanied by a printed reel guide edited by Robert Lester and compiled by Blair Hydrick.

514. United States. Department of State. *Records of the Department of State Relating to Internal Affairs of Iran, 1930-1939*. Washington, DC: National Archives and Records Service, 1981. 24 microfilm reels; 35 mm. Accompanied by a printed reel guide.

515. United States. Department of State. *Records of the Department of State Relating to Internal Affairs of Persia, 1910-1929*. Washington, DC: National Archives and Records Service, 1968. 37 microfilm reels; 35 mm. Accompanied by a printed reel guide.

IRAQ

516. United States. Department of State. *Confidential U.S. Diplomatic Post Records: Middle East, Iraq. Part I, 1925-1941*. Frederick, MD: University Publications of America, 1984. 24 microfilm reels; 35 mm. This is a collection of papers from American diplomats stationed in Iraq between 1925 and 1941. The papers concern the political, military, social, and economic development of Iraq and its relationship with other countries. The documents provide information on the evolution of United States policy in the area. The collection contains a wide range of material. Among the many important reports are: The Kurdish Situation in Iraq (1928); The Anglo-Iraq Treaty (1930); Union of Syria and Iraq under King Faisal (1931); The General Strike in Iraq (1931); Political Aspects of Anglo-Iraqi Oil Agreements (1932); Revolt of Arab Tribes on the Euphrates in Iraq (1936); Plot of Army Officers and Civilians To

Overthrow King Ghazi (1939); Survey of American Interests in Iraq (1942); Anti-British Feeling in the Iraqi Parliament (1942); Iraq's Declaration of War against the Axis Powers (1943); Deterioration of the Iraqi Security Situation (1943); Soviet-Iraqi Relations (1944); and The Shiite Sect and the Position of the Shiites in Iraq (1944). Accompanied by a printed reel guide, edited by Paul Kesaris and compiled by Robert Lester.

517. United States. Department of State. *Confidential U.S. Diplomatic Post Records: Middle East, Iraq. Part II, 1942-1944*. Frederick, MD: University Publications of America, 1984. 9 microfilm reels; 35 mm. For complete abstract, see previous record.

518. United States. Department of State. *Confidential U.S. State Department Central Files. Internal Affairs, Decimal Number 890G and Foreign Affairs, Decimal Number 711.90G / Iraq, 1945-1949*. Frederick, MD: University Publications of America, 1987. 10 microfilm reels; 35 mm. The documents included in this collection illuminate Iraq's political situation and political affairs and race relations with the Kurds, the Iraqi press, and the Anglo-Iranian Oil Company. Also included are documents dealing with narcotics traffic, social manners and customs, judiciary and laws, military, finance, agriculture, natural resources, industry communications, and foreign relations with the U.S. and other countries. Accompanied by a printed reel guide, edited by Gregory Murphy and compiled by Blair D. Hydrick.

519. United States. Department of State. *Confidential U.S. State Department Central Files. Iraq, 1950-1954 Internal Affairs, Decimal Numbers 787, 887, and 987 and Foreign Affairs, Decimal Numbers, 687 and 611.87*. Frederick, MD: University Publications of America, 1987. 18 microfilm reels; 35 mm. For complete abstract, see previous record.

520. United States. Department of State. *Confidential U.S. State Department Central Files. Internal Affairs, Decimal Numbers 787, 887, and 987, and Foreign Affairs, Decimal Numbers 687 and 611.87. Iraq, 1955-1959*. 18 microfilm reels; 35 mm. Bethesda, MD: University Publications of America, 1991. The documents reproduced in this publication are among the records of the U.S. Department of State in the custody of the National Archives and Records Administration. The documents included in this collection illuminate the path to the Iraqi revolution and its aftermath as perceived by the U.S. State Department. They trace both the old and new regimes' relations with the Kurds, the Iraqi press, and the Anglo-Iranian Oil Company and follow the influence of pan-Arabist and communist elements in the population. Also included are documents dealing with narcotics traffic, social manners and customs, the judiciary and laws, the military, finance, agriculture, natural resources, industry, communications, and foreign relations with its neighbors, the United States, and other countries. For an understanding of how Iraq emerged as a military state in the second half of the 20th century, these

records are invaluable. Accompanied by a printed reel guide, edited by Gregory Murphy and compiled by Blair D. Hydrick.

521. United States. Department of State. *Confidential U.S. State Department Central Files: Iraq, 1960-January 1963 Internal Affairs Decimal Numbers 787, 887, and 997 and Foreign Affairs Decimal Numbers 687 and 611.87*. Bethesda, MD: University Publications of America, 1999. 13 microfilm reels; 35 mm. Among the topics covered in this supplement are: Summary of activities of the First and Second Military Courts, including cases arising from Communist excesses following the Shawwaf revolt in Mosul and later in Kirkuk (4/4/60); An inventory of Iraqi Kurdish paramilitary capabilities (4/8/60); The farce of political parties in Iraq continues (5/12/60); Communists decry violence in Iraq's north and call for control (6/14/60); Mulla Mustafa al-Barzani defines Kurdish expectations (3/6/61); Kurds flare up in response to Al-Thawra editorial calling for "fusion" of Iraqi minorities with Arabs (3/15/61); Prime Minister Qasim accuses British and Americans of complicity in Kurdish revolt, exonerates the USSR, and dissolves the Kurdish Democratic Party (9/27/61); Echoes of the Kurdish revolt in Basra (4/9/62); French comments on the Kurdish rebellion in Iraq (8/16/62); Chronology of Iraq accusation of American backing of Kurdish revolt (8/31/62); British position should Kurdish question be brought before the UN (10/18/62); and Sheikh Ahmad Barzani calls on Kurds to accept amnesty offer (1/22/63). Accompanied by a printed reel guide, edited by Gregory Murphy and compiled by Blair D. Hydrick.

522. United States. Department of State. *Records of the Department of State Relating to Internal Affairs of Iraq, 1930-1944*. Washington, DC: National Archives and Records Service, 1974. 18 microfilm reels; 35 mm. Accompanied by a printed reel guide.

523. United States. Department of State. Office of International Information Programs. *Iraq: From Fear to Freedom*. Washington, DC: U.S. Department of State, International Information Programs, 2002. Deals with Saddam Hussein since he took power in 1979, use of chemical weapons against the Kurdish village of Halabja, weapons of mass destruction, human rights violations, terrorism, corruption, and war, 1991 defeat and defiance of international sanctions and weapons inspection, and prospects for peace. Available online: usinfo.state.gov/products/pubs/iraq/iraq.pdf.

TURKEY

524. United States. Department of State. *Records of the Department of State Relating to Internal Affairs of Turkey, 1910-29*. Washington, DC: National Archives and Records Service, 1961. 88 microfilm reels. The documents are arranged by subject according to the Department of State's decimal classification system. Documents that relate to World War I activities in Turkey dominate this Department of State decimal file. Included are correspondence, memoranda, and other documents which discuss the United States Peace Mission of 1919, conditions in Baghdad, Smyrna, and Damascus, the Lausanne Conference, the expulsion and persecution of Armenians in Turkey, and opposition to the Zionist movement. Reproduced are Turkish High Command weekly reports of war operations as well as war diaries of United States naval commanding officers. Non-war related documents are concerned with public health, concessions to United States corporations, emigration, disasters, religion, and archaeological expeditions in Asia Minor. A complete list of the documents in the collection is on reels 1-3.

525. United States. Department of State. *Records of the Department of State Relating to Internal Affairs of Turkey, 1930-1944*. 36 reels. Accompanied by a printed reel guide.

526. United States. Department of State. *Records of the Department of State Relating to Internal Affairs of Turkey, 1945-1949*. 20 reels. Accompanied by a printed reel guide.

527. United States. Department of State. *Records of the Department of State Relating to Political Relations Between the United States and Turkey, 1910-1929*. Washington, DC: National Archives and Records Service, 1961. 8 microfilm reels. The documents are arranged by subject in accordance with the Department of State's decimal classification system. The papers in this decimal file chronicle the negotiations for peace following World War I between consular and diplomatic representatives of the United States and Turkey. The majority of the documents concern the Lausanne Conference which led to the treaty ending the war between the United States and Turkey. The documents reflect the lengthy negotiations over the agenda, the treaty, and its aftermath. Modification of the terms of surrender figures prominently in the negotiations. Other agreements documented are the Treaty for the Renunciation of War (Kellogg-Briand Pact) and treaties on shipping, naturalization, extraterritoriality, and arbitration. Correspondence expressing the desire to regularize relations and resume commerce are balanced by protests against the Lausanne Treaty and the Treaty of Commerce. A list of all documents is on the first reel.

Dear Kak Wirya Rehmany

You have my permission to translate into Kurdish the book
*entitled The Kurdish Question in U.S. Foreign Policy: A
Documentary Sourcebook* (Meho, 2004).

Regarding the Kurdish community in Lebanon, I am attaching
an article on the topic. The article has been translated into both
Arabic and French.

I speak Kurmanji fluently, but, unfortunately, I can't read or
write Kurdish. I can read, write, and speak Arabic and English
very fluently.

All the best,

Lokman I. Meho, Ph.D.

Associate Professor

School of Library and Information Science

Indiana University. USA

1320 East 10th St., LI 011

Bloomington, IN 47405